

मेदिनी कोश

३४

5-149

करभीर शैव भट्टिका पुस्तकालय

गुप्तगया निवात

प्रवेशांक नं० ११११

३४३

करमचौर शोध ग्रन्थिका पुस्तकालय

गुप्तगंगा निशान

प्रवेशांक नं० ११११







MEDINI

OR

A DICTIONARY OF
HOMONYMOUS WORDS.

EDITED BY

PANDIT JIBANANDA VIDYASAGARA B. A.



Calcutta :

PRINTED AT THE SARASUDHANIDHI PRESS.

1872.

*To be had from Pandit Jibananda Vidyasagara B. A. Govt.
Sanskrit College of Calcutta.*



मेदिनी

श्रीमन्मेदिनीकार प्रणीता

वि, ए, उपाधिधारिणा

श्रीजीवानन्द विद्यासागरभट्टाचार्येण

संस्कृता ।

कलिकाताराजधान्याम्,

सारसुधानिधियन्त्रे

श्रीसदानन्दमिश्रेण मुद्रिता ।

१८७२

சி. சி.

தமிழ் மொழிப்பெரியகல்

—

தமிழ் மொழிப்பெரியகல்

தமிழ் மொழிப்பெரியகல்

தமிழ்

—

தமிழ் மொழிப்பெரியகல்

தமிழ் மொழிப்பெரியகல்

தமிழ் மொழிப்பெரியகல்

தமிழ்

सूचिपत्रम् ।

वर्णप्रकरणम्	पत्राङ्काः	श्लोकाङ्काः	वर्णप्रकरणम्	पत्राङ्काः	श्लोकाङ्काः
कैकिकम्	२	१५	घट्टिकम्	३४	१
कट्टिकम्	२	१६	घट्टिकम्	३४	६
कट्टिकम्	५	४०		—	
कचतुष्कम्	१८	१७३	डैकिकम्	३५	१
कपञ्चकम्	२४	२२४		—	
कषट्कम्	२५	२३४	चैकिकम्	३५	१
	—		चट्टिकम्	३५	१
खैकिकम्	२५	१	चट्टिकम्	३७	१२
खट्टिकम्	२५	२	चचतुष्कम्	३७	२०
खट्टिकम्	२६	८	चपञ्चकम्	३८	२१
खचतुष्कम्	२७	१३		—	
खपञ्चकम्	२७	१८	कैकिकम्	३८	१
	—		कट्टिकम्	३८	२
गैकिकम्	२७	१	कचतुष्कम्	३८	६
गट्टिकम्	२८	४		—	
गट्टिकम्	३०	२८	जैकिकम्	३८	१
गचतुष्कम्	३३	५३	जट्टिकम्	३८	३
गपञ्चकम्	३४	५८	जट्टिकम्	४०	१८
	—		जचतुष्कम्	४२	२०
घैकिकम्	३४	१	जपञ्चकम्	४२	२६

वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः श्लोकाङ्काः			वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः श्लोकाङ्काः		
जषङ्कम्	४३	३७	डैककम्	५८	१
—	—	—	डद्विकम्	५८	१
झैककम्	४३	१	डत्रिकम्	५८	६
झद्विकम्	४३	१	डचतुष्कम्	५८	११
—	—	—	—	—	—
ञैककम्	४३	१	णैककम्	५८	१
जद्विकम्	४३	१	णद्विकम्	५८	२
जत्रिकम्	४४	४	णत्रिकम्	६२	३३
—	—	—	णचतुष्कम्	६८	८८
टैककम्	४४	१	णपञ्चकम्	७०	११२
टद्विकम्	४४	२	णषड्कम्	७१	११७
टत्रिकम्	४७	३३	—	—	—
टचतुष्कम्	५०	५८	तैककम्	७१	१
टपञ्चकम्	५१	६७	तद्विकम्	७१	२
—	—	—	तत्रिकम्	७८	७६
ठैककम्	५१	१	तचतुष्कम्	८८	१७५
ठद्विकम्	५१	१	तपञ्चकम्	८४	२२८
ठत्रिकम्	५२	१०	तषड्कम्	८५	२३३
ठचतुष्कम्	५३	१७	तसप्तकम्	८५	२३४
—	—	—	—	—	—
डैककम्	५३	१	थैककम्	८५	१
डद्विकम्	५३	१	थद्विकम्	८५	२
डत्रिकम्	५६	२७	थत्रिकम्	८७	१४
डचतुष्कम्	५८	३७	थचतुष्कम्	८८	२५

वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः स्तोकाङ्काः ।			वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः स्तोकाङ्काः		
दैककम्	८८	१	फैककम्	१३८	१
ददिकम्	८८	२	फदिकम्	१४०	२
दत्रिकम्	१००	१७		—	—
दचतुष्कम्	१०३	४३	वैककम्	१४०	१
दपञ्चकम्	१०४	५६	वदिकम्	१४०	२
	—	—	वत्रिकम्	१४१	८
धैककम्	१०५	१	वचतुष्कम्	१४२	१५
धदिकम्	१०५	२	वपञ्चकम्	१४२	१७
धत्रिकम्	१०७	२६		—	—
धचतुष्कम्	१०८	४०	भैककम्	१४२	१
धपञ्चकम्	११०	४८	भदिकम्	१४२	२
	—	—	भत्रिकम्	१४३	१०
नैककम्	११०	१	भचतुष्कम्	१४५	२४
नदिकम्	११०	१		—	—
नत्रिकम्	११३	२६	मैककम्	१४५	१
नचतुष्कम्	१२६	१६२	मदिकम्	१४५	२
नपञ्चकम्	१३३	२२८	मत्रिकम्	१४८	३८
नषट्कम्	१३६	२५४	मचतुष्कम्	१५१	५८
	—	—		—	—
पैककम्	१३६	१	यैककम्	१५२	१
पदिकम्	१३६	२	यदिकम्	१५२	३
पत्रिकम्	१३७	१३	यत्रिकम्	१५८	६७
पचतुष्कम्	१३८	२३	यचतुष्कम्	१६३	११५
पपञ्चकम्	१३८	३१	यपञ्चकम्	१६५	१३२

वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः स्तोकाङ्काः ।			वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः स्तोकाङ्काः		
यषङ्कम्	१६५	१३४	।	शद्विकम्	२२१ २
—	—	—	।	शत्रिकम्	२२७ १६
रैककम्	१६६	१	।	शचतुष्कम्	२२४ ३१
रद्विकम्	१६६	३	।	—	—
रत्रिकम्	१७६	१०३	।	षैककम्	२२६ १
रचतुष्कम्	१८०	२४०	।	षद्विकम्	२२६ २
रपञ्चकम्	१८६	३०२	।	षत्रिकम्	२२८ २८
—	—	—	।	षचतुष्कम्	२३१ ४४
लैककम्	१८७	१	।	—	—
लद्विकम्	१८७	२	।	सैककम्	२३२ १
लत्रिकम्	२०३	५७	।	सद्विकम्	२३२ २
लचतुष्कम्	२१२	१४७	।	सत्रिकम्	२३३ १४
लपञ्चकम्	२१४	१६८	।	सचतुष्कम्	२३७ ४७
—	—	—	।	सपञ्चकम्	२३८ ६८
वैककम्	२१४	१	।	सषङ्कम्	२३८ ६८
वद्विकम्	२१५	३०	।	—	—
वत्रिकम्	२१७	३०	।	हैककम्	२३८ १
वचतुष्कम्	२२०	५६	।	हद्विकम्	२३८ २
वपञ्चकम्	२२१	६६	।	हत्रिकम्	२४१ १३
—	—	—	।	हचतुष्कम्	२४२ २६
हैककम्	२२१	१	।	हपञ्चकम्	२४३ ३४

अव्ययानि ।

॥ ३ ॥

वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः स्तोकाङ्काः ।			वर्णप्रकरणम् पत्राङ्काः स्तोकाङ्काः		
एकस्वराव्ययम्	२४४	२ ।	नान्तम्	२४८	४०
कान्तम्	२४५	११ ।	पान्तम्	२५०	४६
गान्तम्	२४६	१२ ।	भान्तम्	२५१	४८
ङान्तम्	२४६	१३ ।	मान्तम्	२५१	४८
चान्तम्	२४६	१३ ।	यान्तम्	२५२	६३
जान्तम्	२४६	१६ ।	रान्तम्	२५३	६५
ठान्तम्	२४७	१७ ।	लान्तम्	२५४	७३
णान्तम्	२४७	१८ ।	वान्तम्	२५४	७४
तान्तम्	२४७	१८ ।	षान्तम्	२५४	७८
थान्तम्	२४८	३५ ।	सान्तम्	२५५	७८
दान्तम्	२४८	३८ ।	हान्तम्	२५५	८५
घान्तम्	२४८	३८ ।			

कान्तादिष्वव्ययेषु स्वरवत्त्वमविवक्षितम् ।

मेदिनी

१ २ ३
 उत्पत्तिनीशब्दार्णवसंसारवर्त्तनाममालाख्यान ।
 ४ ५ ६ ७ ८ ९
 भागुरिवरुचिशायतवोपालितरन्तिदेवहरकोषान् ॥१॥
 १० ११ १२ १३ १४ १५
 अमरशुभाङ्गहलायुधगोवद्धनरभसपालकृतकोषान् ।
 १६ १७ १८ १९ २०
 रुद्रामरदत्ताजयगङ्गाधरधरणिकोषांश्च ॥२॥
 २१ २२ २३ २४
 हारावत्यभिधानं त्रिकाण्डशेषश्च रत्नमालाश्च ।
 २५ २६ २७
 अपि वज्रदोषं विश्वप्रकाशकोषश्च सुविचार्य ॥३॥
 २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३
 वाभट्टमाधववाचस्पतिधर्मव्याडितारपालाख्यान ।
 ३४ ३५ ३६ ३७
 अपि विश्वरूपविक्रमादित्यनामलिङ्गानि सुविचार्य ॥४॥
 ३८ ३९ ४० ४१
 कात्यायनवामनचन्द्रगोमिरचितानि लिङ्गशास्त्राणि ।
 पाणिनिपदानुशासनपुराणकाव्यादिकञ्च सुनिह्य ॥५॥
 षट्शतगाथाकोषप्रणयनविख्यातकौशलेनायम् ।
 मेदिनिकरेण कोषः प्राणकरसुनूना रचितः ॥६॥

॥ मेदिनी ॥

ॐ नमो गणेशाय ।

वृषाङ्काय नमस्तस्मै यस्य मौलिविलम्बिनी ।
जटावेष्टनजां शोभां विभावयति जाङ्गवी ॥१॥
पातु वो मदकालिम्ना धवलिम्ना रदस्य च ।
गङ्गायमुनयोः सङ्गं वहन्निव गजाननः ॥ २ ॥
पूर्वाचार्यकृतो वीक्ष्य शब्दशास्त्रं निरूप्य च ।
नानार्थशब्दकोषोऽयं लिङ्गभेदेन कथ्यते ॥ ३ ॥
प्रायशो रूपभेदेन विशेषणवशात् क्वचित् ।
स्त्रीपुनपुंसकं ज्ञेयं विशेषोक्तेषु कुत्रचित् ॥ ४ ॥
त्रिलिङ्गां त्रिष्वितिपदं मिथुने च द्वयोरिति ।
निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं त्वन्तायादि न पूर्वभाक् ॥५॥
रूपाद्युक्तं लिङ्गमुक्तं लिपिभ्रान्तिच्छिदे क्वचित् ।
विशेष्यनिघ्नेऽनुक्तेऽपि विज्ञेया वाच्यलिङ्गता ॥ ६ ॥
गुणे शुक्लादिकटाद्याः पुंसि स्युस्तदिति त्रिषु ।
तीक्ष्णाद्यास्तु गुणे स्त्रीषु गुणिलिङ्गास्तु तदिति ॥७॥

क्लीवपुंसोरपि स्त्रीत्वं काप्यल्पत्वविवक्षया ।

जातिवाचकशब्दानामपि तत् स्त्रीविवक्षया ॥ ८ ॥

उद्भिदः प्रसवे क्लीवे हरीतक्यादयः स्त्रियाम् ।

पुष्पे जातोप्रभृतयः खलिङ्गा व्रीहयः फले ॥ ९ ॥

प्राज्ञानार्थोऽनु तस्मिज्जं द्वयोर्द्वन्द्वे न चैकता ।

शब्दावृत्तिर्न लिङ्गैक्ये सप्तमी न विशेषणे ॥ १० ॥

क्लीवे नपुंसके पुंसि स्त्रियां योषिति च द्वयोः ।

त्रिषु चेत्यादि यद्रूपं तस्मिज्जस्यैव वाचकम् ॥ ११ ॥

नानार्थः प्रथमान्तोऽत्र सर्वत्रादौ प्रदर्शितः ।

सप्तम्यन्तोऽभिधेयेषु वर्त्तमानो विनिश्चितः ॥ १२ ॥

एकद्वित्रिचतुष्यच्चषड्वर्णानुक्रमात् कृतः ।

स्वरकाद्यादि-काद्यन्त-वर्गैर्नानार्थसंग्रहः ॥ १३ ॥

नानार्थकोषपुस्तकभाषार्जनदुःखहानये कृतिनः ।

मेदिनिकरकृतकोषो विशुद्धलिङ्गोऽभिलिख्यतामेकः ॥ १४ ॥

कैककम् ।

को ब्रह्मणि समोरात्मयमदक्षेषु भास्करे ।

कामग्रन्थौ चक्रिणि च पतत्रिणि च पार्थिवे ॥ १५ ॥

मयूरेऽग्नौ च पुंसि स्यात् सुखशीर्षजलेषु कम् ।

कदिकम्

अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके रवौ ताम्रं दिवस्यतौ ॥ १६ ॥

अङ्गो रूपक भेदागश्चिह्नरेखाजिभूषणे ।
 रूपकांशान्तिकोत्सङ्गे स्थानेऽकं पापदुःखयोः ॥१७॥
 एकः सङ्ख्यान्तरे श्रेष्ठे केवलेतरयोस्त्रिषु ।
 कर्कः कर्के तले वक्त्रौ पृष्ठाश्वे दर्पणे घटे ॥ १८ ॥
 कङ्कः श्चद्विजे ख्यातो लोहपृष्ठकृतान्तयोः ।
 कल्कोऽस्त्री घृततैलादिशेषे दम्भे विभीतके ॥ १९ ॥
 बिट्किट्टयोश्च पापैत्रिषु पापाशये पुनः ।
 काकः स्याद् वायसे वृक्षप्रभेदे पीठसर्पिणि ॥२०॥
 शिरोऽवचालने मानप्रभेद-दीपभेदयोः ।
 काकास्यात्काकनासायां काकोलीकाकजङ्घयोः ॥२१॥
 रक्तिकायां मलपाञ्च काकमाच्याञ्च योषिति ।
 काकं सुरतबन्धे स्यात् काकानामपि संहतौ ॥ २२ ॥
 किष्कुर्द्वयोर्वितस्तौ च सप्रकोष्ठकरेऽपि च ।
 कोकश्चक्र-वृक-ज्यैष्ठ्यो-खर्जुरीदुम-ददुरे ॥ २३ ॥
 केको गृहाश्रित-मृगपक्षिणो नागरे त्रिषु ।
 टङ्को नोलकपित्त्ये च खनित्रे टङ्कणेऽस्त्रियाम् ॥२४॥
 जङ्घायां स्त्री पुमान् कोषे कोपासिग्रावदारणे ।
 तर्कः काञ्चावितर्कोहहेतुशास्त्रेषु कथ्यते ॥ २५ ॥
 त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात् त्रिकं पृष्ठाधरे त्रये ।
 तौकं पुत्रे सुतायाञ्च द्विकः स्यात् काककोकयोः ॥२६॥

न्यङ्कु मूनौ मृगे पुंसि नाकस्तु त्रिदिवेऽम्बरे ।

नाकु मून्यन्तरे पृथ्वीधरवल्लीकयोः पुमान् ॥ २७ ॥

निष्कमस्त्री साष्टहेमशते दोनारकर्षयोः ।

वल्गोऽलङ्करणे हेमपात्रे हेमपलेऽपि च ॥ २८ ॥

पङ्कोऽस्त्री कर्हमे पापे पाकः परिणतौ शिशौ ।

केशस्य जरसाशौक्ये स्थाल्यादौ पचनेऽपि च ॥ २९ ॥

वकस्तु वकपुष्पे स्यात् कक्के श्रीदे च रक्षसि ।

भूकं क्किट्टे च काले च भेको मण्डूकमेघयोः ॥ ३० ॥

मुष्को मोक्षकवृक्षे स्यात् सङ्घाते वृषणेऽपि च ।

मूक स्त्ववाचि ना दैत्ये रङ्गः घ्राणमन्दयोः ॥ ३१ ॥

राका नद्यन्तरे कच्छां नवजातरजःस्त्रियाम् ।

सम्पूर्णन्दुतियौ रेकः शङ्कानीचविरेचने ॥ ३२ ॥

रोकस्तु क्रयभिदीप्तोः रोकं नावि चले विले ।

लङ्का रक्षःपुरीशाखाशाकिनीकुलटासु च ॥ ३३ ॥

लोको जनेऽपि भुवने वस्त्रं वल्कलशल्कयोः ।

वङ्गः पर्याणभागे ना नदीपात्रे च भङ्गुरे ॥ ३४ ॥

शक्कन्तु शकले वल्के शको जात्यन्तरे नृपे ।

शङ्कुः सङ्घास्त्रयादौ भित्कोलोशकलुषेषु ना ॥ ३५ ॥

शङ्का चासे वितर्के च शाको दीपान्तरेऽपि च ।

शक्तौ दुमविशेषे च पुमान् हरितकेऽस्त्रियाम् ॥ ३६ ॥

शुको व्याससुते कीरे रावणस्य च मन्त्रिणि ।
 शिरोषपादपे पुंसि ग्रन्थिपर्णे नपुंसकम् ॥ ३७ ॥
 शुल्कं घट्टादिदेये स्याद् वरादर्थग्रहेऽस्त्रियाम् ।
 शुकोऽस्त्री शुङ्गदययोः श्लोकः पद्ये यशस्यपि ॥ ३८ ॥

कचिकम्

शौकंशुकगणे स्त्रीणां करणे हृक इत्ययम् ।
 वाणवातोत्पले श्लोकं त्रिष्वल्पा चातके पुमान् ॥ ३९ ॥
 अशोक स्त्रिषु निःशोके पुंसिकङ्केलिपादपे ।
 स्त्रियान्तु कटुरोहिण्यां पारदे स्यान् नपुंसकम् ॥ ४० ॥
 अलका कुवेरपुष्यामस्त्रियां चूर्णकुन्तले ।
 अभीकः कामुकैकुरे निर्भये त्रिषु ना कवौ ॥ ४१ ॥
 अनीकोऽस्त्री रणे सैन्येऽप्यणुको निष्कुण्ठात्पयोः ।
 अलोकमप्रियेऽपि स्याद् दिव्यसत्ये नपुंसकम् ॥ ४२ ॥
 अनूकन्तु कुले शोले पुंसि स्याद् गतजन्मनि ।
 अंशुकं श्लक्ष्णवस्त्रे स्याद् वस्त्रमात्रोत्तरीययोः ॥ ४३ ॥
 अन्ति कं निकटे वाचलिङ्गं स्त्री शातलौषधौ ।
 चुल्यां ज्येष्ठभगिन्याञ्च नाव्योक्त्याकथ्यतेऽन्तिका ॥ ४४ ॥
 अलर्को धवलार्के स्याद् योगोन्मादितकुक्कुरे ।
 अम्बिका पार्वतीमात्रे धृतराष्ट्रस्य मातरि ॥ ४५ ॥

अश्लिका द्यूतभेदे च रजन्यामपि योषिति ।
 अश्लिका तित्तिङ्गिकाऽश्लोङ्गारचाङ्गेरिकासु च ॥ ४६ ॥
 अर्भकः कथितो बाले मूर्खेऽपि च कृशेऽपि च ।
 आनकः पटचे भेर्यां मृदङ्गे ध्वनदम्बुदे ॥ ४७ ॥
 आदकी तु तुवर्यां स्त्री परिमाणान्तरे त्रिषु ।
 आलोकस्तु पुमान् द्योते दर्शने वन्दिभाषणे ॥ ४८ ॥
 आङ्गिकं दिननिर्वर्त्ये त्रिलिङ्गमथ न द्वयोः ।
 नित्याक्रियाभोजनयो र्वन्दे प्रकरणस्य च ॥ ४९ ॥
 आतङ्गो रोगसन्तापशङ्कासु मुरजध्वनौ ।
 इक्ष्वाकुः कटुतुम्बां स्त्री सूर्यवंश्यनृपे पुमान् ॥ ५० ॥
 उलूकः पुंसि काकाराविन्द्रे भारतयोधिनि ।
 उदर्क एष्यत्काले तत्फले मदनकण्टके ॥ ५१ ॥
 उष्णकस्तु निदाघे स्यादातुरे क्षिप्रकारिणि ।
 उष्ट्रिका मृत्तिकाभाण्डभेदेऽपि करभे स्त्रियाम् ॥ ५२ ॥
 उर्मिका चाङ्गुलीये स्याद् वस्त्रभङ्गतरङ्गयोः ।
 कनकं हेम्नि पुंसि स्यात् किंशुके नागकेशरे ॥ ५३ ॥
 धुस्तुरे काञ्चनान्ते च कालीये चम्पकेऽपि च ।
 करकस्तु पुमान् पक्षिविशेषे दाडिमिऽपि च ॥ ५४ ॥
 द्वयो वर्षीयले न स्त्री करङ्गे च कमण्डलौ ।
 क्रमकस्तु पुमान् भद्रमुस्तके वज्रादारुणि ॥ ५५ ॥

फले कार्पासिकायाश्च पट्टिका लोध्रपूगयोः ।
 कटकोऽस्त्री नितम्बेऽद्दे र्दण्डिनां दन्तमण्डले ॥५६॥
 सामुद्रलवणे राजधानी बलययोरपि ।
 कटुका कटुरोहिण्यां स्त्रियां व्योषे नपुंसकम् ॥ ५७ ॥
 कण्टको नस्त्रियां क्षुद्रशत्रौ मत्स्यादिकीकसे ।
 नैयायिकादिदोषोक्तौ स्याद् रोमाच्चद्रुमाङ्गयोः ॥५८॥
 करङ्को मस्तकेऽशस्यनारिकेलफलास्थिनि ।
 कलङ्कोऽङ्गेऽपवादे च कालायसमलेऽपि च ॥५९॥
 कर्णिका करिहस्ताग्रे करमध्याङ्गुलावपि ।
 क्रमुकादिच्छटांशेऽजबराटे कर्णभूषणे ॥६०॥
 कणिका कथ्यतेऽत्यन्त-सूक्ष्मवस्त्वग्निमन्ययोः ।
 कचाकुक्षु दुराधर्षे दुःशीले ना विलेशये ॥६१॥
 कञ्चुको वारवाणे स्यान् निर्मोके कवचेऽपि च ।
 वर्द्धापक-गृहीताङ्गस्थितवस्त्रे च चालके ॥६२॥
 कञ्चुक्ये षधिभेदेऽथ कारिका नटयोषिति ।
 कृतौ विवरणास्त्रेके शिल्पयातनयोरपि ॥६३॥
 नपुंसकन्तु कर्मादौ कारकं कर्त्तरि त्रिषु ।
 कामुकः कमनेऽशोकपादपे चातिमुक्तके ॥६४॥
 कार्मुकं धनुषि स्यान् ना वेणौ कर्मक्षमेऽन्यवत् ।
 कावृकः कृकवाकौ स्यात् पीतमस्तककोकयोः ॥६५॥

चारकः पल्लिमत्स्यादिपिटके जालकेऽपि च ।
 कालिका चण्डिकाभेदे काष्णार्जवृश्चिकपत्रयोः ॥६६॥
 क्रमदेये वस्तुमूल्ये धूसरीनवमेघयोः ।
 पटोलशाखारोमालीमांसीकाकीशिवासु च ॥६७॥
 मेघावलौ च किम्पाको महाकालफलाञ्जयोः ।
 कीचको दैत्यभिदाताहतसखनवंशयोः ॥६८॥
 कीटकः क्रिमिजातौ नानिष्ठुरे पुनरन्यवत् ।
 कुलकन्तु पटोले स्यात् सम्वद्धश्लोकसंहतौ ॥६९॥
 पुंसि वल्मीककाकेन्दु कुलश्रेष्ठेषु कथ्यते
 क्षुल्लकस्त्रिषु नीचेऽल्पे कुशिको मुनिसर्जयोः ॥७०॥
 कुषाकुः कपिवह्णः केनापरोत्तापिनि त्रिषु ।
 कुलिको नागभेदे स्याद्दुभेदे कुलसत्तमे ॥७१॥
 क्षुरकः कौकिलाक्षे स्याद् गोक्षुरे तिलकदुमे ।
 कूपको गुणवृक्षे स्यात् तैलपात्रे कुकुन्दरे ॥७२॥
 उदपाने चितायाञ्च कूपिकाऽभोगतोपले ।
 कूलकं न स्त्रियां स्त्रुपे पुंसि स्यात् क्रमिपर्वते ॥७३॥
 कूर्चिका खचिकायाञ्च त्रलिकायाञ्च कुक्षले ।
 कवाटकुट्टके क्षीरविहृतावपि योषिति ॥७४॥
 कृषकः पुंसि फाले स्यात् कर्षकेत्वभिधेयवत् ।
 कोरकोऽस्त्री कुक्षले स्यात् कर्कोलकमृणालयोः ॥७५॥

कौतुकन्वभिलाषे स्यादुत्सवे नर्महर्षयोः ।
 तथा परम्परायाते मङ्गले च कुतूहले ॥७६॥
 विवाहसूत्रगीतादिभोगयोरपि न द्वयोः ।
 कोशिको नकुले व्यालग्राहे गुग्गुलुशक्रयोः ॥७७॥
 कोषज्ञोलूकयोश्च स्याद् विश्वामित्रमुनावपि ।
 कौषिकी चण्डिकायाञ्च नदीभेदे च योषिति ॥७८॥
 खनको नोन्दुरौ सन्धिचौरे त्रिष्ववदारके ।
 खज्जिको महिषीक्षीरे फेनशौनिकयोरपि ॥७९॥
 स्यात् खोलकस्तु पाके शिरस्त्र-वल्मीक-पुगकोषेषु ।
 गणिका यूथीवेश्येभीतर्कारीषु ना तु दैवज्ञे ॥८०॥
 ग्रन्थिकं पिप्पलीमूले गुग्गुलुग्रन्थिपर्णयोः ।
 करीरे पुंसि दैवज्ञे सह देवाख्यपाण्डवे ॥८१॥
 गण्डकः पुंसि खड्गे स्यात् सङ्ख्याविद्याप्रभेदयोः ।
 अवच्छेदेऽन्तराये च गण्डकी सरिदन्तरे ॥८२॥
 ग्राहको घातिविहगे व्यालानाञ्च ग्रहीतरि ।
 गान्धिको लेखकेऽपि स्यात् सुगन्धिव्यवहारिणि ॥८३॥
 गुण्डको मलिने धूलौ कलोक्ति-स्नेहपात्रयोः ।
 गुह्यको निघ्नके च्छेके गैरिकं धातुरूक्षयोः ॥८४॥
 गोलको विधवापुत्रे जारात् स्यान्मणिके गुडे ।
 गोरङ्गुः स्यात् पुमान् पक्षिभेदे नग्नकवन्दिनोः ॥८५॥

चषकोऽस्त्री पानपात्रे मधुमद्यप्रभेदयोः ।
 चुलुकः प्रसृतौ भाण्डभेदे चुलुकवत् पुमान् ॥८६॥
 चतुष्की मशकद्वयां पुष्करिण्यन्तरेऽपि च ।
 चारकः पालकेऽश्वादेः स्यात् सञ्चारकबन्धयोः ॥८७॥
 चित्रकं तिलके नातु व्याघ्रभिच्च च्चुपाठिषु ।
 चुम्बकश्चुम्बनपरे धूर्त्तायस्कान्तयोरपि ॥८८॥
 वज्रग्रन्थैकदेशज्ञे घटस्योर्द्ध्वावलम्बने ।
 चुल्लकी शिशुमारो स्यात् कुण्डीभेदे कुलान्तरे ॥८९॥
 चूलिका नाटकस्याङ्गे कर्णमूले च हस्तिनाम् ।
 चूतकः कूपकेऽप्याम्ने जनकः पितृभूभुजोः ॥९०॥
 जम्बुकः फेरवे नीचे पश्चिमाशापतावपि ।
 जतुका जिनपत्रायां जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः ॥९१॥
 जाद्वको घाह्वमार्ज्जार-खट्वाकारुण्डिकासु च ।
 जालकं कोरके दम्भे कुलायानाययोरपि ॥९२॥
 न पुंसि मोचकफले स्त्रियान्तु वसनान्तरे ।
 गिरिसारे जलौकायामपि स्याद् विधवास्त्रियाम् ॥९३॥
 भटानामश्वरचिताङ्गरक्षिण्याच्च जालिका ।
 जालिको वाच्यवद् ग्रामजालिजालोपजीविनोः ॥९४॥
 जीवकः प्राणके पीतशालक्षपणयोरपि ।
 कूर्चशीर्षे च पुंसि स्यादाजीवे जीविका मता ॥९५॥

त्रिषु सेविनि वृद्धाशीर्जीविनोराहितुण्डके ।
 अल्लिकोदत्तनमले पटे दीप्तौ च झिल्लिका ॥८६॥
 उदत्तनांशुके झिल्लिकां टुण्टुकः शोणकाल्पयोः ।
 डिम्बिका जलविम्बे स्यान्मोणकेकामुकेस्त्रियाम् ॥८७॥
 तण्डकः खञ्जने फेने समासप्रायवाचि च ।
 गृहदारुतरुस्कन्धमायावज्जलकेष्वपि ॥८८॥
 तल्लकस्तु पुमान्नागराजभेदे च वर्द्धकौ ।
 तारको दैत्यभित्कर्णधारयो न द्वयोर्दृशि ॥८९॥
 कनीनिकायामृत्ते च न पुमान्त्रातरि त्रिषु ।
 तिलको द्रुमरोगाश्वभेदेषु तिलकालके ॥९०॥
 क्लीवं सौवर्चलक्लोम्नो न स्त्रियान्तु विशेषके ।
 त्रिशङ्कुर्ना राजभेदे शलभे वृषदंशके ॥९१॥
 तुरष्कः सिल्लके स्लेच्छजातौ देशान्तरेऽपि च ।
 तल्लिका कूर्चिकायान्तु शय्यापकरणेऽपि च ॥९२॥
 दर्शकः स्यात्प्रतीहारे दर्शयितृप्रवीणयोः ।
 दारको बालकेऽपि स्याद्भेदकेऽप्यभिधेयवत् ॥९३॥
 द्रावको ग्रावभेदे स्याद्विदग्धे मोषकेऽपि च ।
 दीपकं वागलङ्कारे वाच्यवद्दीप्तिकारके ॥९४॥
 दीप्यकच्चाजमोदायां यवानीवर्हिचूडयोः ।
 दुच्छको गन्धकुट्यां स्याद्विहाराद्यवकाशके ।

दूषिका तूलिकायाच्च मले स्यात्लोचनस्य च ॥१०५॥
 धनिका साधुनार्थ्यां ना धन्याके त्रिषु साधुधनिनाञ्च ।
 स्याद्धेनुकाकरिण्यां धेनावपिपुंसिदानवविशेषे ॥१०६॥
 धेनुकं करणे स्त्रीणां धेनूनामपि संहतौ ।
 नर्त्तकः केलके पोटगल चारणयो नटे ॥ १०७ ॥
 नर्त्तकीलासिकायाच्च करेण्वामपि योषिति ।
 नग्निकाऽपिकुमार्यां स्यात्पुमान् क्षपणवन्दिनोः ॥१०८॥
 नरकः पुंसि निरयदेवारातिप्रभेदयोः ।
 नन्दको हरिखड्गे च हर्षके कुलपालके ॥ १०९ ॥
 नालीकः शरशल्यास्तेऽप्यवजषण्डे नपुंसकम् ।
 नायको नेतरि श्रेष्ठे द्वारमध्यमणावपि ॥११०॥
 निर्मोको मोचने व्योम्नि सन्नाहे सर्पकञ्चुके ।
 नीलिका नीलिनी-क्षुद्रोग-सेफालिकासु च ॥१११॥
 पराकस्तु व्रते खड्गे प्रसेकः सेचने च्युतौ ।
 प्रतीकोऽवयवेऽपि स्यात् प्रतिकूलविलोमयोः ॥११२॥
 पद्मकं स्यात् पद्मकाष्ठविन्दुजालकयोरपि ।
 पक्षकस्तु पुमान् पार्श्वद्वारे च पार्श्वमात्रके ॥ ११३ ॥
 पल्लङ्गे मच्चपर्यङ्कवृषीपर्यस्तिकासु च ।
 पताका वैजयन्त्याच्च सौभाग्यनाटकाङ्गयोः ॥११४॥
 पातुकः पतयालौ स्यात् प्रपातजलहस्तिनोः ।

प्राणकः सत्वजातीये जीवकद्रुमचालयोः ॥११५॥
 पाटकः स्यान्महाकिष्कौ कटकान्तरवाद्ययोः ।
 अलादिचालने मूलद्रव्यापचयवेधयोः ॥११६॥
 पालङ्कः शल्लकीशाकभेदयोः प्राजिपर्त्तिण ।
 पावकोऽग्नौ सदाचारे वक्त्रिमन्ये च चित्रके ॥११७॥
 भस्मातके विडङ्गे च प्रियकः पीतशालके ।
 नीपे चित्रमृगे चालौ प्रियङ्गौ कुङ्कुमेऽपि च ॥११८॥
 पिण्याकोऽस्त्री तिलकक्ले हिङ्गुवाह्लीकसिल्लके ।
 पिनाकोऽस्त्री रुद्रचापे पांशुवर्षत्रिशूलयोः ॥११९॥
 पिटकस्त्रिषु विष्कोटे मञ्जुषायां पुनः पुमान् ।
 पिष्टको घृतपूपादौ नेत्ररोगान्तरेऽपि च ॥१२०॥
 पुलकः क्रमिभेदे प्रस्तरभेदे च मणिदोषे ।
 रोमाच्चे हरिताले गजान्नपिण्डे च गन्धर्व्वे ॥१२१॥
 पुलाकस्तुच्छधान्ये स्यात् सङ्क्षेपे भक्तसिक्कके ।
 पुष्पकं रीतिका-नेत्ररोगयो रत्नकङ्कणे ॥१२२॥
 कुवेरस्य विमाने च काशीणि च रसाञ्जने ।
 लौहकांस्ये मृदङ्गारशकव्याच्च नपुंसकम् ॥१२३॥
 स्यात् पुत्रिका पुत्तलिकादुच्चित्रैर्यावत्फलके ।
 ना पुत्रे शरभे धूर्त्तं शैलवृक्षप्रभेदयोः ॥१२४॥

पूर्णकः स्वर्णचूडे स्यान् नासाक्विञ्चान्तु पूर्णिका ।
 पृदाकु वृश्चिके व्याघ्रे सर्पचित्रकयोः पुमान् ॥१२५॥
 पृथुकः पुंसि चिपिटे शिशौ स्यादभिधेयवत् ।
 पेचको गजलाङ्गूलमूलोपान्ते च कौशिके ॥१२६॥
 पेटकः पुस्तकादीनां मञ्जुषायां कदम्बके ।
 वल्मीको रोगभेदे च नाकौ च पुन्नपुंसकम् ॥१२७॥
 बन्धूकं बन्धूजीवे स्याद् बन्धूकः पीतशालके ।
 बन्धकं स्याद् विनिमये पुंशल्यां स्यात् तु बन्धकी ॥१२८॥
 बज्रकः कर्कटे चार्के दात्यूहे जलखातके ।
 बराकः शङ्क्रे पुंसि शोचनीयेऽभिधेयवत् ॥१२९॥
 बालकस्तु शिशवज्ञे बालधौ हयहस्तिनोः ।
 अङ्गुरीयकह्रीवेरवलये पुंसि बालिका ॥१३०॥
 बालायां बालुका पत्रकाहले कर्णभूषणे ।
 बारकोऽश्वगतौ पुंसि वाच्यवत्स्यान् निषेधके ॥१३१॥
 बालुका सिकतास्तु स्याद् बालुकस्त्रेलबालुके ।
 भस्मकं रोगभेदे स्याद् विडङ्गकलधौतयोः ॥१३२॥
 भ्रामको जम्बुके धूर्त्ते सूर्यावर्त्ताश्लभेदयोः ।
 भालाङ्कः करपत्रे स्यात् शाकभेदे च रोहिते ॥१३३॥
 महालक्षणसम्पन्नपुरुषे कच्छपे हरे ।
 भूमिका रचनायां स्याद् वेशान्तरपरिग्रहे ॥१३४॥

भूतोकमपि भूनिम्बे दीप्यभूस्तृणे कत्तृणे ।
 मधुका मधुपर्ण्यां स्त्री मधुकं क्लीतके खगे ॥१३५॥
 वन्द्यन्तरे ना मशको रागकोटप्रभेदयोः ।
 मण्डूकः शोणके मुन्यन्तरे स्याद् गूढवर्चसि ॥१३६॥
 मण्डूकपर्णजां मण्डूकी मल्लिको हंसभिद्यपि ।
 मल्लिका तृणशून्येऽपि मीनमृत्पात्रभेदयोः ॥१३७॥
 मामकः स्यान् मदीयार्थे त्रिषु पुंसि तु मातुले ।
 मातृका धातृका मात्रो देवीभिर्द्वर्णमालयोः ॥१३८॥
 मालिका सप्तला पत्नी-ग्रीवालङ्कारणेषु च ।
 पुष्पमाल्ये नदीभेदे पक्षिभेदे तु मालिकः ॥१३९॥
 मेचकस्तु मयूरस्य चन्द्रके श्यामले पुमान् ।
 यद्युक्ते वाच्यवत् क्लीवं स्रोतोञ्जनान्धकारयोः ॥१४०॥
 मोचकः कदलोशियुनिर्म्माचकविरागिषु ।
 मोदकः खाद्यभेदेऽस्त्री हर्षके पुनरन्यवत् ॥१४१॥
 यमकं यमजे शब्दालङ्कारे पुंसि संयमे ।
 याजकस्तु गजे राज्ञो याज्ञिकेऽप्यथ याज्ञिकः ॥१४२॥
 याजके च कुथे चाथ युतकं संशये युगे ।
 नारीवस्त्राञ्चले युक्ते चलनाग्रे च यौतके ॥१४३॥
 यूथिका न्दानके पुष्पविशेषेऽपि च योषिति
 रसिका स्त्री रसालेक्षुरसयाः सरसे त्रिषु ॥१४४॥

रक्तकोऽन्तानवन्धूकरक्तवस्त्रानुरागिषु ।
 राजिकाऽपि च केदारे राजसर्षपरेखयोः ॥१४५॥
 रात्रकं पञ्चरात्रे ना वेष्ट्यावेष्ट्माब्दवासिनि
 रुचको बीजपुरे च निष्कं दन्तकपोतयोः ॥१४६॥
 न द्वयोः सर्जिकाक्षारेऽप्यश्वाभरणमाल्ययोः ।
 सौर्वचलेऽपि माङ्गल्यद्रव्ये चाप्युत्कटेऽपि च ॥१४७॥
 रुण्डिका क्षारपीण्डाच्च दूतिकायां रणक्षितौ ।
 रूपकं नाटके मूर्ते काव्यालङ्करणेऽपि च ॥१४८॥
 रेणुकापि हरेणौ च जामदग्न्यस्य मातरि ।
 लम्पाको लम्पटे देशे लासको लास्यकारिणि ॥१४९॥
 मयूरे लसके चाथ लूणको भिदिते पशौ ।
 लोचको मांसपिण्डेऽक्षितारकायाच्च कज्जले ॥१५०॥
 ललाटाभरणे स्त्रीणां कदलीनीलवस्त्रयोः ।
 निर्वुद्धौ कर्णपूरे च मौर्व्यां भ्रूस्त्रयचर्माणि ॥१५१॥
 वसुकं रौमके पुंसि शिवमल्ल्यर्कपर्णयोः ।
 वर्णकश्चरणे स्त्री तु चन्दने च विलेपणे ॥१५२॥
 द्वयोर्नील्यादिषु स्त्री स्यादुत्कर्षे काञ्चनस्य च ।
 वर्तकस्तु खुरेऽथस्य विहगे वर्तिका द्वयोः ॥१५३॥
 वञ्चकस्तु खले धूर्ते गृहवभ्रौ च जम्बुके ।
 व्यलीकमप्रियाकार्यवैलक्ष्येऽपि पीडने ॥१५४॥

ना नागरेऽथ वाल्मीकं वाल्मीकं धीर हिङ्गुनोः ।
 द्वावेतौ पुंसि देशस्य प्रभेदे तुरगान्तरे ॥१५५॥
 वार्द्धकं वृद्धसङ्घाते वृद्धस्य भावकर्मणोः ।
 वार्षिकं त्रायमाणायां क्लीवे वर्षाभवे त्रिषु ॥१५६॥
 बालकोऽस्त्री पारिहार्यं त्रिषु स्यादङ्गुरीयके ।
 वितर्कस्तु पुमानूचे संशये च निगद्यते ॥१५७॥
 विपाकः पचने खेदे कर्मणो विसदृक्फले ।
 विवेकः स्याज्जलद्रोण्यां पृथग्भावविचारयोः ॥१५८॥
 वृश्चिकस्तु दुणे राशौ शूककीटौषधीभिदोः ।
 वृषाङ्गः शङ्करे साधौ भस्मातकमहोत्तयोः ॥१५९॥
 वैजिकं शिशुतैले स्याद् हेतौ सद्योऽङ्गुरे तु ना ।
 शलाका शल्यमदनशारिकाश्लकीषु च ॥१६०॥
 कृत्रादिकाष्ठीशरयोः श्लकी पशुवृत्तयोः ।
 शम्बुको गजकुम्भाये घोड्गे च शूद्रतापसे ॥१६१॥
 जलजन्तुविशेषे च शम्बूका न नपुंसके ।
 शङ्खकं बलये कम्बावस्त्री पुंसि शिरोरुजि ॥१६२॥
 शार्ककः स्याद् दुग्धफेनशर्करापिण्डयोः पुमान् ।
 शिशुकः शिशुमारं स्याद् बालकोलुपिनोरपि ॥१६३॥
 शीतकः शीतकाले च सुस्थिते दीर्घवृत्तिणि ।
 शूककः प्रावटेऽपि स्याद् रसेऽपि परिकीर्तितः ॥१६४॥

सस्यको मणिभेदेऽसौ सम्यक्को मेलके रतौ ।
 सम्याक स्तार्किके धृष्टे त्रिषु ना चतुरङ्गुले ॥१६५॥
 स्यमीका नीलिकायां स्त्री स्यमीको नाकुवृक्षयोः ।
 स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये चतुष्क गृहभेदयोः ॥१६६॥
 सरकोऽस्त्री सीधुपाने सीधुपात्रेक्षुसीधुनेः ।
 अच्छिन्नाध्वगपङ्क्तौ च सायकः शरखङ्गयोः ॥१६७॥
 स्यासकः पुंसि चार्चिके जलादेरपि बहुदे ।
 खचकः सीवनद्रव्ये बोधके पिशुने शुनि ॥१६८॥
 आतौ काके खतकोऽस्त्री पारदे न द्वयार्जनौ ।
 खडाकु नाऽनिले वज्रे ज्वलने प्रतिस्वर्यके ॥१६९॥
 सेवकस्तु प्रसेवे ना वाच्यलिङ्गेऽनुजीविनि ।
 सेचकस्तु पुमान् मेघे वाच्यलिङ्गस्तु सेक्तरि ॥१७०॥
 सैनिकः सैन्यरत्ने च स्यात् सेनासमवेतके ।
 हारकः कितवे चौरि गद्यविज्ञानभेदयोः ॥१७१॥
 ऊडुको वाद्यभेदे च मत्तदात्यूहपक्षिणि ।
 हेरुको बुद्धभेदे स्यान् महाकालगणेऽपि च ॥१७२॥

कचतुष्कम् ।

भवेदलिमकी भेके पिकेऽलौ पद्मकेशरे ।
 मधूकेऽप्यथालिपकी मृङ्गको किलकुकरे ॥१७३॥

अङ्गारकः कुजेऽपि स्याद् दग्धकाष्ठे कुरुण्टके ।
 भवेदङ्गारिका चेक्षुदण्डे किंशुककोरके ॥१७४॥
 स्यादश्मन्तकमुद्धाने मल्लिका च्छदनेऽपि च ।
 आकल्पक स्तभोमोहग्रन्थिषूत्कलिकामुदोः ॥१७५॥
 आक्षेपकोऽनिलव्याधौ व्याधे निन्दाकरेऽपि च ।
 भवेदाखनिकश्चैरे शूकरे मूषिकेऽपि च ॥ १७६ ॥
 कथितोत्कलिकोत्कण्ठाहेलासलिलवीचिषु ।
 एडमूकोऽन्यलिङ्गः स्यात् शठे वाक्श्रुतिवर्जिते ॥१७७॥
 कठिलकस्तु पर्णासे वर्षाभ्रकारवेल्लयोः ।
 कपर्दको वराटे स्याज् जटाजूटे च धूर्जटेः ॥१७८॥
 कर्कटकः स्यान् मालूरकाद्रवेयप्रभेदयोः ।
 कलविङ्गः पुमान् ग्रामचटकेऽपि कलिङ्गके ॥१७९॥
 कनोनिता तारकेऽक्ष्णः स्यात् कनिष्ठाङ्गुलावपि ।
 कापटिकोऽन्यमर्मज्ञे कान्ते पुंसि शठे त्रिषु ॥ १८० ॥
 काकरुको नशदम्भस्तीजितोलूकभीरुषु ।
 निःस्वे कुरुवकः शोणाम्भानश्चिपटीप्रभेदयोः ॥१८१॥
 कुरुण्टकः पीतपुष्पाम्भानश्चिपटिकयोः पुमान् ।
 कृकवाकु मयूरेऽपि सरटे चरणायुधे ॥ १८२ ॥
 कोषातकः कचे पुंसि पटोल्यां घोषके स्त्रियाम् ।
 अथ कौकुटिकोऽदूरप्रेरिताऽक्षे च दाम्भिके ॥ १८३ ॥

कौलेयकः सारमेये कुलीनेऽथ खरालिकः ।
 ग्रामणीभण्डिनाराचेऽप्युपधाने च पुंस्ययम् ॥ १८४ ॥
 भवेद् गुणनिका नृत्ये गूढ्याङ्गे पाठनिश्चितौ ।
 गोकण्टको गोलुरके स्थपुटे गोखरेऽपि च ॥ १८५ ॥
 गोमेढकं पीतमणौ काकोले पत्रकेऽपि च ।
 स्याद् गोकुलिको वलिरे पङ्कस्थगवोपेक्षके ॥ १८६ ॥
 अथ घर्घरिका क्षुद्रघण्टावादित्रदण्डयोः ।
 चर्चरीको महाकाले केशविन्यासशाकयोः ॥ १८७ ॥
 चण्डालिका किन्नरायामुमायामोषधीभिदि ।
 अथ चातुरको चक्रगण्डौ पुंस्यभिधेयवत् ॥ १८८ ॥
 गोचरे लोचनस्यापि चाटुकारे नियन्तरि ।
 जर्जरीकं वज्रच्छिद्रं जरातुरेऽपि वाच्यवत् ॥ १८९ ॥
 जीवन्तिका गुडूच्याञ्च जीवाख्यशाकवन्दयोः ।
 जैवाढकः पुमान् सोमे दीर्घायुः कृशयोः स्त्रिषु ॥ १९० ॥
 तर्तरीकं वह्नित्रे स्थान् न द्वयोः पारगे त्रिषु ।
 तिल्लशाकस्तु खदिरे वरुणे पत्रसुन्दरे ॥ १९१ ॥
 त्रिवर्णकं गोलुरके त्रिफलायां कटुत्रिके ।
 दलाढकः स्वयं जाततिले प्रश्नगाञ्च गैरिके ॥ १९२ ॥
 फेनखातकयो नागकेशरे च महत्तरे ।
 दन्दगूकस्तु पुलिङ्गी रालसे च सरीसृपे ॥ १९३ ॥

दासेरकस्तु करभे दासीपुत्रे च धीवरे ।
 नियामकः कर्णधारे पोतवाहे नियन्तरि ॥ १८४ ॥
 निश्चारकः पुरीषस्य क्षये स्वैरे समोरणे ।
 निर्ग्रन्थकः स्यात् क्षपणे निष्फलेऽप्यपरिच्छदे ॥ १८५ ॥
 प्रचलाकः शराघाते शिखण्डे च भुजङ्गमे ।
 प्रकीर्णकं चामरे स्याद् विस्तारे ना तुरङ्गमे ॥ १८६ ॥
 पञ्चालिका स्त्रियां वस्त्र-पुत्रिकागीतिभेदयोः ।
 भवेत् पुमान् प्रापणिको गन्धविक्रयिणि द्विजे ॥ १८७ ॥
 स्यात् पिप्पलकं वक्षोजवृन्ते सीवनसूत्रके ।
 पिण्डीतकः स्यात् तगरे मदनाख्यमक्षीरुहे ॥ १८८ ॥
 अथ पुष्पलको गन्धमृगे क्षपणकीलयोः ।
 पुण्डरीकं सीताम्भोजे सितच्छत्रे च भेषजे ॥ १८९ ॥
 पुंसि व्याघ्रेऽग्निदिङ्नागे कोषकारान्तरेऽपि च ।
 भवेत् पूर्णानकं वर्द्धापने च पटहेऽपि च ॥ २०० ॥
 फर्फरीकश्चपेटे स्यात् फर्फरीकन्तु मार्दवे ।
 बलाहको गिरौ मेघे दैत्यनागविशेषयोः ॥ २०१ ॥
 वराटकः पद्मबीजकोषे रज्जौ कपर्दके ।
 वक्त्रेका बलाकाभिदातवेलितशाखयोः ॥ २०२ ॥
 वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके ।
 वर्तुलेऽथ वाणिजिको बाह्वामौ वणिज्यपि ॥ २०३ ॥

वृन्दारकः सुरे पुंसि मनोज्ञश्रेष्ठयो स्त्रिषु ।

अथ भ्रमरको मृङ्गे गैरिके चाऽलकान्तरे ॥२०४॥

भट्टारको नृपे नाट्यवाचा देवे तपोधने ।

भयानकः स्मृता व्याघ्रे रसे राक्षौ भयङ्करे ॥२०५॥

भार्याटिकः पुमान् भार्यानिर्जिते हरिणान्तरे ।

भवेन्महवकः पुष्पभिच्छल्यद्रुफणिज्झके ॥२०६॥

मण्डोदकं चित्ररागे क्लीवमातर्पणेऽपि च ।

भवेन्मण्डलकं विम्बे कुष्ठभेदे च दर्पणे ॥२०७॥

अथ मर्कटकः शस्यभेदे वानरलूतयोः ।

मयूरकोऽप्यपामार्गे क्लीवं तुत्याञ्जने पुनः ॥२०८॥

माणवको चारभेदे बाले कुपुरुषे वटौ ।

मृष्टेरुको वदान्येऽपि मिष्टाशिन्यतिथिद्विषि ॥२०९॥

रतर्द्विकं स्याद् दिवसे सुखस्नानेऽष्टमङ्गले ।

राधरङ्गः पुमान् सीरे शीकरे च घनोपले ॥२१०॥

लालाटिकः प्रभोर्भावदर्शिन्याश्लेषणान्तरे ।

कार्याक्षमे लेखनिकः कथितो लेखहारके ॥ २११ ॥

लेखेषु परहस्तेन स्वहस्तेन च लेखके ।

वार्त्तहको नदीभेदे काकनीडे जलावटे ॥२१२॥

विनायकस्तु हेरम्बे तार्क्ष्ये विघ्ने जिने गुरौ ।

वितुन्नकस्तु धन्याके झाटामलमयूरके ॥२१३॥

विशेषकोऽस्ती तिलके विशेषयितरि त्रिषु ।
 विदूषकश्चाटुवटौ परनिन्दाकरेऽपि च ॥ २१४ ॥
 वैनाशिकः स्यात् क्षणिके परतन्त्रोर्णनाभयोः ॥
 वैदेहको वाणिजके शुद्धाद् वैश्यास्तुतेऽपि च ॥ २१५ ॥
 वैतालिकः पुमान् खेटिताले बोधकरे त्रिषु ।
 शतानीकस्तु वृद्धे स्यान्मुनिराजप्रभेदयोः ॥ २१६ ॥
 शालावृकः शृगाले स्यात् सारमेये बलीमुखे ।
 शिलाटकः पुमान् द्वे विलेऽपि परिकीर्तितः ॥ २१७ ॥
 शृगालिका शिवायां स्यात् त्रासादपि पलायने ।
 शृङ्गाटकं भवेद् वारिकण्टके च चतुष्पथे ॥ २१८ ॥
 सन्तानिकाऽपि क्षीरादिसारे मर्कटजालके ।
 सन्दंशिका तु सुचुटीलौहयन्त्रविशेषयोः ॥ २१९ ॥
 सञ्चारिका तु युगले कुट्टनीघ्राणयोरपि ।
 सङ्घाटिका स्त्रियां युग्मे कुट्टन्यां जलकण्टके ॥ २२० ॥
 सुप्रतीकः शोभनाङ्गे भवेद्दीशानदिग्गजे ।
 अथ सैकतिकं यातु र्यात्रामङ्गलसूत्रके ॥ २२१ ॥
 ना सन्त्यस्ते क्षणिके त्रिषु सन्देहजीविनि ।
 सोमवल्कस्तु धवलखदिरं कट्फलैः ॥ २२२ ॥
 सौगन्धिकन्तु कल्लारे पद्मरागेऽपि कर्तृणे ।
 पुलिङ्गागन्धपाषाणे सुगन्धिव्यवहारिणि ॥ २२३ ॥

कपञ्चकम् ।

अनेङ्गमूक उद्दिष्टः शठे वाक्श्रुतिवर्जिते ।

स्यादाच्छुरितर्कं हासनखराघातभेदयोः ॥ २२४ ॥

उपकारिकोपकर्त्तॄणां पिष्टभेदे नृपालये ।

कलावेक्षक इत्येष शुद्धान्तोद्यानपालयोः ॥ २२५ ॥

रङ्गाजीवे कवौ पिङ्गे दाःस्थेऽथ कटखादकः ।

खादके काचकलसे बलिपुष्टे च जम्बुके ॥ २२६ ॥

कृमिकण्टकन्तु चित्राङ्गविडङ्गेडुम्बरेषु च ।

गोजागरिकं मङ्गले पुंसि स्यात् कण्टकारके ॥ २२७ ॥

चिलमीलिका तु कण्ठीभेदे खद्योतविद्युतोः ।

अथै जलकरङ्कः स्यान् नारिकेलफलेऽम्बुजे ॥ २२८ ॥

शङ्खे जललतायाञ्च वारिवाहे च कीर्तितः ।

जलतापिक इलीशकाकोचिमत्स्ययोः पुमान् ॥ २२९ ॥

नवफलिका स्त्रीनव्ये (नव) जातरजेऽङ्गनायाञ्च ।

नागवारिक उद्दिष्टो राजकुञ्जर हस्तिपे ॥ २३० ॥

गणस्थराजे गरुडे चित्रमेखलकेऽपि च ।

स्याद् ब्रीहिराजिकः कङ्कुधान्यचीनकधान्ययोः ॥ २३१ ॥

व्यवहारिका स्याल् लोकयात्रासम्मार्ज्जनीद्भुदे ।

शतपर्विका दूर्वायां वचायामपि योषिति ॥ २३२ ॥

शीतचम्पक इत्येष स्यादातर्पणदीपयोः ।

सुवसन्तक आख्यातो वासन्यां मदनीत्सवे ॥ २३३ ॥

स्याद् हेमपुष्पिका यूथ्यां चम्पके हेमपुष्पकः ।

कषट्कम् ।

ग्राममङ्गुरिका ग्रामयुद्धे शृङ्गीघ्रषे स्त्रियाम् ॥ २३४ ॥

मातुल-पुत्रक इत्यपि मातुल-तनये च फले धूर्तस्य ।

मदनशलाका कामोद्दीपणभैषज्यशारिकयोः ॥ २३५ ॥

वर्णविलोडक एष श्लोकस्तेनेच सन्धिचौरे च ।

सिन्दूरतिलक उक्तो मतङ्गजे स्त्रीतुकामिन्याम् ॥ २३६ ॥

इति कान्तवर्गः समाप्तः ।

खैककम् ।

खमिन्द्रिये पुरे क्षेत्रे शून्ये विन्दौ विद्यायसि ।

संवेदने देवलोके शर्मण्यपि नपुंसकम् ॥ १ ॥

खद्विकम् ।

नखी स्त्रीलोकोवयोः शुक्तौ नखरे पुन्नपुंसकम् ।

न्युङ्क्तः सम्यङ्मनोज्ञे च साम्नः षट्प्रणवेऽपि च ॥ २ ॥

प्रेङ्क्षा पर्याटनेऽप्यश्वगतौ संवेशनान्तरे ।

मुखं निःसरणे वक्त्रे प्रारम्भोपाययोरपि ॥ ३ ॥

सन्ध्यन्तरे नाटकादेः शब्देऽपि च नपुंसकम् ।
 लेखो लेख्ये सुरे लेखा लिपिराजिकयोरपि ॥ ४ ॥
 विह्वोऽश्वगतिभेदेऽपि शूकशिखराच्च नर्त्तने ।
 शङ्खः कन्धौ न योषिन्ना भालास्थिनिधिभिन्नखे ॥ ५ ॥
 शाखा पक्षान्तरे बाहौ वेदभागद्रुमाङ्गयोः ।
 शिखा शाखावर्त्तिचूडालाङ्गलिक्य-ऽग्रमात्रके ॥ ६ ॥
 चूडामात्रे शिखायाच्च ज्वालायां प्रपदेऽपि च ।
 सखा मित्रे सहाये ना वयस्यायां सखी मता ॥ ७ ॥
 सुखं शर्मणि नाके च सुखा पुर्यां प्रचेतसः ।

खन्निकम् ।

गोमुखं कुटिलागारे वाद्यभाण्डे च लेपने ॥ ८ ॥
 पुंसि मातलिपुत्रे च महादेवगणान्तरे ।
 त्रिशिखो राक्षसे क्लीवं त्रिशूले मण्डलान्तरे ॥ ९ ॥
 दुर्मुखः कपिभिन्नागभिदो ना मुखरे त्रिषु ।
 प्रमुखः प्रथमे श्रेष्ठे मयूखः किरणेऽपि च ॥ १० ॥
 ज्वालायामपि शोभायां विशिखस्तोमरे शरे ।
 विशिखा तु खनित्रयाच्च रथ्यानालिकयोरपि ॥ ११ ॥
 विशाखस्तर्कके स्कन्दे स्त्रियामृत्ते कठिलके ।
 वैशाखो मासभेदे स्थान् मन्याने च प्रकीर्तितः ॥ १२ ॥
 सुमुखस्तार्क्ष्यतनये शाकनागप्रभेदयोः ।

खचतुष्कम् ।

भवेदग्निमुखो देवे विप्रे भक्षातके स्त्रियाम् ॥ १३ ॥
 अथाग्निमुखमुद्दिष्टं कुसुम्भे कुङ्कुमेऽपि च ।
 लाङ्गलिकास्थौषधौ च विशल्यायाञ्च योषिति ॥ १४ ॥
 इन्दुलेखाऽमृतासोमलता शशिकलास्तु च ।
 अथ बद्धशिखा स्त्री स्यादुच्चटायां शिशौ त्रिषु ॥ १५ ॥
 महाशङ्खो मानुषास्तिस्रह्याभेदालिकेषु च ।
 भवेद् व्याघ्रनखं कन्दगन्धद्रव्यविशेषयोः ॥ १६ ॥
 नखक्षतान्तरे क्लीवं शिलीमुखोऽलिकाण्डयोः ।
 शशिलेखा कलाभागे गुडूचीवृत्तभेदयोः ॥ १७ ॥
 भवेत् स्वस्तिमुखो लेखे ब्राह्मणे वन्दिनि त्रिषु ।

खपञ्चकम्

मलिनमुखोऽग्नौ गोलाङ्गुले पुंसि त्रिषु क्रूरे ॥ १८ ॥
 शीतमयूख सन्द्रे घनसारे चापि पुंलिङ्गः ।
 सर्व्वतोमुख उग्रै च क्षेत्रज्ञब्रह्मणोः पुमान् ॥ १९ ॥
 नपुंसकन्तु पानीये सुरवर्त्मन्यपि स्मृतम् ।

खान्तवर्गः समाप्तः ।

गैककम्

गोः स्वर्गे च बलोवर्द्धे रश्मौ च कुलिशे पुमान् ।

स्त्री सौरभेयीदृग्वाणदिग्वाग्भूष्यप्सु भूम्नि च ॥१॥
 गायत्र्यामपि गम्भीरे जगत्यां भुवने जने ।
 गोगणेशे च नाके च वियत्यपि पुमानयम् ॥२॥
 गः सुमेरौ समाख्यातो गायत्रीगीतयोः पुमान् ।
 गन्धर्व्वे चापि गः ख्यातो गायके चाभिधीयवत् ॥३॥

गदिकम्

अगो महीरुहे शैले भास्करे पवनाशने ।
 अङ्गं गात्रे प्रतीकोपाययोः पुंभूम्नि नीवृति ॥ ४ ॥
 क्लीवैकत्वे त्वप्रधाने त्रिष्वङ्गवति चान्तिके ।
 इङ्गः स्यादङ्गुते ज्ञाने जङ्गमेङ्गितयोरपि ॥५॥
 खगः सूर्य्ये ग्रहे देवे मार्गणे च विद्वङ्गमे ।
 खड्गो गण्डकशृङ्गासि-बुद्धभेदेषु गण्डके ॥ ६ ॥
 गाङ्गस्तु गङ्गासम्भूते त्रिषु भीष्मो गुहे पुमान् ।
 चङ्गस्तु शोभने दक्षे टङ्गाऽस्त्री स्यात् खनित्रके ॥७॥
 खड्गभेदे च जङ्गायां त्यागो दाने च वर्ज्जने ।
 तुङ्गी निशावर्वरयोः पुन्नागनगयोः पुमान् ॥ ८ ॥
 उन्नते त्रिषु दुर्गोमानील्योः स्त्री दुर्गमे त्रिषु ।
 नागं नपुंसके रङ्गे सीसके करणान्तरे ॥ ९ ॥
 नागः पन्नगमातङ्गक्रूरचारिषु तोयदे ।
 नागकेशर-पुन्नाग-नागदन्तकमुस्तके ॥१०॥

देहानिलप्रभेदे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः ।
 पिङ्गा गोरचनाहिङ्गुनालिकाचण्डिकासु च ॥११॥
 पिङ्गी शम्यां पिशङ्गे ना बालके तु नपुंसकम् ।
 पूगस्तु क्रमुके वृन्दे फल्ग्वसारेऽभिधेयवत् ॥१२॥
 नदीभेदे मलपां स्त्री भंगो जयविपर्यये ।
 भेदरोगतरङ्गेषु भङ्गा सस्यान्तरे स्त्रियाम् ॥१३॥
 भगं स्त्रियोनिवीर्येच्छाज्ञानवैराग्यकीर्त्तिषु ।
 माहात्म्यैश्वर्ययत्नेषु धर्मे मोक्षे च ना रवौ ॥१४॥
 भागो रूपार्द्धके भाग्यैकदेशयो भृगुः पुमान् ।
 मुनौ हरे तटे शुक्रे भृङ्गे धूम्याटषिङ्गयोः ॥१५॥
 मधुव्रते भृङ्गराजे पुंसि भृङ्गं गुडत्वचि ।
 भोगः सुखे धने चाहेः शरीरफणयोरपि ॥ १६ ॥
 पालनेऽभ्यवहारे च येषिदादिभृतावपि ।
 मार्गो मृगमदे मार्गशीर्षे चान्वेषणाध्वनोः ॥१७॥
 मृगः पशौ कुरङ्गे च करिनक्षत्रभेदयोः ।
 अन्वेषणे च याच्नायां मृगी तु वनितान्तरे ॥१८॥
 युगो रथहलाद्यङ्गे न द्वयोस्तु कृतादिषु ।
 युग्मे हस्तचतुष्केऽपि वृद्धिनामौषधेऽपि च ॥ १९ ॥
 योगोऽपूर्वार्थसम्प्राप्तौ सङ्गतिध्यानयुक्तिषु ।
 वपुःस्थैर्ये प्रयोगेऽपि विष्कम्भादिषु भेषजे ॥ २० ॥

विश्रब्धघातके द्रव्योपायसन्नहनेष्वपि ।

काम्मणेऽपि च रङ्गे ना रागे नृत्ये रणक्षितौ ॥२१॥

अस्त्री त्रपुणि रागस्तु मात्सर्ये लोहितादिषु ।

क्लेशादावनुरागे च गान्धारादौ नृपेऽपि च ॥२२॥

रोगः कुष्ठौषधे व्याधौ लङ्गस्तु सङ्गषिङ्गयोः ।

लिङ्गं चिक्लेऽनुमाने च साङ्गोक्तप्रकृतावपि ॥२३॥

शिवमूर्तिविशेषे च मेहनेऽपि नपुंसकम् ।

व्यङ्गे भेके च हीनाङ्गे वङ्गं सीसकरङ्गयोः ॥२४॥

वार्त्ताकेऽपि च कार्पासे पुंभृन्नि गीवृद्धन्तरे ।

बल्गु स्याच्चागले पुंसि सुन्दरे चाभिभेयवत् ॥२५॥

वेगा जवे प्रवाहे च महाकालफलेऽपि च ।

शार्ङ्गं कामुकमात्रेऽपि विष्णोः अपि शरासने ॥२६॥

शृङ्गे वटाम्रतकयोः पर्कव्यामपि च स्त्रियाम् ।

शृङ्गं प्रभुत्वे शिखरे चिक्ले क्रोडांश्च्युत्तके ॥२७॥

विषाणोत्कर्षयोश्चाथ शृङ्गः स्यात् कूर्चशीर्षके ।

स्त्री विषायां स्वर्णमीनभेदयो ऋषभौषधे ॥२८॥

सर्गस्तु निश्चयाध्यायमोहेत्साहात्म सृष्टिषु ।

गत्रिकम्

अयोगो विधुरे कूटे विश्लेषे कठिनोद्यमे ॥२९॥

अनङ्गा मदनेऽनङ्गमाकाशमनसोरपि ।
 अपाङ्गस्वङ्गहीने स्यान्नेत्रान्ते तिलकेऽपि च ॥ ३० ॥
 आभोगो वारुणच्छत्रे पूर्णतायत्नयोरपि ।
 आयोगो व्यापृतौ गन्धमाल्योपहाररोधसोः ॥ ३१ ॥
 आशुगो मारुते वाणेऽप्युद्देगं क्रमुकीफले ।
 उद्देगोऽप्युदाङ्गलकोद्देजनोद्गमनेषु च ॥ ३२ ॥
 उत्सर्गः पुंसि सामान्ये न्याये च त्यागदानयोः ।
 कलिङ्गः पूतिकरजे धूम्याटे भूमिनीवृत्ति ॥ ३३ ॥
 नदयोः कौटजफले महिलायान्तु योषिति ।
 कालिङ्गा भूमिर्कर्कारौ दण्डाबलभुजङ्गयोः ॥ ३४ ॥
 कालिङ्गी राजकर्कट्यां चक्राङ्गा मानसौकसि ।
 चक्राङ्गी कटुरोहिण्यां जिह्मगोऽहौ च मन्दगे ॥ ३५ ॥
 तडागोऽस्त्री जलाधारविशेषे यन्त्रकूटके ।
 तातगुः क्षुद्रताते ना जनकस्य हिते त्रिषु ॥ ३६ ॥
 त्रिवर्गो धर्मकामार्थे त्रिफलायां कटुत्रिके ।
 वृद्धिस्थानक्षये सत्वरजस्तमसि चेष्यते ॥ ३७ ॥
 तुरगी चाश्वगन्धायां तुरगश्चित्तवाजिनोः ।
 धारङ्गेऽसौ च तीर्थे च नरङ्गस्तु वरण्डके ॥ ३८ ॥
 मेहने नदयोश्चाथ नारङ्गः पिप्पलीरसे ।
 यमजे प्राणिनि विटे नागरङ्गद्रुमेऽपि च ॥ ३९ ॥

निषङ्गः सङ्गे तूणे च निसर्गो रूपसर्गयोः ।

नीलाङ्गुः स्यात् कृमौ भम्भराल्याञ्च योषिति ॥४०॥

पत्राङ्गं न द्वयोर्भूर्जे पद्मके रक्तचन्दने ।

पन्नगश्चापधिभेदे तथैव पवनाशने ॥४१॥

स्रवणो वानरे भेके सारथौ चोष्णदीधितेः ।

परागः सुमनरेणौ धूलिस्नानीययोरपि ॥४२॥

गिरिप्रभेदे विख्यातावुपरागे च चन्दने ।

प्रयागस्तीर्थभेदे स्याद् यज्ञे शतमखाश्वयोः ॥४३॥

प्रयोगः कार्मण्येऽपि स्यात् प्रयुक्तौ च निदर्शने ।

पतङ्गः शलभे शालिप्रभेदे पक्षिस्त्वर्थयोः ॥४४॥

क्लीवं सूते प्रियङ्गुः स्त्री राजीकाकणयोरपि ।

फलिन्यां कङ्कुसस्ये च पुन्नागस्तु सितोत्पले ॥४५॥

जातीफले नरश्रेष्ठे पाण्डुनागे द्रुमान्तरे ।

वराङ्गं योनिमातङ्गमस्तकेषु गुडत्वचि ॥४६॥

भुजङ्गाऽहौ च पिङ्गे च मातङ्गः श्वपचे गजे ।

मृदङ्गः पटहे घोषे रक्ताङ्गस्तु महीसुते ॥४७॥

कम्पिले स्त्री तु जीविन्तयां क्लीवं विद्रुमधीरयोः ।

रथाङ्गं न द्वयोश्चक्रे नाचक्राङ्गविहङ्गमे ॥४८॥

वातिगः पुंसि भण्डाक्यां धातुवादिनि चान्यवत् ।

विडङ्गस्त्रिष्वभिज्ञे स्यात् क्रमिघ्ने पुन्नपुंसकम् ॥४९॥

विसर्गस्तु पुमान् दाने त्यागे च मलनिर्गमे ।
 विसर्जनीयेऽप्ययनभेदेऽपि च विभावसोः ॥५०॥
 विहगस्तु नृलिङ्गः स्यादाशुगे च विहङ्गमे ।
 सर्व्वगं सलिले क्लीवं सर्व्वगः शङ्करे विभौ ॥५१॥
 सम्भोगस्तु पुमान् भोगे सुरते जिनशासने ।
 सारङ्गः पुंसि हरिणे चातके च मतङ्गजे ।
 शरले त्रिषु हेमाङ्गे गरुडे परमेष्ठिनि ॥५२॥

गचतुष्कम् ।

स्यादपवर्गं स्यागे मोक्षे कार्यावसाने साफल्ये ।
 अभिषङ्गः पुंलिङ्गः पराभवाक्रोशशपथेषु ॥५३॥
 ईहामृगस्तु पुंसि स्यात् कौक रूपकभेदयोः ।
 उपरागस्तु पुंसि स्यात् राज्ञ्यासेऽर्कचन्द्रयोः ॥५४॥
 दुर्नये ग्रहकल्लोले व्यसनेऽपि निगद्यते ।
 उपसर्गः पुमान् रोगभेदोपलवयोरपि ॥५५॥
 कटभङ्गस्तु सस्यानां हस्तच्छेदे नृपात्यये ।
 कृत्रभङ्गेऽपि वैधव्ये स्वातन्त्र्यनृपनाशयोः ॥५६॥
 दीर्घाध्वगः पुमानुष्टे लेखहारे तु भेद्यवत् ।
 मल्लनागोऽभ्रमातङ्गे वात्यायनमुनावपि ॥५७॥
 समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने ।
 सम्प्रयोगो रतेऽपि स्यादन्विते कार्मणेऽपि च ॥५८॥

गपञ्चकम् ।

कथाप्रसङ्गे वातुले विषवैद्ये च वाच्यवत् ।

नाडीतरङ्गः काकोले हिण्डके रतहिण्डके ॥५८॥

गान्तवर्गः समाप्तः ।

चैककम् ।

घो घण्टायां घर्घरे ना स्तियान्तु काञ्चिघातयोः ।

घद्विकम् ।

अघन्तु व्यसने दुःखे दुरिते च नपुंसकम् ॥१॥

अर्घः पूजाविधौ मूल्ये प्युहः स्याद् देहजानिले ।

अग्नौ हस्तपुटे शस्तेऽप्योघो वेगे जलस्य च ॥२॥

वृन्दे परम्परायाञ्च दुतनृत्योपदेशयोः ।

मघा माघी च नक्षत्रे धान्यभेदे यथाक्रमम् ॥३॥

मघो द्योपान्तरे मेघो मुस्ताजलदयोः पुमान् ।

मोघोऽस्त्री पाटलायां स्याद् हीननिष्फलयोस्त्रिषु ॥४॥

लघुरगुरौ च मनोज्ञे निःसारे वाच्यवत् क्लीवम् ।

शीघ्रे कृष्णागुरुणि च पृक्कानामौषधौ तु स्त्री ॥५॥

स्नाघा स्त्रियां प्रशंसायां परिचर्याभिलाषयोः ।

घञिकम् ।

अनघो निर्मलापापमनोज्ञेष्वभिधेयवत् ॥६॥

अमोघः सफले वाच्यवत् स्त्री पथ्या विडङ्गयोः ।
 उक्ताघोऽपि गुरुचौ कृष्णे दक्षनीरोगयोस्त्रिषु ॥७॥
 काचिघः काञ्चनेऽपि स्यात् केमण्डे मूषिकेऽपि च ।
 निदाघो ग्रीष्मकाले स्यादुष्मस्त्रेदाम्बुनारपि ॥८॥
 पलिघः काचकलसे घटप्राकारगोपुरे ।
 परिघो योगभेदेऽस्त्रविशेषेऽर्गलघातयोः ॥९॥
 प्रतिघः प्रतिघाते स्यात् क्रोधेऽपि परिकीर्तितः ।
 महार्घस्तु महामूल्ये त्रिषु स्यात् लावके पुमान् ॥१०॥
 सर्व्वौघो गुरुवेगे च सर्व्वसन्नहने पुमान् ।

घान्तवर्गः समाप्तः ।

—
 डैककम् ।

डः पुमान् विषये ख्यातः स्यात् प्रायां विषयस्य च ॥१॥

डान्तवर्गः समाप्तः ।

—
 चैककम् ।

चक्षुण्डेशे पुमानुक्तः कच्छपे चन्द्रचौरयोः ।

चद्विकम् ।

अर्चा पूजाप्रतिमयोः कचः केशे गुरोः सुते ॥१॥
 बन्धे गुरुष्कत्रणे पुंसि करिण्यान्तु कचा स्त्रियाम् ।

काचः शिक्ये मणौ नेत्ररोगभेदे मृदन्तरे ॥२॥
 काञ्ची स्थान् मेखलादान्नि प्रभेदे नगरस्य च ।
 कूर्चमस्त्री भ्रुवोर्मध्ये कठिनश्मश्रुकैतवे ॥३॥
 क्रौञ्चो दीपविशेषे स्यात् पक्षिपर्वतभेदयोः ।
 चर्चा चिन्तास्थासकयोश्चर्चिकायाञ्च योषिति ॥४॥
 चच्चा तु नलनिर्माणे तृणनिर्मितपूरुषे ।
 चच्चुस्त्रोव्यां स्त्रियां पुंसि गोनाडीके व्यडम्बके ॥५॥
 त्वक् स्त्री चर्मणि वल्के च गुडत्वचि विशेषतः ।
 न्यङ् नीचमन्दयो नीचः पामरे वामनेऽपि च ॥६॥
 प्राच्छब्दे दिशि देशे च काले च वाच्यलिङ्गकः ।
 पिचुर्ना कुष्ठभेदे च कर्षे तलेऽसुरान्तरे ॥७॥
 मोचः शोभाञ्जने पुंसि मोचा शाल्मलिरम्भयोः ।
 रुचिः स्त्री दीप्तौ शोभायामभिव्यङ्गाभिलाषयोः ॥८॥
 रुक् स्त्री शोभाद्युतीच्छासु वचः कीरे वचौषधौ ।
 सारिकायाञ्च वाग्वाचे भारत्यां वचने स्त्रियौ ॥९॥
 वोचिः स्वल्पे तरङ्गे स्याद्वकाशे सुखे द्वयोः ।
 पूचि ग्रीष्माग्निशृङ्गारेष्वाषाढे शुद्धमन्त्रिणि ॥१०॥
 ज्यैष्ठे च पुंसि धवले शुद्धेऽनुपहते त्रिषु ।
 शचीन्द्राण्यां शतावर्यां योषितः करणान्तरे ॥११॥
 सूची तु सीवनद्रव्येऽप्याङ्गिकाभिनयान्तरे ।

चत्रिकम्

उदग्दिग्देशकालेषु वाच्यवत् त्रितयेऽव्ययम् ॥१२॥

कणीचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः शकटे स्त्रियाम् ।

कवचो गर्हभाण्डे च सन्नाहे पटहेऽपि च ॥१३॥

क्रकचः करपत्रेऽस्त्री ग्रन्थिलाख्यतरौ पमान् ।

नमुचिस्तु पुमान् दैत्यभेदे कुसुमकामुके ॥१४॥

नाराच्येषणिकायां ना लौहवाणाम्बुहस्तिनोः ।

प्रपञ्चः सञ्चयेऽपि स्याद् विस्तारे च प्रतारणे ॥१५॥

प्रत्यग्दिग्देशकालेषु वाच्यवत् त्रितयेऽव्ययम् ।

मरीचिर्मुनिभेदे नागभस्तावनपुंसकम् ॥१६॥

मारीचो रालसभेदे ककोले याजकद्विजे ।

मरीचो देवताभेदे विपञ्ची केलिवीणयोः ॥१७॥

विकचः क्षपणे केतौ नाऽकेशे स्फुटितेऽन्यवत् ।

विरिञ्चिर्ना विरिञ्चश्च वैकुण्ठे परमेष्ठिनि ॥१८॥

सङ्कोचो मोनभेदे च बन्धे क्लीवन्तु कुङ्कुमे ।

सम्यक् स्याद् वाच्यलिङ्गस्तु मनोज्ञे सङ्गतेऽपि च ॥१९॥

चचतुष्कम् ।

जलहृदिः कङ्कचोटिमत्स्यशृङ्गाटयोरपि ।

शिग्रुमारे च पुलङ्गे जलौकायाश्च योषिति ॥२०॥

मलिम्लुचो मासभेदे चौरज्वलनयोः पुमान् ।

चपञ्चकम् ।

रतनारीचो नारीणां शीत्कारे च शुनि स्मरे ॥२१॥

चान्तवर्गः समाप्तः ।

कैककम् ।

का कादने स्त्रियां ख्याता निर्मलेऽन्यवदिष्यते ।

तरले कं प्रकीर्तितं माहात्म्ये परमेऽपि च ॥१॥

कद्विकम् ।

अच्छः स्फटिकभक्तूकनिर्मलेष्वच्छमथयम् ।

आभिमुख्येऽय कच्छः स्यादनूपे तुन्नकटुमे ॥२॥

नौकाङ्गे पुंसि वाराह्यां चौरिकायाञ्च योषिति ।

स्याद् गुच्छः स्तवके स्तम्बे हारभेदकलापयोः ॥३॥

पिच्छा पूगच्छटाकोषमोचाशाल्मलिवेष्टके ।

भक्तसन्भूतमण्डे च पङ्क्तावश्वपदामये ॥४॥

स्त्रियां पुंसि तु लाङ्गूले न द्वयोर्वर्हचूडयोः ।

पुच्छः पश्चात् प्रदेशेऽपि लाङ्गूले पुच्छमस्त्रियाम् ॥५॥

म्लेच्छः पापरभेदे च पापरक्तेऽपभाषणे ।

कचतुष्कम् ।

महाकच्छस्तु पुंसि स्यात् समुद्रे च प्रचेतसि ॥६॥

कान्तवर्गः समाप्तः ।

जैककम् ।

जो ना मृत्युञ्जये जन्थां जातमात्रे जनार्दने ।
 त्वरिते जः समाख्यातो जयने जिः प्रकीर्तितः ॥१॥
 जूस्वरागमने प्रोक्तः सामान्यगमने स्त्रियाम् ।
 जूराकाशे सरस्वत्यां पिशाच्यां जवने स्त्रियाम् ॥२॥

जदिकम् ।

अजश्र्वागे हरिब्रह्म-धातुस्तरदरे नृपे ।
 अजोऽस्त्री शङ्खे (ना) निचुले धन्वन्तरौ हिमकिरण ॥३॥
 क्लीवं पद्मे अयाजिः स्त्री समभूमौ च संग्रामे ।
 ऊर्जस्तु कार्तिकोत्साहबलेषु प्राणनेऽपि च ॥४॥
 कञ्जः केशे विरिञ्चौ च कञ्जं पीयूषपद्मयोः ।
 कुजा कात्यायनीदेव्यां कुजो नरकभौमयोः ॥५॥
 कुजो वृक्षप्रभेदे ना न्युजे स्याद् वाचलिङ्गकः ।
 कुजोऽस्त्रियां निकुञ्जेऽपि हनौ दन्तेऽपि दन्तिनाम् ॥६॥
 खञ्जा कन्दः प्रभेदे स्त्री कुटिलाङ्गौ तु वाचवत् ।
 खजा मन्थे प्रहस्तेऽथ खजूः कीटान्तरे स्मृता ॥७॥
 खर्ज्जुरीपादपे कण्ड्वां गजोमाने मतङ्गजे ।
 वास्तुनः स्थानभेदेऽपि गञ्जा खनौ सुरागृहे ॥८॥
 गञ्जः स्यात् पुंसि रीदायां भाण्डागारे तु न स्त्रियाम् ।
 गुञ्जा तु काकचिञ्चायां पटहे च कलध्वनौ ॥९॥

द्विजः स्याद् ब्राह्मणक्षत्रवैश्यदन्ताण्डजेषु ना ।

द्विजाभागां हरेणौ च ध्वजः स्यात् शौण्डिके पुमान् ॥१०॥

न स्त्रियान्त पताकायां खट्वाङ्गे मेढ्रचिह्नयोः ।

निजं स्त्रीये च नित्ये च न्युजो दर्भमयसुचि ॥११॥

कर्म्मरङ्गफले क्लीवं कुजाधोमुखयो स्त्रिषु ।

प्रजा लोके च सन्ताने पिच्छा तलहरिद्रयोः ॥१२॥

बले क्लीवे बधे पुंसि व्याकुले त्रिष्वथो भुजा ।

दयोर्वाहौ करे मर्जुः स्त्री शुद्धौ धावकेऽपि च ॥१३॥

रजो रेणौ परागे स्यादार्त्तवे च गुणान्तरे ।

रज्जुर्वेण्यां गुणे योषित् राजिः स्त्री पङ्क्तिरेखयोः ॥१४॥

रुजा रोगे च भङ्गेऽथ लाजः स्यादार्द्रतण्डुले ।

नपुंसकमुषिरे च स्त्रियां पुंभूम्नि चाक्षते ॥१५॥

व्रजो गोष्ठाध्ववृन्देषु वाजो निस्त्रनपक्षयोः ।

वेगे पुमानथ क्लीवे घृतयज्ञान्नवारिषु ॥१६॥

व्याजः शाक्येऽपदेशेऽथ बीजमङ्कुरकारणे ।

हेतुतत्त्वाधानशुक्ले सर्ज्जुर्वणिजि विद्युति ॥१७॥

स्त्रियां सञ्जो विधौ रुद्रे खजः प्रसेदपुत्रयोः ।

क्लीवं रक्तेऽथ सज्जः स्यात् सन्नद्धे सम्भृते त्रिषु ॥१८॥

जत्रिकम् ।

अण्डजो मृगनाभौ स्यात् सरटेऽहौ खगे झषे ।

अङ्गजं रुधिरं ऽनङ्गकेशपुत्रगदेषु ना ॥१९॥
 अम्बुजो निचुले पुंसि कमले तु नपुंसकम् ।
 काम्बोजो हस्तिभेदे ऽपि शङ्खदेशविशेषयोः ॥२०॥
 करजं स्याद् व्याघ्रनखे करञ्जनखयोः पुमान् ।
 कारुजः शिल्पिनां चित्रे वामलूरे गजार्भके ॥२१॥
 काम्बोजो ऽश्वान्तरे सोमवल्के पुन्नागपादपे ।
 काम्बोजी माषपर्ण्याञ्च बलक्षखदिरे स्त्रियाम् ॥२२॥
 कुटजो वृक्षभेदे स्याद्गण्डवद्राण्योरपि ।
 गिरिजं त्वभ्रके ऽपि स्यात् शिलाजतुनि शैलजे ॥२३॥
 लोहे ऽपि गिरिजा गौरीमातुलुङ्गोश्च योषिति ।
 जलजं कमले शङ्खे नीरजं कुष्टपद्मयोः ॥२४॥
 परञ्जस्तैलयन्ते स्याच् कुरिकाफलफेनयोः ।
 बलजं गोपुरे क्षेत्रे सस्यसङ्गरयोरपि ॥२५॥
 बलजा वरयेषायां यूथ्यामपि बणिक स्त्रियाम् ।
 बणिज्यायां पुमान् बाणिजिके च करणान्तरे ॥२६॥
 बाङ्गजः क्षत्रिये कीरे स्वयञ्जाततिले ऽपि च ।
 भूमिजो नरके ऽङ्गारे सीतादेव्यान्तु भूमिजा ॥२७॥
 वनजा मुद्गपर्ण्यां ना मुस्तके क्लीवमम्बुजे ।
 सहजस्तु निसर्गे ना सहेत्ये पुनरन्यवत् ॥२८॥
 समजः पशुवृन्दे ना विपिने तु नपुंसकम् ।

सामजस्तु गजे पुंसि सामोत्थे पुनरन्यवत् ॥२८॥
हिमजा तु शची-गौर्योः पुंसि मैनाकपर्वते ।

जचतुष्कम् ।

अहिभुक् वर्हिणे तार्क्ष्ये पुंसि काश्मीरजं पुनः ।
कुष्ठकुङ्कुमयोः क्लीवेऽतिविषायान्तु योषिति ॥३०॥
क्षीराब्धिजन्तु सामुद्रलवणे मौक्तिकेऽपि च ।
पुमान् तुषारकिरणे कमलायान्तु योषिति ॥३१॥
ग्रहराजो रवौ चन्द्रे जघन्यजः कनीयसि ।
वृषलेदिजराजस्तु चन्द्रेऽनन्ते गरुत्मति ॥३२॥
धर्मराजो यमे बुद्धे युधिष्ठिरनृपे पुमान् ।
भारद्वाजो गुरोः पुत्रे व्याघ्राटाख्याविहङ्गमे ॥३३॥
भारद्वाजी वनकार्पास्यां नाद्रोणऋषिभेदयोः ।
अथ भृङ्गराज उक्तः पत्न्यविशेषे च मार्करे भ्रमरे ॥३४॥
यक्षराट् पुंसि धनदे मल्लानां रङ्गचत्वरे ।
राजराजः कुवेरेऽपि सार्वभौमे सुधाकरे ॥३५॥

जपञ्चकम् ।

ऋषभध्वज एषोऽपि शङ्करे चार्हदन्तरे ।
मुनिभेषजमागस्त्ये हरीतक्याञ्च लङ्घने ॥३६॥

जघट्कम् ।

वसुन्धरीशज-सुन्द्रे पद्मेऽपि परिकीर्तितः ।

जान्तवर्गः समाप्तः ।

जैककम् ।

ज्ञो झण्टीशे सुरगुरौ दैत्यराजे ध्वनावपि ।

झदिकम् ।

झज्झा वाते तारवायौ नष्टेऽपि परिकीर्तितः ॥१॥

झज्झाध्वनिविशेषेऽपि स्यादम्बुकणवर्षणे ।

झान्तवर्गः समाप्तः ।

जैककम् ।

जः पुमान् स्याद् बलीवर्हे शुक्रे वाममतावपि ।

ज्ञो ब्रह्म-बुध-विद्वत्सु—

जदिकम् ।

स्यादज्ञो जडमूर्खयोः ॥ १ ॥

प्रज्ञश्च पण्डिते वाच्यलिङ्गो बुद्धौ तु योषिति ।

राज्ञी राजप्रियायाञ्च भार्यायां भास्करस्य च ॥२॥

संज्ञा नामनि गायत्र्यां चेतनारवियोषितोः ।

अर्थस्य सूचनायाञ्च हस्ताद्यैरपि योषिति ॥ ३ ॥

जत्रिकम् ।

कृतज्ञः कुक्कुरे पुंसि मर्यादन्यभिधेयवत् ।
 क्षेत्रज्ञ आत्मनि च्छेके दैवज्ञो गणके पुमान् ॥ ४ ॥
 दैवज्ञे क्षणिकायां स्त्री सर्वज्ञः शिवबुद्धयोः ।
 जान्तवर्गः समाप्तः ।

टैककम् ।

टः पुमान् वामने पादे निखनेऽपि क्वचिन्मतः ।
 टा पृथिव्यां करङ्कुटो ध्वनौ च परिकीर्तितः ॥ १ ॥
 टो महेश्वर आख्यातः ख्याते त्रिभुवनेऽपि च ।

टद्विकम् ।

अट्टं भक्ते च शुष्के ना चोमेऽत्यर्थे गृहान्तरे ॥ २ ॥
 इष्टमाशंसितेऽपि स्यात् पूजिते प्रियसि त्रिषु ।
 सप्ततन्तौ पुमान् स्त्रीवं संस्कारे क्रतुकर्मणि ॥ ३ ॥
 इष्टिर्मताभिलाषे च सङ्गहश्लोकयागयोः ।
 कटः आणौ द्वयोः पुंसि किलिञ्जैः तिश्ये शरे ॥ ४ ॥
 समये गजगण्डे च पिप्पल्यान्तु कटी मता ।
 कटुः स्त्री कटुरोहिण्यां लताराजिकयोरपि ॥ ५ ॥
 नपुंसकमकार्ये स्यात् पुलिङ्गे रसमात्रके ।
 त्रिषु तद्वत् सुगन्धोश्च मत्सरेऽपि खरेऽपि च ॥ ६ ॥
 कष्टन्तु गहने कृच्छ्रे क्रुष्टं रोदनरावयोः ।

कुटः कौटे पुमानस्त्री घटे स्त्रीपुंसयोग्यहे ॥७॥
 कुटी स्यात् कुम्भदास्याच्च मुरायां चित्रगुच्छके ।
 कूटोऽस्त्री निश्चले राशौ लौहमुद्गरदम्भयोः ॥८॥
 मायाद्रिशृङ्गयोस्तुच्छे सीरावयव-यन्त्रयोः ।
 अनृते चाथ कृष्टिः स्यादाकर्षे स्त्री बुधे पुमान् ॥९॥
 कौटिः स्त्री धनुषोऽग्रेऽश्वौ सङ्ख्याभेद-प्रकर्षयोः ।
 खटोऽन्धकूप-कफयोः प्रहारान्तर-टङ्कयोः ॥१०॥
 खाटि स्वसङ्गहेऽपि स्यात् किणे शवरथे स्त्रियाम् ।
 खेटः कफे ग्रामभेदे चर्मण्यस्त्ववति त्रिषु ॥११॥
 अथ गृष्टिः सकृत्सूतगवीबदरयोः स्त्रियाम् ।
 घटः समाधिभेदे भग्निरः कूटकुटेषु च ॥१२॥
 घटा घटन-गोष्ठीभघटनासु च योषिति ।
 घृष्टिः स्त्री घर्षण-स्यर्द्धा-विष्णु क्रान्तासु ना किरौ ॥१३॥
 घोण्टा तु बदरीपूगवृक्षयोरपि योषिति ।
 चटुश्चाटौ पिचिण्डेऽथ व्रतिनामासने पुमान् ॥१४॥
 जटालग्नकचे मूले मांस्यां स्रक्षे पुनर्जटी ।
 जुष्टन्तु कीवमुच्छिष्टे सेविते वाच्यलिङ्गकम् ॥१५॥
 झटो निकुञ्जे कान्तारे व्रणादीनाञ्च मार्ज्जने ।
 तटं नपुंसकं क्षेत्रे प्रतीरे तु तटं त्रिषु ॥१६॥
 त्वष्टा पुमान् देवशिल्पितक्ष्णीरादित्यभिद्यपि

त्रुटिः स्त्री संशये स्वल्पे सहस्रैलाकालमानयोः ॥१७॥
 त्रोटिः स्त्री कट्फले चञ्च्रां खगे मीनान्तरेऽपि च ।
 दिष्टं दैवे पुमान् काले दिष्टिर्मुत्परिमाणयोः ॥१८॥
 स्त्रियां दृष्टिः स्त्रियां वृद्धौ लोचने दर्शनेऽपि च ।
 घटे दिव्यतुलायां स्याद् घटी चीरे च वाससः ॥१९॥
 नटी नल्योषधौ स्त्री स्यात् शैलूषाशोकयोः पुमान् ।
 पटश्चित्रपटे वस्त्रेऽस्त्री पियालद्रुमे पुमान् ॥२०॥
 पटुर्दले च नीरोगे चतुरेऽप्यभिधेयवत् ।
 पटोले तु पुमान् क्लीवे कृत्रालवणयोरपि ॥२१॥
 पट्टः पेषणपाषाणे व्रणादीनाञ्च बन्धने ।
 चतुष्यथे तु राजादिशासनान्तर-पीठयोः ॥२२॥
 पटिः स्त्री पटभेदे स्याद् वाग्गुलौ कुम्भिकाद्रुमे ।
 पुष्टिः स्त्री पोषणे वृद्धौ फटा तु फणदन्तयोः ॥२३॥
 वटी त्रिषु गुणे पुंसि स्यान् न्यग्रोधकपर्दयोः ।
 भटः स्यात् पुंसि वीरे च विशेष पामरस्य च ॥२४॥
 भृष्टिः स्याद् भर्जने शून्यवाटिकायाञ्च योषिति ।
 म्लिष्टं त्रिष्वव्यक्तवाचि म्लाने मुष्टिर्द्वयोः पले ॥२५॥
 वद्धपाणौत्तरौ यष्टिः पुंसि स्याद् भुजदण्डके ।
 द्वयोर्हारलताभार्ग्यौ र्मधुका-शस्त्रभेदयोः ॥२६॥
 रिष्टं क्षेमे शुभाभावे पुंसि खड्गे च फेनिले ।

रिष्टिः खङ्गे नाऽशुभे स्त्री लाटे। देशान्तरेऽशुके ॥२७॥
 वाटे मार्गे वृतिस्थाने स्यात् कुटी-वास्तुनोः स्त्रियाम्।
 विटोऽद्वौ लवणे पिङ्गे मूषिके खदिरेऽपि च ॥२८॥
 विष्टिः त्रिषु कर्मकरे स्त्र्याजुवेतनकर्मसु।
 व्युष्टिः फले समृद्धौ स्त्री व्युष्टं कल्ये त्रिषुषिते ॥२९॥
 सटा जटा-केशरयोः स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः।
 व्याप्ते त्रिषु स्फुटि र्योषित् पाटस्फोटाभयेऽपि च ॥३०॥
 निर्भिन्नकर्कटीसस्येऽपि स्यात् सृष्टस्तु निर्मिते।
 युक्तनिश्चितयोः प्राज्ये त्रिषु सृष्टिस्तु निर्मितौ ॥३१॥
 स्वभावे चापि कथिता हृष्टो रोमाञ्चितेऽपि च।
 जातहर्षे प्रहसिते विस्मितेऽप्यभिधेयवत् ॥३२॥

टत्रिकम्।

अवटः स्यात् खिले गर्ते कूपे कुहकजीविनि।
 अरिष्टो लशुने निम्बे फेनिले काककङ्कयोः ॥३३॥
 अरिष्टमशुभे तक्के हतिकागार आसवे।
 शुभे मरणाचक्रे चादिष्टमादेशिते त्रिषु ॥३४॥
 आज्ञोच्छिष्टयोः क्षीवमुत्कटस्त्रीव्रमत्तयोः।
 उद्भटः कच्छपे हर्ष्ये कर्कटो विहगान्तरे ॥३५॥
 राशिभेदे कुलीरे स्त्री बालुङ्क्यां शाल्मलीफले।
 कर्हटः करहाटे स्यात् पङ्कपङ्कारयोरपि ॥३६॥

करटो गजगण्डे स्यात् कुसुम्भे निन्द्यजीविनि ।
 एकादशाह्वादिश्राद्धे दुर्दुरुहटेऽपि वायसे ॥३७॥
 करटो वाद्यभेदेऽथ कार्पटो जतुकार्यिणोः ।
 कीकटः कृपणे निःस्वे त्रिषु पुंभूम्नि नीवृति ॥३८॥
 कुरुण्टी दारुपुत्र्यां नां क्षिण्यन्तानप्रभेदयोः ।
 कुक्कुव्यनृतचर्यायां पुंसि स्यात् चरणायुधे ॥३९॥
 निषादशूद्रयोः पुत्रे तृणालकायाञ्च कुक्कुभे ।
 कुनटी मनःशिलायां नैपाल्यामपि योषिति ॥४०॥
 कृपीटमुदरे तौये केशटो हर्ष्यजौकणे ।
 चर्पटः स्फारविपुले चपेटे पर्पटेऽपि च ॥४१॥
 चक्राटो विषवैद्ये च धूर्तदीनारयोरपि ।
 चिपिटः खाद्यभेदे ना त्रिषु पिष्टिकविस्तते ॥४२॥
 चिरण्टी च सुवासिन्यां स्याद् द्वितीयवयःस्त्रियाम् ।
 जकुटं वार्त्ताकुपुष्पे जकुटो मलये शूनि ॥४३॥
 त्यङ्कटं शिष्यभेदेऽपि धौताञ्जन्याञ्च न द्वयोः ।
 त्रिकूटं सिन्धुलवणे त्रिकूटः पर्वतान्तरे ॥४४॥
 त्रिपुटा मल्लिकायाञ्च सहस्रैलात्रिवृतोः स्त्रियाम् ।
 सतीलके च तीरे च त्रिपुटः समुदाहृतः ॥४५॥
 द्रोहाटः कथितो गाथाप्रभेदे मृगलुब्धके ।
 वैडालव्रतिके चाथ धाराटश्चातकाश्रयोः ॥४६॥

निर्दटस्तु दयाशून्ये कथितो निष्प्रयोजने ।
 परापवादरक्ते च वाच्यलिङ्गेऽयमिष्यते ॥४७॥
 निष्कुटस्तु गृहोद्याने स्यात् कीदारकपाटयोः ।
 पर्कटी नूतनफले पूगादेः सक्षपादपे ॥४८॥
 परोष्टिः परिचर्यायां प्राकाशेऽन्वेषणे स्त्रियाम् ।
 पर्पटी पिष्टभेदे स्यात् पर्पटो भेषजान्तरे ॥४९॥
 पात्रटः कर्पटे पुंसि कृशे स्यादभिधेयवत् ।
 पिच्चटो नेत्ररोगे स्यात् क्लीवं सीसकरङ्गयोः ॥५०॥
 वरटो द्वयो र्वरव्यां स्त्री हंस्यां तत्पतौ पुमान् ।
 बल्लटो पण्ययोषायां व्रीहिभेदेऽपि योषिति ॥५१॥
 बैकटः स्याद् बैकटिके मत्स्यभेदे च यूनि च ।
 भावाटो भावके साधौ निवेशे कामुके नटे ॥५२॥
 भाकूटः शैलशृङ्गयो र्भेदे स्यादथ मर्कटी ।
 करञ्जभिच्छकशिखेयाः पुंसि वानरलूतयोः ॥५३॥
 मोचाटः कृष्णजीरे च रम्भास्त्रि मलयोद्भवे ।
 मोरटन्तु भवेदिक्षुमूलाङ्गोष्ठप्रसूनयोः ॥५४॥
 सप्तरात्रात् परक्षीरे मूर्ब्बिकायान्तु मोरटा ।
 वर्णाटो गायने चित्रकरे स्त्रीकृतजीवने ॥५५॥
 विकटा वज्रवाराह्यां त्रिषूखिकरालयोः ।

शाकटं शकटस्येदमित्यर्थे तस्य वैदरि ॥५६॥
 शैलाटो देवले सिंहे शुक्लकाच-किरातयोः ।
 संसृष्टं त्रिषु संसर्गे संशुद्धे वसनादिना ॥५७॥

टचतुष्कम् ।

उच्चिङ्गटस्तृणगडमत्स्यकोपनयोः पुमान् ।
 करहाटः शिफाकन्दे पद्मस्य मदनदुमे ॥५८॥
 स्यात्कार्यपुटः क्षपणीन्मत्तानर्थकरेषु च ।
 कामकूटस्तु वेश्यायाः प्रियविभ्रमयोः पुमान् ॥५९॥
 कुटन्नटन्तु कैवर्त्तोमुस्तके पुंसि शोणके ।
 कुण्डकीटस्तु चार्वाकवचनाभिज्ञपूरुषे ॥६०॥
 पतितब्राह्मणी पुत्र-दासीकामुकयोरपि ।
 खङ्गरीटस्तु फलकासिधारव्रतधारिणोः ॥६१॥
 गाढमुष्टिः कृपाणे ना कृपणे त्वभिधेयवत् ।
 चक्रवाटः क्रियारोहे पर्यन्ते च शिखातरौ ॥६२॥
 चतुःषष्टिः कलासङ्ख्याभेदयो र्वङ्कृचि स्त्रियाम् ।
 नारकीटोऽश्मकीटे स्यात् स्वदत्ताश्मविहन्तरि ॥६३॥
 परपुष्टः परभृते वारनार्यान्तु योषिति ।
 प्रतिकृष्टं मतं गर्ह्ये द्विरावृत्त्या च कर्षिते ॥६४॥
 प्रतिसृष्टः प्रेषिते स्यात् प्रत्याख्याते च वाच्यवत् ।
 वर्कराटः कटाक्षे स्यात् तरुणादित्यरोचिषि ॥६५॥

नारीपयोधरोत्सङ्ग-कान्तदत्तनखक्षते ।

शिपिविष्टस्तु खलनौ शिवे दुश्कर्माण स्मृतः ॥६६॥

अथ श्रुतिकटः प्राञ्चलोद्देऽहौ पापशोधने ।

टपञ्चकम् ।

दशनौच्छिष्टः पुंसि स्यान् निश्वासाधरचुम्बयोः ॥६७॥

टान्तवर्गः समाप्तः ।

ठैककम् ।

ठो मण्डले चन्द्रविम्बे गूढ्ये च लोकगोचरे ।

ठद्विकम् ।

कठो मुनौ तदाख्यातवेदाध्येतज्ञयोः स्वरे ॥१॥

कण्ठो गले सन्निधाने ध्वनौ मदनपादपे ।

काष्ठा दारुहरिद्रायां कालमानप्रकर्षयोः ॥२॥

स्थानमात्रे दिशि च स्त्री दारुणि स्यान् नपुंसकम् ।

कुष्ठं रोगे पुष्करेऽस्त्री कुण्ठोऽकर्मण्यमूर्खयोः ॥३॥

कोष्ठः कुसूले चात्मीये मध्ये कुक्षे गृहस्य च ।

गोष्ठं गोस्थानके गोष्ठी सभासंलापयो स्त्रियाम् ॥४॥

ज्येष्ठः श्रेष्ठेऽतिवृद्धे च त्रिषु मासान्तरे पुमान् ।

ज्येष्ठा तु गृहगोधाख्यजन्तुनक्षत्रभेदयोः ॥५॥

निष्ठा निष्पत्तिनाशान्तयाज्ञानिर्वहणेषु च ।

प्रष्ठस्त्रिष्वग्रगे श्रेष्ठे पुंसि चाण्डालि कौषधौ ॥६॥
 पाठश्च पठने ख्यातो विद्वकर्णान्तु योषिति ।
 पृष्ठं चरमगात्रेऽपि देहस्यावयवान्तरे ॥७॥
 वण्ठः स्याद्वृत्तोदाहे खर्व्वं कुन्तायुधेऽपि च ।
 शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्त्त-धूर्त्तरयोरपि ॥८॥
 श्रेष्ठो वरे कुवरे च शोठो मूर्खेऽलसेऽपि च ।
 षष्ठो कात्यायनीतिथ्यो स्त्रिषु षष्ठाच्च पूरणे ॥९॥
 हठः स्यात्प्रसभे प्रश्रयां हठो बाधाविहेठयोः ।

ठत्रिकम् ।

अपष्ठः पुंसि काले च वामे स्यादन्यलिङ्गकः ॥१०॥
 अश्वष्टो देशभेदेऽपि विप्राद् वैश्यासुतेऽपि च ।
 अश्वष्टा चाम्ललोण्यां स्यात्पाठायुतिकयोरपि ॥११॥
 कमठः कच्छपे पुंसि भाण्डभेदे नपुंसकम् ।
 कनिष्ठोऽतियुवात्यल्पानुजे स्त्री दुर्बलाङ्गुलौ ॥१२॥
 जरठः कर्कशे पाण्डौ कठिनेऽप्यभिधेयवत् ।
 नर्मठश्चुके पिङ्गे प्रतिष्ठा गौरवेक्षितौ ॥१३॥
 स्थाने च यागनिष्पत्ति-चतुरक्षरपद्ययोः ।
 प्रकोष्ठो मणिवन्धस्य कुर्परस्यान्तरेऽपि च ॥१४॥
 भूपकक्ष्यान्तरेऽपि स्याद् वरिष्ठं मरिचेऽपि च ।
 ताम्रे क्लीवं तित्तिरौ ना वरोरुतरयोरपि ॥१५॥

मकुष्ठो ब्रीहिभेदे ना मन्यरे पुनरन्यवत् ।
 लघिष्ठोऽत्यल्पके भेले वैकुण्ठः कृष्णशक्रयोः ॥१६॥
 श्रीकण्ठो देशभिद्युग्रे साधिष्ठोऽतिदृढार्ययोः ।

ठचतुष्कम् ।

कलकण्ठः कलध्वाने हंसे पारावते पिके ॥१७॥
 कालकण्ठस्तु दात्यूहे कलविङ्के च खञ्जने ।
 मयूरे पीतसारे च स्यात् खण्डपरशौ पुमान् ॥१८॥
 कालपृष्ठं कर्णचापे पुंसि कङ्कविहङ्गमे ।
 स्याद् दन्तशठो जम्बीरे कपित्थे कर्मरङ्गके ॥१९॥
 नागरङ्गेऽपि च पुमान् स्याच्चाङ्गेर्यान्तु योषिति ।
 पूतिकाष्ठन्तु सरल-देवदारुमहीरुहोः ॥२०॥
 सूत्रकण्ठः पुमान् विप्रे खञ्जरीटकपोतयोः ।
 चारिकण्ठः पिके पुंसि चारान्वितगले त्रिषु ॥२१॥

ठान्तवर्गः समाप्तः ।

डैककम् ।

डः पुमान् वाङ्वाग्नौ स्याड् डाकिन्यां स्त्री निगद्यते ।

उद्विकम् ।

अण्डं मुष्के च पेश्यां स्यादिडा तु बुधयोषिति ॥२॥
 सौरभेय्याच्च वचने वस्तुमत्यामपि स्त्रियाम् ।

काण्डः स्तम्भे तरुस्कन्धे वा णेऽवसरनीरयोः ॥२॥
 कुत्सिते वृक्षभिन्नाङ्गीवृन्दे रहसि न स्त्रियाम् ।
 क्रीडा केलिप्रकारे स्यात् खेलावज्ञानयोरपि ॥३॥
 कुण्डमग्न्यालये मानभेदे देवजलाशये ।
 कुण्डी कमण्डलौ जारात् पतिवत्नीसुते पुमान् ॥४॥
 पिठरे तु न ना च्छेडो ध्वनौ कर्णामये विषे ।
 च्छेडा वंशशलाकायां सिंहनादे च योषिति ॥५॥
 लोहितार्कपर्णफले घोषपुष्पे नपुंसकम् ।
 दुरासदे च कुटिले वाच्यलिङ्गः प्रकीर्तितः ॥६॥
 क्रोडः शनौ शूकरे ना नपुमानङ्कुरक्षसोः ।
 खण्डोऽस्त्री शकले नेक्षुविकारमणिदोषयोः ॥७॥
 खड्गः पानान्तरे भेदे गण्डः स्यात् पुंसि खड्गिनि ।
 ग्रहयोगप्रभेदे च वीथ्यङ्गे पिटकेऽपि च ॥८॥
 चिह्नवीरकपोलेषु हयभूषणबुद्बुदे ।
 गडुः पृष्ठगुडे कुञ्जे गङ्गे मीनान्तराययोः ॥९॥
 गुडः स्याद् गोलके हस्तिस्नानाक्षेक्षुविकारयोः ।
 गुडा स्तुत्याञ्च कथिता गुडिकायाञ्च योषिति ॥१०॥
 गोण्डः पामरजातौ च वृद्धनाभौ च तद्वति ।
 चण्डो ना तिन्निङ्गीवृत्ते यमकिङ्कुरदैत्ययोः ॥११॥
 चण्डी कात्यायनीदेव्यां हिंस्रकोपनयोषितोः ।

चण्डा धनहरीशङ्खपुष्पयोः स्तिष्यति कोपने ॥१२॥
 तीव्रेऽपि चूडा वडभौ शिखायां वाङ्गभूषणे ।
 चोडः प्रावरणे भूम्नि देशभेदे जडा स्त्रियाम् ॥१३॥
 शूकशिख्यां हिमग्रस्तमूकाप्राज्ञेषु तु त्रिषु ।
 ताडस्तु ताडने घोषे मुष्टिमेयवृणादिषु ॥१४॥
 ताडी पत्रदुमे चाथ दण्डोऽस्त्री लगुडे पुमान् ।
 व्यूहभेदे प्रकाण्डेऽश्वे कोणमन्यानयोरपि ॥१५॥
 सैन्ये काले मानभेदे चण्डांशोः पारिपार्श्विके ।
 दमे यमेऽभिमाने च नाडी नालि प्रणान्तरे ॥१६॥
 शिरायां गण्डदूर्वायां चर्यायां कुहनस्य च ।
 तथा षट्क्षणकालेऽपि नोडं स्थानकुलाययोः ॥१७॥
 पण्डः षण्डे धियि स्त्री स्यात् पाण्डु र्ना नृपतौ सिते ।
 पिण्डो बाले बले सान्द्रे देहागारैकदेशयोः ॥१८॥
 देहमात्रे निवापे च गोलसिल्लकयोरपि ।
 ओड्रपुष्पे च पुंसि स्यात् क्लीवमाजीवनायसोः ॥१९॥
 पिण्डी तु पिण्डीतगरेऽलाबुखर्जूरभेदयोः ।
 पीडा कृपाशिरोमालाऽपमर्दसरलदुषु ॥२०॥
 भाण्डं पात्रे वणिङ्गूलधने भूषाश्चभूषयोः ।
 मण्डः पञ्चाङ्गुले शाकभेदे क्लीवन्तु मलुनि ॥२१॥
 आमलक्यां स्त्रियां मण्डाथाऽस्त्रियां सारपिच्छयोः ।

मुण्डो दैत्यान्तरे राज्ञ्यहे ना मुण्डिते त्रिषु ॥२२॥
 मुण्डा मुण्डोरिकायां स्यात् स्त्रियामस्त्री तु मूर्ध्वनि ।
 रण्डा मूषिकपण्यञ्च विधवायाञ्च योषिति ॥२३॥
 रोडः क्षोभे भवेत् पुंसि तप्ते तु वाच्यलिङ्गकः ।
 वण्डा तु पांशुलायां स्त्री त्रिषु हस्तादिवर्जिते ॥२४॥
 व्याडो हिंस्रपशौ सर्पे शुण्डा पानगृहे मता ।
 अप्यम्बुहस्तिनीवेश्याहस्तिहस्तसुरासु च ॥२५॥
 शौण्डो मत्ते च विख्यातः पिप्पल्यान्तु भवेत् स्त्रियाम् ।
 षण्डं पद्मादिसङ्घाते न स्त्री स्याद् गोपतौ पुमान् ॥२६॥

उन्निकम् ।

करण्डो मधुकोषासिकारण्डेषु दलादके ।
 कुष्माण्डुप्रमायां स्त्री पुंसि कर्करौ च गणान्तरे ॥२७॥
 भ्रूणान्तरेऽथ कोदण्डं चापे ना नीवृदन्तरे ।
 भ्रुव्यथो गारुडं क्षेडमन्त्रे मरुक्तेऽपि च ॥२८॥
 तरण्डो वाङ्मोसूत्रवद्वकाष्ठादिके हवे ।
 नौकायामपिनस्त्री स्यात् तिन्तिडीडिम्बचिच्चयोः ॥२९॥
 द्राविडो देशभिज्जाते सङ्ख्याभिद्वेधमुख्ययोः ।
 निर्गुण्डो नीलशेफाल्यां सिन्धुवारदुमेऽपि च ॥३०॥
 प्रचण्डो दुर्व्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि ।
 प्रकाण्डो नस्त्री विटपे मूलशाखान्तरे तरोः ॥३१॥

शस्ते पिचिण्ड उदरे पशोरवयवे पुमान् ।
 पूत्यण्डो गन्धकोटेऽपि तथा जन्वन्तरे पुमान् ॥३२॥
 वरण्डोऽप्यन्तरावेदौ समूहमुखरोगयोः ।
 वारुण्डी द्वारपिण्डां स्त्री फणिनां राजके पुमान् ॥३३॥
 नस्त्रियां सेकपात्रे च मलेऽक्षः श्रवणस्य च ।
 भेरुण्डा देवताभेदयन्त्रिण्यन्तरयोः स्त्रियाम् ॥३४॥
 भयानके वाच्यवत् स्यात् मार्तण्डः क्रोडः सूर्ययोः ।
 मारुण्डोऽण्डे भुजङ्गीनां मार्गे गोमयमण्डले ॥३५॥
 वरण्डा सारिकावर्त्तिशस्त्रभेदेषु योषिति ।
 वितण्डा वादभेदे स्यात् कच्ची शाके शिलाङ्गये ॥३६॥
 करवीर्यामपि स्त्री स्यात् शिखण्डो वर्हचूडयोः ।
 सरण्ड तु पुमान् धूर्त्ते सरटे भूषणान्तरे ॥३७॥

उचतुष्कम् ।

अपोगण्डन्तु बलिभे विकलाङ्गे शिशावपि ।
 चक्रवाडोऽङ्घ्रिभेदे स्यात् चक्रवाडन्तु मण्डले ॥३८॥
 जलरण्डो जलावर्त्ते पयारेणौ भुजङ्गमे ।
 देवताङ्गः संहिकेये जीमते च ऊताशने ॥३९॥
 अथ वातयुडा वात्यावातशोणितयोरपि ।
 पिच्छिलस्फोटिकायाञ्च वामायामपि योषिति ॥४०॥

डान्तवर्गः समाप्तः ।

ढैककम् ।

ढो ढक्कायां पुमानुक्तः शुनि तस्य च लाङ्गुले ।

ढदिकम् ।

गूढं रहसि गुह्ये च न दयो संवृते त्रिषु ॥२॥

दृढ स्थूले नितान्ते च प्रगाढ बलवत्यपि ।

मादिः स्त्री पत्रभङ्गौ च दैन्यस्यापि प्रकाशने ॥२॥

मूढस्तु तन्द्रिते बाले रादा स्त्री सूक्ष्मशोभयोः ।

रूढं जाते प्रसिद्धे च वादं दृढप्रतिज्ञयोः ॥३॥

व्यूढः संहतविन्यस्तपृथुलेष्वभिधेयवत् ।

बोदा ना भारिके सूते षण्ढः स्यात् पुंसि गोपतौ ॥४॥

आकृष्टाण्डे वर्षवरे तृतीयाप्रकृतावपि ।

सोदा तितिलासंयुक्ते शक्ते चाप्यभिधेयवत् ॥५॥

ढत्रिकम् ।

अधूदा कृतसापत्नजनार्यामधूद ईश्वरे ।

आषाढो व्रतिनां दण्डे मासे मलयपर्वते ॥६॥

स्त्री पूर्णिमायामालीढं पादन्यासेऽश्रिते त्रिषु ।

उदूढः ऊढ स्थूले स्यादुपोढो निकटोदयोः ॥७॥

प्रगाढ कच्छददयोः प्रमीढो मूत्रिते घने ।

प्ररूढो जठरे बद्धमूले वारूढ इत्ययम् ॥८॥

वस्त्राच्चले कपाटेऽग्नौ पञ्चरे सम्बलेऽपि च ।

विहृङ्गेऽङ्कुरिते जाते विगूढो गर्हिते त्रिषु ॥८॥
गुप्तेऽपि त्रिषु संरूढः प्रौढे चाङ्कुरिते त्रिषु ।
समूढः पुञ्जिते भुग्ने सद्व्योजातेऽनुपलुते ॥९॥

ढचतुष्कम् ।

अध्यारूढः समारूढेऽत्यधिके चाभिधेयवत् ।
खट्वारूढः श्रिते खट्वामविनीते च वाच्यवत् ॥११॥
प्रत्यालीढस्तु चरणन्यासभेदेऽशिते त्रिषु ।
ढान्तवर्गः समाप्तः ।

णैककम् ।

णः पुमान् विन्दुदेवे स्याद् भूषणे गुणवर्जिते ।
पानीयनिलये चापि केचिदाङ्कर्विपश्चितः ॥१॥

णदिकम् ।

अणुव्रीहिविशेषे स्यात् पुंसि सूक्ष्मेऽभिधेयवत् ।
अणिराणिवदक्षाग्रकोलाश्रिसीमसु द्वयोः ॥२॥
उष्णे व्रीक्षे पुमान् दक्षाशीतयोरन्यलिङ्गकः ।
ऊर्णा मेषादिलोम्नि स्यादन्तरावर्तके भ्रुवोः ॥३॥
कर्णः पृथग्येष्टपुत्रे सुवर्णालौ अन्तावपि ।
क्षणः पर्व्वीक्षवाव्यापारेषु मानेऽप्यनेहसः ॥४॥
कणा जीरककुम्भीरमक्षिकापिप्पलीषु च ।

कणोऽतिसूक्ष्मे धान्यांशे काणः काकैकचक्षुषोः ॥५॥
 कीर्णं कृन्ने च विक्षिप्ते हिंसितेऽप्यभिधेयवत् ।
 कुणितुन्नकवृक्षे ना कुकरे त्वभिधेयवत् ॥६॥
 कृष्णः सत्यवतीपुत्रे वायसे केशवेऽर्जुने ।
 कृष्णा स्याद् द्रौपदीनीलीकणाद्राक्षासु योषिति ॥७॥
 मेचके वाच्यलिङ्गः स्यात् कीवं मरिचलोदयोः ।
 कोणो वाद्यप्रभेदे स्याद् वीणादीनाञ्च वादने ॥८॥
 एकदेशे गृहादोनामश्रौ च लगुडेऽपि च ।
 गणः प्रमथसङ्घौघे चण्डासैन्यप्रभेदयोः ॥९॥
 गुणो मौर्व्यामप्रधाने रूपादौ सूद इन्द्रिये ।
 त्यागे शौर्यादिसत्वादिसन्ध्याद्यावृत्तिरज्जुषु ॥१०॥
 शुक्लादावपि वक्ष्याञ्च गेष्णुर्ना गायने नटे ।
 घ्राणं कीवं नासिकायां घ्राते स्याद् वाच्यलिङ्गकम् ॥११॥
 घृणा जगुषा-कृपयोरथ चूर्णो कपहेके ।
 चूर्णो धूलौ क्षारभेदे चूर्णानिवासयुक्तिषु ॥१२॥
 जर्णश्चन्द्रे च वृक्षे च जिष्णुर्ना वासवेऽर्जुने ।
 जित्वरे वाच्यवत् जीर्णं परिपक्वपुराणयोः ॥१३॥
 ज्राणिः क्रमुकभेदेऽपि दुष्टदैवश्रुतौ स्त्रियाम् ।
 ज्राणन्तु त्रायमाणायां रक्षणे रक्षितेऽपि च ॥१४॥
 तीक्ष्णं सामुद्रलवणे विषलोद्वाजिमुष्कके ।

क्लीवं यवाग्रजे पुंसि तिग्मात्मत्यागिनेऽस्त्रिषु ॥१५॥
 त्वणी नील्यां निषङ्गेना तृष्णा स्यात्तर्पलिप्तयोः ।
 दीर्णं विदारिते भीते दुणं चापेऽलिनि दुणः ॥१६॥
 दुण्यम्बुद्रोणीकच्छयोर्देषुर्दातरि दुर्मदे ।
 द्रोणोऽस्त्रियामादके स्यादादकानां चतुष्टये ॥१७॥
 पुमान् कृपीपतौ दग्धकाके स्त्री नीवृदन्तरे ।
 तथा काष्ठाम्बुवाहिन्यां गवादन्यामपीष्यते ॥१८॥
 पणो वराटमाने स्यान् मूल्ये कार्षापणे ग्लहे ।
 क्रथ्यशाकाद्विकाद्युतव्यवहारे मृतौ धने ॥१९॥
 पर्णं पत्रे किंशुके ना पाष्णिः स्यादुन्मदस्त्रियाम् ।
 स्त्रियां द्वयोः सैन्यपृष्ठे पादग्रन्थप्रधरेऽपि च ॥२०॥
 प्राणो हन्मारुते वीले काव्यजीवेऽनिले बले ।
 पुलिङ्गः पूरिते वाच्यलिङ्गः पुंभूम्नि चात्मसु ॥२१॥
 पूर्णः शक्ते समये ना पूरितेऽत्वभिधेयवत् ।
 फाणिर्गुडे करम्बे च स्त्रियां वाणी तु योषिति ॥२२॥
 व्यूनावपि सरस्वत्यां भ्रूणः स्त्रीगर्भडिम्बयोः ।
 मणिः स्त्रीपुंसयोरस्मजातौ मुक्तादिकेऽपि च ॥२३॥
 कण्ठदेशस्तनेऽजाया लिङ्गाग्रेऽलिञ्जरेऽपि च ।
 मोणः शुष्कफले नक्रे मल्लिकाहि करण्डयोः ॥२४॥

रणः कोणे कणे पुंसि समरे पुन्नपुंसकम् ।
 रेणुः स्त्रीपुंसयो धूलौ पुलिङ्गः पर्यटे पुनः ॥२५॥
 वर्ष्मा विजादि-शुक्लादि-यशो गुणकथासु च ।
 स्तुतौ ना नस्तियां भेदरूपाक्षरविलेपने ॥२६॥
 वाणः स्याद् गोस्तने दैत्यभेदे केवलकाण्डयोः ।
 वाणा तु वाणमूले स्त्री नीलस्त्रिणय्यां पुनर्द्वयोः ॥२७॥
 वोणा विद्युति वल्लक्यां वृष्णिः पाषण्डचण्डयोः ।
 त्रिषु ना यादवे मेषे वेणी केशस्य बन्धने ॥२८॥
 नद्यादेरन्तरे देवताङ्गे वेणुर्नृपान्तरे ।
 त्वक्सारोऽपि च पुंसि स्यात् शाणो मासचतुष्टये ॥२९॥
 लोहादीनाञ्च निकषे शाणी प्रावरणान्तरे ।
 आणं पक्वे यवाम्बां स्त्री शीर्णं तुन्नविशीर्णयोः ॥३०॥
 ओणिः स्त्रीपुंसयोः पङ्क्तौ समानशिल्पिसंहतौ ।
 शाणः कृशानौ श्यानाके लोहिताश्वे नदे पुमान् ॥३१॥
 त्रिषु कोकनदच्छाये स्थाणुः कीले हरे पुमान् ।
 अस्त्री ध्रुवेऽयस्थूणा स्यात् शुभ्रमर्यां स्तम्भे गृहस्य च ॥३२॥

णत्रिकम् ।

अरुणोऽव्यक्तरागेऽर्के सन्ध्यारागेऽर्कसारथौ ।
 निःशब्दे कपिले कुष्ठभेदे ना गुणिनि त्रिषु ॥३३॥
 अरुणाऽतिविषा-श्यामा-मञ्जिष्ठा-त्रिवृतासु च ।

अरणिर्वक्त्रमन्ये नादयो निर्मान्यप्रदारुणि ॥३४॥

अभीक्ष्णं मृशे नित्येऽथ तद्युक्तक्रिययोरपि ।

इन्द्राणी करणे स्त्रीणां पौलोमीसिन्धुवारयोः ३५॥

ईरिणन्तूपरे शून्येऽपीक्ष्णं दर्शने दृशि ।

ऊषणं मरिचे कीवं कणायामूषणा स्त्रियाम् ॥३६॥

एषणी ब्रणमार्गानुसारिण्याच्च तुलाभिदि ।

करुणस्तु रसे वृत्ते कृपायां करुणा मता ॥३७॥

कत्तृणं तृणभित्पृश्न्याः करणं चेतुकर्मणोः ।

बालवादै हस्तलेपे नृत्यगीतप्रभेदयोः ॥३८॥

क्रियाभेदेन्द्रियक्षेत्रकायसंवेशनेषु च ।

कायस्थे साधने कीवं पुंसि शूद्राविशोः सुते ॥३९॥

कल्याणमक्षये स्वर्गे मङ्गलेऽपि नपुंसकम् ।

कङ्कणं करभूषायां खञ्जमण्डलयोरपि ॥४०॥

करेणुर्गजयोषायां स्त्रियां पुंसि मतङ्गजे ।

कार्मणं मन्त्रतन्त्रादियोजने कर्मण्येऽपि च ॥४१॥

काकिणी पणतुर्यांशे मानदण्डेऽपि दृश्यते ।

कृष्णलैकवराट्योः स्यादुन्मानस्यांशकेऽपि च ॥४२॥

कारणं करणे चेतुबधयोश्च नपुंसकम् ।

स्त्रीयातनायां कुर्वाणो भृत्यकारकयोस्त्रिषु ॥४३॥

कृपाणः खङ्गे कुरिकाकर्तार्योरपि योषिति ।

कृपणस्तु क्रमौ पुंसि मन्दकुक्षितयोस्त्रिषु ।
 क्षेपणं प्रेरणे नौकादण्डजालभिदोः स्त्रियाम् ॥४४॥
 ग्रहणं स्त्रीकारादरकरोपरागोपलब्धिवन्दिषु ।
 स्याद्ग्रामणीः प्रधानेऽधिपतौ च त्रिषु नापिते पुंसि ॥४५॥
 ग्रामीणा नीलिकायां स्त्री ग्रामोद्भूतेऽभिधेयवत् ।
 गोकर्णेऽश्वतरे सर्पे सारङ्गे च गणान्तरे ॥४६॥
 अङ्गुष्ठानामिकोन्माने गोकर्णे मूर्ध्विकोषधौ ।
 चरणेऽस्त्री वक्रचादौ मूले गोत्रे पदेऽपि च ॥४७॥
 भ्रमणे भक्षणे वापि नपुंसक उदाहृतः ।
 जरणं जिरकेऽपि स्यात् कृष्ण सौर्वचलेऽपि च ॥४८॥
 तरुणं कुजपुष्पे ना रूवुके सृनि तु त्रिषु ।
 तरणि र्युमणौ पुंसि कुमारीनौकयोः स्त्रियाम् ॥४९॥
 दक्षिणो दक्षिणोद्भूतसरलच्छन्दवर्त्तिषु ।
 आरामे त्रिषु यज्ञादिविधिदाने दिशि स्त्रियाम् ॥५०॥
 द्रविणं न द्वयोर्वित्ते काञ्चने च पराक्रमे ।
 दारुणो रसभेदे ना त्रिषु स्यात्तु भयावहे ॥५१॥
 दुग्धो मुद्गरेऽपि स्याद्दुहिणे च परश्वधे ।
 दुर्वर्णं त्रिष्वसद्वर्णे कीवमैलेयरूपयोः ॥५२॥
 दौर्वीणं मृष्टपर्णे स्याद्दूव्यायां स्वरसेऽपि च ।
 धर्मणस्तु पमान् वृक्षभेद-सर्पप्रभेदयोः ॥५३॥

धरणं मानभेदेऽपि धारणे धरणीभुवि ।
 धर्षणं स्यात् परिभवे रतेऽसत्यान्तु धर्षणो ॥५४॥
 धरुणः सम्मते नीरे खर्लोके परमेष्ठिनि ।
 धारणी नाडिकायां स्याद् वद्वोक्तमन्त्रभिद्यपि ॥५५॥
 धारणाऽङ्गे च योगस्य न पुंसि स्याद्विधारणे ।
 धिषणस्त्रिदशाचार्ये धिषणा धियि योषिति ॥५६॥
 निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्ज्जरीपादपे स्त्रियाम् ।
 निर्याणं वारणापाङ्गदेशे मोक्षेऽध्वनिर्गमे ॥५७॥
 निर्म्माणं निर्मितौ सारे समञ्जसे नपुंसकम् ।
 निर्व्याणमस्तङ्गमने निर्वृतौ गजमज्जने ॥५८॥
 सङ्गमे चापवर्गे च प्रवणो ना चतुष्पथे ।
 क्रमभिन्नमहीभागोदरप्रक्षेपु च त्रिषु ॥५९॥
 प्रघणस्ताम्रकुम्भे स्यादलिन्दे लोहमुद्गरे ।
 प्रमाणं नित्यमर्यादाशस्त्रेषु सत्यवादिनि ॥६०॥
 इयत्तायाञ्च हेतौ च क्लीवैकत्वे प्रमातरि ।
 पत्रोर्णं धौतकौषेये क्लीवं स्यात् शोणके पुमान् ॥६१॥
 पक्षिणो पूर्णिमायां स्याद् विहग्यां शाकिनीभिदि ।
 आगामिवर्त्तमानाहयुक्तरात्रावपि स्त्रियाम् ॥६२॥
 प्रवेणिः स्त्री कथावेण्याः पुराणं पञ्चलक्षणे ।
 पणे पुंसि त्रिषु प्रत्ने पूरणः पूरके त्रिषु ॥६३॥

क्लीवं पिण्डप्रभेदे च पूरणी शाल्मलिद्रुमे ।
 पटारम्भकसूत्रेषु प्रोक्षणं सेचने वधे ॥६४॥
 वरुणस्तरुभेदेऽसु पश्चिमाशापतावपि ।
 वरणस्तु पुमान् तिक्तशाकप्राकारयोरपि ॥६५॥
 क्लीवं कन्यादिवरणे वेष्टने स्त्री नदीभिदि ।
 वारणं प्रतिषेधे स्याद् वारणस्तु मजङ्गजे ॥६६॥
 ब्राह्मणं ब्रह्मसङ्घाते वेदभागे नपुंसकम् ।
 भूमिदेवे तु पुलङ्गः स्फुञ्जिकापृक्कयोः स्त्रियाम् ॥६७॥
 वारुणी गण्डदूर्वायां प्रतीचीसुरयोरपि ।
 भरणी घोषके ऋक्षे भरणं वेतने भृतौ ॥६८॥
 भ्रमणी कारुण्डिकायां क्रौडाढ्यायामधीशितुः ।
 भीषणो रसे शल्लक्यां ना गाढे दारुणे त्रिषु ॥६९॥
 मसृणोऽकर्कशे स्निग्धे त्रिषूमायान्तु योषिति ।
 मत्कुणो निर्विषाणेभे निश्मश्रुपुरुषेऽपि च ॥७०॥
 उदंशे नारिकेले च मार्गणे याचके शरे ।
 याज्ञान्वेषणयोः क्लीवं यन्त्रणं रक्षणे स्मृतम् ॥७१॥
 बन्धने स्यान् नियमने रवणः शब्दने खरे ।
 रमणं पटोलमूले नार्यां स्त्री ना धवे स्तरे ॥७२॥
 रोषणः पारदे हेमधर्षणो-परयोः पुमान् ।
 क्रोधने वाच्यलिङ्गः स्याद् रोहिणी कण्डरुमिदि ॥७३॥

तडित् कटुभरा सोमवत्केषु लोहितागवोः ।
 लवणं सैन्धवादौ ना सिन्धुरक्षोभिदो रसे ॥ ७४ ॥
 तद्युक्ते वाच्यलिङ्गः स्यान् नदीभेदत्विषोः स्त्रियाम् ।
 लक्षणं नाम्नि चिह्ने च सारस्यां लक्षणा मता ॥ ७५ ॥
 लक्षणा त्वाषधीभेदे सारस्यामपि योषिति ।
 रामभ्रातरि पुंसि स्यात् सश्रीके चाभिधेयवत् ॥ ७६ ॥
 विषाणो क्षीरकाकोल्यामजशृङ्गाश्च योषिति ।
 कुष्ठानामौषधे क्लीवं पशुशृङ्गेभदन्तयोः ॥ ७७ ॥
 विपणिः पण्यवीथ्याश्च भवेदापणपण्ययोः ।
 शरणं गृहरक्षित्रो बर्धरक्षणयोरपि ॥ ७८ ॥
 श्रवणं स्यात् श्रुतौ कर्णे नक्षत्रे न नपुंसकम् ।
 श्रवणो यतिभेदे ना निन्द्यजीविनि तु त्रिषु ॥ ७९ ॥
 स्त्रियां सुदर्शनामांशोर्मुण्डीरीशवरीभिदोः ।
 श्रावणो मासि पाषण्डे दध्याल्यां श्रावणा मता ॥ ८० ॥
 शिङ्गाणं काचपात्रे स्यात् लौहनासिकयोर्मले ।
 श्रीपर्णी काश्लरीकुम्भोः क्लीवे पद्माग्निमन्थयोः ॥ ८१ ॥
 सङ्कीर्णं निचितेऽपि स्यादशुद्धे चापि वाच्यवत् ।
 सरणिः पङ्क्तौ मार्गे स्त्री सारणो राक्षसान्तरे ॥ ८२ ॥
 रुग्भेदे ना प्रसारिण्यां स्वल्पनद्याश्च सारणी ।
 सुषेणः करमर्द्धे स्याद् विष्णु सुग्रीववैद्ययोः ॥ ८३ ॥

सुवर्णा ना स्वर्णकर्षे सुवर्णाख्यमखान्तरे ।
 स्त्री कृष्णागुरुणि क्लीवं काञ्चने हरिचन्दने ॥८४॥
 सुपर्णः स्वर्णचूडे च गरुडे कृतमालके ।
 सुपर्णा कमलिन्याच्च वैनतेयस्य मातरि ॥८५॥
 हरेणु ना सतीले स्त्री रेणुका कुलयोषितेः ।
 हरणं यौतकादीनां द्रव्ये भुजे हतावपि ॥८६॥
 हरिणः पुंसि सारङ्गे विशदे त्वभिधेयवत् ।
 हरिणी हरितायाच्च नारीभिर्दृत्तभेदयोः ॥८७॥
 सुवर्णप्रतिमायाच्च हर्षणेऽक्षिरुगन्तरे ।
 हर्षके योगभेदे च आह्वदेवेऽपि च क्वचित् ॥८८॥
 हिरणं रेतसि स्वर्णे वराटे च नपुंसकम् ।

ए चतुष्कम् ।

अङ्गारिणी हसन्त्याच्च भास्करत्यक्तदिश्यपि ॥८९॥
 आथर्वणि नाऽथर्वज्ञब्राह्मणे च पुरोधसि ।
 आतर्पणं प्रीणने स्यान्मङ्गलालेपनेऽपि च ॥९०॥
 आरोहणं स्यात् सोपाने समारोहे प्ररोहणे ।
 उत्क्षेपणन्तु व्यजने धान्यमर्दनवस्तुनि ॥९१॥
 स्यादुद्धरणमुद्धारवान्ताङ्गोन्मूलनेष्वपि ।
 कार्पाषणेऽस्त्री कार्षिके पणषोडशकेऽपि च ॥९२॥
 अथ कामगुणो रागे विषयाभोगयोरपि ।

चीर्णपर्णस्तु निम्बेऽपि खर्जुरीभूरुहे पुमान् ॥८३॥
 चूडामणिः शिरारत्ने काकचिच्चाफले पुमान् ।
 जुङ्गराणेऽपि चाध्वर्यावपि स्यात् जातवेदसि ॥८४॥
 तण्डुरीणः कीटमात्रे वर्वरे तण्डुलोदके ।
 त्रायमाणा वार्षिके स्त्री रक्ष्यमाणेऽभिधेयवत् ॥८५॥
 तैलपर्णी मलयजे श्रीवासे सिद्धकेऽपि च ।
 दाक्षायणी त्वपर्णायामश्विन्याद्युदुषु स्त्रियाम् ॥८६॥
 अथ देवमणिर्भर्गेऽश्वावर्त्ते कौस्तुभे च ना ।
 नारायणेऽच्युतेऽभीरु गोर्ध्या नारायणी मता ॥८७॥
 अथो निगरणं क्लीवं भोजने स्याद् गले पुमान् ।
 अथ निःसरणं मृत्युपायमोक्षेषु निर्गमे ॥८८॥
 स्यान् निस्तरणमुपाये निस्तारे तरणेऽपि च ।
 निरूपणं स्यादालोके विचारे च निदर्शने ॥८९॥
 पर्वरीणस्तु पर्णस्य शिरायां द्यूतकम्बले ।
 पर्णवृन्तरसेऽपि स्यात् पर्वरीणन्तु पर्वणि ॥९०॥
 प्रवारणं निषेधे स्यात् काम्यदाने च न द्वयोः ।
 परीरणः स्यात् कमठे दण्डे च पट्टशाटके ॥९१॥
 परायणमभीष्टे स्यात् तत्पराश्रययोरपि ।
 परवाणिः पुमान् धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि ॥९२॥
 पारायणं समासङ्गे कात्स्न्ये पारगतावपि ।

पिलुपणीं विम्बिकायां मूर्वायामोषधिभिदि ॥१०३॥

अथ पुष्करिणी चैभ्यां सरोजिन्यां जलाशये ।

मधुपणीं च गाम्भार्यां नीलीसंज्ञौषधावपि ॥१०४॥

मीनाम्रीणस्तु पुंलिङ्गे दर्दुराम्ने च खञ्जने ।

रक्तरिणस्तु सिन्दूरे पलाशकोरके पुमान् ॥१०५॥

रागचूर्णः पुमान् दन्तधावने मकरध्वजे ।

रेरिचाणस्तु पुंसि स्यात् महादेवेऽसुरेऽपि च ॥१०६॥

लम्बकर्णः स्मृतोऽङ्गोपादपे युगलेऽपि च ।

विदारणं विडम्बे च भेदे क्लीवं रणे द्वयोः ॥१०७॥

अथ वैतरणी नद्यां प्रेतानां यातुमातरि ।

शरवाणिः शरमुखे पायिके शरजीविनि ॥१०८॥

पुमानथ शिखरिणी रसालावृत्तभेदयोः ।

नारीरत्ने मल्लिकायां रोमावल्यामपि स्त्रियाम् ॥१०९॥

अथ संसरणं क्लीवमसम्बाधचमूगतौ ।

घण्टापथे च संसारे रणारम्भे च कुत्रचित् ॥११०॥

समीरणः स्यात् पवने पथिके च फणिज्मके ।

हस्तिकर्णश्चोरवूके पलाशगणभेदयोः ॥१११॥

णपञ्चकम् ।

अवग्रहणमित्येतत् प्रतिरोधेऽप्यनादरे ।

अवतारणं भूतादियद्दे वस्त्राच्चलेऽर्चने ॥११२॥

प्रविदारणमाख्यातं सम्यरायेऽवदारणे ।
 परिभाषणं सनिन्दोपालम्भने नियमेऽपि च ॥११३॥
 उक्तो मत्तवारणस्तु प्रकिन्नकटकुञ्जरे ।
 कीवं प्रासादवीथीनां कुन्दवृक्षवृतावपि ॥११४॥
 मण्डूकपर्णी मञ्जिष्ठा ब्राह्मण्यो ना तु शोणके ।
 लोमहर्षणं रोमाञ्चे ना हते च विभीतके ॥११५॥
 वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपूरुषे ।
 काण्डे च करपात्रे च कूटे च परसंक्रमे ॥११६॥

णषट्कम् ।

दोहदलक्षणमुक्तं वयसः सन्धौ च गर्भे च ।
 यौवनलक्षणमप्याख्यातं लावण्यकुचयोः ॥११७॥
 णान्तवर्गः समाप्तः ।

तैककम् ।

तस्यैरासृतपुच्छेषु क्रोडे स्निच्छेऽपि कुत्रचित् ।
 अपुमान् तरणे पुण्ये कथितः शब्दवेदिभिः ॥१॥
 तद्विकम् ।

अस्तं क्षिप्तेऽप्यवसिते त्रिषु ना पश्चिमाचले ।
 अन्तं स्वरूपे नाशे ना नस्ती शेषेऽन्तिके त्रिषु ॥२॥
 आर्त्तिः पीडाधनुस्कोट्योः व्याप्तो लब्धे स्वसत्ययोः ।

आप्तिः स्त्री योगसम्प्राप्त्योरितं स्मृते गते त्रिषु ॥३॥
 ईतिर्दिग्मे प्रवासेऽतिवृष्ट्यादिषट्सु च स्त्रियाम् ।
 उक्तमेकाक्षरच्छन्दस्युक्तः स्याद् भाषिते त्रिषु ॥४॥ •
 ऊतिः स्त्री रक्षणे सूता वृतिः कल्याणवर्त्मनाः ।
 जुगुप्सास्यर्द्धयोः स्त्री स्यादृतमुच्चशोले जले ॥५॥
 सत्ये दोषे पूजिते स्यादतुर्वर्षादिषट्सु च ।
 आर्त्तवे भासि च पुमानेतः कर्वूर आगते ॥६॥
 क्षत्ता गूढात् क्षत्तियाजे प्रतीहारे च सारथौ ।
 भुजिष्यातनयेऽपि स्यात् नियुक्तवेधसोः पुमान् ॥७॥
 कर्त्ता तु कारके वाच्यलिङ्गो ना परमेष्ठिनि ।
 क्रतुर्यज्ञे मुनौ पुंसि कान्तिः शोभेच्छयोः स्त्रियाम् ॥८॥
 कान्ता नार्यां प्रियङ्गौ स्त्री शोभने त्रिषु माधवे ।
 लोहे च चन्द्रसूर्यायः पर्यायान्तःशिलासु च ॥९॥
 क्षितिर्निवासे मेदिन्यां कालभेदे क्षये स्त्रियाम् ।
 कीर्त्तिः प्रसादयशसोर्योषित्कुन्तो गवेधुकायां स्यात् ॥१०॥
 प्रासायुधे च कुन्ती गुग्गुलुपृथयोश्च शलक्याम् ।
 कृतं युगेऽलमर्थेऽपि विहिते हिंसिते त्रिषु ॥११॥
 कृत्तन्तु चेष्टिते किन्ने कृतिः करणहिंसयोः ।
 कृत्तिश्चर्मत्वचोर्भूर्जे कृत्तिकायां दयं स्त्रियाम् ॥१२॥
 केतुर्ना रुक्पताकाविग्रहोत्पातेषु लक्षणे ।

गर्त्तस्त्रिगर्त्तभेदे स्याद्वटे च कुकुन्दरे ॥१३॥
 ग्रहं ग्रासीकृतेऽपि स्यात्तुप्तवर्णपदोदिते ।
 गतिः स्त्री मार्गदशयो ज्ञाने यात्राभ्युपाययोः ॥१४॥
 नाडोत्रणे सरण्याच्च गतं विज्ञातयातयोः ।
 गातुर्ना कोकिले भृङ्गे गन्धर्व्वे त्रिषु रोषणे ॥१५॥
 गीतिश्छन्दसि गाने स्त्री गीतं शब्दितगानयोः ।
 गुप्तिः स्त्र्यवकरस्थाने कारागारे च रक्षणे ॥१६॥
 गुप्तं स्याद् रक्षिते गूढे घातः काण्डप्रहारयोः ।
 घृतमाज्ये जले क्लीवं प्रदीप्ते त्वभिधेयवत् ॥१७॥
 चितं कृन्ने त्रिषु चित्ताचित्यायां संहतौ स्त्रियाम् ।
 चितिश्चित्तावृन्दयोः स्त्री जातं व्यक्तौघजन्मसु ॥१८॥
 क्लीवं त्रिलिङ्गमुत्पन्ने जातिः स्त्री गोत्रजन्मनोः ।
 अश्मन्तिकामलक्योश्च सामान्यच्छन्दसोरपि ॥१९॥
 जातीफले च मालत्यां ज्ञातिस्तातसगोत्रयोः ।
 पुमानथ ततं व्याप्ते विस्तृते च त्रिलिङ्गकम् ॥२०॥
 क्लीवं वीणादिवाद्ये स्यात् पुलिङ्गस्तु सदागतौ ।
 तातोऽनुकम्पेज जनके तित्तो रससुगन्धयोः ॥२१॥
 तित्ता तु कटुरोहिण्यां पर्पटे तु नपुंसकम् ।
 त्वस्तं धूलौ च पापे च जटायाच्च नपुंसकम् ॥२२॥
 चेता युगेऽग्निचितये दत्तं विश्राणितेऽविते ।

दन्तोऽद्विकटके कुञ्जी दशनेऽनौषधौ स्त्रियाम् ॥२३॥
 दान्तस्तु दमितेऽपि स्यात् तपःकुशसहे त्रिषु ।
 दिति दैत्यजनन्याञ्च खण्डनेऽपि च योषिति ॥२४॥
 दीप्तं निर्भासिते दग्धे ज्वलितेऽथ द्रुतं त्रिषु ।
 शीघ्रे विलीने विद्रावे द्युतिः स्त्री रश्मिशोभयोः ॥२५॥
 दिति अर्मापुटे मत्स्ये ना धातु नैन्द्रियेषु च ।
 शब्दयोनिमहाभूततद्गणेषु रसादिषु ॥२६॥
 मनःशिलादौ क्लेशादौ विशेषाद् गैरिकेऽस्मिन् च ।
 धाता हिरण्यगर्भे ना पालके त्रिष्वथो धुतम् ॥२७॥
 त्यक्ते विधूते धूतन्तु कम्पिते भर्त्सिते त्रिषु ।
 धूर्तन्तु खण्डलवणे धूस्वरे ना विटे त्रिषु ॥२८॥
 धृति नैष्टौ स्त्रियां तुष्टौ योगभिद्वैर्यधारणे ।
 नतं तगरपाद्यां स्यात् क्लृवं कुटिलनम्रयोः ॥२९॥
 त्रिषु नीति नयेऽपि स्यात् प्रापणेऽपि च योषिति ।
 पक्तिः स्त्री गौरवे पाके पत्ति ना पदगे स्त्रियाम् ॥३०॥
 गतावेकरथैकेभ्यश्चपञ्चपदातिके ।
 पङ्क्तिर्दशाक्षरच्छन्दोदशसङ्ख्यालिषु स्त्रियाम् ॥३१॥
 पति र्धवे ना त्रिष्वीशे प्राप्तं लब्धे समञ्जसे ।
 पातोनापतने चाते त्रिषु प्राप्ति र्महोदये ॥३२॥
 लाभेऽपि च स्त्रियां प्रातिः पूर्तिप्रदेशयोः स्त्रियाम् ।

पीतिर्नाशे स्त्रियां पाने प्रीतं हृषितनर्माणोः ॥३३॥
 पीतं पाने हरिद्रायां स्त्रियां गौरेऽभिधेयवत् ।
 प्रीतिर्योगान्तरे प्रेम्णि स्मरपत्नीमुदोः स्त्रियाम् ॥३४॥
 पुस्तं क्लीवं पुस्तके च लेप्यादिशिल्पकर्मणि ।
 सुतं तुरङ्गमगतौ क्लीवं पुंसि त्रिमात्रके ॥३५॥
 पूतं त्रिषु पवित्रे च शठिते वज्रलीकृते ।
 पूर्त्तं त्रिषु पूरिते स्यात् क्लीवं खातादिकर्मणि ॥३६॥
 प्रोतं नपुंसकं वस्त्रे खचिते वाच्यलिङ्गकम् ।
 प्रेतो भूतान्तरे पुंसि मृते स्याद् वाच्यलिङ्गकः ।
 पोतः शिशौ वहित्रे च गृहस्थाने च वाससि ॥३७॥
 वृतिस्तु वरणेऽपि स्याद् वेष्टनेऽपि च योषिति ।
 भर्त्ता स्वामिनि पुंसि स्यात् त्रिषु धातरि पोष्टरि ॥३८॥
 भक्तिर्विभागे सेवायां स्त्रियां भ्रान्तिस्तु योषिति ।
 मिथ्यामतौ च भ्रमणे भित्तिः कुड्यप्रदेशयोः ॥३९॥
 भीतिर्भये स्त्रियां भीतं भयेऽयं भीयुते त्रिषु ।
 भूतिर्भस्मनि सम्पत्तिश्चस्तिशृङ्गारयोः स्त्रियाम् ॥४०॥
 भूतं क्ष्मादौ पिशाचादौ जन्तौ क्लीवं त्रिषूचिते ।
 प्राप्ते वृत्ते समे सत्ये देवयोन्यन्तरे तु ना ॥४१॥
 कुमारोऽपि भूतिः स्त्री स्यान् मूल्येऽपि भरणेऽपि च ।
 मतन्तु सम्मते ज्ञाते मतिः स्त्रीच्छाधियोः स्मृतौ ॥४२॥

मन्तुः पुंस्यपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ ।
 माता गौर्यादिजननी गोब्राह्मण्यादिभूमिषु ॥४३॥
 मितिर्मानेऽप्यवच्छेदे मुक्तिर्माक्षे च मोक्षणे ।
 मात्रादयः स्त्रियां मुक्तः प्राप्तमोक्षे च मोक्षिते ॥४४॥
 त्रिषु स्त्री मौक्तिके मूर्त्तिः कायकाठिन्ययोः स्त्रियाम् ।
 मूर्त्तं स्यात् त्रिषु मूर्च्छाले कठिने मूर्त्तिमत्यपि ॥४५॥
 मृतन्तु याचिते मृत्यौ क्लीवं मृत्युमति त्रिषु ।
 यतिः स्त्री पाठविच्छेदे निकारयतिनोः पुमान् ॥४६॥
 यन्ता हस्तिपके हते युक्तिः स्त्री न्याययोगयोः ।
 युतो युक्तोऽप्ययग्भूते क्लीवं हस्तचतुष्टये ॥४७॥
 रक्तोऽनुरक्ते नील्यादिरञ्जिते लोहिते त्रिषु ।
 क्लीवन्तु कुङ्कुमे ताम्रे प्राचीनामलकेऽसृजि ॥४८॥
 रतिः स्त्री स्वरदारेषु रागे सुरतगुह्ययोः ।
 रत्न वर्त्मनि नद्यां स्त्री रतं सुरतगुह्ययोः ॥४९॥
 रतस्त्रिष्वनुरक्ते स्यान् तत्परे चाभिधेयवत् ।
 रिक्तं शून्ये वने रीतिः स्त्रियां स्यन्दप्रचारयोः ॥५०॥
 पित्तले लोहकिट्टे च लता प्रियङ्गुशाखयोः ।
 पृक्काज्यातिशयोक्तीवलीलता कस्तूरिकासु च ॥५१॥
 माधवीदूर्वयोर्लिप्तं विलिप्तविषदिग्धयोः ।
 भक्ते लूता तन्तुनाभे पिपीलिकागदान्तरे ॥५२॥

वक्ता तु जनके पुंसि वापकेऽप्याभिधेयवत् ।
 वक्ता तु पण्डितेऽपि स्याद् वागिमन्यप्यन्यलिङ्गकः ॥५३॥
 व्यस्तन्तु व्याकुले व्याप्ते व्यक्तः स्फुटमनीषिणीः ।
 वस्ति र्वयो निरूढे नाभ्यधो भूमि दशासु च ॥५४॥
 वर्त्ति र्भेषजनिर्माणे नयनाञ्जनलेखयोः ।
 गात्रानुलेपनीदीपदशादीपेषु योषिति ॥५५॥
 वार्त्ता तु वर्त्तने वातिङ्गणे कृष्याद्युदन्तयोः ।
 निःसारारोम्ययोः क्लोवं वृत्तिमन्नीरुजोस्त्रिषु ॥५६॥
 व्याप्तं ख्याते समाक्रान्ते व्याप्ति व्यापनलम्भयोः ।
 स्त्रियां वित्ति विचारे च लाभसम्भावयोः स्त्रियाम् ॥५७॥
 वित्तं क्लोवं धने वाच्यलिङ्गं ख्याते विचारिते ।
 वीतमसारगजे स्यादङ्कुशकर्मण्यसारतुरगे च ॥५८॥
 वीति र्गतौ च दीप्तौ प्रजनाशनधावनेषु स्त्री ।
 वृत्ति विवरणाजीवकौशिक्यादिप्रवर्त्तने ॥५९॥
 वृन्तं प्रसवबन्धेऽस्त्री घटीधाराकुचाग्रयोः ।
 वृत्तोऽधीतेऽप्यनीतेऽपि वर्त्तुलेऽपि वृते मृते ॥६०॥
 दृढेऽन्यलिङ्गवान् क्लोवं कन्दसारित्रवृत्तिषु ।
 शक्तिरस्त्रान्तरे गौर्यामुत्साहादौ बले स्त्रियाम् ॥६१॥
 शस्तं चमप्रशस्ते च शान्तिः स्त्री मङ्गले शमे ।
 शान्ता समन्तभद्रं नाशासके पुनरन्यवत् ॥६२॥

शान्तोऽभियुक्तरसयोः पुंसि त्रिषु शमान्विते ।
 अव्ययं वारणे शान्तं शान्तं शितञ्च दुर्बले ॥६३॥
 निशिते च शिति भूर्जे नासितासितयो स्त्रिषु ।
 शीतं हिमगुणे क्लीवं शीतलालसयोस्त्रिषु ॥६४॥
 वानीरे वज्रवारे नाशुक्तं पूतान्निष्ठुरे ।
 श्रुतिः श्रोत्रे च तत्कर्मण्याम्नायवात्तयोः स्त्रियाम् ॥६५॥
 शुक्तिः कपालशकले शङ्खे शङ्खनखेऽपि च ।
 नख्य श्वावर्त्तदुर्नाम मुक्तास्फोटेषु च स्त्रियाम् ॥६६॥
 श्रुतमाकर्णिते शास्त्रे श्वेता द्वीपाद्विभेदयोः ।
 श्वेता वराटिकाकाष्ठपाटलाशङ्खिनीषु च ॥६७॥
 क्लीवं रूप्येऽन्यवत् शुक्ले सन् साधौ धीरशस्तयोः ।
 मान्ये सत्ये विद्यमाने त्रिषु साध्वपुमयोः स्त्रियाम् ॥६८॥
 सातिर्दानेऽवसाने स्त्री स्वान्तं चेतसि गच्छुरे ।
 स्थितं प्रतिज्ञातवति चोर्ध्वनिश्चलयेस्त्रिषु ॥६९॥
 स्थितिः स्त्रियामवस्थाने मर्यादायाच्च सीमनि ।
 सितमवसिते च वज्रे धवले त्रिषु शर्करायां स्त्री ॥७०॥
 सीता लाङ्गलपद्मतिवैदेहीस्वर्गगङ्गासु ।
 सुतस्तु पार्थिवे पुत्रे स्त्र्यपत्ये तु सुता स्मृता ॥७१॥
 सुप्तिः स्पर्शाज्ञतानिद्राविश्रम्भे शयने स्त्रियाम् ।
 दहतस्तु सारथौ तद्विण लक्ष्मियाद् ब्राह्मणीसुते ॥७२॥

वन्दिपारदयोः पुंसि प्रसूते प्रेरिते त्रिषु ।

स्यूतिः सीवनसन्तत्योः स्त्रियां स्यूतः प्रसेवके ॥७३॥

ना त्रिषूते स्मृति धर्मशास्त्रस्मरणयोः स्त्रियाम् ।

हृतिः स्त्री गमने मार्गे सेतुर्नालौ कुमारके ॥७४॥

हस्तः करे करिकरे सप्रकाष्ठकरेऽपि च ।

ऋक्षे केशात्परो ब्राते हितं पथ्ये गते धृते ॥७५॥

हेतिः स्यादायुधज्वालाह्वयतेजःसु योषिति ।

तत्रिकम् ।

अमृतं यज्ञशेषे स्यात् पोयूषे सलिले घृते ॥७६॥

अयाचिते च मोक्षे च ना धन्वन्तरिदेवयोः ।

अमृता मागधीपय्यागुडूच्यामलकीषु च ॥७७॥

अनृतं कृषावसत्येऽप्यजितो ना हरौ त्रिषु ।

अनिर्जिते चाच्युतस्तु हरौ पुंसि त्रिषु स्थिरे ॥७८॥

अर्दितं याचितेऽपि स्यात् वातव्याधौ च हिंसिते ।

अक्षतं न द्वयोः पण्डे लाजेषु त्रिष्वहिंसिते ॥७९॥

यवेऽपि कचिद्व्यक्तो हरौ स्मरहरे पुमान् ।

परमात्ममहदाद्योः क्लीवं स्यादस्फुटे त्रिषु ॥८०॥

अनन्तः केशवे शेषे पुमाननवधौ त्रिषु ।

अनन्ता च विशल्यायां शारिवादूर्वयोरपि ॥८१॥

कणादुरालभापय्यापार्वत्यामलकीषु च ।

विश्वम्भरागुडूच्याः स्यादनन्तं सुरवर्त्मनि ॥८२॥
 अश्वन्तमशुभे चुल्यां मरणेऽनवधावपि ।
 क्षेत्रेऽप्यथायतिः पुंसि हिमदीधितिकालयोः ॥८३॥
 अर्हंस्तु क्षपणे बुद्धे पुंसि मान्येऽन्यलिङ्गकः ।
 अर्हन्तश्चापि सुगते क्षपणेऽपि च दृश्यते ॥८४॥
 अगस्तिः कुम्भयोनौ च वङ्गसेनतरौ पुमान् ।
 अर्व्वती कुम्भदास्याञ्च बडंवायाञ्च योषिति ॥८५॥
 अङ्गतिः पुंस्याग्निहोत्रब्रह्मवर्जिष्वयादितिः ।
 भूदेवमात्रोरंहतिख्यागे रोगेषुभे स्त्रियौ ॥८६॥
 आपातः पुंसि पतने तदात्वे च प्रकीर्तितः ।
 आघातं शिङ्घ्रिते क्रान्तेऽप्याख्यातं भाषिते तिङि ॥८७॥
 आध्मातः शब्दिते दग्धे वातरुग्भेदसंयुते ।
 आलुतः स्नातके स्नातेऽप्यादृतः सादरेऽर्चिते ॥८८॥
 आचितः शकटोन्मये पलानामयुतद्वये ।
 पुलिङ्गः सङ्गृहीतेऽपि च्छन्नेऽपि स्यात्त्रिलिङ्गकः ॥८९॥
 आहतं गुणिते चापि ताडिते च मृषार्थके ।
 स्यात्पुरातनवस्त्रेऽपि नववस्त्रे च नाऽऽनके ॥९०॥
 आनर्त्ता देशभेदेऽपि नृत्यस्थाने जले रणे ।
 आवर्त्तश्चिन्तने वारिभ्रमे चावर्त्तने पुमान् ॥९१॥
 आस्फोतस्तु पुमानर्कपत्रे स्यात्कोविदारके ।

आस्फोता गिरिकर्ण्यञ्च वनमल्ल्याञ्च योषिति ॥८२॥
 आयस्तस्तेजिते क्षिप्ते क्षेष्टिते कुपिते हते ।
 आयतिस्तु स्त्रियां दैर्घ्ये प्रभावागामिकालयोः ॥८३॥
 आयत्तिस्तु स्त्रियां स्नेहे वशित्वे वासरे बले ।
 आकृतिस्तु स्त्रियां रूपे सामान्यवपुषोरपि ॥८४॥
 आसत्तिः सङ्गमे लाभे स्त्रियामापत्तिरापदि ।
 प्रापणेऽपि च योषित् स्यादुदन्तः साधुवार्त्तयोः ॥८५॥
 उषितं व्युषिते दग्धेऽप्युदात्तस्तु स्वरान्तरे ।
 दयात्यागादिसम्यन्ने काव्यालङ्कारकृत्ययोः ॥८६॥
 उत्तप्तं षुष्कमांसेऽथ त्रिषु तप्ते परिश्रुते ।
 उचितन्तु भवेन् न्यस्ते मिते ज्ञाते समञ्जसे ॥८७॥
 उद्धृतं स्यात् त्रिषूत्क्षिप्ते परिभुक्तींश्चित्तेऽपि च ।
 उत्थितं स्यात् त्रिषूत्पन्ने प्रोद्यते वृद्धिमत्यपि ॥८८॥
 उद्धातस्तु पुमान्पादस्खलने समुपक्रमे ।
 पवनाभ्यासयोगाय कुम्भकादित्रयेऽपि च ॥८९॥
 उत्तुङ्गे मुद्गरेऽपि स्यादुदितन्तु उद्गते ।
 उत्क्षिप्तं त्रिषु सञ्जाते समुन्नतप्रवृद्धयोः ॥९०॥
 उन्मत्त उन्मादवति धूस्वरमुचुकुन्दयोः ।
 उदान्तो निर्मादगजे पुमानुदमिते त्रिषु ॥९१॥
 एधतुः पुरुषेऽग्नौ ना कलितं विदिताप्तयोः ।

कपोतः स्याच्चित्रकण्ठपारावतविहङ्गयोः ॥१०२॥
 अथ क्रन्दितमाङ्गाने रुदितेऽपि नपुंसकम् ।
 क्षारितः साविते क्षारे चाभिगच्छेऽपि च त्रिषु ॥१०३॥
 कापोतो रुचके क्लीवे कपोतौ घेऽञ्जनान्तरे ।
 किरातो म्लेच्छभेदे स्याद् भूनिम्बेऽल्पतनावपि ॥१०४॥
 स्त्रियां चामरधारिण्यां कुट्टिनीदुर्गयोरपि ।
 कृतान्तो यमसिद्धान्त दैवाकुशलकर्मसु ॥१०५॥
 गर्जितं वारिवाहादिध्वनौ ना मत्तकुञ्जरे ।
 ग्रथितं गुम्फिते क्रान्ते हिंसिते च त्रिलिङ्गकम् ॥१०६॥
 गभस्तिः किरणे सूर्य्ये ना स्वाहायान्तु योषिति ।
 गम्भृतस्त्री स्वर्णनडयोर्गोपतिः शिवषण्डयोः ॥१०७॥
 नृपभास्करयोः पुंसि चेष्टितं गतिचेष्टयोः ।
 जगत्स्यात् पिष्टपे क्लीवं वायौ ना जङ्गमे त्रिषु ॥१०८॥
 जगती भुवने क्षमायां कन्दोभेदे जनेऽपि च ।
 जयन्ती वृक्षभिङ्गार्य्योरिन्द्रपुत्त्रीपताकयोः ॥१०९॥
 पुमानैन्द्रौ हरे भीमे ज्वलितं दग्धउज्ज्वले ।
 जामाता दुहितुः पत्न्यौ सूर्यावर्त्ते धवे पुमान् ॥११०॥
 जीमूतेऽद्वौ धृतिकरे देवताङ्गे पयोधरे ।
 जीवातुरस्त्रियां भक्ते जीविते जीवनौषधे ॥१११॥
 जीवन्ती जीवनीशम्यो गर्डूची वन्दयोरपि ।

जृम्भितं करणे स्त्रीणामीहा स्फुटितयोरपि ॥११२॥
 त्वरितं प्रजवे शीघ्रे त्रिगर्त्तो गणितान्तरे ।
 देशेऽपि ना घुर्घुरिका कामुकाङ्गनयोः स्त्रियाम् ।
 तृणता धनुषि तृणत्वे दंशितमपि जातदंशे स्यात् ॥११३॥
 कवचाचिते द्विजाति विप्राण्डजयोश्च पुलिङ्गः ।
 दुर्जातं व्यसने क्लीवेऽसम्यग् जातेऽन्यलिङ्गकम् ॥११४॥
 दुर्गतिर्नरके नैःस्ये स्त्री दृष्टान्त उदाहृतौ ।
 शास्त्रे च मरणे धीमान् पण्डिते च वृहत्सत्तौ ॥११५॥
 निर्वृतिः स्यादलक्ष्म्यां स्त्री दिशाम्यालान्तरे पुमान्
 निवृत्तं विप्रलब्धे स्यात् शठे विप्रकृते त्रिषु ॥११६॥
 निर्मुक्त ल्यक्तसङ्गे स्यान् मुक्तकञ्चुकभोगिनि ।
 निरस्त स्त्रिषु निष्ठूते प्रेषितेपौ द्रुतोदिते ॥११७॥
 सन्यक्ते च प्रतिहते निमित्तं हेतुलक्ष्मणोः ।
 निवातो दृढसन्नाहे वातशून्येऽपि चाश्रये ॥११८॥
 निशान्त स्त्रिषु शान्ते स्यात् क्लीवन्तु भवनेषसोः ।
 निवृत्ति भर्त्सने क्षेपे शठे शायेऽपि च स्त्रियाम् ॥११९॥
 निर्वृतिः स्वस्थितावस्तं गमने च सुखे स्त्रियाम् ।
 नियतिर्नियमे दैवे स्त्री पतन् पातुके खगे ॥१२०॥
 प्रहृतं वितते क्षुप्ते पर्यस्तः पतिते हते ।
 प्रभूतमुद्गते प्राज्ये पण्डितः सिद्धकी कवौ ॥१२१॥

पलितं शैलजे तापे केशपाके च कर्दमे ।

प्रहृतः सम्प्रचारे स्याद् विनीते वेगिते त्रिषु ॥१२२॥

अर्द्धाञ्जलौ तु पुंलिङ्गो जङ्घायां प्रहृता मता ।

प्रहृतं कुसुमे कीवं त्रिषु सञ्जातसूतयोः ॥१२३॥

प्रणीतः संस्कृताग्रौ ना यज्ञपाचान्तरे स्त्रियाम् ।

त्रिषु क्षिप्तोपसम्पन्नविहितेषु प्रवेशिते ॥१२४॥

प्रतीतः सादरे ज्ञाते हृष्टप्रख्यातयो स्त्रिषु ।

प्रमीतं वाच्यलिङ्गं स्यात् प्रोक्षितेऽपि मृतेऽपि च ॥१२५॥

परेतो वाच्यलिङ्गः स्यान् मृते भूतान्तरे पुमान् ।

पर्वतः पादपे पुंसि शाकमत्यप्रभेदयोः ॥१२६॥

देवमुन्यन्तरे शैले प्रपातो निर्झरेऽतटे ।

पर्याप्तन्तु यथेष्टे स्यात् तृप्तौ शक्ते निवारणे ॥१२७॥

पञ्चता पञ्चभावेऽपि मरणेऽपि च योषिति ।

पक्षतिस्तु भवेत् पक्षमूले च प्रतिपत्तिथौ ॥१२८॥

प्रहृतिरुद्भवेऽपि स्यात् तनये दुहितर्यपि ।

प्रतति विस्तृतौ वक्ष्यां पद्धतिः पङ्क्तिवर्त्मनाः ॥१२९॥

प्रवृत्तिस्तु प्रवाहे स्यादुदन्ते च प्रवर्त्तने ।

अवन्त्यादौ च पर्याप्तिः प्रकामप्राप्तिरक्षणे ॥१३०॥

प्रकृतिर्गुणसाम्ये स्यादमात्यादि स्वभावयोः ।

योनौ लिङ्गे पौरवर्गेऽमी पक्षत्यादयः स्त्रियाम् ॥१३१॥

पार्वती शल्लकी दुर्गा गोपालपुत्रिकासु च ।
 प्रार्थितं याचिते शत्रुसंरुद्धेऽभिहिते त्रिषु ॥१३२॥
 पितृन् विहङ्गमे पुंसि पतनेच्छौ पुनस्त्रिषु ।
 पिशितं मांसे मांस्यां स्त्री पिण्डितं गणिते घने ॥१३३॥
 पीडितं करणे स्त्रीणां यन्त्रिते बाधितेऽपि च ।
 पुटितं स्याद् हस्तपुटे पाटितस्यूतयोरपि ॥१३४॥
 पृषन्मृगे पुमान् विन्दै न द्वयोः पृषतोऽपि ना ।
 अनयोश्च त्रिषु श्वेतविन्दुयुक्तेऽप्युभावपि ॥१३५॥
 प्रोक्षितं निहतै सिक्तै वृहती वसनान्तरे ।
 कन्दोभित् क्षुद्रवार्त्ताकी वारिधानीषु वाचि च ॥१३६॥
 कण्टकारी महत्याश्च भवत् युष्मत् सतो स्त्रिषु ।
 स्त्री वाणभेदे भरतो नाव्यशास्त्रे मुनौ नटे ॥१३७॥
 रामानुजे च दौष्मन्तौ भास्वान् भास्वरसूर्ययोः ।
 भारतं ग्रन्थभेदे स्याद् वर्षभेदेऽथ भारती ॥१३८॥
 वचने च सरस्वत्यां पक्षिवृत्तिप्रभेदयोः ।
 भासन्तः सुन्दराकारे त्रिषु ना भासपक्षिणि ॥१३९॥
 भावितं वासिते प्राप्ते भ्रष्टत् नाऽद्वौ महीपतौ ।
 महती वल्लकीभेदे राज्ये स्यात् तु नपुंसकम् ॥१४०॥
 तत्त्वभेदे पुमान् वड् वाच्यवन्मथितं पुनः ।
 क्लोवं निर्जलघाले स्यात् त्रिष्वालोडितघृष्टयोः ॥१४१॥

मरुद्देवे समीरे ना ग्रन्थिपर्णे नपुंसकम् ।
 मुषितं हृतखण्डितयो मूर्च्छितमपिसोच्छ्रयेचमूढं च ॥१४२॥
 रजतं त्रिषु शुक्ले स्यात् क्लीवं हारे च दुर्वर्णे ।
 रमति नायके नाके पुंसि स्याद् रेसितं पुनः ॥१४३॥
 रुतस्तनितयोः क्लीवं स्वर्णादिखचिते त्रिषु ।
 रेवती हलिपत्न्यां स्यात् ताराभिन्नाहभेदयोः ॥१४४॥
 रैवतस्तु सुवर्णालौ शैलभेदेऽपि शङ्करे ।
 रोहितं कुङ्कुमे रक्ते ऋजुशक्रशरासने ॥१४५॥
 पुंसि स्यान् मीनमृगयो र्भेदे रोहितककुम्भे ।
 रोहितं मृग्यां लताभेदे स्त्री नाऽर्के ललितं त्रिषु ॥१४६॥
 ललिते चेषितेऽपि स्याद् हारभेदे तु न द्वयोः ।
 लोहितं रक्तगोशीर्षे कुङ्कुमादिकुचन्दने ॥१४७॥
 पुमान् नदान्तरे भौमे वर्णे च त्रिषु तद्वति ।
 वर्द्धितं प्रसूते किन्ने पूरिते वदति गर्वि ॥१४८॥
 सचिवे पुंसि वदतुः पथिके वृषभे पुमान् ।
 वनिता जातरागस्त्रीस्त्रियोः स्त्री त्रिषु याचिते ॥१४९॥
 सेविते वापितं बीजाकृतमुण्डितयो स्त्रिषु ।
 वसतिः स्यात् स्त्रियां वासे यामिन्याच्च निकेतने ॥१५०॥
 व्यायतं व्यापृते दीर्घे दृढे चातिशयेऽन्यवत् ।
 व्याघातो योगभेदे स्यादन्तरायप्रचारयोः ॥१५१॥

वासिता करिणीनार्थ्या वासितं भाविते स्ते ।
 वासन्ती माधवीयूथ्यारुद्धे नाऽवहिते त्रिषु ॥१५२॥
 विविक्तं त्रिष्वसमृक्ते रक्षःपूतविवेकिषु ।
 वसुनन्दे ना विहस्तः पण्डे ना व्याकुले त्रिषु ॥१५३॥
 विनीतः सुवहाश्वे स्याद् वणिज्यपि पुमान् त्रिषु ।
 जितेन्द्रियेऽपनीते च निभृते विनयान्विते ॥१५४॥
 विश्वस्तो जातविश्वासे विश्वस्ता विधवास्तियाम् ।
 विद्युत् तडिति सन्ध्यायां स्त्रियां त्रिषु तु निष्प्रभे ॥१५५॥
 विवृता क्षुद्ररुग्भेदे विस्तृते त्वभिधेयवत् ।
 विनेताऽऽदेशके राज्ञि ना विधाता तु वेधसि ॥१५६॥
 स्मरे ना विनता तार्क्ष्यजनन्यां पिटकाभिदि ।
 विनतः प्रणते भुगे शिञ्जिते चाभिधेयवत् ॥१५७॥
 विकृतं त्रिषु बीभत्से रोगितेऽसंस्कृतेऽपि च ।
 विच्छिन्ति रङ्गरागे च विच्छेदे चारभेदे स्त्री ॥१५८॥
 विदितं बुधितार्थितयोर्विपत्तिरपि यातनापदोर्दोषित् ।
 वृत्तान्तःप्रक्रिययां स्यात्कातर्क्ष्यवार्त्ताप्रभेदयोः ॥१५९॥
 प्रस्तावे वेष्टितं रुद्धे शालके करणान्तरे ।
 वेक्षितं गमने क्लीवं कुटिले विधुते त्रिषु ॥१६०॥
 शकुन्तः कीटभेदे स्यात् भासपक्षिविहङ्गयोः ।
 श्रीमान् तिलकवृत्ते ना मनोज्ञे धनिके त्रिषु ॥१६१॥

श्रीपतिः पुंसि पृथिवीनाथे च मधुसूदने ।
 शुद्धान्तोऽन्तःपुरे क्ष्मासृद्रुहः कक्षान्तरेऽपि च ॥१६२॥
 स्वन्ती तु तरङ्गिण्यां गुल्मस्थानौषधीभिर्देहाः ॥
 संवर्त्तः प्रलये मुन्यन्तरे कर्षफलेऽपि च ॥१६३॥
 खलितं चलिते भ्रंशे संहतं सङ्गते दृढे ।
 संस्कृतः कृत्रिमे शस्ते भूषितेऽप्यन्यलिङ्गकः ॥१६४॥
 क्लीवन्तु लक्ष्मणोपेते स्थपतिः कच्चुकिन्यपि ।
 जीवेष्टि याजकेशिलिभेदे ना सत्तमे त्रिषु ॥१६५॥
 सङ्घातः स्यात् पुंसि घाते संहतौ नरकान्तरे ।
 संवित्तिः प्रतिपत्तौ स्यादविवादे जनस्य च ॥१६६॥
 सन्ततिः स्यात् पङ्क्तौ गोत्रे पारम्यर्थे च पुत्रयोः ।
 समितिः सम्पराये स्यात् सभायां सङ्गमेऽपि च ॥१६७॥
 समाप्तिरवसाने स्यात् समर्थनेऽथ सम्मतिः ।
 अभिलाषेऽप्यनुज्ञायां संवित्याद्यास्तु योषिति ॥१६८॥
 स्थापितं निश्चिते न्यस्ते स्तिमितो निश्चलार्द्रयोः ।
 सिकता स्त्री सिकतिले वालुकायान्तु भूमनि ॥१६९॥
 सुरतं स्यान्निधुवने देवत्वे सुरता मता ।
 सुकृतन्तु शुभे पुण्ये क्लीवं सुविहिते त्रिषु ॥१७०॥
 सुव्रता सुखसन्दोह्याशोभनव्रतयोरपि ।
 सुनोतिः शोभननये ध्रुवमातरि योषिति ॥१७१॥

सूनुतं मङ्गलेऽपि स्यात् प्रियसत्यवचस्यपि ।
हरित् दिशि स्त्रियां पुंसि हयवर्णविशेषयोः ॥१७२॥
अस्त्रियां स्यात् तृणे चाथ हर्मितं क्षिप्तदग्धयोः ।
हरिता स्त्री च दूर्वायां हरिद्वर्णयुतेऽन्यवत् ॥१७३॥
हसन्यङ्गारधान्याच्च मल्लिकाशाकिनीभिदोः ।
हारीतः पक्षिभेदे स्यान् मुनिभेदे च कैतवे ॥१७४॥
हृषितं विस्मिते प्रीते प्रहते हृष्टरोमणि ।

तचतुष्कम् ।

अवसितमृद्वेज्ञातेऽप्यवमानगतेचवाच्यलिङ्गं स्यात् १७५
अर्थपतिः पुलिङ्गे धनाधिनाथे च नरनाथे ।
अवदातं सिते गौरे विष्टुद्वेऽप्यन्यलिङ्गकम् ॥१७६॥
अवगोतन्तु निर्व्वादे दुष्टगर्हितयोरपि ।
अन्तर्गतं विस्मृते स्यान् मध्यप्राप्ते च वाच्यवत् ॥१७७॥
अङ्गारितन्तु दग्धे स्यात्पलाशकलिकोद्गमे ।
अपावृतस्तु पिहिते स्वतन्त्रे चापि वाच्यवत् ॥१७८॥
अत्याहितं महाभोतौ जीवनापेक्षकर्मणि ।
अभिनीतस्त्रिषु न्याये संस्क्रुतामर्षिणोरपि ॥१७९॥
अभिजातः कुलीने स्यान् न्याय्यपण्डितयोरपि ।
अभियुक्तः परै रुद्धे तत्परेऽप्यभिधेयवत् ॥१८०॥

अतिमुक्तस्तु निःसङ्गे वासन्त्यां तिनिशेऽपि च ।
 अपध्वस्तः परित्यक्ते निन्दितेऽप्यवचूर्णिते ॥१८१॥
 अधिचिन्तः प्रणिहिते कुत्सिते भर्त्सिते त्रिषु ।
 अंशुमान् भास्करे शालपर्ण्यामंशुमती स्मृता ॥१८२॥
 भवेदपचितिः पूजाव्ययनिष्कृतिहानिषु ।
 अथानुमतिरूनेन्दुपूर्णमानुजयोरपि ॥१८३॥
 अभिशस्तिः प्रार्थनापवादयोश्च त्रयं स्त्रियाम् ।
 आयुष्मान्योगभेदे ना वाच्यवच्चिरजीविनि ॥१८४॥
 उपाहितोऽनलीत्याते पुमानारोपिते त्रिषु ।
 उपाकृतोऽध्वरहतपणौ नोपद्रुते त्रिषु ॥१८५॥
 उदास्थितः प्रतीहारे प्रव्रज्यावसिते चरे ।
 स्यादुल्लिखितमुत्कीर्णे तनूकृते च वाच्यवत् ॥१८६॥
 उद्ग्राहितमुदीर्णे स्याद् वद्वग्राहितयोस्त्रिषु ।
 भवेदुपचितं दिग्धे समृद्धे चान्यलिङ्गकम् ॥१८७॥
 उज्जृम्भितं त्रिषूत्फुल्ले चेष्टायाच्च नपुंसकम् ।
 उपरक्तो व्यसनार्ते राज्ञ्यस्तेन्दुसूर्ययोः ॥१८८॥
 उपसत्तिः सङ्गमात्रे सेवायामपि योषिति ।
 ऋष्यप्रोक्ता शतावर्यतिबलाशुकशिम्बिषु ॥१८९॥
 ऐरावतोऽभ्रमातङ्गे नारङ्गे लकुचद्रुमे ।
 नागभेदे च पुंसि स्याद् विद्युत्तङ्गेदयोः स्त्रियाम् ॥१९०॥

नपुंसकं महेन्द्रस्य ऋजुदीर्घशरासने ।
 कलधौतं सुवर्णं स्याद् रजते च नपुंसकम् ॥१८१॥
 भवेत् कुहरितं क्लीवं पिकालापे रतध्वनौ ।
 कुमुदान् कुमुदप्राये देशे स्याद् वाच्यलिङ्गकः ॥१८२॥
 कुमुदती कुमुदिन्यां कुशपत्न्याच्च योषिति ।
 कृष्णवृन्ता पाटलायां माषपर्ण्याच्च योषिति ॥१८३॥
 अथ गन्धवती पृथ्वी पुरीभिद् व्यासमादृषु ।
 सुरायाच्च गरुत्मांस्तु पक्षिमात्रे खगाधिपे ॥१८४॥
 भवेद् गृहपतिः पुंसि गृहस्थेऽपि च सत्रिणि ।
 चन्द्रकान्तस्तु पुंसि स्यान् मणिभेदे च कैरवे ॥१८५॥
 चर्मण्वती नदीभेदे कदलीपादपे स्त्रियाम् ।
 चित्रगुप्तस्तु पुंसि स्याद् यमे तस्य च लेखके ॥१८६॥
 दिवाभीतः कुम्भिले स्याद् उलूके कुमुदाकरे ।
 दिवाकीर्त्तिस्तुपुंसि स्यान् नापि तान्तावसायिनोः ॥१८७॥
 दीपवान् सिन्धुनदयो दीपवत्यापगाभुवोः ।
 दशदती नदीभेदे कात्यायन्यामपि स्त्रियाम् ॥१८८॥
 स्याद् धूमकेतुरुत्पातभेदे वैश्वानरे पुमान् ।
 नन्दावर्त्तः पुमान् वेश्मप्रभेदे तगरदुमे ॥१८९॥
 नदीकान्तः समुद्रे स्यात् हिज्जले सिन्धुवारके ।
 नदीकान्ता स्त्रियां जम्ब्वां काकजङ्घाषधावपि ॥१९०॥

नागदन्तो द्विपरदे गृहान्निर्गतदारुणि ।

नागदन्तो तु कुम्भायां श्रीहस्तिन्यामपि स्त्रियाम् ॥२०१॥

निष्कासितो निर्गमितेऽप्याहिते धिक्कृतेऽपि च ।

अथ निस्तुषितं त्यक्ते त्वग्विहीने लघूकृते ॥२०२॥

निराकृतिरनाकारेऽस्वाध्याये त्रिषु वारणे ।

स्त्रियां परिगतं प्राप्ते विस्तृतज्ञातचेष्टिते ॥२०३॥

अथ प्रणिहितं न्यस्ते प्राप्तेऽपि च समाहिते ।

अथ पक्षवितं लाक्षारक्ते सपक्षवे तने ॥२०४॥

भवेत् प्रतिहतं द्विष्टे प्रतिस्खलितरुद्धयोः ।

प्रतिक्षिप्तं वारिते स्यात् प्रापिते पञ्चकं त्रिषु ॥२०५॥

परिवर्त्तो विनिमये कूर्मराजेऽपवर्त्तने ।

परिस्तुता स्त्री वारण्यां स्यन्दे स्यादभिधेयवत् ॥२०६॥

प्रधूपिता क्लेशितायां स्वर्यगन्तव्यदिश्यपि ।

पर्युषितः पुंसि प्रेते प्रत्यक्तवस्तुनि त्रिषु ॥२०७॥

पञ्चगुप्तस्तु चार्वाकदर्शने कमठे पुमान् ।

प्रजापतिर्ना दक्षादौ महीपाले विधातरि ॥२०८॥

प्रतिपत्तिः प्रवृत्तौ च प्रागल्भ्ये गौरवेऽपि च ।

सम्प्राप्तौ च प्रबोधे च पदप्राप्तौ च योषिति ॥२०९॥

अथ प्रव्रजिता मांसी मुण्डीरी तापसीषु च ।

प्रतिहृतिरक्षायां प्रतिनिधिप्रतिकारयोश्च स्त्री ॥२१०॥

पाशुपतो वक्रपुष्पे पशुपत्यधिदैवते च तद्भक्ते ।
 पारिजातः सुरतरौ पारिभद्रतरावपि ॥२११॥
 पारावती गोपगीति नदीभिन्नवली फले ।
 पारावतः कलरवे तथा मर्कटतिन्दुके ॥२१२॥
 पुष्पदन्तस्तु दिङ्नागभेदे विद्याधरान्तरे ।
 पुरस्कृतोऽभिषस्तारियस्ताग्रे कृतपूजिते ॥२१३॥
 भगवान् ना जिनै गौर्यां स्त्रियां पूज्ये तु वाच्यवत् ।
 अथ भोगवती नागपुरी नद्योरहौ पुमान् ॥२१४॥
 रङ्गमाता तु कुट्टन्यां वृक्षरोगान्तरे पुमान् ।
 लक्ष्मीपतिः पुमान् वासुदेवे नरपतावपि ॥२१५॥
 व्यतीपातो महेत्याते योगभेदापमानयोः ।
 वनस्पतिर्ना दुमान्ने विना पुष्पं फलिद्रुमे ॥२१६॥
 विनिपातो निपाते स्याद् दैवादिव्यसने पुमान् ।
 विजृम्भितन्तु चेष्टायां क्लोवं त्रिषु विकसरे ॥२१७॥
 विवस्वास्तु सुरे सूर्ये तन्नगर्यां विवस्वती ।
 वैजयन्तो महेन्द्रस्य ध्वजप्रासादयोः पुमान् ॥२१८॥
 वैजयन्ती पताकायां जयन्तीपादपे स्त्रियाम् ।
 भवेत् शतधृतिः पुंसि शक्रे च परमेष्ठिनि ॥२१९॥
 शुभदन्ती सुदत्यां स्यात् पुष्पदन्तेभयोऽपि ।
 समुद्रतं समुद्रीणैऽप्यविनीते च वाच्यवत् ॥२२०॥

सदागति नार्कवातनिर्व्वाणेषु सदीश्वरे ।
 सरसांस्तु न दे चाब्धौ नान्यवद् रसिके स्त्रियाम् ॥२२१॥
 वाणी स्त्री रत्नवाग्देवी गोनदीषु नदीभिदि ।
 मनुपत्न्यामपि सत्यवती व्यासस्य मातरि ॥२२२॥
 नारदर्चीकथोः पत्न्यां स्त्रियां पुंसि नृपान्तरे ।
 समुद्रान्ता तु कार्पासी पृक्कादुरालभास्तु च ॥२२३॥
 समाहितः समाधिस्थेऽप्युक्तसिद्धान्त आहिते ।
 निर्विवादीकृतेऽपि स्यात् प्रतिज्ञाते च वाच्यवत् ॥२२४॥
 समाघातो वधे युद्धे सङ्ख्यावान् पण्डिते पुमान् ।
 सङ्ख्यायुक्तेऽन्यलिङ्गेऽथ सुधासूतिः पुमान् मखे ॥२२५॥
 चन्द्रे सुभाषितो बुद्धे पुमान् सूक्ते नपुंसकम् ।
 सूर्यभक्तस्तु बन्धूके पुंसि त्रिष्वर्कपूजके ॥२२६॥
 सेनापतिः कार्तिकेयेऽप्यनीकाविकृते पुमान् ।
 हिमारातिः पुमान् वीतिहोत्रे किरणमालिनि ॥२२७॥
 हैमवत्यभया स्वर्णक्षीर्योः श्वेतवचो मयोः ।

तपञ्चकम् ।

अवलोकितो ना लोकनाथे त्रिषु निरीक्षिते ॥२२८॥
 अपराजित ईशाजेष्यन्तरे नाऽजिते त्रिषु ।
 गिरिकर्णी जयादुर्गासनपणीषु योषिति ॥२२९॥

उपधूपित आसन्नमरणे परिधूपिते ।

स्याद् गणाधिपतिः पुंसि शङ्करेऽपि गजानने ॥२३०॥

भवेत् पिपतिषन् पित्सौ त्रिषु पुंसि विचङ्गमे ।

पृथिवीपतिस्तु भूपे ऋषभाख्यौषधौ पुमान् ॥२३१॥

मूर्धाभिपिक्ता भूपाले मन्त्रिणि क्षत्रियेऽपि च ।

यादसाम्यतिरन्मोघौ पश्चिमाशापतौ पुमान् ॥२३२॥

वसन्तदूतसूते स्यात् पिकपञ्चमरागयोः ।

वसन्तदूती पाटल्यामतिमुक्ते च योषिति ।

तषट्कम् ।

अर्द्धपारावतश्चित्रकण्ठे तित्तिरपक्षिणि ॥२३३॥

तसप्तकम् ।

समुद्रनवनीतं स्यात् क्लीवं पीयूषचन्द्रयोः ।

तान्तवर्गः समाप्तः ।

यैककम् ।

यं रक्षणे मङ्गले च साध्वसे च नपुंसकम् ।

शिलोच्चये पुमानेव क्वचित्तु भयरक्षके ॥१॥

यद्विकम् ।

अर्थो विषयार्थनयो धनकारणवस्तुषु ।

अभिधेये च शब्दानां निवृत्तौ च प्रयोजने ॥२॥

आस्थात्वालम्बनास्थानयत्नापेक्षासु योषिति ।
 कन्या मृन्मयभित्तौ स्यात् तथा प्रावरणान्तरे ॥३॥
 कायः स्यादतिदुःखेऽपि निष्पाके च द्रवस्य च ।
 कुयः स्त्रीपुंसयोर्वर्णकम्बले पुंसि वर्हिषि ॥४॥
 कोथो ना नेत्ररोगस्य भेदे च शटिते त्रिषु ।
 ग्रन्थो ग्रन्थनाधनयोः स्यात् शास्त्राक्षरसङ्ख्ययोः ॥५॥
 ग्रन्थिस्तु ग्रन्थिपर्णे ना वन्धे रूग्भेदपर्वणोः ।
 गाथा श्लोके संस्कृतान्यभाषायां गेयवृत्तयोः ॥६॥
 तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपाय नारीरजःसु च ।
 अवतारर्षिजुष्टाम्बुपात्रोपाध्यायमन्त्रिषु ॥७॥
 तुल्यमञ्जन भेदे स्यान् नीलीसूक्ष्मैलयोः स्त्रियाम् ।
 दुःस्यः स्याद् दुर्गते मूर्खे दुःखेन तिष्ठति त्रिषु ॥८॥
 प्रस्थोऽस्त्रियां मानभेदे सानावुन्मितवस्तुनि ।
 पाथोऽर्केऽग्नौ जले कीवं पृथुः स्यान्महति त्रिषु ॥९॥
 त्वक्पर्ण्यां कृष्णजीरे स्त्री पुमानग्नौ नृपान्तरे ।
 प्रोथोऽस्त्री हयघोणायां ना कव्यामध्वगे त्रिषु ॥१०॥
 मन्यः स्यात् पुंसि मन्याने साक्तवे च दिवाकरे ।
 मृद्यं तिर्यक् समूहेऽस्त्री पुष्पभेदे तु योषिति ॥११॥
 रयः पुनानवयवे स्यन्दने वेतसेऽपि च ।
 वोथी पङ्क्तौ गृहाङ्गे च रूपकान्तरवर्त्मनोः ॥१२॥

संस्थश्चरेऽवस्थिते स्त्री स्थितौ सादृश्यनाशयोः ।
 सार्थो वणिक्समूहे स्यादपि सङ्घातमात्रके ॥१३॥
 सिक्थो भक्तपुलाके ना मधूच्छेदे नपुंसकम् ।

यत्रिकम् ।

अतिथिः कुशपुत्रे स्यात् पुमानागन्तुके त्रिषु ॥१४॥
 अश्वत्यः पिप्पलद्वौ स्यादश्वत्या पूर्णिमातिथौ ।
 अव्यथो निर्व्यथे सर्पे चारटीपथ्ययोः स्त्रियाम् ॥१५॥
 उन्माथः कूटयन्त्रे स्यान् मारणे घातके पुमान् ।
 उपस्थः श्लेफसि क्रोडे तथा मदनमन्दिरे ॥१६॥
 उद्वथो रथकोले स्यात् ताम्रचूडाख्यपक्षिणि ।
 क्षवथुं ना क्षुते कासे कायस्थः परमात्मनि ॥१७॥
 नरजातिविशेषे ना हरितक्यान्तु योषिति ।
 कापथः कुत्सितपथे उशीरे क्लीवमिष्यते ॥१८॥
 गोयन्त्रि नाकरीषे स्याद् गोष्ठे गोजिह्विकौषधौ ।
 दमयस्तु पुमान् दण्डे दमे च परिकीर्तितः ॥१९॥
 निशीथस्तु पुमानर्द्धरात्रे स्याद् रात्रिमात्रके ।
 निर्गन्धो नग्नकेऽपि स्यान् निखवालिशयोरपि ॥२०॥
 प्रमथा स्यात् हरीतक्यां हरपारिषदे पुमान् ।
 वरूथो रथगुप्तौ स्यात् वरूथं चर्मवेश्मनाः ॥२१॥

मन्मथः कामचिन्तायां कपित्थे कुसुमायुधे ।
 वयःस्था तु स्त्रियां ब्राह्मीगुडूचामलकीषु च ॥२२॥
 हृक्ष्मैलायाञ्च काकोल्यां पथ्यायां तरुणे त्रिषु ।
 वमथुः पुंसि वमने गजस्य करशीकरे ॥२३॥
 विदियो योगिकृतिनोः श्मथः शान्तिमन्त्रिणोः ।
 षड्यन्यातु वचायां स्त्री स्यात्करञ्जान्तरे पुमान् ॥२४॥
 समर्थस्तु हिते शक्ते सम्बद्धेऽप्यन्यलिङ्गकः ।
 सिद्धार्यस्तु पुमान् शाक्यसिंहे च सितसर्पपे ॥२५॥

थ चतुष्कम् ।

अनीकस्थो रणगते हस्तिशिक्षाविचक्षणे ।
 राजरक्षिणि चिक्षे च वीरमर्दनकेऽपि च ॥२६॥
 भवेदिति कथाऽपार्थवाच्यश्रद्धेयनष्टयोः ।
 चतुष्पथं चतुर्मार्गे सङ्गमे ब्राह्मणेऽपि ना ॥२७॥
 अथ चित्ररथः सूर्यगन्धर्वान्तरयोः पुमान् ।
 दशमीस्थो नष्टवीर्ये स्थविरेऽप्यलिङ्गकः ॥२८॥
 वाणप्रस्थो मधूकेऽपि स्यात् तृतीयाश्रमे पुमान् ।
 भवेदुदरथिः पुंसि समुद्रे च वियन्तणौ ॥२९॥

थान्तवर्गः समाप्तः ।

दैककम् ।

दः पुमानचले दत्ते स्त्रियां शोधनदानयोः ।

केदोपतापरक्षासु पुमांस्तु दातरि स्मृतः ॥१॥

ददिकम् ।

अब्दः संवत्सरे वारिवाहमुस्तकयोः पुमान् ।

अब्दः स्त्रियां स्यान्-निगडे प्रभेदे भूषणस्य च ॥२॥

कन्दोऽस्त्री शूदरणे शस्यमूले जलधरे पुमान् ।

कुन्दो माघेऽस्त्री मुकुन्दभ्रमिनिध्यन्तरेषु ना ॥३॥

क्षोदः स्यात् पुंसि रजसि पेषणे च प्रकीर्तितः ।

गदो भ्रातरि विष्णोः स्यादामये नाऽऽयुधे गदा ॥४॥

कदः पलाशे गरुति ग्रन्थिपर्णतमालयोः ।

कन्दो वशेऽभिप्राये धोदा पुत्रीमनीषयोः ॥५॥

नन्दिर्युताङ्ग आनन्देऽस्त्री नन्दिकेश्वरे पुमान् ।

नदो सरिति शोणादौ ना नन्दा स्यादलिञ्जरे ॥६॥

गौर्यां तिथिविशेषे स्त्रीनिधिराजभिदोः पुमान् ।

निन्दा स्यादपवादेऽपि कुत्सायामपि योषिति ॥७॥

पदं शब्दे च वाक्ये च व्यवसायप्रदेशयोः ।

पादतच्चिह्नयोः स्थानत्राणयोरङ्गवस्तुनोः ॥८॥

श्लोकपादेऽपि च क्लीवं पुलिङ्गः किरणे पुनः ।

पादो ब्रध्ने तुरीयांशे शैलप्रत्यन्तपर्वते ॥९॥

चरणे च मयूखे च वन्दालतान्तरे स्मृता ।
 भिक्षुक्यामपि वन्द्याच्च विन्दुर्दन्तक्षतान्तरे ॥१०॥
 भ्रुवोर्मध्ये रूपकार्यप्रकृतौ पृषते पुमान् ।
 वेदितर्यन्यलिङ्गः स्याद् भद्रं कल्याणशर्मणोः ॥११॥
 भेदो द्वैधे विशेषे स्यादुपजापे विदारणे ।
 मदो रेतसि कस्तूर्यां गर्वे चर्षेभदानयोः ॥१२॥
 मन्दोऽतीक्ष्णे च मूर्खे च खैरे चाभाग्यरोगिणोः ।
 अल्पे च त्रिषु पुंसि स्यात् हस्तिजात्यन्तरे शनौ ॥१३॥
 मृदुः स्यात् कोमलेऽतीक्ष्णे रदो दन्ते विलेखने ।
 विदा ज्ञाने च निर्दिष्टा मनीषायाच्च योषिति ॥१४॥
 वेदः श्रुतौ च वृत्ते च वेदिः स्यात् पण्डिते पुमान् ।
 स्त्रियामङ्गुलिमुद्रायां स्यात् परिष्कृतभूतले ॥१५॥
 शादः स्यात् कर्दमे शष्पे स्वादुर्मिष्टमनोज्ञयोः ।
 हृदस्तु कथितः सूपकारे च व्यञ्जनान्तरे ॥१६॥
 खेदस्तु खेदने घर्मे हृद् कीवं वृक्कचित्तयोः ।

दत्रिकम् ।

अङ्गदः कपिभेदे ना केयूरे तु नपुंसकम् ॥१७॥
 अङ्गदा याम्यदिगदन्तिर्हस्तन्यामपि योषिति ।
 अर्धेन्दुरर्धचन्द्रे स्याद् गलहस्तनखाङ्गयोः ॥१८॥

अर्द्धेन्दुः स्यादतिप्रौढस्त्रीयोन्यङ्गुलियोजने ।

अर्धुदो मांसपुरुषे दशकोटिषु न स्त्रियाम् ॥१९॥

महीधरविशेषे नाऽथास्पदं पदकृत्ययोः ।

आसन्दो वासुदेवे स्यात् खट्वा भेदे च योषिति ॥२०॥

आक्रन्दः क्रन्दने काने मित्रदारुणयुद्धयोः ।

आतर्क्यपि च पुंसि स्यादामोदो गन्धर्षयोः ॥२१॥

ककुद् स्त्री ककुदोऽप्यस्त्री वृषाङ्गे राङ्ध्वजे वरे ।

क्षणदो गणके रात्रौ क्षणदा क्षणदं जले ॥२२॥

कपर्दः खण्डपरशो जटायूटे वराटके ।

कर्णान्दुरुत्तिप्रिकायां कर्णपाश्यामपि स्त्रियाम् ॥२३॥

क्रथाद् रक्षसि पुंसि स्यान्मांसाशिन्यन्यलिङ्गकः ।

कामदा कामधेनौ स्त्री कामदातरि वाच्यवत् ॥२४॥

कुमुद् त्रिषु स्यात् छपणे कैरवे तु नपुंसकम् ।

कुमुदं कैरवे रक्तपद्मे स्त्री कुम्भिकौषधौ ॥२५॥

गाम्भार्यां पुंसि दिङ्मागे नागे शाखामृगान्तरे ।

कुसीदं जीवने वृद्ध्या स्त्रीवं त्रिषु कुसीदिके ॥२६॥

कौमुदः स्यात् कार्तिकिके चन्द्रिकायान्तु कौमुदी ।

गोष्यदं गोपदश्वभे गवाच्च गतिगोचरे ॥२७॥

गोविन्दो वासुदेवे स्याद् गवाध्यक्षे बृहस्पतौ ।

गोनर्दमपि कैवर्त्तीमुस्तके पुंसि सारसे ॥२८॥

जलदो मुस्तके मेघे जीवदो वैद्यविद्विषाः ।
 तरद् स्त्रियां स्रवेऽपि स्यात् कारण्डवावहङ्गमे ॥२९॥
 तोयदो मुस्तके मेघे पुमानाज्ये नपुंसकम् ।
 दरद् स्त्रियां प्रपातेऽपि भयपर्वतयोरपि ॥३०॥
 दारदो विषभेदे स्यात् पारदे हिङ्गुले पुमान् ।
 दायादस्तु भवेत्युसि सपिण्डे तनयेऽपि च ॥३१॥
 दृषद् निष्पेषणशिलापट्टप्रस्तरयोः स्त्रियाम् ।
 धनदस्तु कुबेरे स्यात् पुलिङ्गे दातरि त्रिषु ॥३२॥
 नलदं स्यात् पुष्परसोशीरमांसीषु न द्वयोः ।
 नर्मदः केलिसचिवे नर्मदा सरिदन्तरे ॥३३॥
 निर्व्वादः स्यात् लोकवादपरिनिष्ठितवादयोः ।
 निषादः स्वरभेदे स्यात् चण्डाले धीवगान्तरे ॥३४॥
 प्रमदः सम्मदे मत्ते स्त्रियामुत्तमयोषिति ।
 प्रसादोऽनुग्रहे काव्यगुण स्वास्थ्यप्रसक्तिषु ॥३५॥
 प्रणादस्तु पुमान् तारशब्दे च श्रवणामये ।
 प्रासादो देवनृपयो-र्गृहेऽथ वरदा स्त्रियाम् ॥३६॥
 कन्यायां वाच्यलिङ्गस्तु प्रसन्ने च समङ्गेके ।
 भसद् स्त्री भासुरे योनौ मर्यादा सीमनि स्थितौ ॥३७॥
 माकन्दः सहकारे स्त्री धात्रीनगरभेदयोः ।
 मुकुन्दो निधिभिद्विष्णु रत्नभेदेषु कुन्दुरौ ॥३८॥

मेनादस्तु पुमान् केकिमार्ज्जारकागलेषु च ।
 विशदः पाण्डरे व्यक्ते शरद् स्त्री वत्सरेऽप्यृतौ ॥३८॥
 शारदोऽब्दे स्त्रियां तोयपिप्पलीसप्तपर्णयोः ।
 शस्ये क्लीवं शरज्जाते नूतना प्रतिभे त्रिषु ॥४०॥
 षड्भिन्दुः स्यात्कीटभेदपुण्डरीकाक्षयोः पुमान् ।
 सम्यद् भूतौ गुणोत्कर्षे द्वारभेदेऽपि च स्त्रियाम् ॥४१॥
 संविद् स्त्रियां प्रतिज्ञायामाचारज्ञानसङ्गरे ।
 सम्भाषणे क्रियाकारे सङ्केते नाम्नि तोषणे ॥४२॥
 सम्भेदः स्फुटने सङ्गे सुनन्दा रोचनोमयोः ।

दचतुष्कम् ।

अभिध्यन्देऽतिवृद्धौ स्यादासवेऽक्षिगदेऽपि च ॥४३॥
 अष्टापदोऽस्त्री कनके शारीणां फलकेऽपि च ।
 अष्टापदी चन्द्रमल्ल्यां शरभे मर्कटे पुमान् ॥४४॥
 अपवादस्तु निन्दायामाज्ञाविश्रम्भयोरपि ।
 अभिमर्हस्तु पुंसि स्यादवमर्हे समराये च ॥४५॥
 एकपदं तत्काले नपुंसकं वर्तमानि स्त्री स्यात् ।
 कटुकन्दः पुमान् शिग्रौ शृङ्गवेररसेनयोः ॥४६॥
 कसुविन्दं रत्नभेदे मुस्ताकुल्माषयोः पुमान् ।
 अथ कौकनदं रक्तकुमुदे रक्तपङ्कजे ॥४७॥
 चतुष्पदी तु पद्ये नाप्यौ च करणान्तरे ।

भवेज्जनपदो जानपदोऽपि जनदेशयोः ॥४८॥
 तमोनुदग्नोन्धर्के ना प्रतिपद् स्त्री तिथौ मतौ ।
 परिवादोऽपवादे स्यात् वीणावादनवस्तुनि ॥४९॥
 प्रियंवदः खेचरे ना प्रियवाचि तु वाच्यवत् ।
 पीठमर्होऽतिधृष्टे स्थान् नायकस्य प्रियेऽपि च ॥५०॥
 पुरभेदो नदीवक्त्रे पत्तनातोद्ययोरपि ।
 मदानादः कुञ्जरे स्याद् वर्षकाब्दे मद्याखने ॥५१॥
 मुचुकुन्दो वृक्षभेदे मान्धातुतनयेऽपि च ।
 मेघनादस्तु वरुणे तनये रावणस्य च ॥५२॥
 विशारदः पाण्डित्येऽपि धृष्टे विष्णुपदन्तु खे ।
 क्षीरोदे च स्त्रियां गङ्गारविसंक्रान्तिभेदयोः ॥५३॥
 शशविन्दुः पुमान् वासुदेवे राजान्तरेऽपि च ।
 शतानन्दो मुनेर्भेदे देवकीनन्दनेऽपि च ॥५४॥
 शतह्रदा स्त्रियां वज्रे सौदामन्याच्च कीर्तिना ।
 समर्थ्यादः समीपे ना मर्थ्यादासहिते त्रिषु ॥५५॥

दपञ्चकम् ।

भवेदुपनिषद् धर्मो वेदान्ते विजने स्त्रियाम् ।
 सहस्रपादः कारुण्डे मार्त्तण्डे यज्ञपूरुषे ॥५६॥
 दान्तवर्गः समाप्तः ।

धैककम् ।

धो ना धर्मे कुवेरे च क्लीवन्तु वस्तुनि स्मृतम् ।

धो धा च ब्रह्मणि ख्यातो धा च स्याद् धारकेऽपि च ॥१॥

धी ज्ञानभेदे बुद्धौ च धुः स्मृता धूनने स्त्रियाम् ।

धदिकम् ।

अर्द्धं समांशे खण्डे नाऽन्वि-र्ना सरसि वारिधौ ॥२॥

अन्धं स्यात् तिमिरे क्लीवं चक्षुर्हीनेऽभिधेयवत् ।

आधिः पुमांश्चित्तपीडा प्रत्याशा बन्धकेषु च ॥३॥

व्यसने चाप्यधिष्ठानेऽपीड्यमातपदीप्तयोः ।

ऋद्धं सम्यन्नधान्ये च सुसमृद्धे च वाच्यवत् ॥४॥

ऋद्धिः स्यादोषधीभेदे समृद्धावपि योषिति ।

गन्धः प्रति वेश्यामोदलेशसम्बन्धगन्धके ॥५॥

गाधः स्थाने च लिप्तायां गोधा तलनिहाकयोः ।

दधि क्षीरान्तरावस्थाभावे श्रीवासवासयोः ॥६॥

दग्धः सुष्टेऽन्यलिङ्गः स्यात् स्थितार्कदिशि च स्त्रियाम् ।

दिग्धो विषाक्तवाणे स्यात् पुंसि लिप्तेऽन्यलिङ्गकः ॥७॥

दुग्धं प्रपूरिते क्षीरे दुग्धो क्षीराविकौषधौ

दोग्धाऽर्योपजीविकवौ वत्सगोपालयोः पुमान् ॥८॥

नद्धो बद्धे तथोद्धृते बन्धस्त्वाधौ च बन्धने ।

बन्धुः स्यात् पुंसि बन्धूके मित्रे भ्रातरि बान्धवे ॥९॥

बाधा दुःखे निषेधे च बुधः सौम्ये च पण्डिते ।
 बुद्धौ जिने लब्धवर्णे पुंसि स्याद् बुधितेऽन्यवत् ॥१०॥
 बोधिः पुंसि समाधेश्च भेदे पिप्पलपादपे ।
 मधु पुष्परसक्षौद्रमद्ये ना तु मधुद्रुमे ॥११॥
 वसन्तदैत्यभिचैत्रे स्याज् जीवन्त्यान्तु योषिति ।
 मिद्धं चित्ताभिसङ्क्षेपे क्लीवमालस्यनिद्रयोः ॥१२॥
 मुग्धस्तु सुन्दरे मूढौ मेधा बुद्धौ क्रतौ पुमान् ।
 राधो मासान्तरे राधा चित्रभेदे च धन्विनाम् ॥१३॥
 गोषी विशाखामलकीविष्णु क्रान्तासु विद्युति ।
 लब्ध आकाङ्क्षिणि व्याधे वधूः स्त्री सारिवौषधौ ॥१४॥
 स्तुषाशटीनवोदासु भार्यापृक्काङ्गनासु च ।
 व्याधिः कुष्ठे च रोगे ना व्याधो मृगयुदुष्टयोः ॥१५॥
 तारामयेशे च विधुर्ना कर्पूरेन्दुविष्णुषु ।
 विद्धं स्याद् वेधिते क्षिप्ते सदृशे बाधिते त्रिषु ॥१६॥
 विधिर्ना नियतौ काले विधाने परमेष्ठिनि ।
 विधा गजान्ने ऋद्धौ च प्रकारे वेतने विधौ ॥१७॥
 बुद्धौ जीर्णे प्रवृद्धे ज्ञे त्रिषु क्लीवन्तु शैलजे ।
 वृद्धिस्तु वर्द्धने योगेऽप्यष्टवर्गौषधान्तरे ॥१८॥
 कलान्तरे चाभ्युदये समृद्धावपि योषिति ।
 अद्वाऽऽदरे च काङ्क्षायां आर्द्धं अद्वान्विते त्रिषु ॥१९॥

हव्यकव्यविधौ क्लीवं शूङ्गं स्यात्त्रिषु केवले ।
निर्दोषे च पवित्रे च सन्धा स्थितिप्रतिज्ञयोः ॥२०॥
सर्द्धा संहर्षणेऽपि स्यात् साम्ये क्रमसमुन्नतौ ।
सन्धिः पुमान् सुरुङ्गायां भगे सङ्घटनेऽपि च ॥२१॥
रूपकाणां मुखाद्यङ्गेऽप्यवकाशे च कीर्तितः ।
स्कन्धः स्यान् नृपतावंशे सम्परायसमूहयोः ॥२२॥
काये तरुप्रकाण्डे च भद्रादौ कन्दसो भिदि ।
साधु र्वार्द्धेषु चारौ सज्जने चाभिधेयवत् ॥२३॥
सिद्धो व्यासादौ भेदे योगस्य देवयानेष्व ।
त्रिषु निष्पन्ने स्निग्धं स्नेहयुक्ते चिक्वणेऽपि स्यात् ॥२४॥
सिन्धु र्वमयुदेशाब्धिनदे ना सरिति स्त्रियाम् ।
सिद्धिः स्त्री योगनिष्पत्तिपादुकान्तर्द्विवृद्धिषु ॥२५॥
सुधा स्त्री लेपने मूर्ध्नि गङ्गेष्टकामृते ।

धत्रिकम् ।

अवधिस्त्ववधाने स्यात् सीम्नि काले विले पुमान् ॥२६॥
अगाधमतलस्यर्णे त्रिषु शब्दे नपुंसकम् ।
आनङ्गं मुरजादौ च क्लीवं स्यात् सन्दिने त्रिषु ॥२७॥
आविद्धो वाच्यलिङ्गः स्यात् कुटिले च पराहते ।
आबन्धो दृढबन्धे स्यात् प्रेक्ष्यलङ्कारयोक्तयोः ॥२८॥

उत्प्रेषस्तच्छये न स्त्री कीवं संहननेऽपि च ।
 उपाधि धर्मचिन्तायां कुटुम्बव्यापृते कले ॥२९॥
 विशेषणे पुंस्युपधिः पुंसि व्याजरथाङ्गयोः ।
 कवञ्चोऽस्त्री क्रियायुक्तव्यपमूर्द्धकलेवरे ॥२०॥
 कीवं जले पुंस्युदरे वाङ्मरत्नविशेषयोः ।
 दुर्विधो वाच्यलिङ्गः स्याद् दुर्गतेऽपि खलेऽपि च ॥३१॥
 न्यगोधस्तु पुमान् व्यामवटयोश्च शमीतरौ ।
 न्यग्रोधी त्वपचिन्तायां निरोधोनाशरोधयोः ॥३२॥
 निषधः कठिने देशे तद्राजे पर्वतान्तरे ।
 परिधिर्ना यज्ञियद्रुशाखायामुपसूर्यके ॥३३॥
 प्रसिद्धो भूषिते ख्याते प्रणिधिर्नाथेने चरे ।
 मागधी स्त्री कणायूथो वाच्यवत् मगधोद्भव ॥३४॥
 पुंसि वैश्यात् क्षत्रियाजे शुक्लजीरकवन्दिनोः ।
 विवधोविवधश्चापि पर्याहारेऽध्वभारयोः ॥३५॥
 विश्रब्धोऽनुज्ञटेऽपि स्याद् गाढविश्वस्तयोस्त्रिषु ।
 विवुधो ज्ञे सुरे वीरुध् लताविटपयोः स्त्रियाम् ॥३६॥
 सन्नद्धो वर्मिने व्यूढे सम्बाधः सङ्कटे भगे ।
 सन्निधिस्तु पुमान् सन्निधानेऽपीन्द्रियगोचरे ॥३७॥
 संसिद्धिः प्रकृतौ सिद्धौ मदोद्यायामपि स्त्रियाम् ।
 सम्बोधो बोधने क्षेपे समाधिर्ना समर्थने ॥३८॥

ध्याननीवाकनियमे काव्यस्य च गुणान्तरे ।

सुगन्धिः स्याद्विष्टगन्धे त्रिषु क्लीवन्तु बालुके ॥३८॥

धचतुष्कम् ।

अवरोधस्तिरोधाने राजदारेषु तद्गृहे ।

अवष्टब्धोऽविदूरे स्यादाक्रान्ते चावलम्बिते ॥४०॥

अनुबन्धः शिष्टौ दोषोत्पादे मुख्यानुयायिनि ।

विनश्यरे प्रकृत्यादौ प्रवृत्तस्यानुवर्तने ॥४१॥

अनुबन्धो तु द्विकायां तृष्णयामपि योषिति ।

अनिरुद्ध उषानाथे पुंसि चानर्गलेऽन्यवत् ॥४२॥

आशाबन्धः समाश्वासे तथा मर्कटजालके ।

इष्टगन्धः सुगन्धौ स्यात् त्रिषु क्लीवन्तु बालुके ॥४३॥

इक्षुगन्धा कोकिलाले कौष्ठ्यां काशे च गोक्षुरे ।

उपलब्धि र्मतौ प्राप्तावपि ज्ञाने च योषिति ॥४४॥

उग्रगन्धाऽजमोदायां वचायां क्लृक्कौषधौ ।

कालस्कन्धस्तमाले स्यात् तिन्दुके जीवकद्रुमे ॥४५॥

तीक्ष्णगन्धा वचाराजिकयोः शोभाञ्जने पुमान् ।

तृणगोधा चित्रकोले क्लृकलासेऽपि योषिति ॥४६॥

परिव्याधस्तु पुंसि स्याद् वेतसे च द्रुमोत्पले ।

ब्रह्मवन्धुरधिक्षिप्ते निर्देशे ब्राह्मणस्य च ॥४७॥

महौषधन्तु शुण्यां स्याद् विषायां लघुनेऽपि च ।
समुन्नद्धः समुद्भूते पण्डितमन्यगर्विते ॥४८॥

धपच्चकम् ।

योजनगन्धा कस्तूर्यां सितायां व्यासमातरि ॥

धान्तवर्गः समाप्तः ।

नैककम् ।

नः पुमान् सुगते बन्धे द्विरण्डे प्रसूतेऽपि च ।

नद्विकम् ।

अग्निर्वैश्वानरेऽपि स्याच्च चित्रकाख्यौषधौ पुमान् ॥१॥

अन्नं भुक्ते च भक्ते स्याद् इनः पत्यौ नृपार्कयोः ।

उन्नं क्षिप्ते च सुरते कृत्स्नं सर्वाम्बुकुक्षिषु ॥२॥

घनं स्यात् कांस्यताल्लादिवाद्यमध्यमनृत्ययोः ।

ना मुस्ताब्दौघदार्ढ्येषु विस्तारे लोहमुद्गरे ॥३॥

त्रिषु सान्द्रे दृढे चाथ चिह्नं लक्ष्मपताकयोः ।

चीनो देशांशुकव्रीहिभेदे तनौ मृगान्तरे ॥४॥

कृन्नन्तु रक्षसि क्लीवं क्वादिते वाच्यलिङ्गकम् ।

क्षिन्नं कृत्ते त्रिलिङ्गं स्याद् गुडूच्यामपि योषिति ॥५॥

जनो लोके महर्षीकात् परलोके च पामरे ।

जनी सोमन्तिनीवध्वोरुत्पत्तावोषधीभिदि ॥६॥

जङ्गुः स्यात् पुंसि राजर्षिभेदे च मधुसूदने ।
 ज्यानिर्जीर्णौ च हानौ च तटिन्यामपि योषिति ॥७॥
 जिनेऽर्हति च बुद्धे च पुंसि स्याज् जित्वरे त्रिषु ।
 ज्योत्स्ना चन्द्रातपेऽपि स्यात् ज्योत्स्नायुक्तनिशि स्मृता ॥८॥
 ज्योत्स्नीपटोलिकायां स्याज् ज्योत्स्नायुक्तनिशि स्त्रियाम् ।
 तनुः काये त्वचि स्त्री स्यात् त्रिष्वल्पे विरले कृशे ॥९॥
 दानं गजमदे त्यागे पालनच्चेदशुद्धिषु ।
 दानुर्दातरि विक्रान्ते दीना स्त्री मूषिकस्त्रियाम् ॥१०॥
 वाच्यवद् दुर्गते भीते द्युम्नं वित्ते वलेऽपि च ।
 धनुः पुमान् पियालद्रौ राशिभेदे शरासने ॥११॥
 धनं स्याद् गोधने वित्ते धाना मृष्टयवे स्त्रियाम् ।
 धन्याकेऽभिनवोद्भिन्ने धुनी नद्यां नदे पुमान् ॥१२॥
 नग्ने वन्दितपण्योः पुंसि त्रिषु विवाससि ।
 न्यूनं गर्ह्यानयोः पानं पीतिभाजनरक्षणे ॥१३॥
 भानुर्ना किरणे सूर्येभिन्नं स्यात् त्रिषु दारिते ।
 सङ्गतेऽन्यत्र फुल्ले च मानश्चित्तान्नतौ ग्रहे ॥१४॥
 क्लीवं प्रमाणे प्रस्थादौ मीनो राश्यन्तरे ब्रधे ।
 मुनिः पुंसि वशिष्ठादौ वकसेनतरौ जिने ॥१५॥
 मृतस्ना मृतस्नातुवर्योः स्त्री यानं स्याद् वाहने गतौ ।
 योनिः स्त्रीपुंसयोश्च स्यादाकरे स्तरमन्दिरे ॥१६॥

रत्नं स्वजातिश्रेष्ठेऽपि मणावपि नपुंसकम् ।
 रास्त्रा तु स्याद् भुजङ्गाद्यामेलापर्ण्यामपि स्त्रियाम् ॥१७॥
 लग्नं राश्युदये क्लीवं सक्तलज्जितयोस्त्रिषु ।
 वस्त्रस्त्ववक्रये पुंसि वेतने स्थान् नपुंसकम् ॥१८॥
 वनं नपुंसकं नीरे निवासालयकानने ।
 वक्त्रिर्वैश्वानरेऽपि स्याच्चित्रकाख्यौषधौ पुमान् ॥१९॥
 वानं शुष्कफले शुष्के स्यूतिकर्मकटे गतौ ।
 विन्नं विचारिते लब्धे वृद्धो ना मूलरुद्रयोः ॥२०॥
 श्वा पुमान् कुकुरे ख्यातः स्थानभेदे च वास्तुनः ।
 शीनोमूर्खे चाजगरे श्येनः पत्रिणि पाण्डरे ॥२१॥
 स्वप्नः स्वापे प्रसुप्तस्य विज्ञाने दर्शने पुमान् ।
 सानुरस्त्री वने प्रस्थे वात्यामार्गायकोविदे ॥२२॥
 स्थानं सादृश्येऽवकाशे स्थितौ वृद्धिचयेतरे ।
 स्थानं स्निग्धे प्रतिध्वाने घनत्वालस्ययोरपि ॥२३॥
 स्नानं स्नानीयेऽभिषवे स्नानं प्रसवपुष्पयोः ।
 स्नाना पुत्र्यां बधस्थानगलशूण्डिकयोः स्त्रियाम् ॥२४॥
 स्नानुः पुत्रेऽनुजेऽर्के ना स्यूनः किरणसूर्ययोः ।
 हनुर्हृद्विलासिन्यां मृत्यावस्त्रे गदे स्त्रियाम् ॥२५॥
 द्वयोः कपोलावयवे हीनं गर्ह्योनयोस्त्रिषु ।

नत्रिकम् ।

अञ्जनं कज्जले चाक्तौ सौवीरे च रसाञ्जने ॥२६॥
 पुंसि ज्येष्ठादिगाजयो रञ्जना वानरीभिदि ।
 अञ्जनी लेप्यनार्याञ्चावनं प्रीतौ च रक्षणे ॥२७॥
 अयनं पथि भानोरप्युदग्दक्षिणतौ गतौ ।
 अपानन्तु गुदे क्लीवं पुंसि स्यात् तस्य मारुते ॥२८॥
 असनं क्षेपणे क्लीवं पुंसि स्याज्जीवकद्रुमे ।
 अङ्गनं प्राङ्गणे याने कामिन्यामङ्गना मता ॥२९॥
 अर्जुनः ककुभे पार्थे कार्त्तवीर्यमयूरयोः ।
 मातुरेकसुतेऽपि स्यात् पुलङ्गे धवलेऽन्यवत् ॥३०॥
 नपुंसकं तृणे नेत्रगदे चाप्यर्जुनी गवि ।
 उषायां बाहुदानयां कुट्टिन्यामपि च क्वचित् ॥३१॥
 अम्लानो महासहायां नाऽन्यलिङ्गस्तु निर्मले ।
 अर्शोघ्नी तालमूल्यां स्यादर्शोघ्नः शूरणेऽपि च ॥३२॥
 असिक्ती स्यादवृद्धान्तःपुरप्रेष्यानदीभिदेः ।
 अशनिः स्त्रीपुंसयोः स्याच्च चञ्चलायां पवावपि ॥३३॥
 अरत्नि ना सप्रकोष्ठतताङ्गुलिकरेऽपि च ।
 कफोणावप्ययाऽली स्याद् वृश्चिके भ्रमरेऽपि च ॥३४॥
 अर्थो पुमान् याचके स्यात् सेवके च विवादिनि ।
 अध्वा ना पथि संस्थाने स्यादवस्कन्दकालयोः ॥३५॥

अर्वा तुरङ्गमे पुंसि कुत्सिते वाच्यलिङ्गकः ।
 आसनं द्विरदस्तम्भे पीठे यात्रानिवर्त्तने ॥३६॥
 आसनी विपणौ स्थित्यामासनो जीरकद्रुमे ।
 आदानं ग्रहणेऽपि स्यादलङ्कारे च वाजिनाम् ॥३७॥
 आपन्नः सविपत्तौ च प्राप्ते वाच्यवदीरितः ।
 आत्मा पुंसि स्वभावे च प्रयत्नमनसोरपि ॥३८॥
 धृतावपि मनीषायां शरीरवृत्तणोरपि ।
 आलानं करिणां बन्धस्तम्भे रज्जौ च न स्त्रियाम् ॥३९॥
 ईशानं ज्योतिषि क्लीवं पुलिङ्गः स्यात्त्रिलोचने ।
 उत्तानमगभीरे स्याद्दूर्वास्थशयिते त्रिषु ॥४०॥
 उत्थानमुद्यमे तन्त्रे पौरुषे पुस्तके रणे ।
 प्राङ्गणोद्गमवर्षेषु मलवेगेऽपि न द्वयोः ॥४१॥
 उद्यानं स्यान् निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ।
 उदानोऽप्युदरावर्त्ते वायुभेदे भुजङ्गमे ॥४२॥
 उद्धानमुद्गतं वाच्यलिङ्गं चुल्यां नपुंसकम् ।
 आदनं न स्त्रियां भक्ते बलायामोदनी स्त्रियाम् ॥४३॥
 कामनः कामुके कामेऽभिरूपेऽशोकपादपे ।
 काम्यनं न द्वयोः कर्म्ये कर्म्ये स्यादभिधेयवत् ॥४४॥
 कठिनमपि निष्ठुरे स्यात्स्तम्भेऽपि त्रिषु नपुंसकं स्थाल्याम्
 कठिनी खटिकायामपि कठिना गुडशर्करायाञ्च ॥४५॥

क्रन्दनं रोदनेऽपि स्यादाह्वानेऽप्यथ कल्पना ।
 करिणः सज्जनायां स्त्री क्लीवं क्लृप्तौ च कर्त्तने ॥४६॥
 कर्त्तनं न द्वयोऽश्वेदे नारीणां सूत्रनिर्मितौ ।
 कर्माऽस्त्री व्याप्यक्रिययोः कदनं मर्हपापयोः ॥४७॥
 काञ्चनः काञ्चनाले स्याच् चम्यके नागकेशरे ।
 उदुम्बरे च धुस्त्वरे हरिद्रायाञ्च काञ्चनी ॥४८॥
 क्लीवेऽन्जकेशरे हेम्नि कामिनी भीरुवन्दयोः ।
 कामी तु कामुके चक्रवाके पारावतेऽपि च ॥४९॥
 कानीनः कन्यकाजाततनये व्यासकर्णयोः ।
 काकिनी पणपादेऽपि मानपादे वराटके ॥५०॥
 काननं विपिने गेहे परमेष्ठिमुखेऽपि च ।
 कुहनं मृत्तिकाभाण्डविशेषे काचभाजने ॥५१॥
 कुहना दम्भचर्याया मीर्यालौ कुहनास्त्रिषु ।
 कृती स्यात् पण्डिते योग्ये केतनन्तु निमन्त्रणे ॥५२॥
 गृहे केतौ च हस्त्येऽथ केशी केशवति त्रिषु ।
 दत्ये ना चौरपुष्पयां स्त्री कौलीनं गुह्यजन्ययोः ॥५३॥
 कुकर्माणि कुलीनत्वे युद्धे पञ्चहिपक्षिणाम् ।
 कौपीनं स्यादकार्येऽपि चोरगुह्यप्रदेशयोः ॥५४॥
 खलिनी खलवृन्द स्यात् तालपर्णामपि स्त्रियाम् ।
 खञ्जनः खञ्जरीटे स्त्री सर्षपां खञ्जनं गतौ ॥५५॥

खड्गीनागण्डके मञ्जुघोषे खड्गधरे त्रिषु ।
 गर्जनं निनदे कोपे गहनं कलिले त्रिषु ॥५६॥
 नपुंसकं गङ्गरे स्याद् दुःखकाननयोरपि ।
 गन्धनमुत्साहे स्यात् प्रकाशने सूचने च हिंसायाम् ॥५७॥
 ग्रामीणः शुनि काके पुंसि त्रिषु सम्भूते ग्रामैः ।
 ग्रावा तु प्रस्तरे पृथ्वीधरे पुंस्यथ गृञ्जनम् ॥५८॥
 विषादिग्धपशोर्मांसे क्लीवं पुंसि रसेनके ।
 गोस्तनो हारभेदे नाद्राक्षायां गोस्तनी स्त्रियाम् ॥५९॥
 गोमी शृगाले पुंसि स्यात् त्रिषु गोमत्युपासके ।
 घट्टना चलनावृत्या श्वन्दनी तु नदीभिदि ॥६०॥
 चन्दनोऽस्त्री मलयजे भद्रकाल्यां नपुंसकम् ।
 चलनं भ्रमणे कर्म कर्मे तु वाच्यलिङ्गकम् ॥६१॥
 चलनो वस्त्रघर्ष्यां वारोभेदेऽपि च क्वचित् ।
 चक्री तैलिकभित्-कोककुलालाजाऽहि सूचके ॥६२॥
 चर्मी फलकपाणौ स्याद् भूर्जे भृङ्गरिटावपि ।
 चर्मकृतौ च फलके चेतना संविदि स्त्रियाम् ॥६३॥
 वाच्यवत् प्राणयुक्तेऽथ कश्च शाव्यापदेशयोः ।
 कर्दनं वमने क्लीवं निम्बालम्बुप्रयोः पुमान् ॥६४॥
 कदनञ्च दले पक्षेऽपि धाने कदनं भिदि ।
 कर्तने च जनुः पुंसि जन्तौ वैश्वानरेऽपि च ॥६५॥

जवनं स्यात्तु वेगेऽपि हये ना वेगिनि त्रिषु ।
 जननी तु दयामात्रेर्जननं वंशजन्मनोः ॥६६॥
 जयनं स्यात्तु रङ्गादिसन्नाहे विजयेऽपि च ।
 जघनञ्च स्त्रियाः श्राणिपुरोभागे कटावपि ॥६७॥
 ज्ञानी स्यात्पुंसि दैवज्ञे ज्ञानयुक्तेऽन्यलिङ्गकः ।
 जीवनं वर्तने जीवप्राणधारणयोजने ॥६८॥
 जीवनी जीवनाचापि जीवन्तीमेदयोः क्रमात् ।
 तपनोऽरुष्करेऽपि स्याद् भास्करे निरयान्तरे ॥६९॥
 तलुनः पवने यूनि युवत्यां तलुनी स्मृता ।
 तलिनं विरले स्तोके स्वच्छेऽपि वाच्यलिङ्गकम् ॥७०॥
 तमोघ्नः सूर्यवक्त्रोन्दुबुद्धशङ्करविष्णुषु ।
 त्यागी दातरि शूरेऽथ तेवनं केलिकानन ॥७१॥
 क्रीडायां तेमनन्वाद्गीकरणे व्यञ्जनेऽपि च ।
 तेजनः पुंसि वंशे स्यात् तेजनी तृणपूलके ॥७२॥
 तोदनं व्यथने तोत्रे दंशनं दंशवर्मणोः ।
 दर्शनं नयनस्वप्नबुद्धिधर्मापलब्धिषु ॥७३॥
 शास्त्रदर्पणयोश्चाथ दमनः पुष्पवीरयोः ।
 दशनः शिखरे दन्ते कवचे तु नपुंसकम् ॥७४॥
 दहनश्चित्रके भस्मातकेऽग्नौ दुष्टचेष्टिते ।
 दशनं ज्योतिषि कीवं पुलिङ्गः स्याद् विरोचने ॥७५॥

देवनं व्यवहारे स्याज् जिगीषाक्रोडयोरपि ।
 देवनेऽक्षेषु पुंसि स्याद् ध्वजीतु पृथिवीधरे ॥ ७६ ॥
 रथब्राह्मणयोश्चापि भुजङ्गमतुरङ्गयोः ।
 धन्वी धनर्धरेऽपि स्यादर्जुने ककुभद्रुमे ॥ ७७ ॥
 धन्वा तु मरुदेशे नाक्लीवं चापे स्थलेऽपि च ।
 धमनो नाऽनले भस्माध्मापकक्रूरयोस्त्रिषु ॥ ७८ ॥
 धमनी तु शिराश्चट्टविलासिन्योश्च योषिति ।
 धावनं गमने शुद्धौ पृश्निपर्ण्यान्तु धावनी ॥ ७९ ॥
 धाम देहे गृहे रक्षौ स्थाने जन्मप्रभावयोः ।
 नन्दनं वासवोद्याने नन्दनो हर्षके सुते ॥ ८० ॥
 नन्दो हरप्रतीहारे गर्दभाण्डे वटद्रुमे ।
 नन्दिन्युमायां गङ्गायां ननान्दृधेनुभेदयोः ॥ ८१ ॥
 नलिनी पद्मिनी व्योमनिम्नगाकमलाकरे ।
 नपुंसककं नीलिकायां न पुंसि सरसीरुहे ॥ ८२ ॥
 निदानं कारणे वत्सदामादिकारणक्षये ।
 निधनं स्यात् कुले नाशे प्रधानं दारणे रणे ॥ ८३ ॥
 पवनं कुम्भकारस्य पाकस्थाने नपुंसकम् ।
 निष्पावमरुतोः पुंसि प्रज्ञानं बुद्धिचिह्नयोः ॥ ८४ ॥
 प्रधानं स्यान् महामात्रे प्रकृतौ परमात्मनि ।
 प्रज्ञायामपि च क्लीवमेकत्वे तत्तमे सदा ॥ ८५ ॥

पद्मिनी पद्मसङ्घाते स्त्रीविशेषे सरोऽम्बुजे ।
 प्रसन्ना स्त्री सुरायां स्याद्स्वच्छसन्तुष्टयोस्त्रिषु ॥८६॥
 प्रसन्ने वाच्यवज्जाते क्रीवन्तु फलपुष्पयोः ।
 पत्री श्येने पत्ररथे काण्डदुरथिकाद्विषु ॥८७॥
 पर्व्व क्रीवं महे ग्रन्थौ प्रस्तावे लक्षणान्तरे ।
 दर्शप्रतिपदोः सन्धौ विषुवत्प्रभृतिष्वपि ॥८८॥
 पक्ष्म सूत्रादिसूक्ष्मांशे किञ्च क्लेने चलोमनि ।
 पाठीनी मीनभेदे स्यात् पाठके गुग्गुलुदुमे ॥८९॥
 पावनन्तु जले कृच्छ्रे ना व्यासे पावके त्रिषु ।
 पाचनं दशमूल्यादौ प्रायश्चित्ते च नाऽनले ॥९०॥
 वाच्यवत् पाचयितरि हरीतक्यान्तु योषिति ।
 पाशी व्याधे च वरुणे पिशुनं कुङ्कुमे स्मृतम् ॥९१॥
 कपिवक्त्रे च काके ना सूचकक्रूरयोस्त्रिषु ।
 पृक्षायां पिशुना स्त्री स्यात् पीतनं पीतदारुणि ॥९२॥
 कुङ्कुमे हरिताल च पुमानाम्रातके मतः ।
 पूतना तु हरीतक्यां दानवीरोगभेदयोः ॥९३॥
 पूतना तु स्त्रियां सेनामात्रसेनाविशेषयोः ।
 प्रेमा ना वासवे वाते प्रेमाऽस्त्री स्नेहनर्मणोः ॥९४॥
 फालिन्यग्निशिखायाञ्च फल्यां स्त्रीफलनि त्रिषु ।
 फाल्गुनस्तु गुडाकेशे नदीजार्ज्जुनभूरुहे ॥९५॥

तपस्यसंज्ञमासे तत्-पूर्णमायान्तु फाल्गुनी ।
 ब्रह्म तत्त्वतपोविदेन द्वयोः पुंसि वेधसि ॥८६॥
 ऋत्विग्योगभिदोर्विप्रे बन्धनं बधबन्धयोः ।
 वन्दनी नतिजीवातुकटी याचनकर्म्मसु ॥८७॥
 वाहिनी स्यात्तरङ्गिण्यां सेनासैन्यप्रभेदयोः ।
 वाणिनी नर्तकी मत्ताविदग्धवनितासु च ॥८८॥
 बुधानस्तु गुरौ विज्ञे बोधनं गन्धदीपने ।
 बोधनी बोधपिप्पल्या भस्म स्यात् काञ्चने भूतौ ॥८९॥
 भण्डनं कवचे युद्धे खलीकारेऽपि न द्वयोः ।
 भट्टिनी द्विजभार्यायां नाट्योक्त्या राजयोषिति ॥१००॥
 भवनं स्याद् गृहे भावे भाजनं योग्यपात्रयोः ।
 भावना तु न ना ध्याने पर्यालोचेऽधिवासने ॥१०१॥
 भुवनं विष्टपेऽपि स्यात् सलिले गगने जने ।
 भोगी भुजङ्गमेऽपि स्याद् ग्रामपात्रे नृपे पुमान् ॥१०२॥
 विहाय महिषीमन्यराजयोषिति भोगिनी ।
 मदनः सरवसन्तदुभेदधस्तरसिक्थके ॥१०३॥
 मलनः पठवासे ना कर्हमे तु नपुंसकम् ।
 मलिनं दूषिते कृष्णे ऋतुमत्यान्तु योषिति ॥१०४॥
 मण्डनं भूषणे कीवं स्यात् त्रिष्वलङ्कारिण्युनि ।
 मसनं गण्डगोले स्यात् तपस्ये परमेष्ठिनि ॥१०५॥

मङ्गुनं तार्किके रम्ये गृहे देहे जलाशये ।
 मसूनेऽस्त्री जित्वरे स्यान् मेघादौ महिषेऽपि च ॥१०६॥
 मार्जनं न पुमान् मार्यौ पुंसि स्याल्लोध्रशाखिनि ।
 मालिनी मातृकावृत्तभिदो मालिकयोषिति ॥१०७॥
 गौरी चम्पा नगर्योश्च मन्दाकिन्यां नदीभिदि ।
 माधुनोऽस्त्री कलङ्के स्यादिन्दौ विषयगामिनि ॥१०८॥
 मानिनी तु स्त्रियां फल्यां मानी मानवति त्रिषु ।
 मिथुनं न द्वयोः राशिभेदे स्त्रीपुंसयुग्मके ॥१०९॥
 मुण्डनं वपने चाणे मेहनं मूत्रशिश्रयोः ।
 मैथुनं सुरतेऽपि स्यात् सङ्गतेऽपि नपुंसकम् ॥११०॥
 यमनं बन्धने चोपरतौ क्लीवं यमे पुमान् ।
 यवनो देशभेदे ना वेगवेगाधिकाश्चयोः ॥१११॥
 यवन्योषधिभेदे स्त्री वाच्यवद् वेगिनि स्मृता ।
 यापनं वर्त्तने कालक्षेपे निरसनेऽपि च ॥११२॥
 युवा स्यात् तरुणे श्रेष्ठे निसर्गबलशालिनि ।
 युञ्जानः सारथौ विप्रे योजनं परमात्मनि ॥११३॥
 चतुष्क्रोश्याच्च योगेऽथ रसनं स्वदने ध्वनौ ।
 जिह्वायाच्च नपुंसिस्याद् रास्त्रायां रसना स्त्रियाम् ॥११४॥
 रञ्जनी रागजनके रञ्जनं रक्तचन्दने ।
 शुण्डारोचनिकानीलीमञ्जिष्ठासु च रञ्जनी ॥११५॥

रजनी नीलनीरात्रिहरिद्राजतुकासु च ।

राधनं साधने प्राप्तौ राधना भाषणे स्त्रियाम् ॥११६॥

राजाप्रभौ च नृपतौ क्षत्रिये रजनीपतौ ।

यक्षे शक्रे च पुंसि स्याद् रागी रक्तविकामुके ॥११७॥

रोचनी त्रिवृतादन्याः रोचनी कर्कशे स्मृता ।

रोचना रक्तकल्लारे गोपित्तवारयोषिताः ॥११८॥

रोचनः कूटशाल्मल्यां पुंसि स्याद् रोचके त्रिषु ।

रोदनं क्रन्दनेऽस्त्रेऽपि दुरालभौषधौ स्त्रियाम् ॥११९॥

रोही रोहितकेऽश्वत्थवटपादपयोः पुमान् ।

लङ्घनन्तूपवासे स्याच् चङ्क्रमे स्रवनेऽपि च ॥१२०॥

ललना कामिनी नारीभेदजिह्वासु योषिति ।

लक्ष्म चिह्ने प्रधानेऽथ लाञ्छनं नामचिह्नयोः ॥१२१॥

लेखनं कर्दने भूर्जे लिपिन्यासेऽथ वर्जनम् ।

हिंसात्यागयोर्वपनं बीजाधाने च मुण्डने ॥१२२॥

वसनं क्वादने वस्त्रे वमनं कर्दनेऽर्दने ।

वर्द्धनं वृद्धिर्वाद्धिष्णु च्छेदे घट्यान्तु वर्द्धनी ॥१२३॥

व्यञ्जनं तेमने चिह्ने श्मश्रुण्यवयवेऽहनि ।

व्यसनन्त्वग्भुमे सक्तौ पानस्त्रीमृगयादिषु ॥१२४॥

दैवानिष्टफले पापे विपत्तौ निष्फलोद्यमे ।

वर्त्तनो वामने कीवं वृत्तौ स्त्रीपेषणाध्वनोः ॥१२५॥

न पुंसि त्वलनालायां तर्कुपिण्डे च जीवने ।
 वर्तिष्णौ त्रिषु वज्रो तु बुद्धे देवाधिपे पुमान् ॥१२६॥
 वचक्नु स्तु पुमान् विप्रे वावदूकेऽभिधेयवत् ।
 वर्णी स्यात्तेखके चित्रकरेऽपि ब्रह्मचारिणि ॥१२७॥
 वर्म देहप्रमाणातिसुन्दराकृतिषु स्मृतम् ।
 वर्त्मनेत्रच्छदे मार्गे वाजी वाणाश्वपक्षिषु ॥१२८॥
 वामनो नीचे खर्व्वे च त्रिषु पुंसि तु दिग्गजे ।
 हरारङ्गोऽटवृक्षेऽथ वासनं धूपनेऽपि च ॥१२९॥
 वारिधान्याञ्च वस्त्रे च प्रत्याशाज्ञानयोः स्त्रियाम् ।
 वाग्मी पटौ सुराचार्य्ये विज्ञानं ज्ञानकर्मणोः ॥१३०॥
 वितुन्नं सुनिषण्णे च शैवाले च नपुंसकम् ।
 वितानो यज्ञ उल्लोचे विस्तारे पुन्नपुंसकम् ॥१३१॥
 कीववृत्तविशेषे स्यात्त्रिलिङ्गामन्दतुच्छयोः ।
 विमानं व्योमयाने च सार्व्वभौमगृहेऽपि च ॥१३२॥
 घोटके यानमात्रे च पुन्नपुंसकयोर्मतम् ।
 विकृन्ना जरया जीर्णे शीर्णे चार्द्रे च वाच्यवत् ॥१३३॥
 विपन्नं विपदाक्रान्ते त्रिषु पुंसि भुजङ्गमे ।
 विच्छिन्नश्च समालब्धे विभक्ते चाभिधेयवत् ॥१३४॥
 विलग्नं न स्त्रियां मध्ये त्रिषु स्यात् लग्नमात्रके ।
 विषघ्नस्तु शिरीषे ना गुडूची त्रिवृतोः स्त्रियाम् ॥१३५॥

व्युत्थानं स्वातन्त्र्यकृत्ये विरोधाचरणेऽपि च ।
 वृजिनं कल्मषे क्लीवं केशे ना कुटिले त्रिषु ॥१३६॥
 वृषा कर्णे महेन्द्रे ना वेदना ज्ञानदुःखयोः ।
 वेष्टनं कर्णशष्कुल्यामुष्णोषे मुकुटे वृत्तौ ॥१३७॥
 व्योम वारिणि चाकाशे भास्करस्यार्चनाश्रये ।
 शकुनिः पुंसि विहगे सौबले करणान्तरे ॥१३८॥
 शयनं सुरते निद्राशय्ययोश्च नपुंसकम् ।
 शमनं शान्तिबधयोः शमनः आह्वदैवते ॥ १३९ ॥
 श्वसनं श्वसिते पुंसि मारुते मदनद्रुमे ।
 शकुनस्तु पुमान् पक्षिमात्रपक्षिविशेषयोः ॥१४०॥
 शुभशंसिनिमित्ते च शकुनं स्यान् नपुंसकम् ।
 शङ्खिनी श्वेतवृन्दायां चौरपुष्पां बधूभिदि ॥१४१॥
 शङ्खी हरौ समुद्रे ना शङ्खवत्यभिधेयवत् ।
 शतघ्नी शस्त्रभेदे स्याद् वृश्चिकाल्यां करञ्जके ॥१४२॥
 शासनं राजदत्तौर्व्यां लेखाज्ञाशास्त्रशास्त्रिषु ।
 शाखीस्यात्पादपे वेदे तुरुष्काख्यजनेपुमान् ॥१४३॥
 शिखी वज्रैः बलीवर्द्धशरे केतुग्रहे द्रुमे ।
 मयूरे कुकुटे पुंसि शिखावत्यन्यलिङ्गकः ॥१४४॥
 शिल्पी तु वाच्यवत् कारौ स्त्रियां कोलदलौषधौ ।
 शृङ्गी शृङ्गयुते नागे वृक्षपर्वतयोरपि ॥१४५॥

गूली स्याच्छङ्करे पुंसि गूलरोगिणि वाच्यवत् ।
 श्लेष्मघ्नीमल्लिकायाच्च ज्योतिष्मत्याच्च योषिति ॥१४६॥
 शोभनो योगभेदे ना सुन्दरे वाच्यलिङ्गकः ।
 सवनन्त्वध्वरे स्नाने सोमनिर्दलनेऽपि च ॥१४७॥
 स्तननं ध्वनिमात्रे स्यान् मेघशब्दे च कुन्थिते ।
 समानः सत्समैकेषु त्रिषु ना नाभिमारुते ॥१४८॥
 सन्तानः सन्ततौ गोत्रे स्यादपत्ये सुरदुमे ।
 स्पर्शनो मारुते पुंसि दाने स्पर्शे नपुंसकम् ॥१४९॥
 संस्थानमाकृतौ मृत्तौ सन्निवेशे चतुष्पथे ।
 स्यन्दनन्तु सुतौ नीरे तिनिशे ना रथेऽस्त्रियाम् ॥१५०॥
 सज्जनन्तु भवेत् क्लीवमुपरक्षणघट्टयोः ।
 वाच्यलिङ्गकुलीने स्यात् कल्पनायान्तु योषिति ॥१५१॥
 सन्धानं स्यादभिषवे तथा सङ्कटनेऽपि च ।
 सम्यन्नं साधितेऽपि स्यात् सम्यक्तिसहितेऽन्यवत् ॥१५२॥
 सन्धिनी वृषभाक्रान्ताऽकालदुग्धोत्सयोः स्त्रियाम् ।
 सद्ग स्यान् मन्दिरे नीरे संव्यानं क्वादनेऽंशुके ॥१५३॥
 सद्वनं मन्दिरे तोये स्वामी प्रभुविशाखयोः ।
 सादी तुरङ्गमातङ्गरथारोहेषु दृश्यते ॥१५४॥
 स्थापनं रोपणे पुंसवने पाठौषधौ स्त्रियाम् ।
 सावनी यज्ञकर्मान्ते यजमानप्रचेतसोः ॥१५५॥

साधनं मृतसंस्कारे सैन्ये सिद्धौषधौ गतौ ।
 निवर्त्तनोपाय मेद्रे दापनेऽनुगमे धने ॥१५६॥
 साम क्लीवमुपायस्य भेदे वेदान्तरेऽपि च ।
 सीमाऽघाटस्थितिश्चेन्नेष्वण्डकोषेऽपि च स्त्रियाम् ॥१५७॥
 सूचना व्यधने दृष्टौ गन्धनेऽभिनयेऽपि च ।
 सेचनं रक्षणे सेके नौकायाः सेकभाजने ॥१५८॥
 सेनानीः स्यात् पुमान् कार्तिकेये सेनापतावपि ।
 सेवनं सीवनोपास्थौ हस्ती रामे च कर्षके ॥१५९॥
 हस्तिनी गजयोषायां जाति भेदे च योषितः ।
 हसनं न द्वयोर्हस्तेऽङ्गारधान्याच्च योषिति ॥१६०॥
 हायनो न स्त्रियां वर्षे पुंस्यर्चिर्ब्रीहि भेदयोः ।
 ह्रादिनी वज्रतडितो हिण्डनं भ्रमणे रते ॥१६१॥

नचतुष्कम् ।

अवलग्नोऽस्त्रियाम् मध्ये त्रिषु स्यात् लग्नमात्रके ।
 अनूचानो विनीते स्यात् साङ्गवेदविचक्षणे ॥१६२॥
 अपाचीनोऽवागर्थे विपर्ययो च वाच्यवत् ।
 अभिपन्नोऽपराहेऽभिग्रस्ते चापङ्गते त्रिषु ॥१६३॥
 अवदानं खण्डने स्यादतिवृत्ते च कर्मणि ।
 अभिमानोऽर्यादिदर्पे ज्ञाने प्रणयहिंसयोः ॥१६४॥

अनीकिनी स्त्रियां सेनामात्रसेनाप्रभेदयोः ।

अधिष्ठानं पुरे चक्रे प्रभावेऽध्यासनेऽपि च ॥१६५॥

अन्वासनं स्नेहवस्तावुपास्तावनुशोचनं ।

अर्यमा तु पुमान् ह्यर्ये पितृदेवान्तरेऽपि च ॥१६६॥

अथर्वी ब्राह्मणे पुंसि वेदे तु स्यान् नपुंसकम् ।

भवेद्भिजनः ख्यातौ जन्मभूम्यां कुलध्वजे ॥१६७॥

कुलेऽपि च पुमानायोधनं युद्धे वधेऽपि च ।

स्यादाकलनमाकाङ्क्षा परिसङ्ख्यानबन्धने ॥१६८॥

आतञ्चनं प्रतीवापजवनाप्यायनेषु च ।

आराधनञ्च पचने प्राप्तौ सन्तोषणेऽपि च ॥१६९॥

आच्छादनं सम्पिधाने वस्त्रे प्रवृत्तिमात्रके ।

आस्कन्दनं तिरस्कारे रणे संशोषणेऽपि च ॥१७०॥

आवेशनं शिल्पिशाले भूतावेशप्रवेशयोः ।

आत्मयोनिः पुमान् कामदेवे च परमेष्ठिनि ॥१७१॥

उपधानं विषे गण्डौ प्रणयेऽपि नपुंसकम् ।

उत्सादनं समुल्लेखाद्वाहनाद्वर्तनेषु च ॥१७२॥

स्यादुत्पतनमुत्पत्तौ तथोर्ध्वगमनेऽपि च ।

उद्वर्तनमुत्पतने विलेपने घर्षणे क्लीवम् ॥१७३॥

उदयनमुदये क्लीवं वत्सेशागस्थयोः पुंसि ।

उद्वाहनं द्विसीत्ये स्याद् रज्जावुद्वाहिनी मता ॥१७४॥

उपासनं शराभ्यासिऽप्युपास्तावासनेऽपि च ।
 कपोतनो गर्हभाण्डशिरीषाम्नातकेषु च ॥१७५॥
 अश्वत्थे च कलापी तु स्रक्षवर्हिण्योः पुमान् ।
 कलध्वनिः पुमान् पारावते पिकमयूरयोः ॥१७६॥
 कञ्चुक्यन्तःपुराध्यक्षे षिङ्गेऽहौ जोङ्गकद्रुमे ।
 कात्यायनो वररुचौ विशेषे च मुनेः पुमान् ॥१७७॥
 काषायवस्त्रे विधवार्द्धजरत्युमयोः स्त्रियाम् ।
 कुम्भयेनिरगस्त्ये स्याद् वशिष्ठद्वेणयोः पुमान् ॥१७८॥
 कुचन्दनन्तु पत्राङ्गे दुभेदे रक्तचन्दने ।
 कुण्डली वरुणे केकिभोगिनोश्च सकुण्डले ॥१७९॥
 केशरी तुरगे सिंहे पुन्नागे नागकेशरे ।
 क्रौञ्चादनस्तु पिप्पल्यां चिञ्चोटकमृणालयोः ॥१८०॥
 खड्गधेनुः स्त्रियां खड्गपुत्रिकागण्डकस्त्रियोः ।
 गवादनीन्द्रवारुण्यां गवां घासादनाश्रये ॥१८१॥
 गदयित्तुः पुमान् कामे जल्पके कामुकेऽपि च ।
 घनाघनो वर्षुकाब्दे मत्तघातुककुञ्जरे ॥१८२॥
 शक्रे च घोषयित्तुस्तु विप्रकोकिलयोः पुमान् ।
 चित्रभानुः पुमान् वैश्वानरे चाहस्करेऽपि च ॥१८३॥
 चालकी तु करीरे स्यान् नारङ्गे किष्कुपर्वणि ।
 जलाटनो लाहपृष्ठे जलौकायां जलाटनी ॥१८४॥

तपस्वी तापसे चानुकम्पे चिष्वययोषिति ।
 मांसिका कटुरोहिण्यो स्तरस्वी शूरवेगिनाः ॥१८५॥
 तपोधन स्तापसे स्यान् मुण्डिर्यान्तु तपोधना ।
 द्विजन्मा दशने विप्रे दुर्नाम क्लीवमर्शसि ॥१८६॥
 स्याद् दीर्घकोषिकायां स्त्री देवसेना तु वज्रिणः ।
 सुतायामपि सेनायां देवतानाञ्च योषिति ॥१८७॥
 नागञ्जनेभ सुन्दर्यां नागयष्टौ च योषिति ।
 भवेन् निधुवनं कम्पे सुरते च नपुंसकम् ॥१८८॥
 निर्वासनं हिंसने स्यान् नगरादे र्वहिष्कृतौ ।
 निर्भर्त्सनं खलीकारेऽलक्तकेऽपि नपुंसकम् ॥१८९॥
 नियातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणेऽपि च ।
 निशामनं दर्शने स्यादालोचने च नद्वयोः ॥१९०॥
 निशमनमुक्तं दृष्टौ श्रुतौ निरसनं बधे प्रतिक्षेपे ।
 निष्ठीवने प्रजननं योनौ जन्मन्यपि क्लीवम् ॥१९१॥
 प्रसहनमपि भङ्गे स्यात् क्षेपे पञ्चाननः शिवे सिंहे ।
 प्रहसनमपि प्रहासे रूपभेदे च परिहासे ॥१९२॥
 प्रणिधानं प्रयत्ने स्यात् समाधौ च प्रवेशने ।
 प्रयोजनं कार्यहेत्वोः पलाशी वृक्षरक्षसोः ॥१९३॥
 अथ प्रवचनं वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च ।
 प्रतिपन्नोऽन्यलिङ्गः स्याद् विज्ञातेऽङ्गीकृतेऽपि च ॥१९४॥

प्रस्फोटनन्तु स्वर्ये स्यात् ताडने च विकासने ।
 प्रतिमानं प्रतिच्छाया गजदन्तान्तरालयोः ॥१८५॥
 प्रतियत्नस्तु संस्कारलिप्सोपग्रहणेषु च ।
 प्रत्यर्थी वाच्यलिङ्गः स्यात् शत्रौ च प्रतिवादिनि ॥१८६॥
 परिज्वा तु पुमानिन्दौ याज्ञिके परिचारके ।
 प्रसाधनी तु कङ्कत्यां सिद्धौ वेशे प्रसाधनम् ॥१८७॥
 पयस्विनी नदीधेन्वो विभावर्याच्च येषिति ।
 अथ पुण्यजनो यक्षे राक्षसे सज्जनेऽपि च ॥१८८॥
 पृथग्जनस्तु पुंलिङ्गः कथितो नीचमूर्खयोः ।
 फलकी मत्स्यभेदे ना वाच्यवत् फलकान्विते ॥१८९॥
 वारकी शत्रुचित्राश्वपर्णजीविपयोधिषु ।
 भूतात्मा पुंसि निर्दिष्टो देहे च परमेष्ठिनि ॥२००॥
 महाधनं महामूल्ये सुवस्त्रे सिल्लकेऽपि च ।
 महासेनः कार्तिकेये महासेनापतावपि ॥२०१॥
 मदयित्तुः कामदेवे पुमान् मद्ये नपुंसकम् ।
 महामुनिरगस्त्ये ना कुस्तुम्बुरुणि नदयोः ॥२०२॥
 मातुलानी कलाये स्याद् भङ्गायां मातुलस्त्रियाम् ।
 मालुधानो मातुलाहौ मालुधानी लतान्तरे ॥२०३॥
 मेधावी ना शूके ब्राह्मणां स्त्रियां मेधान्विते त्रिषु ।
 रसायनं विषेऽपि स्याज् जराव्याधि जिदौषधे ॥२०४॥

पुंलिङ्गः पत्तिराजे च विङ्गङ्गाख्यौषधेऽपि च ।
 राजादनं क्षीरिकायां पियाले किंशुकैऽपि च ॥२०५॥
 ललाम स्यात् प्रभावे च लाञ्छनध्वजवाजिषु ।
 शृङ्गे प्रधाने भूषायामपि बालधियुण्डयोः ॥२०६॥
 लाङ्गली नारिकेलद्वौ रेवतीरमणे पुमान् ।
 वनश्चा गन्धमार्ज्जारे वच्चक-व्याघ्रयोः पुमान् ॥२०७॥
 वर्द्धमानः प्रश्नभेदे शरावैरण्ड विष्णुषु ।
 विस्मापनः स्यात् कुहके गन्धर्व्वनगरे स्मरे ॥२०८॥
 विसर्जनं परित्यागे दाने सम्प्रेषणेऽपि च ।
 विरोचनः प्रह्लादस्य तनयेऽर्केऽग्निचन्द्रयोः ॥२०९॥
 विहेठनन्तु हिंसायां मर्द्दने च विङ्गम्बने ।
 भवेद् विहननं विघ्नहिंसयोः स्तूलपिञ्जने ॥२१०॥
 विषयी विषयासक्ते वाच्यवत् क्षीवमिन्द्रिये ।
 पुंसि स्यान् नृपतौ कामदेवे वैषयिकेऽपि च ॥२११॥
 विष्वक्सेना फलिन्यां स्याद् विश्वक्सेनो जनार्दनो ।
 विलेपनी सुवेशस्त्री यवाग्वोरपि योषिति ॥२१२॥
 विलासी भोगिनि व्याले विश्वप्सा नाग्निचन्द्रयोः ।
 वृत्तादनीतु वन्दायां विदारीकन्दकेऽपि च ॥२१३॥
 वैरोचनस्तु सुगते बलिदैत्यार्कपुत्रयोः ।
 शिखरी स्यादपामार्गे शैलपादपयोः पुमान् ॥२१४॥

शिखाण्डो ना कलापे स्याद् गाङ्गेयारिमयूरयोः ।
 शिखाण्डनी यूथिकायां गुञ्जायामपि योषिति ॥२१५॥
 शृङ्गारी पूगगजयोः सशृङ्गारसुवेशयोः ।
 अथ श्लेषधनामल्यां केतक्यामपि योषिति ॥२१६॥
 सम्मर्च्चनमभिव्याप्ता वुच्छायमोहयोरपि ।
 समुत्थानं समुद्योगे व्याधीनां निर्णयेऽपि च ॥२१७॥
 सदादानोऽभ्रमातङ्गे हेरम्बे गन्धद्वस्तिनि ।
 स्यात् संवदनमालोचे वशीकारे नपुंसकम् ॥२१८॥
 समादानं समीचीनग्रहणे सौगताङ्गिके ।
 संवाहनं वाहने स्याद् भारादेरङ्गमर्हने ॥२१९॥
 समापनं परिच्छेदे समाप्तिवधयोरपि ।
 सनातनः शाश्वतेऽजे पित्रतिथ्यन्तरे हरे ॥२२०॥
 स्तनयितुः पुमान् वारिधरेऽपि स्तनितेऽपि च ।
 सरोजिनी तु कमलाकरे पद्मे च योषिति ॥२२१॥
 समापन्नं समाप्ते स्यात् प्राप्ते क्लिष्टे वधेऽपि च ।
 सम्वाहनं द्वाः सदने शूलाग्रद्वारपालयोः ॥२२२॥
 संयमनी यमपूर्यां संयमनं बन्धने व्रतेऽपि स्यात् ।
 सारसनमप्युरस्ते तनुत्रिणां मेखलायाच्च ॥२२३॥
 सामिधेनी तु धाय्यायां समिध्यपि च योषिति ।
 सामयोनस्तु सामोत्थे ब्रह्मकुञ्जरयोरपि ॥२२४॥

सुदर्शनो हरेश्चक्रे मेरुजम्बुदुमे पुमान् ।
 न द्वयोः शक्रनगरे आजौषधिभिदोः स्त्रियाम् ॥२२५॥
 सुयामुनो वत्सराजे प्रासादेऽभ्रान्तरेऽच्युते ।
 सुकर्मा तु पुमान् योगभेदे स्याद् देवशिल्पिनि ॥२२६॥
 सुधन्वा प्रौढधानुष्के त्रिषु ना विश्वकर्माणि ।
 सुपर्वा ना शरे वंशे पर्वधूमसुरेष्वापि ॥२२७॥
 सुदामा तु पुमान् वारिधरपर्वतभेदयोः ।
 सौदामन्यसुरोभेदे तडित्तङ्गेदयोः स्त्रियाम् ॥२२८॥
 हर्षयित्तुः पुमान् पुत्रे काञ्चने च नपुंसकम् ।

नपञ्चकम् ।

अथातिसर्जनं दाने बधेऽपि च नपुंसकम् ॥२२९॥
 अपवर्जनन्तु दाने निर्व्याणत्यागयोरपि ।
 अपसर्जनमाप्नाते परिवर्जनदानयोः ॥२३०॥
 अग्रजन्मा द्विजे ज्येष्ठे भ्रातरि ब्रह्मणि स्मृतः ।
 अथानुवासनं स्नेहवस्तिधूपनयोरपि ॥२३१॥
 अभिनिष्णानोऽप्यक्षरमात्रे विसर्जनीयेऽपि च ।
 अन्तेवासी शिष्येऽपि स्यात् चण्डाले प्रान्तगेऽपि च ॥२३२॥
 स्यादुपसर्जनं स्पर्शे स्नानाचमनयोरपि ।
 उपसम्पन्नमुद्दिष्टं निहते च सुसंस्कृते ॥२३३॥

कारन्धमी कांस्यकारे धातुवादरतेऽपि च ।

कामचारी कामुके स्यात् स्वच्छन्दकलविङ्कयोः ॥२३४॥

किष्कुपर्ब्वा पुमानिहौ वेणौ पोष्टगलेऽपि च ।

कृष्णवर्त्मा पुमानग्नौ दुराचारे विधुन्तुदे ॥२३५॥

स्याद् गन्धमादनो मृङ्गे गन्धके वानरान्तरे ।

स्त्री सुरायां नगे न स्त्री चिरजीवी ककाकयोः ॥२३६॥

तिक्तपर्ब्वा हिलमोची गुडूची यष्टिषु स्त्रियाम् ।

दन्तधावनः खदिरे दन्तशुद्धौ नपुंसकम् ॥२३७॥

स्याद् धूमकेतनः पुंसि केतुग्रहज्जताशयोः ।

स्यान्-नन्दिवर्द्धनो भर्गे पक्षान्ते तनयेऽपि च ॥२३८॥

प्रतिपादनन्तु दाने प्रतिपत्तौ च बोधने ।

स्यात् पृष्ठहायनो धान्यविशेषे च मतङ्गजे ॥२३९॥

प्रचलाकी मयूरे स्याद् भुजङ्गे चापि दृश्यते ।

स्यात् पद्मलाञ्छनो लोकेश्वरे ब्रह्मणि भास्करे ॥२४०॥

धनदे च स्त्रियां तारालक्ष्मीवाग्देवतासु च ।

पीतचन्दनमुद्दिष्टं कालीयकहरिद्रयोः ॥२४१॥

पृष्ठशृङ्गी पुमान् दंशभीरौ षण्डे वृकोदरे ।

वरचन्दनमाख्यातं कालीये देवदारुणि ॥२४२॥

वरवर्णिनी तु लाक्षाहरिद्रारोचनासु च ।

स्त्रीरत्ने च फलिन्याञ्च साधीयस्यामपि स्त्रियाम् ॥२४३॥

मधुहृदन्स्तु पुंसि भ्रमरे वनमालिनि ।
महारजनमुद्दिष्टं शातकुम्भकुसुम्भयोः ॥२४४॥
स्यान्-मृत्युवञ्चनः शम्भौ श्रीफलद्वौणकाकयोः ।
वनमाली च गोविन्दे वाराह्यां वनमालिनी ॥२४५॥
विषायी स्यात् पुमान् राज्ञि वैषयिकजनेऽपि च ।
इन्द्रिये कामदेवे च विषयासक्तपूरुषे ॥२४६॥
विश्वकर्मा सहस्रांशौ मुनिभिर्देवशिल्पिनोः ।
विघ्नकारी स्मृतो घोरदर्शनेऽपि विघातिनि ॥२४७॥
वृषपर्ब्वा पुमान् दैत्यभेदेऽप्यन्धकहृदने ।
व्यामचारी तु निर्दिष्टो देवतायां विद्वङ्गमे ॥२४८॥
शकुलादनी स्त्रियां कृष्णभेदीकटुकशाकयोः ।
शालङ्कायन उद्दिष्टो मुनिभेदे च नन्दिनि ॥२४९॥
शिवकीर्तनस्तु पुंसि स्याद् भृङ्गरीटेऽसुरद्विषि ।
श्वेतवाहन इत्येष सुधाधाम्नि धनञ्जये ॥२५०॥
श्वेतधामा पुमानिन्दौ घनसाराब्धिफेनयोः ।
स्यात् षष्टिहायनो धान्यविशेषे कुञ्जरे पुमान् ॥२५१॥
सम्प्रयोगी कलाकेलौ कामुके सम्प्रयोजके ।
हरिचन्दनमस्त्री स्याद् देवतानां महीरुहे ॥२५२॥
नपुंसकन्तु गोशीर्षे ज्योत्स्ना कुङ्कुमयोरपि ।
हरिवाहनस्तु पुंसि शचीपति-विवस्वतोः ॥२५३॥

नषट्कम् ।

अन्तावसायी अपच मुनिभेदे च नापिते ।
 कलानुनादी रोलम्बे कलविङ्के कपिञ्जले ॥२५४॥
 जायानुजीवी पुंसि स्यान्-नटे च वक्रपक्षिणि ।
 सहस्रवेधि क्लीवं स्याद् रामटे नाम्बुवेतसे ॥२५५॥
 नान्तवर्गः समाप्तः ।

पैककम् ।

पा ना वाताण्डपूतेषु पाने पातरि कीर्तितः ।
 स्त्रियान्तु रक्षणे पाने पूते पूरितके च सः ॥१॥

पद्विकम् ।

कल्पः शास्त्रे विधौ न्याये संवर्त्ते ब्रह्मणे दिने ।
 कपिर्ना सिल्लके शाखामृगे च मधुसूदने ॥२॥
 कूपः कूपकमृन्माने गर्त्ताम्बुगुणवृक्षके ।
 कृपो द्रोणश्यालके स्याद् द्रोणपत्न्यांकृपीमता ॥३॥
 कृपा दयायां क्षेपस्तु निन्दाविक्षेपलेपने ।
 विलम्ब प्रेरणे गर्वे खण्ड्यः क्रोधे बलात्कृतौ ॥४॥
 गोपो गोपालके गोष्ठाध्यक्षे पृथ्वीपतावपि ।
 ग्रामौघाधिकृते पुंसि शारिवाख्यौघौ स्त्रियाम् ॥५॥

कुपः क्षुपस्पर्शनयोस्तपु सीसकरङ्गयोः ।
 तल्पमट्टे कलत्रे च शयनीये च न द्वयोः ॥६॥
 त्रपा लज्जा कुलटयो स्तापःसन्तापकृच्छ्रयोः ।
 तापी नद्यन्तरे दर्पः कल्लूर्यामप्यहङ्कृतौ ॥७॥
 नीपः कदम्बवन्धूकनीलाशोकद्रुमेष्वपि ।
 पुष्पं विकाशकुसुमस्त्रीरजःसु नपुंसकम् ॥८॥
 रूपं स्वभावे सौन्दर्ये नाम्गे पशुशब्दयोः ।
 ग्रन्थावृत्तौ नाटकादावाकारश्लोकयोरपि ॥९॥
 रेपः स्यान् निन्दिते क्रूरे रोपो रोपणवाणयोः ।
 लेपः प्रलेपने जगधौ वपाविवरमेदसोः ॥१०॥
 वाघ्य ऊष्मणि नाऽस्त्रेऽथ शष्पं बालवणे स्मृतम् ।
 पुंसि स्यात् प्रतिभाह्नौ शाप आक्रोशदिव्ययोः ॥११॥
 शिल्पं सुवे क्रियायोग्ये स्वापः शयननिद्रयोः ।
 स्पर्शाज्ञतायामज्ञाने रूपो व्यञ्जनसदयोः ॥१२॥

पत्रिकम् ।

अनूपो महिषे नाऽम्बुप्रायदेशे तु वाच्यवत् ।
 अस्रपा तु जलौकायां डाकिन्यां राक्षसे तु ना ॥१३॥
 आवापो भाण्डे वपने परित्तेपालवालयोः ।
 आक्षेपो भर्त्सनाकृष्टिकाव्यालङ्कृतिषु स्मृतः ॥१४॥

आकल्पः कल्पने वेशे उडुपन्तु सवेऽस्त्रियाम् ।
 चन्द्रे पुंस्यलपो न स्त्री गुल्मिन्यां ना तृणान्तरे ॥१५॥
 कच्छपी वल्लकीभेदे दुलौ क्षुद्रगदान्तरे ।
 पुंसि निधनान्तरे कूर्मे मल्लबन्धान्तरेऽपि च ॥१६॥
 कलापः संहतौ वर्धे काञ्च्यां भूषणतृणयोः ।
 चन्द्रे विदग्धे व्याकरणभेदेऽपि कथ्यते बुधैः ॥१७॥
 कशिपु भक्ताच्छादनयोरेकोक्त्या पृथक्तयोः पुंसि ।
 कश्यप उक्तो मुनिमृगयोर्भेदे काश्यपी क्षमायाम् ॥१८॥
 कुतपोऽस्त्रियां दौहित्रे वाद्ये कागजकम्बले ।
 कुशे दिनस्याष्टमांशे ना सूर्य्ये कुणपो पुनः ॥१९॥
 विट्शारिकायां कुणपः पूतिगन्धौ शवेऽपि च ।
 जिह्वापः षुनि मार्जारे प्रतापस्तापतेजसोः ॥२०॥
 पादपः पादपीठे द्रौ पादुकायान्तु पादपा ।
 रक्तपा स्याज्जलौकायां डाकिन्यां ना तु राक्षसे ॥२१॥
 विटपो न स्त्रियां स्तम्बशाखाविस्तारपल्लवे ।
 विटाधिपे ना विकल्पः पुंसि भ्रान्तौ च कल्पने ॥२२॥

पचतुष्कम् ।

अभिरूपो बुधे रम्येऽपलापः प्रेम्ण्यपल्लवे ।
 अवलेपस्तु गर्वे स्याल्लेपने भूषणेऽपि च ॥२३॥

उपतापस्वरायां स्यादुत्तापगदयोरपि ।
 जलकूपी कूपगर्त्ते पुष्करिण्याच्च योषिति ॥२४॥
 नागपुष्पस्तु पुन्नागनागकेशरचम्पके ।
 परिवापस्तु पर्युप्तौ जलस्थाने परिच्छदे ॥२५॥
 परितापस्तु पुंसि स्यात् दुःखे च नरकान्तरे ।
 परिकम्पी भये कम्पे प्राप्तरूपो ज्वरम्ययोः ॥२६॥
 पिण्डपुष्पमशोके च जवायाञ्च कुशेशये ।
 वज्ररूपः शिवे विष्णौ धूनके सरटे स्मरे ॥२७॥
 मेघपुष्पं पिण्डाभ्राम्बुनादेये ना चरेर्हये ।
 विप्रलापो विरोधोक्तावपार्थवचनेऽपि च ॥२८॥
 बीजपुष्पं मरुवके तथा मदनकेऽपि च ।
 वृकधूपस्तु सरलद्रवक्वचिमधूपयोः ॥२९॥
 वृषाकपिः पुमान् कृष्णे शङ्करे जातवेदसि ।
 हेमपुष्पमशोकेऽपि जवापुष्पे नपुंसकम् ॥३०॥

पपञ्चकम् ।

भवेच्चामरपुष्पन्तु पूगे काशाम्रकेतके ।

पान्तवर्गः समाप्तः ।

फैककम् ।

फो यज्ञसाधने स्नाने ब्रह्मज्ञावाते च पुंस्ययम् ।

फं हृत्तोक्तौ फुत्कारे च तथा निष्फलभाषणे ॥१॥

फद्विकम् ।

गुम्फस्तु गुम्फने बाह्यैरलङ्कारे च कीर्त्यते ।

रेफो वर्णे च पुंसि स्यात् कुत्सिते पुनरन्यवत् ॥२॥

शफं मूले तरुणां स्याद् गवादीनां खुरेऽपि च ।

शिफा जटायुं सरिति मांसिकायाच्च मातरि ॥३॥

फान्तवर्गः समाप्तः ।

वैककम् ।

वः पुमान् वरुणे सिन्धौ भगे नाये गतेऽपि च ।

गन्धने तन्तुसन्ताने पुंस्येव वपने स्मृतः ॥१॥

वद्विकम् ।

कम्बुः शङ्खेऽस्त्रियां पुंसि शम्बूके वलये गजे ।

कम्बिरंशे च वंशस्य खजाकायामपि स्त्रियाम् ॥२॥

क्लीवं स्यात् पण्डके न स्त्री वाच्यलिङ्गस्त्वविक्रमे ।

खब्बं सङ्ख्यानन्तरे क्लीवं नीचे वामनके त्रिषु ॥३॥

गर्ब्जोऽभिमानेऽवलेपे जम्बुः स्यात् पादपान्तरे ।

तथा रुमेरुसरिति द्वीपभेदेऽपि च स्त्रियाम् ॥४॥

डिम्बो भयध्वनावण्डे फुप्फुसलीहविश्वे ।

दर्बिः स्त्रियां खजाकायां फणायामुरगस्य च ॥५॥

पूर्वं तु पूर्वजेषु स्युः पूर्वः प्रागाद्ययोस्त्रिषु ।
 लम्बा पद्मालया-गौर्योस्त्रिक्ततुम्बामपि स्त्रियाम् ॥६॥
 विम्बस्तु प्रतिविम्बे स्यान् मण्डले पुन्नपुंसकम् ।
 विम्बिकायाः फले क्लीवं कृकलासे पुनः पुमान् ॥७॥
 शम्बः स्यान् मुषलाग्रस्थलोहमण्डलके पवौ ।
 शुभान्विते त्रिषु स्तम्बोऽप्रकाण्डद्रुमगुच्छयोः ॥८॥

वचिकम् ।

कदम्बं निकुरम्बे स्यान्-नीपसर्षपयोः पुमान् ।
 कलम्बी शाकभेदे स्यात् कदम्बशरयोः पुमान् ॥९॥
 कादम्बः स्यात् पुमान् पक्षिविशेषे शायकेऽपि च ।
 गजाह्वा गजपिप्पल्यां गजाह्वं हस्तिनापुरे ॥१०॥
 गन्धर्वः पशुभेदे स्यात् पुंस्कोकिलतुरङ्गयोः ।
 अन्तराभवसत्वे च गायने खेचरेऽपि च ॥११॥
 गोडुम्बः शीर्णवृन्ते च गवादन्यान्तु योषिति ।
 विजिह्वस्तु खले सर्पे नितम्बः स्कन्धरोधसोः ॥१२॥
 स्त्रियाः पश्चात् कटावट्टेः कटके कटिमात्रके ।
 प्रलम्बो दैत्यभेदे स्यात् त्रपुषेऽपि पयोधरे ॥१३॥
 लताङ्गुरे च शाखायां हारभेदे प्रलम्बने ।
 भूजम्बूरपि गोधूमे विकङ्कतफले स्त्रियाम् ॥१४॥
 हेरम्बो विघ्नराजे स्यान्-महिषे शौर्यगर्बिते ।

वचतुष्कम् ।

राजजम्बूस्तु जम्बूभित् पिण्डखर्जूरयोः स्त्रियाम् ॥१५॥
ललजिह्वोऽन्यवत् चिंखे क्रमेलकशूनोः पुमान् ।
शतपर्वा तु दूर्वायां वचाभार्गवयोषितोः ॥१६॥

वपञ्चकम् ।

धूलीकदम्बो नीपे स्यात् तिनिशे वरुणद्रुमे ।
शृगालजम्बूर्गोडुम्बे तथा घाण्टाफले स्त्रियाम् ॥१७॥
वान्तवर्गः समाप्तः ।

भैककम् ।

भं नक्षत्रे गभस्तौ स्त्री पुंसि स्याद् मृगुनन्दने ।
भूः स्थानमात्रे कथिता धरण्यामपि योषिति ॥१॥
भद्विकम् ।

कुम्भो राश्यन्तरे हस्तिमूर्द्धांशे राक्षसान्तरे ।
कामुके वारनार्याञ्च घटे क्लोवन्तु गुग्गुलौ ॥२॥
स्त्रियामुखाकट्फलयोः पृश्निकायाञ्च पाटलौ ।
गर्भो मूणेऽर्भके कुक्षौ सन्धौ पनसकण्टके ॥३॥
जम्भो दैत्यविशेषे ना दन्ते जम्बीरभक्षयोः ।
जृम्भा विकाशजृम्भणयो स्त्रिषुडिम्भोऽपि वालिशे बाले ॥४॥

दम्भस्तु कैतवे कल्के दन्-भूः स्त्री सर्पचक्रयोः ।
 नाभिर्मुख्यनृपे चक्रमध्यक्षत्रिययोः पुमान् ॥५॥
 द्वयोः प्राणिप्रतीके स्यात्स्त्रियां कस्तूरिकामदे ।
 निभस्तु कथितो व्याजे पुंलिङ्गः सदृशे त्रिषु ॥६॥
 रम्भा कदल्यम्बरसोर्ना वेणौ वानरान्तरे ।
 विभुः प्रभौ सर्वगत शङ्करब्रह्मणोस्तु ना ॥७॥
 शुभुः पुंसि महादेवे परमेष्ठिनि चार्हति ।
 शुभो योगे शुभं क्षेमे वाच्यवत् क्षेमशालिनि ॥८॥
 खसञ्चारिपुरे स्त्री तु शोभा कान्तीच्छयोर्मता ।
 सभा सामाजिके गोष्ठ्यां द्युतमन्दिरयोरपि ॥९॥
 स्वभू न्ना ब्रह्मणि हरौ स्तम्भः स्थूणाजडत्वयोः ।

भञ्जिकम् ।

आरम्भस्तु त्वरायां स्यादुद्यमे बधदर्पयोः ॥१०॥
 आत्मभू न्ना विधौ कामेऽप्यृषभस्त्वौषधान्तरे ।
 खरभिद्वृषयोः कर्णरन्ध्रकुम्भीरपुच्छयोः ॥११॥
 उत्तरस्थः स्मृतः श्रेष्ठे स्त्री नराकारयोषिति ।
 शुकशिव्यां शिरालायां विधवायां कचिन-मता ॥१२॥
 ककुभ् स्त्रियां प्रवेणीदिकुशोभास्तु चम्पकखजि ।
 ककुभो रागभेदेऽपि वीणाङ्गेऽर्जुनपादपे ॥१३॥

कटभी वृक्षभेदेऽपि ज्योतिष्कृत्यामपि स्त्रियाम् ।
 करभो मणिवन्धादिकनिष्ठान्तो द्रुततत्सुते ॥१४॥
 कुसुम्भं हेमनि महारजने ना कमण्डलौ ।
 गर्हभं श्वेतकुमुदे गर्हभो गन्धभिद्यपि ॥१५॥
 रासभे गर्हभी क्षुद्ररोगजन्तुविशेषयोः ।
 दुर्लभस्त्रिषु दुष्प्रापे कर्चूरे दुन्दुभिः पुमान् ॥१६॥
 वरुणे दैत्यभेर्योश्च स्यद्धविन्दुत्रिकद्वये ।
 निकुम्भः कुम्भकर्णस्य तनये दन्तिकौषधौ ॥१७॥
 वल्लभो दयितेऽध्यक्षे सल्लक्षणतुरङ्गमे ।
 वर्षाभूः स्त्री च शोथघ्नां भूलताम्रवयोः पुमान् ॥१८॥
 विष्कम्भो योगभेदे स्याद् विस्तारप्रतिबन्धयोः ।
 रूपकाङ्गप्रभेदे च बन्धभेदे च योगिनाम् ॥१९॥
 विश्रम्भः केलिकलहे विश्वासे प्रणयेऽपि च ।
 विष्टम्भः प्रतिबन्धे स्यात् प्रभेदे चामयस्य च ॥२०॥
 वृषभः श्रेष्ठवृषयोर्वैदर्भी रीतिभिद्यपि ।
 वैदर्भं वाक्यवक्रत्वे शरभस्तु पशोर्भिदि ॥२१॥
 करभे वानरभिदि सनाभिर्ज्ञातितुल्ययोः ।
 सुरभिः शल्लकीमातृभिन्मुरागेषु योषिति ॥२२॥
 चम्पके च वसन्ते च तथा जातीफले पुमान् ।
 स्वर्णे गन्धोत्पले क्लोवं सुगन्धिकान्तयो स्त्रिषु ॥२३॥

विख्याते शचिवे धीरे चैत्रेऽपि च पुमानयम् ।

भचतुष्कम् ।

अनुष्टुभ् स्यात् सरस्वत्यां कन्दोभेदे च योषिति ॥२४॥

अवष्टम्भः सुवर्णे च स्तम्भप्रारम्भयोरपि ।

शातकुम्भं सुवर्णे स्यात् शातकुम्भोऽश्वमारके ॥२५॥

भान्तवर्गः समाप्तः ।

मैककम् ।

मो यमे समयेऽपि स्याद् विषे च मधुसूदने ।

मा स्त्री पद्मालयायां स्यात् पुंलिङ्गश्चन्द्रशेखरे ॥१॥

मदिकम् ।

आमोसूक्तजिह्वाः पुंसि स्यादपक्वेऽन्यलिङ्गकः ।

उमाऽतस्ती हैमवती हरिद्राकीर्तिकान्तिषु ॥२॥

जर्मिः स्त्रीपुंसयोर्वीच्यां प्रकाशे वेगभङ्गयोः ।

वस्तसङ्कोचरेखायां वेदनापीडयोरपि ॥३॥

क्रमश्चानुक्रमे शक्तौ कल्पे चाक्रमणेऽपि च ।

क्षमा भूमौ नितिचायां स्त्रियां युक्ते नपुंसकम् ॥४॥

वाच्यवत् शक्तद्वितयोः कामः स्मरेच्छयोः पुमान् ।

नित्यपि निकामे च काम्येऽपि स्यान् नपुंसकम् ॥५॥

कामिनी कामुके रत्यां स्त्री किम् क्षेपवितर्कयोः ।
 निन्दायाच्च परिप्रश्ने वाच्यलिङ्गमुदाहृतम् ॥६॥
 कामिनी किमिवत्कीटे लाक्षायां कमिले खरे ।
 किम्भी पलाशे शालायां हेमपुत्र्याच्च योषिति ॥७॥
 कुमाऽतसीनीलिकयोः क्षेमं स्यात्तुल्यरक्षणे ।
 चण्डायां नाशुभे न स्त्री कात्यायन्याच्च योषिति ॥८॥
 क्षौममट्टे दुकूलेऽस्त्री क्षौमं वल्कलजांशुके ।
 शणजेऽतसीजे खर्म्मं पौरुषे कोषजांशुके ॥९॥
 गमो नाऽक्षविवर्त्ते स्यादपर्यालोचनेऽध्वनि ।
 ग्रामः खरे संवसथे ग्रीष्मे ज्वरक्षुभेदयोः ॥१०॥
 गुल्मः सेनाघट्टभिदोः सैन्यरक्षणरुग्भिदोः ।
 क्षम्ये स्त्रियामामलक्ये लावनीवस्त्रवेश्मसु ॥११॥
 घमोः स्यादातपे ग्रीष्मेऽप्युष्णस्वेदान्मसोरपि ।
 चमूः सेनाविशेषे च सेनामात्रे च योषिति ॥१२॥
 जाल्मः स्यात्पामरे क्रूरेऽसमीक्ष्यकारिणि त्रिषु ।
 जिह्मस्तु कुटिले मन्दे क्लीवं तगरपादपे ॥१३॥
 तोक्मं कर्णमले पुंसि हरिते च हरिद्वये ।
 दमस्तु दमथे दण्डे कर्हमे दमने पुमान् ॥१४॥
 दक्षस्तु यजमाने स्यादपि चैरे ऊताशने ।
 दुमो महीरुचे पारिजाते किम्पुरुषेश्वरे ॥१५॥

धर्मोऽस्त्री पुण्य आचारे स्वभावोपमयोः क्रतौ ।
 अहिंसोपनिषन्त्याये ना धनुर्यमसोमपे ॥१६॥
 ध्यामं दमनके गन्धतणेऽथ श्यामले त्रिषु ।
 नेमिर्ना तिनिशे कूपत्रिकाचक्रान्तयोः स्त्रियाम् ॥१७॥
 नेमः कीलेऽवधौ गर्त्ते प्राकारे कैतवेऽपि च ।
 पद्मोऽस्त्री पद्मके व्यूहनिधिसङ्ख्यान्तरेऽम्बुजे ॥१८॥
 नानागे स्त्री फञ्जिकाश्रीचारटीपन्नगेषु च ।
 ब्रह्मी तु फञ्जिकायां स्यात् शाकमत्स्यप्रभेदयोः ॥१९॥
 ब्राह्मी तु भारती सोमवल्लरीब्रह्मशक्तिषु ।
 भ्रमोऽम्बुनिर्गमे भ्रान्तौ कुन्दभ्रमण्योरपि ॥२०॥
 भामः क्रोधे रवौ दाप्तौ भाक्षो गाङ्गयध्वारयोः ।
 भीमोऽम्लवेतसे धारे शम्भौ मध्यमपाण्डवे ॥२१॥
 भूमि वसुन्धरायां स्यात् स्थानमात्रेऽपि च स्त्रियाम् ।
 भौमः कुजे च नरके पुंसि भूमिभवे त्रिषु ॥२२॥
 यमोऽन्यलिङ्गे यमजे ना काके शमने शनौ ।
 शरीरसाधनापेक्षनित्यकर्मणि संयमे ॥२३॥
 यामस्तु पुंसि प्रहरे संयमे च प्रकीर्तितः ।
 यामिः कुलस्त्रीस्वस्त्रोः स्त्री युध्मो धनुषि संयुगे ॥२४॥
 रश्मिः पुमान् दीधितौ स्यात् पक्ष्मप्रग्रहयोरपि ।
 रमा लक्ष्म्यां रमः कान्ते रक्ताशोकद्रुमे स्मरे ॥२५॥

रामा योषाहिङ्गुनद्योः कीवं वास्तृककुष्ठयोः ।
 ना राघवे च वरुणे रैणुकेये हलायुधे ॥२६॥
 हये च पशुभेदे च त्रिषु चारौ सितेऽसिते ।
 रुमा लुग्रीवदारेषु विशिष्टलवणाकरे ॥२७॥
 रुक्मञ्च काञ्चने लोहे लक्ष्मीः सम्पत्तिशोभयोः ।
 ऋद्धौषधे च पद्मायां वृद्धिनामौषधेऽपि च ॥२८॥
 फलिन्यां स्त्रीवर्मिर्वान्तौ स्त्रियां पुंसि ज्ञताशने ।
 वामं धने पुंसि हरे कामदेवे पयोधरे ॥२९॥
 वल्गु प्रतीपसव्येषु त्रिषु नार्यां स्त्रियामथ ।
 वामी शृगाली वडवा रासभी करभेषु च ॥३०॥
 शमी शक्तुफलायाञ्च शिम्बिकायाञ्च वागुलौ ।
 श्यामो वटे प्रयागस्य वारिदे वृद्धदारके ॥३१॥
 पिके च कृष्णहरितोः पुंसि स्यात् तद्वति त्रिषु ।
 मरीचे सिन्धुलवणे कीवं स्त्री शारिवौषधा ॥३२॥
 अप्रसूताङ्गनायाञ्च प्रियङ्गावपि वागुजौ ।
 यमुनायां त्रियामायां कृष्णत्रिवृतिकौषधौ ॥३३॥
 नीलिकायामथ श्यामो मासे मण्डपकालयोः ।
 शुभं तेजसि सूर्ये ना समा संवत्सरे स्त्रियाम् ॥३४॥
 सर्वसाधुसमानेषु समं स्यादभिधेयवत् ।
 सीमाऽऽघाटस्थिति क्षेत्रेष्वण्डकोषेऽपि च स्त्रियाम् ॥३५॥

सूक्ष्मं स्यात् कैतवेऽध्यात्मे पुंस्थणौ त्रिषु चाल्यके ।
 सूमं क्षीरे च नभसि सोमस्तु हिमदोधितौ ॥३६॥
 वानरे च कुवेरे च पितृदेवे समीरणे ।
 वसुप्रभेदे कर्पूरे नीरे सोमलतौषधौ ॥३७॥
 हिमं तुषारमलयोज्ज्वयोः स्यान् नपुंसकम् ।
 शीतले वाचलिङ्गेऽथ हेमिर्ना पावके घृते ॥३८॥

मन्त्रिकम् ।

अधमः स्याद् गर्ह्यजनेऽप्यागमः शास्त्र आगतौ ।
 आश्रमो ब्रह्मचर्यादौ वानप्रस्थे मठे वने ॥३९॥
 अस्त्रियामुत्तमा दुग्धिकायां स्त्री त्रिषु भद्रके ।
 उद्दामो बन्धरहिते स्वतन्त्रे च प्रचेतसि ॥४०॥
 कलमः पुंसि लेखन्यां शालौ पटच्चरेऽपि च ।
 कुसुमं स्त्री रजो नेत्ररोगयोः फलपुष्पयोः ॥४१॥
 कृत्रिमं लवणभेदे ना सिल्लके रचिते त्रिषु ।
 गोलोमी श्वेतदूर्वायां स्याद् वचाभूतकेशयोः ॥४२॥
 गोधूमी नागरङ्गे स्यादोषधिब्रीहिभेदयोः ।
 गोतमो ना मुनौ बुद्धे रोचनी दुर्गयोः स्त्रियाम् ॥४३॥
 तलिमं कुट्टिमे तल्पे चन्द्रहासे वितानके ।
 दाडिमस्तु त्रिलिङ्गः स्यादेलयां करके त्रिषु ॥४४॥
 निष्क्रमो बुद्धिसम्पत्तौ निर्गमे दुष्कुलेऽपि च ।

निगमो वाणिजे पुर्यां कटे वेदे वणिकपथे ॥४५॥
 नियमो मन्त्रणायाञ्च प्रतिज्ञानिश्चये व्रते ।
 नैगमः स्यादुपनिषद्वाणिजो नागरेऽपि च ॥४६॥
 परमं स्यादनुज्ञायामव्ययं परमं परे ।
 प्रथमस्तु भवेदादौ प्रधानेऽपि च वाच्यवत् ॥४७॥
 प्रतिमा गजदन्तस्य बन्धे चानुकृतावपि ।
 पञ्चमो रागभेदे स्यात् स्वरभेदेऽथ पञ्चमी ॥४८॥
 पाण्डवानाञ्च पत्न्यां स्त्री पञ्चानां पूरणे त्रिषु ।
 प्रक्रमः क्रमेऽवसरे मध्यमो मध्यजेऽन्यवत् ॥४९॥
 पुमान् स्वरे मध्यदेशेऽप्यवलम्बे तु न स्त्रियाम् ।
 स्त्रियां दृष्टरजोनार्यां कर्णिकाङ्गुलिभेदयोः ॥५०॥
 व्यञ्जरञ्चन्दसि तथा ललामं लाञ्चने ध्वजे ।
 शृङ्गे प्रधाने भूषायां तथा बालधिपुण्ड्रयोः ॥५१॥
 तुरङ्गे च प्रभावेऽथ व्यायामः पौरुषे श्रमे ।
 विषमे दुर्गसञ्चारे विभ्रमो भ्रान्तिहावयोः ॥५२॥
 विदुमो रत्नवृत्तेऽपि प्रबालेऽपि पुमानयम् ।
 विलोमस्तु प्रतीपे स्याद् भुजङ्गे वरुणे शुनि ॥५३॥
 आमलक्यां विलोमी च विलोमञ्चारघट्टके ।
 विक्रमस्तु पुमान् क्रान्तिमात्रे स्यात् शक्तिसम्पदि ॥५४॥
 संक्रमः क्रमणे पुंसि न स्त्री स्याद् दुर्गसञ्चारे ।

सन्ममः साध्वसेऽपि स्यात् संवेगादरयोरपि ॥५५॥
 सत्तमः स्यात् पूज्यतमे साधीयस्युत्तमे त्रिषु ।
 सरमा कुक्कुरी देवशून्योः स्याद् राक्षसीभिदि ॥५६॥
 सुषमाऽत्यन्तशोभायां स्त्री चारौ च समे त्रिषु ।
 सुषीमः शीतले चारौ त्रिषु ना पन्नगान्तरे ॥५७॥

मचतुष्कम् ।

भवेद्नुपमा सुप्रतीकिन्यां स्त्री त्रिषूत्तमे ।
 अभ्यागमो विरोधाजिघाताभ्युद्गमनान्तिके ॥५८॥
 उपक्रमस्तृपथायां ज्ञात्वारम्भे च विक्रमे ।
 चिकित्सायामुपगमः स्त्रीकारेऽन्तिकसर्पणे ॥५९॥
 जलगुल्मो जलावर्त्ते कच्छपे जलचत्वरे ।
 दण्डयामस्तु कीनाशे दिवसे कुम्भसम्भवे ॥६०॥
 स्रवङ्गमस्तु मण्डूके तथा शाखामृगेऽपि च ।
 पराक्रमो विक्रमे स्यात् सामर्थ्याद्योगयोरपि ॥६१॥
 महापद्मः पुमान् नागनिधिसङ्ख्यानतरेषु च ।
 यातयामोन्यवज् जीर्णे परिभुक्तोऽज्जितेऽपि च ॥६२॥
 सार्वभौमस्तु दिङ्मागे सर्वपृथ्वीपतावपि ।
 अभ्युपगमस्तु पुंसि स्त्रीकारे निकटगमने च ॥६३॥
 नक्षत्रनेमिरुक्ता रेवत्यां ना ध्रुवे चन्द्रे ।

मान्तवर्गः समाप्तः ।

यैककम् ।

यानावायौ यमने या यात्राप्तिधूमितत्यागेषु ।
 वारणयोगसमज्ञायानेषु पुमांस्तु गन्तरि विख्यातः॥१॥
 ज्या मातरि वसुधायां मौर्व्यां द्यु क्लीवमङ्गि गगने च ।
 ना ज्वलने द्यौ स्त्रिदशालयत्रिदशवर्त्मनो र्योषित्॥२॥

यद्विकम् ।

अव्यः स्यात् पङ्कजे पुंसि त्रिषु रम्ये च नाविके ।
 अर्थ्यं शिलाजतुन्यार्थ्यं बुधे न्याय्ये च वाच्यवत् ॥३॥
 अन्यस्तु पुंसि मुस्तायामन्तोद्भूतेऽधमे त्रिषु ।
 अर्थ्यमर्घस्य योग्ये स्यात् अर्थार्थेऽपि च वाच्यवत्॥४॥
 अन्योऽसदृशेतरयोरर्थ्यः स्यात् स्वामिवैश्ययोः ।
 आस्यं मुखे च तन्मध्ये तद्भवे च स्त्रियां स्थितौ ॥५॥
 इज्या दानेऽध्वरेर्चायां सङ्गमे स्त्री गुरौ त्रिषु ।
 इभ्या करेणु शल्लक्योः स्त्रियामान्ये तु वाच्यवत् ॥६॥
 कश्यं त्रिषु कशार्धे स्यात् क्लीवं मद्याश्वमध्ययोः ।
 कन्या कुमारिकानार्थ्यौ रोषधीराशिभेदयोः ॥७॥
 क्षयोरोगान्तरे वेशकल्पान्तापचयेषु च ।
 कल्यं प्रभाते क्लीवं स्यात् कल्योवाक् श्रुतिवर्जिते ॥८॥
 सज्जनीरोगदक्षेषु कल्याणवचनेऽपि च ।
 उपायवचनेऽपि स्यात् त्रिषु मद्येतु योषिति ॥९॥

कव्या वृहतिकायां स्यात् काच्चत्तां मध्येभवन्त्यने ।
 चर्म्यादीनां प्रकोष्ठेऽपि कार्यं हेतौ प्रयोजने ॥१०॥
 काव्यं ग्रन्थे पुमान् शुक्ले काव्या स्यात् पतनाधियोः ।
 कांस्यं वाद्यान्तरे पानपात्रे स्यात् तैजसान्तरे ॥११॥
 कायः कदैवते मूर्तौ सङ्घे लब्धस्वभावयोः ।
 मनुष्यतीर्थे कायं स्यात् क्रियात्प्रायचेष्टयोः ॥१२॥
 आरम्भे निष्कृतौ पूजासम्प्रधारणकर्मसु ।
 शिखाचिकित्साकरणे कुक्षं स्यात् नपुंसकम् ॥१३॥
 विलेपने च भित्तौ च तथा कौतूहलेऽपि च ।
 कुल्यं स्यात् कीकसेऽप्यष्टद्वीणी शूर्पामिषेषु च ॥१४॥
 कुल्या पयःप्रणाल्याच्च नद्यां जीवन्ति कौषधौ ।
 कुलोद्भवे कुलहिते त्रिषु मान्ये पुनः पुमान् ॥१५॥
 कृत्या क्रियादेवतयोः स्त्रिषु विद्विष्टकार्ययोः ।
 गयः स्यात् पशुराजर्व्यार्भेदे तीर्थे पुनर्गया ॥१६॥
 गव्यं नपुंसकं ज्यायां रागद्रव्येऽप्यथ स्त्रियाम् ।
 गोसमूहे त्रिलिङ्गन्तु दुग्धादौ च गोहिते ॥१७॥
 ग्राम्यं स्त्रीकरणे कीवेऽस्त्रीलप्राकृतयोः स्त्रिषु ।
 गुह्यं रहस्युपस्थे च गुह्यः कमठदम्भयोः ॥१८॥
 गुह्यं गुदे ग्रन्थभेदे कीवं शाखापुरे स्त्रियाम् ।
 गृहासक्तौ मृगादौ ना त्रिषु चास्त्रैरिपक्षयोः ॥१९॥

गेयन्तुगीते गेयः स्याद् गातव्ये गायने त्रिषु ।
 गोप्यो दासीसुते पुंसि रक्षणीयेऽभिधेयवत् ॥२०॥
 चव्यन्तु चविके क्लीवं वचायामपि योषिति ।
 चयः समूहे प्राकारे मूलबन्धे समाहृतौ ॥२१॥
 चित्यं मृतकचैत्ये स्याच् चित्रामृत चितौ स्त्रियाम् ।
 चैत्यमायतने बुद्धविम्बे नोद्देशपादपे ॥२२॥
 चोद्यं स्यादङ्गते प्रश्ने चोदनाहं तु वाच्यवत् ।
 क्वाया स्यादातपा भावे प्रतिविम्बार्क योषितोः ॥२३॥
 पालनोत्कोचयो दीप्तिस्च्छोभापङ्क्तिषु स्त्रियाम् ।
 जया जयन्तीतिथिभित्पथ्यामातत् सखीषु च ॥२४॥
 अग्निमन्ये ना जयन्ते विजये च युधिष्ठिरे ।
 जन्यं हृष्टे परीवादे संग्रामे च नपुंसकम् ॥२५॥
 जन्या मातृवयस्यायां जन्यः स्याज् जनके पुमान् ।
 त्रिपूत्पाद्यजनित्रोश्च नवोदाज्ञातिभृत्ययोः ॥२६॥
 वरस्त्रिग्विधेऽथ जन्युः स्यात् पुंसि प्राण्यग्निधातृषु ।
 त्रयी त्रिवेद्यां त्रितये न ना तार्क्ष्येऽश्वशालयोः ॥२७॥
 गरुडायजे सुपर्णे पुंसि क्लीवं रसाञ्जने ।
 तिथ्यो नक्षत्रभेदे स्यात् कलौ धाव्याच्च योषिति ॥२८॥
 द्रव्यन्तु पित्तले वित्ते पृथिव्यादौ विलेपने ।
 क्लीवे च भेषजे भव्ये दुर्विकारे च वाच्यवत् ॥२९॥

दस्यु स्रैरि रिपौ पुंसि दायः सोऽनुष्ट भाषणे ।
 विभक्तव्यपितृद्रव्ये तथा हरणदानयोः ॥३०॥
 दिव्यं लवङ्गे धाव्यां स्त्री वल्गौ दिवि भवे त्रिषु ।
 दूष्यं त्रिषु दूषणोयेऽज्ञो वस्त्रे च तद्गृहे ॥३१॥
 दूष्यं दूतस्य भागे च भावे कर्मण्यपि स्मृतम् ।
 दैत्याऽसुरे सुरायान्तु दैत्या चण्डौषधावपि ॥३२॥
 धन्या धाव्यामलक्योः स्याद् धन्यं पुण्यवति त्रिषु ।
 धान्यं त्रीहिषु धन्याके विष्णवे स्थानाग्निसद्वत् ॥३३॥
 शक्तावृक्षेऽप्यथ नयो नीतिद्यूतविशेषयोः ।
 नाट्यं तैर्यत्रिके लास्ये नित्यं स्यात् सततेऽपि च ॥३४॥
 शाश्वते त्रिषु पथ्या स्त्री हरितक्यां हिते त्रिषु ।
 पद्यं श्लोके पुमान् शूद्रे पद्या वर्त्मनि कीर्त्तिता ॥३५॥
 पाक्यं विटारव्यलवणे यवक्षारे पुनः पुमान् ।
 प्रायो मरणानशने मृत्यौ बाहुल्यतुल्ययोः ॥३६॥
 प्रियो हृद्येऽन्यवत् पुंसि वृद्धिनामौषधे धवे ।
 पीयुः काले रवौ घूके ना पुण्यं शोभने त्रिषु ॥३७॥
 क्लीवं धर्मे च सुकृते पुष्यः कलियुगे स्मृतः ।
 नक्षत्रमासयो र्भेदे पूज्यः श्वशुरवन्द्ययोः ॥३८॥
 पेयं पातव्यपयसोः पेयाश्राणाच्छमण्डयोः ।
 वन्ध्यस्वफलवृक्षादौ स्त्रियां स्याद् प्रजः स्त्रियाम् ॥३९॥

वर्या पतिवरायां स्त्री वरेण्ये त्रिषु ना स्मरे ।
 बल्यं प्रधानधातौ स्यात् क्लृवं बलकरे त्रिषु ॥४०॥
 वीर्यं शुक्ले प्रभावे च तेजः सामर्थ्ययोरपि ।
 भयं प्रतिभये घारे प्रसूने कुञ्जकस्य च ॥४१॥
 भव्यं शुभे च सत्ये च योग्ये भाविनि च त्रिषु ।
 कर्मरङ्गतरो पुंसि स्त्रियां करिकणोमयोः ॥४२॥
 क्लृवमस्थिनि भाग्यन्तु स्यात् शुभाशुभकर्मणोः ।
 भृत्यो दासे भृतौ भृत्या मयुर्ना किन्नरे मृगे ॥४३॥
 मयः शिल्पिनि दैत्यानां करभेऽश्वतरेऽपि च ।
 मध्यं विलम्बे न स्त्री स्यान् न्याय्येऽन्तरेऽधमेऽन्यवत् ॥४४॥
 मत्स्या मीनेऽथ पुंभूमि देशे मन्युः पुमान् क्रुधि ।
 दैन्ये शोके च यज्ञे च माल्यं कुसुमतत्स्रजोः ॥४५॥
 माया स्यात् शांवरीबुद्धौ मायः पीताम्बरेऽसुरे ।
 मूल्यं स्याद् वेतने प्रश्न मृत्युर्ना मरणे यमे ॥४६॥
 मेध्यं त्रिषु शुचौ रक्तवचारेचनयोः स्त्रियाम् ।
 ययुः पुमानश्वमेधतुरङ्गे च तुरङ्गमे ॥४७॥
 याप्यस्तु यापनीये स्यान् निन्दितेऽप्यभिधेयवत् ।
 याम्याऽप्राच्यां भरण्याश्च पुंस्यगस्त्ये च चन्दने ॥४८॥
 योग्यः प्रवीणयोगार्होपायिशक्तेषु वाच्यवत् ।
 क्लृवन्तद्वौषधे पुष्ये ना त्व्यभ्यासार्कयोषितोः ॥४९॥

रम्या रात्रौ चम्पके ना मनोज्ञे त्वभिधेयवत् ।
 नपुंसकं पटोलस्य मूले स्वरिभिरिष्यते ॥५०॥
 रथ्या रथौघविशिखावर्त्तनीषु च योषिति ।
 रथवोदरि पुलङ्गे रूप्यः स्यात् सुन्दरे त्रिषु ॥५१॥
 आहतस्वर्णरजते रजते च नपुंसकम् ।
 लयो विनाशे संक्षेपे साम्ये तैर्यत्रिके मतम् ॥५२॥
 लक्ष्यं स्यादपदेशेऽपि शरव्येऽपि नपुंसकम् ।
 लभ्यं युक्ते च लब्धव्ये लास्यं तैर्यत्रिके मतम् ॥५३॥
 नृत्ये च ब्रज्या प्रस्थाने वर्गे पर्यटनेऽपि च ।
 वन्यं त्रिषु वनोज्ज्वले स्त्री वनाम्बुसमूहयोः ॥५४॥
 वाच्यन्तु कुत्सिते हीने वचनार्हे च वाच्यवत् ।
 विन्ध्या स्त्रियां लवल्यां स्यात् पुंसि व्याधाद्रिभेदयोः ॥५५॥
 वीक्ष्यन्तु विस्रये दृश्ये पुंसि लासकवाजिनोः ।
 वेश्यं वेश्यागृहे स्त्रीवं गणिकायान्तु योषिति ॥५६॥
 शल्यन्तु नस्त्रियां शङ्कौ कीवं क्षेपे तु तोमरे ।
 मदनद्रुश्याविधोर्ना शयः शय्याहि पाणिषु ॥५७॥
 शय्या स्यात् शयनीये च गुम्फनेऽपि च योषिति ।
 शून्यं स्यान् निर्जने वाच्यलिङ्गं नल्यान्तु योषिति ॥५८॥
 शौर्यमारभटी शक्तयोः सहाः शैलान्तरे पुमान् ।
 सोदव्ये वाच्यलिङ्गः स्यादारोग्ये तु नपुंसकम् ॥५९॥

सङ्घं समिति सङ्घा स्यादेकाद्यदिविचारयोः ।
 सन्ध्या पितृप्रह्ननद्यन्तरयो र्युगसन्धिषु ॥६०॥
 सत्यं कृते च शपथे तथ्ये त्रिषु तु तदति ।
 सव्यं वामे प्रतीपे च स्मृतयो नाऽङ्गुतगर्वयोः ॥६१॥
 सायः काण्डे दिनान्ते च साध्या योगान्तरे शरे ।
 गणदेवविशेषे च साधनीये तु वाच्यवत् ॥६२॥
 सूर्याऽर्कपर्णे तपने स्त्री तङ्गाय्यौषधीभिदोः ।
 स्थियो विवादपक्षस्य निर्णेतारि पुरोहिते ॥६३॥
 सेव्यं क्लीवमुशीरे स्यात् सेवार्हे पुनरन्यवत् ।
 सैन्यं क्लीवं बले सेनासमवेते तु वाच्यवत् ॥६४॥
 सौम्यो ज्ञे ना त्रिष्वनुश्रे मनोज्ञे सोमदैवते ।
 चार्यो विभीतकतरौ चर्तव्ये पुनरन्यवत् ॥६५॥
 हृद्यं जवनेऽथत्रिषु हृज्जहृद्वितहृत्प्रिये ।
 वशकृद् वेदमन्त्रे ना वृद्धिनामौषधे स्त्रियाम् ॥६६॥

यत्रिकम् ।

अनयस्तु विपद्दैवाणुभयोर्व्यसनेषु च ।
 अत्ययोऽतिक्रमे दण्डे विनाशे दोषकृच्छयोः ॥६७॥
 अश्वीयमश्वसङ्घाते क्लीवमश्वहितेऽन्यवत् ।
 अधृष्या तटिनीभेदे प्रगल्भे वाच्यलिङ्गकः ॥६८॥

अभिख्या त्वभिधाने स्यात् शोभायाच्च यशस्यपि ।
 अभया तु हरितक्यामुशीरे तु नपुंसकम् ॥६८॥
 निर्भये वाचलिङ्गं स्यादपत्यं पुत्रयो र्मतम् ।
 अगस्त्यः स्यात् कुम्भयोनौ वङ्गसेनतरावपि ॥७०॥
 अबध्यमवधार्ये स्यादनर्थकवचस्यपि ।
 अव्ययोऽस्त्री शब्दभेदे ना विष्णौ निर्व्यये त्रिषु ॥७१॥
 अहल्या त्वश्वरो भेदे भार्यायां गौतमस्य च ।
 अहार्यः पर्वते ना स्यादहर्त्तव्ये तु वाच्यवत् ॥७२॥
 आशयः स्यादभिप्राये पनसाधारयोरपि ।
 स्यादातिथ्यमतिथ्यर्थे त्रिलिङ्गमतिथौ पुमान् ॥७३॥
 आत्रेयी पुष्पवत्यां स्यात् नदीभेदे च ना मुनौ ।
 आदित्यो भास्करे देवेऽप्याम्नायो निगमेऽपि च ॥७४॥
 उपदेशेऽपीन्द्रियन्तु हृषीके चेतसि स्मृतम् ।
 उदयस्तु पुमान् पूर्वपर्वते च सुमुन्नतौ ॥७५॥
 उपायः सामभेदादौ तथैवोपागतौ पुमान् ।
 ऊर्णायुर्ना क्षणभङ्गे मेषकम्बलमेषयोः ॥७६॥
 औचित्यमुचितत्वे स्यात् सत्येऽपि च नपुंसकम् ।
 कषायो रसभेदेऽपि निर्व्यासे च विलिपने ॥७७॥
 अङ्गरागे च नस्त्री स्यात् सुरभौ लोहिते त्रिषु ।
 कालियो दैत्यभेदे स्यात् कालखण्डे नपुंसकम् ॥७८॥

क्षिपण्यस्तु पुमान् देहे सुरभौ वाच्यलिङ्गकः ।
 कुलायस्तु पुमान् स्थानमात्रे स्यात् पक्षिवासके ॥७९॥
 क्षेत्रियं क्षेत्रजत्वे परदेहचिकित्सयोः ।
 परदाररतासाध्यरोगयोः क्षेत्रियः पुमान् ॥८०॥
 कौकृत्यमनुतापे स्यादयुक्तकरणेऽपि च ।
 गाङ्गेयः स्यात् पुमान् भीमे क्लीवं स्वर्णकशेरुणोः ॥८१॥
 चक्षुष्यः केतके पुण्डरीकसंज्ञकपादपे ।
 कुलत्थिका सुभगयोः स्त्रियामक्षिहितेऽन्यवत् ॥८२॥
 चाम्येयश्चम्यके स्वर्णे किञ्चत्के नागकेशरे ।
 जघन्यं मेहने क्लीवं चरमे गर्हितेऽन्यवत् ॥८३॥
 जटायुः पुंसि सम्पातेः कनीयसि च गुग्गुलौ ।
 जरायुरपि तत्पक्षिराजे गर्भाशये पुमान् ॥८४॥
 तपस्या व्रतचर्यायां तपस्यः फाल्गुने पुमान् ।
 द्वितीया तिथिभित्यत्नेयाः पूरणे त्वभयो स्त्रिषु ॥८५॥
 देवयुर्वाच्यलिङ्गः स्याद् धार्मिके लोकयात्रिके ।
 नादेयी नागरङ्गे स्याज् जयायामम्बुवेतसे ॥८६॥
 भूमिजम्वां जवायाच्च व्यङ्गुष्ठेऽपि च योषिति ।
 निकायस्तु पुमान् लक्ष्ये सधर्मिप्राणिसंहतौ ॥८७॥
 समुच्चये संहतानां निलये परमात्मनि ।
 नेपथ्यं स्यादलङ्कारे रङ्गज्यायां नपुंसकम् ॥८८॥

प्रणयः प्रशये प्रेम्नि चाञ्जाविश्रम्भयोरपि ।
 निर्व्वाणेऽप्यथ पर्यायः प्रकारेऽवसरे क्रमे ॥८६॥
 प्रलयो नृत्यकल्पान्तमूर्च्छापायेषु पुंस्ययम् ।
 प्रत्ययः प्रथितत्वे च मत्वादिज्ञानयोरपि ॥८७॥
 आचारे शपथे रन्ध्रविश्वासाधीनहेतुषु ।
 पर्यन्तो भेषशब्देऽपि ध्वनदस्तुदशक्रयोः ॥८८॥
 प्रसव्यं वाच्यलिङ्गं स्यात्प्रतिकूलानुकूलयोः ।
 प्रकीर्यः पूतिकरजे विनिकीर्ये तु वाच्यवत् ॥८९॥
 प्रणार्थोऽसम्भतेऽपि स्यादभिलाषविवर्जिते ।
 पयस्यन्तु पयोजातहितयोर्वाच्यलिङ्गकम् ॥९०॥
 दुग्धिकाक्षीरकाकोल्योः स्वर्णक्षीर्यामपि स्त्रियाम् ।
 पारुष्यं परुषत्वे च दुर्व्वाक्ये पुंसि गीष्पतौ ॥९१॥
 पानीयन्तु जले क्लीवं पातव्ये वाच्यलिङ्गकम् ।
 पौलस्त्यस्तु कुवेरे स्याद् दशग्रीवेऽपि पुंस्ययम् ॥९२॥
 वलयः कण्ठरोगे ना कटके पुन्नपुंसकम् ।
 ब्रह्मण्यः स्याद् ब्रह्मसाधुब्रह्मदारुणैश्वरे ॥९३॥
 बालयो गर्हभे पुंसि मृदौ बालहिते त्रिषु ।
 ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वं च समूहे च द्विजन्मानाम् ॥९४॥
 भुवन्युः स्यात् पुमान् भानौ ज्वलने शशलाञ्छने ।
 भुजिष्यस्तु स्वतन्त्रे च हस्तहत्रकदासयोः ॥९५॥

स्त्रियां दासी गणिकयोर्मलयः पर्वतान्तरे ।
 शैलांशे देश आरामे त्रिवृतायान्तु योषिति ॥८८॥
 मङ्गल्यः स्यात् त्रायमाणाश्चत्यवित्त्वमस्तरके ।
 स्त्रियां शम्यामधः पुष्पीमिसीशुकुवचासु च ॥१००॥
 रोचनायामथोदध्नि क्लीवं शिवकरे त्रिषु ।
 मृगयुः पुंसि गोमाथौ व्याधे च परमेष्ठिनि ॥१०१॥
 रहस्या स्त्री नदीभेदे गोपनीयेऽभिधेयवत् ।
 लौहित्यं लोहितत्वे च क्लीवं पुंसि नदान्तरे ॥१०२॥
 वदान्यो दानशौण्डे च चारुवादिनि वाच्यवत् ।
 व्यवायः सुरतेऽन्तर्द्धौ पुंसि क्लीवन्तु तेजसि ॥१०३॥
 वक्तव्यं कुत्सिते हीने वचनार्हे तु वाच्यवत् ।
 विजयः स्याज् जये पार्थे स्त्रियां तिथ्यन्तरे स्मृता ॥१०४॥
 उमासख्यां विस्मयः स्यादाश्चर्यगर्वयोः पुमान् ।
 विनया तु बलायां स्त्री शिखायां प्रणतौ पुमान् ॥१०५॥
 विषयो गोचरे देशे तथा जनपदेऽपि च ।
 प्रबन्धाद् यस्य यो ज्ञातस्तत्र रूपादिके पुमान् ॥१०६॥
 विशल्याऽग्निशिखादन्ती गुडूची त्रिपुटासु च ।
 श्वश्रुयो देवरे श्याले शाण्डिल्यः पावकान्तरे ॥१०७॥
 मुनिभेदे च मालूरे शालेयः स्यान्मिसौ पुमान् ।
 त्रिषु शाल्युद्गवे क्षेत्रे स्यात् शीर्षण्यन्तु शीर्षके ॥१०८॥

सुकेशे पुंसि शैलेयं तालपर्ण्याञ्च सैन्धवे ।
 शैलजे ना तु मधुपे शिलातुल्येऽन्यलिङ्गकम् ॥१०८॥
 संस्थायः सन्निवेशे च संस्थाने विस्तृतावपि ।
 सन्नयः समवाये स्यात् पृष्ठस्थायि बले पुमान् ॥११०॥
 समयः शपथाचारसिद्धान्तेषु तथा धियि ।
 क्रियाकारे च निर्दिशे सङ्केते कालभाषयोः ॥१११॥
 सरण्युस्तु पुमान् वारिवाहे स्यान् मातरिश्वनि ।
 सामर्थ्यं योग्यतायां स्यात् शक्तावपि नपुंसकम् ॥११२॥
 सौभग्यं मनोज्ञत्वे सौगन्धे गुणगौरवे ।
 सौभाग्यं सुभगत्वे स्याद् योगभेदे नपुंसकम् ॥११३॥
 हिरण्यं रेतसि द्रव्ये शातकुम्भवराटयोः ।
 अक्षये मानभेदे स्यादकुप्ये च नपुंसकम् ॥११४॥
 हृदयं मानसे वुक्कैरसोरपि नपुंसकम् ।

यचतुष्कम् ।

भवेदनुशयो द्वेषे पश्चात्तापानुबन्धयोः ॥११५॥
 अवश्यायस्तु नीहारेऽप्यभिमानेऽपि पुंस्ययम् ।
 अथ वसायः शेषे स्यात् समाप्तौ निश्चयेऽपि च ॥११६॥
 अपसव्यं त्रिलिङ्गन्तु दक्षिणप्रतिकूलयोः ।
 अन्तर्गत्या मृतौ भूमिशय्यायां पितृकानने ॥११७॥

उपकार्या राजसङ्घन्यपकारोचितेऽन्यवत् ।

जलाशयो जलाधारे स्यादुशीरे नपुंसकम् ॥११८॥

तण्डुलीयः शाकभेदे विडङ्गतकृताप्ययोः ।

दण्डन्यं मल्लिकायां तथा स्यात् केतकीफले ॥११९॥

दक्षिणात्यो नारिकेले त्रिषु दक्षिणदिग्भवे ।

धनञ्जयोऽर्जुने वङ्गिनागभिद्देहमारुते ॥१२०॥

निरामयस्तु पुंसि स्यादिडिके त्रिषु नीरुजि ।

परिधायो जनस्थाने परिच्छेद नितम्बयोः ॥१२१॥

प्रतिश्रयः सभायाञ्चाश्रये प्रतिभयं भये ।

घोरेऽपि पाञ्चजन्ये विष्णुशङ्खे ऊताशने ॥१२२॥

प्रावृषेण्यः पुमान् नीपे प्रावृट्कालभवे त्रिषु ।

पौरुषेयः कृते पुंसां विकारे पुरुषस्य च ॥१२३॥

त्रिषु ना सङ्गबधयोः पुरुषस्य पदान्तरे ।

फलोदयः पुमान् लाभे त्रिदेवे शालयेऽपि च ॥१२४॥

भागधेयं मतं भाग्ये भागप्रत्याययोः पुमान् ।

महालयो विहारे स्यात् तीर्थे च परमात्मनि ॥१२५॥

महोदयः काण्यकुर्जे चाधिपत्यापवर्गयोः ।

महामूल्यः पद्मरागे ना महार्घ्येऽन्यलिङ्गकः ॥१२६॥

मार्ज्जारीयः स्मृतः शूद्रे विडाले कायशोधने ।

रौहिणेयोऽन्यवद् वत्से ना बुधे च हलायुधे ॥१२७॥

विलेशयस्तु पुलङ्गे मूषिके च भुजङ्गमे ।

वैतनेयस्तु गरुडे स्यात्प्रभाकरसारथौ ॥१२८॥

सम्परायः समीके स्यादापदुत्तरकालयोः ।

समाक्यस्तु पशुभिः खगैर्द्यूते च सङ्गरे ॥१२९॥

भवेत्समुदयः सङ्घे सङ्गमे च समुद्रमे ।

समुदायः समूहे स्याद् युद्धे समुच्छयः पुमान् ॥१३०॥

विरोधोत्सेधयोः स्थलोच्चयोर्गण्डोपलेऽपि च ।

गजानां मध्यमगतेऽप्यसाकल्यवरण्डयोः ॥१३१॥

हिरण्मयः सुरज्येष्ठे ना सुवर्णमये त्रिषु ।

यपञ्चकम् ।

कालानुसार्यं श्लेये कालीये शिंशपाद्रुमे ॥१३२॥

दुग्धतालीयमित्येत् दुग्धाम्रलीरफेणयोः ।

अथ प्रवचनीयञ्च स्यात् प्रवक्तृप्रवाच्ययोः ॥१३३॥

वृषाकपायी श्रीगौरीवरो जीवन्तिकासु च ।

यषट्कम् ।

प्रत्युद्गमनीयमुपस्थये धौतांशुकदये ॥१३४॥

विश्वक्सेनप्रिया लक्ष्यां वाराह्यामपि योषिति ।

यान्तवर्गः समाप्तः ।

रैककम् ।

रः स्मृतः पावके तोक्षणे राः पुंसि स्वर्णवित्तयोः ।

श्रीर्वेशरचनाशोभा भारतीसरलद्रुमे ॥१॥

लक्ष्म्यां त्रिवर्गसम्पत्तिविधोपकरणेषु च ।

विभूतौ च मतौ च स्त्री स्तः स्त्रियां निज्झरे स्ववे ॥२॥

रद्विकम् ।

अरं शीघ्रे च चक्राङ्गेशीघ्रगे पुनरन्यवत् ।

अग्रं पुरस्तादुपरि परिमाणे पलस्य च ॥३॥

आलम्बने समूहे च प्रान्ते च स्थान् नपुंसकम् ।

अधिके च प्रधाने च प्रथमे चाभिधेयवत् ॥४॥

असः कोणे कचे पुंसि क्लीवमश्रुणि शोणिते ।

अस्त्रं प्रहरणे चापे करवाले नपुंसकम् ॥५॥

अभ्रं मेघे च गगने धातुभेदे च काञ्चने ।

अद्रिः शैलद्रुमार्के ना अथाङ्घ्रिर्ना पादमूलयोः ॥६॥

आरा चर्मप्रभेदिन्यां पुंसि भौमेशनैश्वरे ।

आर्द्रा नक्षत्रभेदे स्यात् स्त्रियां क्लिन्नेऽभिधेयवत् ॥७॥

आरुः पुंसि तरोर्भेदे तथा कर्कटदंष्ट्रिणोः ।

इन्द्रः शक्रादित्यभेदे योगभेदान्तरात्मनि ॥८॥

इन्द्रा फणिज्झके स्त्री स्यादिरा भूवाक् सुराग्वेषु ।

उग्रः शूद्रासुते क्षत्राद् रुद्रे पुंसि त्रिषूत्कटे ॥९॥

स्त्री वचाक्षुद्रयो रुद्धो कर्कश्यं करभे पुमान् ।

उस्रो वृषे च किरणेऽप्युस्राऽर्जुन्यपचित्रयोः ॥१०॥

ऐन्द्रिः काके जयन्ते नाऽथौद्राः पुंभूम्नि नीवृति ।

ओड्रस्तु तरुभेदे स्यात्तरं नीरे क्षरोऽम्बुदे ॥११॥

करो वर्षोपले रश्मौ पाणौ प्रत्यायशुण्डयोः ।

कद्रुस्त्रिषु स्वर्णपिङ्गे नागानां मातरि स्त्रियाम् ॥१२॥

करो बधे निश्चये च बलौ यत्ने यतावपि ।

तुषारशैलेऽपि पुमान् स्त्रियां दूत्यां प्रसेवके ॥१३॥

सुवर्णकारिकायाञ्च बन्धनागारबन्धयोः ।

क्षारो रसान्तरे धूर्त्तं लवणे काचभस्मनोः ॥१४॥

कारिः स्त्रियां क्रियायां स्याद्वाच्यलिङ्गस्तु शिल्पिनि ।

कारु विश्वकर्माणि नात्रिषु कारकशिल्पिनाः ॥१५॥

क्षीरं दुग्धे जले कीरः शुके पुंभूम्नि नीवृति ।

कुरुर्नृपान्तरे भक्ते पुमान् पुंभूम्नि नीवृति ॥१६॥

क्षुद्रः स्याद्धमक्रूरकृपणाल्पेषु वाच्यवत् ।

क्षुद्रः व्यङ्गानटीकण्टकारिकासरघासु च ॥१७॥

चाङ्गेरी वेश्ययोर्हिंसा मत्तिका मात्रयोरपि ।

क्षुरः स्याच्च केदनद्रव्ये कोकिलाक्षे च गोक्षुरे ॥१८॥

क्रूरस्तु कटिने घारे नृशंसेऽप्यभिधेयवत् ।

क्षुमाख्यातमाभोले पापसान्तपनादिनोः ॥१९॥

क्षेत्रं शरीरे केदारे सिद्धस्थानकलत्रयेः ।
 क्रोद्धी शृगालिकाकृष्णविहारी लाङ्गलीषु च ॥२०॥
 क्षौद्रं मधुनि पानीये खरः स्यात् तीक्ष्णघर्मयोः ।
 गर्हभे स्त्री देवताङ्गे खरुर्दपे हरे हये ॥२१॥
 दन्ते पुंसि त्रिषु श्वेते खुरः कोलदले शफे ।
 गरी खरायां करणे क्लीवं नोपविषे विषे ॥२२॥
 गात्रं गजाग्रजङ्घादिभागेऽप्यङ्गे कलेवरे ।
 गोः स्त्री भाषासरस्वत्यो गिरिर्ना नेत्ररुग्भिदि ॥२३॥
 अद्रौ गिरियके योषिद् गोर्णौ पूज्ये पुनस्त्रिषु ।
 गुन्द्र स्तेजनके स्त्री तु प्रियङ्गौ भद्रमुस्तके ॥२४॥
 गुरु स्त्रिलिङ्ग्यां महति दुर्ज्जरा लघुनोरपि ।
 पुमान्निषेकादिकरे पित्रादौ सुरमन्त्रिणि ॥२५॥
 गृध्रः खगान्तरे पुंसि वाच्यलिङ्गोऽथ लुब्धके ।
 गोत्रा भृगव्ययोर्गोत्रः शैले गोत्रं कुलाख्ययोः ॥२६॥
 सम्भावनीयबोधे च काननच्छत्रवर्त्मसु ।
 गौरः श्वेतेऽरुणे पीति विशुद्धे चाभिधेयवत् ॥२७॥
 ना श्वेतसर्पपे चन्द्रे न द्वयोः पद्मकेशरे ।
 गौरो त्वसञ्जातरजः कन्या शङ्करभार्ययोः ॥२८॥
 रोचनी रजनी पिङ्गा प्रियङ्गुवसुधासु च ।
 आपगाया विशेषे च यादसां पतियोषिति ॥२९॥

घसस्तु दिवसे हिंसे घोरो भीमे हरेऽपि च ।
 चरोऽक्षयूतभेदे च भौमे चारे त्रसे चले ॥३०॥
 चन्द्रः कर्पूरकामिलसुधांशुस्वर्णवारिषु ।
 चक्रः कोके पुमान् क्लीवं व्रजे सैन्यरथाङ्गयोः ॥३१॥
 राद्रे दम्भान्तरे कुम्भकारोपकरणास्त्रयोः ।
 जलावर्त्तेऽप्यथ चरुः पुमान् हव्यान्नभाण्डयोः ॥३२॥
 चारः पियालवृत्ते स्याद् गतौ बन्धापसर्पयोः ।
 चारु वृहस्पतौ पुंसि शोभने त्वभिधेयवत् ॥३३॥
 चित्राऽऽखुपर्णी गोडुम्बा सुभद्रादन्तिकास्तु च ।
 मायायां सर्पनक्षत्रनदीभेदेषु च स्त्रियाम् ॥३४॥
 तिलकालेख्ययोः क्लीवं कर्बुराहुतयोरपि ।
 तद्व्युक्तयोः स्वन्यलिङ्गं चीरी झिल्यां नपुंसकम् ॥३५॥
 गोस्तने वस्त्रभेदे च रेखालिखनभेदयोः ।
 चुक्रं वृक्षान्ते चाङ्गेर्यां स्त्री पुंस्यन्तेऽस्त्रवेतसे ॥३६॥
 चैत्रं मृतदेवकुले नाभूभृन्मासभेदयोः ।
 चौरः पाटच्चरेऽपि स्यात् चौरपुष्पौषधावपि ॥३७॥
 कृत्रा मिषावतिच्छत्रे कुस्तुम्बुरुशिलीन्ध्रयोः ।
 नपुंसकच्चातपत्रे किट्टं दूषणरन्ध्रयोः ॥३८॥
 जारी स्यादोषधीभेदे स्त्रियामुपपत्तौ पुमान् ।
 जोरस्तु, जरणे खड्गे टारो लङ्गतुरङ्गयोः ॥३९॥

तरस्तु तरणे पुंसि कृशानौ पेटके तरी ।
 तन्त्रं कुटुम्बकृत्य स्यात्सिद्धान्ते चौषधोत्तमे ॥४०॥
 प्रधाने तन्तुवाये च शास्त्रभेदे परिच्छदे ।
 श्रुतिशाखान्तरे हेतावुभयार्थप्रयोजके ॥४१॥
 इति कर्त्तव्यतायाञ्च तन्त्री वीणागुणे मता ।
 अमृतादेहशिरयोस्तन्त्री निद्राप्रमीलयोः ॥४२॥
 तारो वानरभिन्नुक्ताविशुद्धोः शुद्धमौक्तिके ।
 ना नक्षत्रेऽस्तिमध्ये च न ना रूष्ये नपुंसकम् ॥४३॥
 स्त्री बुद्धदेवताभेदे वालिगीष्पतिभार्ययोः ।
 त्रिलिङ्गोऽत्युच्चशब्दे च ताम्रं शूलत्वेऽरूणेऽपि च ॥४४॥
 तोत्रातु कटुरोहिण्यां राजिकागण्डदूष्त्रयोः ।
 त्रिष्वत्युष्णे नितान्ते च कटौ तीरन्तुरोधसि ॥४५॥
 पुंसि त्रपुणि तोत्रन्तु प्राजने वेणुकेऽपि च ।
 दरोऽस्त्री साध्वसे गर्त्ते कन्दरेतु दरी मता ॥४६॥
 दराऽव्ययं मनागर्थे दस्रः खरेऽश्वनीसुते ।
 दारुः स्यात्पित्तले काष्ठे देवदारौ नपुंसकम् ॥४७॥
 द्वारं निर्गमनेऽपि स्यादभ्युपाये धरोगिरौ ।
 कार्पासतलके कूर्मराजे वस्त्रन्तरेऽपि च ॥४८॥
 धरा विश्वम्भरायाञ्च स्त्री गर्भाशयमेदसोः ।
 धात्री जनन्यामलकीवसुमत्युपमातृषु ॥४९॥

धारा सैन्याग्रिमस्कन्दे तुरङ्गगतिपञ्चके ।
 घटादिच्छिद्रसन्तत्योः प्रपाते स्याद् द्रवस्य च ॥५०॥
 खङ्गादेर्निश्चितमुखे धारो ग्रावान्तरेऽप्युणे ।
 धोरो धैर्यान्विते स्तरे बुधे क्लीवन्तु कुङ्कुमे ॥५१॥
 स्त्रियां प्रवणतुल्यायां नरोऽजे मनुजेऽर्जुने ।
 क्लीवन्तु रामकर्पूरे नक्रं स्यादग्रदारुणि ॥५२॥
 नासायां पुंसि कुम्भीरे नारस्तर्णकनीरयोः ।
 नीब्रं नेमौ बलीकेन्द्रेः रेवतीभेऽपि कानने ॥५३॥
 नेत्रं मथिगुणे वस्त्रभेदे मूले द्रुमस्य च ।
 रथे चक्षुषि नद्याञ्च नेत्री नाद्याञ्च योषिति ॥५४॥
 परः श्रेष्ठारिदूरान्योत्तरे क्लीवन्तु केवले ।
 पत्रन्तु वाहने पर्णे स्यात् पक्षे शरपक्षिणोः ॥५५॥
 पारं परतटे प्रान्ते नस्ती पारा नदीभिदि ।
 पारी पूरे च कर्कश्यां पादरज्जौ च दन्तिनः ॥५६॥
 पात्रं सुवादौ पर्णे च भाजने राजमन्त्रिणि ।
 तीरद्वयान्तरे योग्ये पुरुः प्राज्येऽभिधेयवत् ॥५७॥
 पुंसि स्याद् देवलोके च नृपभेदपरागयोः ।
 पुरं नपुंसकं गेहे देहपाटलिपुत्रयोः ॥५८॥
 पुष्पादीनां दलावृत्तौ ना गुग्गुलौ न ना पुरि ।
 पुण्ड्रौ दैत्यविशेषेक्षु भेदयोरतिमुक्तके ॥५९॥

चित्रे कृमौ पुण्डरीके पुंभृग्नि नीवृदन्तरे ।
 पूरोजलसमूहे स्याद् ब्रणसंगुद्विखाद्ययोः ॥६०॥
 पोत्रं वज्रे मुखाग्रे च शूकरस्य हलस्य च ।
 पौरं त्रिषु पुरोद्भुते कर्तृणे तु नपुंसकम् ॥६१॥
 वरो जामातरि वृतौ देवतादेरभीप्सिते ।
 सिङ्गे पुंसि त्रिषु श्रेष्ठे कुङ्कुमे तु नपुंसकम् ॥६२॥
 बरीप्रोक्ता शतावर्यां बरा च स्यात् फलत्रिके ।
 मनागिष्ठे वरं क्लीवे केचिदाङ्गस्तदव्ययम् ॥६३॥
 वभ्रुवैश्यानरे शूलपाणौ च गरुडध्वजे ।
 विशाले नकुले पुंसि पिङ्गले त्वभिधेयवत् ॥६४॥
 वक्रः शणैश्चरे पुंसि पुटभेदे नपुंसकम् ।
 त्रिषु क्रूरे च कुटिले वारः सूर्यादिवासरे ॥६५॥
 द्वारे हरे कुञ्जवृत्ते वृन्दावसरयोः क्षणे ।
 वारी स्याद् गजबन्धन्यां कलस्यामपि योषिति ॥६६॥
 वारि वाग्गजबन्धन्योः स्त्री क्लीवेऽम्बुनि बालके ।
 बीरो रसविशेषे पुंस्युत्तर सुभटे त्रिषु ॥६७॥
 स्त्री सुराक्षीरकाकोलीतामलक्येलबालुके ।
 पतिपुत्रवतीरम्भागम्भारीदुग्धिकासु च ॥६८॥
 मलपूत्तीरविदार्याः क्लीवं शूङ्ग्यां नलेऽपि च ।
 भरुः स्वर्णे हरे पुंसि भरोऽतिशयभारयोः ॥६९॥

भद्रः शिवे खञ्जरीटे वृषभे च कदम्बके ।
 करिजातिविशेषे ना क्लीवं मङ्गलमुस्तयोः ॥७०॥
 काञ्चने च स्त्रियां रास्त्राक्षणाव्योमनदीषु च ।
 तिथिभेदे प्रसारिण्यां कटफलानन्तयोरपि ॥७१॥
 त्रिषु श्रेष्ठे च साधौ स्यान् नपुंसि करणान्तरे ।
 भारः स्याद् वीवधे विष्णौ पलानां द्विसहस्रके ॥७२॥
 भीरुर्गर्ते त्रिलिङ्गः स्याद् वरयोषिति योषिति ।
 भूरि ना वासुदेवे च हरे च परमेश्ठिनि ॥७३॥
 नपुंसकं सुवर्णे च प्राज्ये स्याद् वाच्यलिङ्गकः ।
 मन्त्रो वेदविशेषे स्याद् देवादीनाञ्च साधने ॥७४॥
 गुह्यादादेऽपि च पुमान्मरु ना गिरिधन्वनाः ।
 मात्रा कर्णविभूषायां वित्ते माने परिच्छदे ॥७५॥
 अक्षरावयवे स्वल्पे क्लीवं कार्त्स्न्येऽवधारणे ।
 मारो मृत्यौ स्मरे विघ्ने मारी चण्ड्यां जनक्षये ॥७६॥
 मारिः स्त्री मारणे वर्षे मित्रं सुहृदि न द्वयोः ।
 हृद्ये पुंसि मुरा गन्धद्रव्ये दैत्यान्तरे पुमान् ॥७७॥
 यात्रा तु यापनेऽपि स्याद् गमनेऽप्यवयोः स्त्रियाम् ।
 रन्ध्रन्तु दूषणे क्तिन्ने राष्ट्रं स्यादुपवर्तने ॥७८॥
 उपद्रवे क्लोवपुंसाः रुरु ना मृगदैत्ययोः ।
 रेत्रं रेतसि पीयूषे पटवासे च हतके ॥७९॥

रोधो ना सावरे क्लीवमपराधे च किल्बिषे ।
 राद्रो घर्मे रसे चण्ड्यां स्त्री तीव्रे भोषणे त्रिषु ॥८०॥
 वज्रं स्याद् बालके धाव्यां क्लीवं योगान्तरे पुमान् ।
 वज्रा स्नुह्यां गुडुच्याच्च वज्री स्नुह्यन्तरे स्मृता ॥८१॥
 दम्भोलौ हीरकेऽप्यस्त्री वध्रं त्रिपुवरत्रयोः ।
 वप्र स्ताते पुमानस्त्री रेणौ क्षेत्रे चये तटे ॥८२॥
 वक्त्रां मुखे वृत्तभेदे व्यग्रो व्यासक्त आकुले ।
 वाग्रो ना दिवसे क्लीवं मन्दिरे च चतुष्पथे ॥८३॥
 व्याघ्रः स्यात् पुंसि शार्दूले रक्तैरण्डकरञ्जयोः ।
 श्रेष्ठे नराद्युत्तरस्थः कण्टकार्यान्तु योषिति ॥८४॥
 वृत्रो रिपौ घने ध्वान्ते शैलभेदे च दानवे ।
 वेरं कलेवरे क्लीवं वार्त्ताकौ कुङ्कुमेऽपि च ॥८५॥
 वोड्रीस्त्री पणपादे नागोनसाहो झषान्तरे ।
 शर स्तेजनके वाणे दध्यग्रे ना शरं जले ॥८६॥
 शस्त्रं लौहास्त्रयोः क्लीवं कुरिकायान्तु योषिति ।
 शक्रः पुमान् देवराजे कुटजार्ज्जुनभूरुहोः ॥८७॥
 शद्रिर्नाऽम्भोधरे जिष्णौ शरुर्ना कोपवज्रयोः ।
 शारिर्नाऽक्षोपकरणे स्त्रियां शकुनिकान्तरे ॥८८॥
 युद्धार्थगजपर्याण्ये व्यवहारान्तरेऽपि च ।
 शारः स्यात् शवले वाचलिङ्गः पुंसि समीरणे ॥८९॥

अक्षोपकरणे शास्त्रं न द्वयोरागमाज्ञयोः ।
 शिष्यु नो शाकमात्रे च शोभाञ्जनमदीरुहे ॥८०॥
 शिरो नापिप्लीमूले स्याद् धमन्याच्च योषिति ।
 शीघ्रं नलदे चक्राङ्गे क्लीवं द्रुतगतौ त्रिषु ॥८१॥
 शुभ्रं स्यादभ्रके क्लीवमुदीतशुकयो स्त्रिषु ।
 शुक्रः स्याद् भार्गवे ज्यैष्ठमासे वैश्वानरे पुमान् ॥८२॥
 रेतोऽक्षिरुग्भिदोः क्लीवं शूरः स्याद् यादवे भटे ।
 स्वरुः पुंसि यूपखण्डे भेदुरेऽप्यधरे शरे ॥८३॥
 सत्रं यज्ञे सदादानाच्छादनारण्यकैतवे ।
 सरोदध्यग्रगत्यो ना सरो नासासमीरणे ॥८४॥
 उदात्तादावकारादौ षड्जादौ च ध्वनौ पुमान् ।
 सारो बले स्थिरांशे च मज्जि पुंसि जले घने ॥८५॥
 न्याय्ये क्लीवं त्रिषु वरे सान्द्रं वने घने मृदौ ।
 स्फारः स्यात् पुंसि विकटे कनकादेश्च बुद्बुदे ॥८६॥
 सिप्रा निदाघसलिले सिप्रा तु सरिदन्तरे ।
 स्थिरा भूशालपर्ण्यो ना शनौ मोक्षेऽचले त्रिषु ॥८७॥
 सीरोऽर्कहलयोः पुंसि सुरा चषकमद्ययोः ।
 पुंलिङ्ग स्त्रिदिवेशे स्यात् सूत्रं तन्तुव्यवस्थयोः ॥८८॥
 शास्त्रादिसूत्रणायन्ये स्वैरः स्वच्छन्दमन्दयोः ।
 हरिश्चन्द्रार्कवाताश्चशुकभेकयमाहिषु ॥८९॥

कपौ सिंहे हरेऽजेऽग्रौ शक्रे लोकान्तरे पुमान् ।
 वाच्यवत्पिङ्गहरितो हारो मुक्तावली युधि ॥१००॥
 हारिः पथिकसन्तानयूतादिभङ्गयोः स्त्रियाम् ।
 हिंसा त्वेलावलीमांस्योः स्त्रियां स्याद् धातुकेऽन्यवत् ॥
 हीरा तैलाम्बुकालक्ष्मेयाः पुंसि शङ्करवज्रयोः ।
 होरा लग्नेऽपि राश्यर्धे रेखाशास्त्रभिदोरपि ॥१०२॥

रत्रिकम् ।

अमर स्त्रिदशेऽप्यस्थिसंहारे कुलिशद्रुमे ।
 स्त्री गुडुच्यमरावत्योः स्थूणादूर्वाजरायुषु ॥१०३॥
 अपरं गजपश्यार्धे स्याज् जरायौ तु योषिति ।
 इतरस्मिन्नपि तथाऽर्वाचीनेऽप्यन्यलिङ्गकम् ॥१०४॥
 अधरस्तु पुमानोष्ठे हीनेऽनूर्ध्वे तु वाच्यवत् ।
 अध्वरः सावधाने स्याद् वसुभेदे क्रतौ पमान् ॥१०५॥
 अन्तरमवकाशावधि परिधानान्तर्द्विभेदतादर्थ्ये ।
 क्रिद्रात्मीयविनावहिरवसरमध्यात्मसदृशेषु ॥१०६॥
 अवरं गजान्त्यजङ्घादिदेशे चरमे त्रिषु ।
 अम्बरं नद्योर्व्योम्नि सुगन्ध्यन्तरवस्त्रयोः ॥१०७॥
 अङ्गारमुल्मुके न स्त्री पुलिङ्गस्तु महीसुते ।
 अङ्कुरो रुधिरं लेम्नि पानीयेऽभिनवाङ्गिदि ॥१०८॥

अजिरं प्राङ्गणे वाते विषये ददुरे तनौ ।
 स्त्री चण्डग्रामहरं ब्रह्मवर्णयोः पुंसि शङ्करे ॥१०६॥
 अशिरो वीतिहोत्रे स्याद् राक्षसे भास्करो पुमान् ।
 अण्डोरः पुरुषे शक्तेऽररं कदकपाटयोः ॥११०॥
 अवीराऽपतिपुत्रायां स्त्री सत्त्वरहिते त्रिषु ।
 अगुरुस्त्रीवंजोङ्गकशिंशपयो वाच्यवल्गुनि ॥१११॥
 असुरा रजनीराश्यारसुरो देवारिभास्करयोः ।
 आकरो निवहोत्पत्तिस्थानश्रेष्ठेषु कथ्यते ॥११२॥
 आधारश्चाधिकरणेऽप्यालबालेऽम्बुधारणे ।
 आसारः स्यात् प्रसरणे वेगवृष्टौ सुहृदले ॥११३॥
 आहारः स्यादाहरणे भोजने च पुमानयम् ।
 आशरस्तु पुमान् वैश्वानरे च रजनीचरे ॥११४॥
 आकार इङ्गिताकृत्योरितरोऽन्यत्र पामरे ।
 इत्वर्यसत्यां पथिके क्रूरकर्मणि च त्रिषु ॥११५॥
 ईश्वरो मन्मथे शम्भौ नाऽऽद्ये स्वामिनि वाच्यवत् ।
 ईश्वरी चेश्वरोमायामुदर जठरे युधि ॥११६॥
 उदारो दातृमहता दक्षिणे चाभिधेयवत् ।
 उर्वरा सर्वशस्याढ्यभूमौ स्याद् भूमिमात्रके ॥११७॥
 उत्तरादिग्विशेषे च स्नुषायामर्जुनस्य च ।
 विराटस्य सुते ना स्यादूर्ध्वादीचोत्तमे त्रिषु ॥११८॥

नपुंसकं प्रतिवाक्येऽथोद्धार श्लोद्धृतावृणौ ।
 ऋक्षरं वारिधारायामृक्षरश्चर्त्विजि स्मृतः ॥११८॥
 एकाग्रमन्य लिङ्गं स्यादेकतानेऽप्यनाकुले ।
 औशीरं शयनासनचामरदण्डेऽप्युशीरजे प्रोक्तम् ॥११९॥
 क्रकरः करीरवृक्षे दीने क्रकचे च पक्षिभेदे च ।
 कदरः श्वेतखदिरे क्रकचव्याधिभेदयोः ॥१२०॥
 कर्बुरं सलिले हेम्नि कर्बुरः पापरक्षसोः ।
 कर्बुरा कृष्णवृन्तायां श्वले पुनरन्यवत् ॥१२१॥
 कर्परः स्यात् कपाले च शस्त्रभेदकटाहयोः ।
 कन्धरो वारिवाहे स्याद् ग्रीवायां कन्धरा मता ॥१२२॥
 कर्बुरः कथितो व्याघ्रे शिवायामपि कर्बुरी ।
 कञ्जरो जठरे सूर्ये विरिञ्चौ वारणे मुनौ ॥१२३॥
 करीरो वंशाङ्कुरेऽस्त्री वृक्षभिद् घटयोः पुमान् ।
 करीरी चीरिकायाञ्च दन्तमूले च दन्तिनाम् ॥१२४॥
 कटिचं रसनायाञ्च चर्माङ्गे कटिवाससि ।
 कच्छुरा गृकशिम्ब्याञ्च शटीदुष्यर्शयोरपि ॥१२५॥
 कच्छुरः पुंश्वले कच्छुयुक्ते च कवरो पुनः ।
 पृथ्वीतुङ्गाः केशवेशे कवरं लवणान्तयोः ॥१२६॥
 कर्बुय्युमायां ना रक्षःपापयो र्भेषजान्तरे ।
 कर्मारो जातिभेदे च त्वचिसारे च पुंस्थयम् ॥१२७॥

कणेरुः कर्णिकारे च करिणोवेश्ययोः स्त्रियाम् ।
 कच्चरं कुत्सिते वाच्यलिङ्गं तत्रे नपुंसकम् ॥१२८॥
 कर्करी भाण्डभेदे ना दपणे कठिने त्रिषु ।
 कङ्गारः पिङ्गले दासे कलत्रं श्रोणिभार्ययोः ॥१२९॥
 दुर्गस्थाने नृपादीनां कटग्रूः पुंसि राक्षसे ।
 विद्याधरे महादेवे तथा स्यादक्षदेवते ॥१३०॥
 कन्दर स्वङ्कुशे पुंसि गुहायां नपुंसकम् ।
 कर्बूरः स्यात् पुमान् शय्यां सुवर्णे तु नपुंसकम् ॥१३१॥
 काशीरं कुङ्कुमे ऽपि स्यात् टङ्कपुष्करमूलयोः ।
 कावेरी स्यात् सरिङ्गे दे पण्यनारी चरिद्रये ॥१३२॥
 कान्तारी ऽस्त्री महारण्ये विले दुर्गमवर्त्मनि ।
 पुंसि स्यादिक्षु भेदे ऽथ किशोरो ऽश्वस्य शावके ॥१३३॥
 तैलपण्येषधौ च स्यात् तरुणावस्थसूर्ययोः ।
 किर्मीरो नागरङ्गे च कर्बुरे राक्षसान्तरे ॥१३४॥
 किंशारु ना शस्यशूके विशिखे कङ्कपक्षिणि ।
 कुहरं गङ्गरे किद्रु क्लीवं नागान्तरे पुमान् ॥१३५॥
 कुकुरः सारमेये ना ग्रन्थिपर्णे नपुंसकम् ।
 कुर्परः स्यात् कफोणौ च जानुन्यपि च पुंस्ययम् ॥१३६॥
 कुञ्जरो ऽनेकपे केशे स्त्री धातक्याञ्च पाटलौ ।
 कुमारः स्यात् शूके स्कन्दे युवराजे ऽश्वचारके ॥१३७॥

बालके वरुणद्वौ ना न दयो जात्यकाञ्चने ।
 कुमारी शैलतनया नवमाल्यो नदीभिदि ॥१३८॥
 सहाऽपराजिता कन्या जम्बूद्वीपेषु च स्त्रियाम् ।
 कुठारुर्ना द्रुमे कीशे कुट्टारं केवले रते ॥१४०॥
 कुवेरः स्यात् पुंसि नन्दीवृक्षे पुण्यजनेश्वरे ।
 कूवरस्त्रिषु चारौ ना कुजके स्त्री युगन्धरे ॥१४१॥
 केशरं हिङ्गुले क्लीवं किञ्जल्के न स्त्रियां पुमान् ।
 सिंहसटायां पुन्नागे वकुले नागकेशरे ॥१४२॥
 केदारोऽद्वौ शिवे क्षेत्रे भूमिभेदालबालयोः ।
 केनारः कुम्भिनरके शिरः कपोलसन्धिषु ॥१४३॥
 कोटिरः पुंसि नकुले शत्रुगोपकशक्रयोः ।
 कोटारो नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके ॥१४४॥
 खपरः क्रमुके भद्रमुस्तके कलसेऽपि च ।
 खपरस्तुक्के धूर्त्ते भिक्षाभाण्डकपालयोः ॥१४५॥
 खर्जूरं रूप्यखलयो वृश्चिके ना द्रुमे द्वयोः ।
 खदिरी शाकभेदे स्त्री ना चन्द्रे दन्तधावने ॥१४६॥
 खण्डाभ्रमभ्रलेशे स्यात् तथा दन्तक्षतान्तरे ।
 खिङ्गिरस्तु शिवाभेदे खट्वाङ्गे वारिबालके ॥१४७॥
 गणेरुः कर्णिकाराद्वौ करिणी वैश्ययोः स्त्रियाम् ।
 गर्गरो मीनभेदे स्त्री मन्यन्यामथ गङ्गरम् ॥१४८॥

गुहागहनदम्भेषु निकुञ्जे तु पुमानयम् ।
 गान्धारः पुंसि सिन्दूरे रागदेशप्रभेदयोः ॥१४९॥
 गायत्री त्रिपदादेवीच्छन्देभिन् खदिरेषु च ।
 गोपुरं द्वारि पूर्वारि कैवर्त्तीमुस्तकेऽपि च ॥१५०॥
 घर्घरो ना चलद्वारि ध्वानोलूक नदान्तरे ।
 स्त्री क्षुद्रघण्ट्यां वीणाया भेदे स्वरान्तरे त्रिषु ॥१५१॥
 चमरं चामरे स्त्री तु मञ्जरी मृगभेदयोः ।
 चन्दिरोऽनेकपे चन्द्रे चत्वरं स्थण्डिलेऽङ्गने ॥१५२॥
 चङ्कुरः स्याद् रथे वृत्ते चातुरो नेत्रगोचरे ।
 चाटुकारि नियन्त्रोश्च त्रिषु दाह्ये तु चातुरी ॥१५३॥
 चक्रगण्डौ च पुंसि स्याच् चामरं चमराऽपि च ।
 दण्डे च बालव्यजने चिकुर स्तरलागासौः ॥१५४॥
 पक्षिवृक्षभिदोः केशे गृहवभ्रौ सरीसृपे ।
 क्खिदिरः पावके रज्जौ करबाले परश्वधे ॥१५५॥
 क्खिदुरश्चेदनद्रव्ये धूर्त्ते वैरिणि च त्रिषु ।
 जठरो न स्त्रियां कुक्षौ वृद्धकर्कटयोस्त्रिषु ॥१५६॥
 जर्जरः शैवले शक्रध्वजे त्रिषु जरातुरे ।
 जम्बीरः प्रस्थपुष्पे स्यात् तथा दन्तशठद्रुमे ॥१५७॥
 जलेन्द्रः पुंसि वरुणे जम्बले च महोदधौ ।
 झर्जरः स्यात् कलियुगे वाद्यभाण्डे नदान्तरे ॥१५८॥

अक्षरी अक्षरो च द्वे ऊडुके बालचक्रके ।
 टट्टरी स्यान्मृषावादे लम्पापट्टवाद्ययोः ॥१५८॥
 टङ्कारो विस्मये पुंसि प्रसिद्धौ सिञ्जनीध्वनौ ।
 टगरटङ्कणक्षारे हेलविभ्रमगोचरे ॥१६०॥
 नाऽन्यवत् केकराक्षे स्याद् डिङ्गरो डङ्गरेऽपि च ।
 क्षेपे तमिस्रं तिमिरं कोपे स्त्री तु तमस्तनौ ॥१६१॥
 कृष्णपक्षनिशयाच्च त्वक्पत्रन्तु वराङ्गके ।
 स्त्री कारव्याच्च तिमिरं ध्वान्ते नेत्रामयान्तरे ॥१६२॥
 तीवरो नाम्बुधौ व्याधे तुम्बुरो कुरुरस्त्रियाम् ।
 धन्याकेऽपि तुषारस्तु शीतले शीकरे हिमे ॥१६३॥
 तुवरस्तु कषाये स्यात् काक्ष्याढक्योस्तु वर्ध्यापि ।
 त्ववरोऽश्मश्रुपुरुषेऽप्रौढशृङ्गमवेऽपि च ॥१६४॥
 पुरुषव्यञ्जनत्यक्ते स्यात् कषायरसेऽपि च ।
 दहरी धातरि स्त्र्ये भूपिकायाच्च बालके ॥१६५॥
 दन्तुरस्त्रन्नतरदे तथोन्नतानते त्रिषु ।
 दर्दरः पर्वते पुंसि त्रिष्वीषद् भग्नभाजने ॥१६६॥
 दर्दुर स्त्रोयदे भेके वाद्यभाण्डादिभेदयोः ।
 दर्दुराचण्डिकायां स्याद् ग्रामजालेन पुंसकम् ॥१६७॥
 दण्डारो वहने मत्तवारणे शरयन्तके ।
 कम्भकारस्य चक्रे च द्वापरः संशये युगे ॥१६८॥

दासेरो दासिकापत्ये त्रिषु पुंसि क्रमेलके ।
 दुर्द्वरः पुंसि नरकान्तरे स्वादृषभौषधे ॥१६८॥
 दैत्यारिः पुंसि सामान्यदेवे च गरुडध्वजे ।
 धूसरी किन्नरीभेदे ना खरे त्रिषु पाण्डुरे ॥१७०॥
 नरेन्द्रस्तु महीपालं विषवैद्ये च पुंस्ययम् ।
 नर्मरा तु दरीभस्ता सरला निष्कलास्तु च ॥१७१॥
 नागरं मुस्तके शुण्यां विदग्धे नगरोद्भवे ।
 निकरो निवहे सारे न्यायदेयधने निधौ ॥१७२॥
 निर्जरः स्यात् पुमान् देवे जरात्यक्ते तु वाच्यवत् ।
 निर्जरा तु गुडुच्याच्च तालपण्यामपि स्त्रियाम् ॥१७३॥
 निर्जरस्तु सहस्रांशुतुरङ्गे तुषपावके ।
 निकारस्यात् परिभवे धान्यस्यात्क्षेपणेऽपि च ॥१७४॥
 निर्दरं निर्भरे सारेऽन्यवत्तु कठिनेऽत्रपे ।
 स्यान्नीवरो वाणिजके वास्तव्ये च पुमानयम् ॥१७५॥
 प्रवरं सन्ततौ गोत्रे क्लीवं श्रेष्ठे तु वाच्यवत् ।
 प्रखरं हयसन्नाहे कुकुरेऽश्वतरेऽपि च ॥१७६॥
 पुंसि त्रिष्वत्यन्तखरे पवित्रं वर्षणे कुशे ।
 ताम्रं पयसि च क्लीवं मेघे स्यादभिधेयवत् ॥१७७॥
 प्रदरो रोगभेदे स्याद् विदारे शरभङ्गयोः ।
 प्रकरः स्यात् पुमान् सङ्घे विकीर्णकुसमादिषु ॥१७८॥

नपुंसकं जोङ्गके स्त्री नाव्याङ्गे चत्वरानौ ।
 पङ्कारः शैवले संतौ सोपाने जलकुञ्जके ॥१७८॥
 प्रस्तरो ग्राव्नि च मणौ प्रकारं स्तुल्यभेदयोः ।
 पदारः पादधूलौ स्यात् पादालिन्देऽपि पुंस्ययम् ॥१८०॥
 प्रसरः प्रणये वेगे स्यात् पटीरस्तु मूलके ।
 केदारो वेणुसारे च वारिन्दे तितउन्यपि ॥१८१॥
 स्याद् रङ्गे वातिके पुंसि पामरः खलनोचयोः ।
 पाण्डुरः स्यान् मरुवके वर्णे ना तद्वति त्रिषु ॥१८२॥
 पार्परो भक्तसिक्थे स्यात् कीनाशे राजयक्षणि ।
 जराटेऽपि कदम्बस्य केशरे च गदान्तरे ॥१८३॥
 प्रान्तरं विपिने दूरशून्यवर्त्मनि कोटरे ।
 पिठरः स्याल्यां ना स्त्रीवंमुस्तामन्या नदण्डयोः ॥१८४॥
 पिञ्जरोऽश्वान्तरे पीते स्त्रीवं स्वर्णे च पीतने ।
 पिण्डारः क्षपणे गोपे महिषीरक्षके द्रुमे ॥१८५॥
 पीवरः कच्छपे स्थूले पुष्करं खेऽम्बुपद्मयोः ।
 तृतीयवक्त्रे खड्गफले हस्तिहस्ताग्रकाण्डयोः ॥१८६॥
 कुष्ठौषधे दीपतीर्थभेदयोश्च नपुंसकम् ।
 नारोगनागविहगनृपभेदेषु वारुणौ ॥१८७॥
 वण्ठरः स्थगिकारज्जौ लाङ्गुले कुक्करस्य च ।
 करोरकोषे तालस्य पल्लवे च पयोधरे ॥१८८॥

वन्धुरं मुकुटे पुंसि स्त्रीचिह्नतैलककृतयोः ।
 वन्धूके वधिरं हंसे त्रिषु स्याद् रभ्यनम्रयोः ॥१८८॥
 वन्धूरा पण्ययोषायां स्त्रियां पुंभूमि सक्तुषु ।
 वन्धूरः शोभने नम्रे वरत्रा वद्धीकृतयोः ॥१८९॥
 भ्रमरः कामुके मृङ्गे भ्रामरं मधुनि स्मृतम् ।
 पुंसि प्रस्तरभेदेऽयं भास्करोऽमौ प्रभाकरे ॥१९०॥
 भार्यारुः शैलभेदे स्यान् मृगभेदे च तत्र च ।
 क्रीडया परभार्यायां पुत्रो येनोपपादितः ॥१९१॥
 मृङ्गारी झिल्लिकायां स्यात् कनकालौ पुनः पुमान् ।
 मत्सरा मल्लिकायां स्यान्मात्सर्यक्रोधयोः पुमान् ॥१९२॥
 असह्यपरसम्यक्तौ कृपणे चाभिधेयवत् ।
 मधुरा शतपुष्पायां मिश्रे यानगरीभिदेः ॥१९३॥
 मधुकर्कटिकाभेदामधुलीयष्टिकासु च ।
 क्लीवं विषे पुंसि रसे तद्वत् स्वादुप्रियेऽन्यवत् ॥१९४॥
 मन्दरस्तु पुमान् मन्यशैले मन्दारपादपे ।
 वाच्यवद् वहले मन्दे मन्दारः स्यात् सुरदुमे ॥१९५॥
 पारिभट्टेऽर्कपर्णे च मदारो हस्तिधूर्तयोः ।
 मन्दिरं नगरेऽगारे क्लीवं ना मकरालये ॥१९६॥
 मन्थरः कोषफलयो र्वाधमन्थानयो पुमान् ।
 कुसुम्भां नदयो र्मन्दे पृथौ वक्त्रेऽभिधेयवत् ॥१९७॥

मकरो यादसोभेदे निधिराशिप्रभेदयोः ।
 मयूरो वर्हिचूडायामपामार्गे शिखण्डनि ॥१८८॥
 महेन्द्रः पर्वते शक्रे मधुद्रौऽलौ च कामुके ।
 मन्दुरा वाजिशालायां शयनीयार्थवस्तुनि ॥२००॥
 मसूरामसुरा वा ना वेश्यात्रीहिप्रभेदयोः ।
 मसूरी पापरोगे स्यादुपधाने पुनः पुमान् ॥२०१॥
 मर्मरौ वस्त्रपर्णादि स्त्रने स्त्री पीतदारुणि ।
 मञ्जरी तिलकद्रुमुक्तयो र्वल्लरौ द्वयोः ॥२०२॥
 मकुरः स्यात् मुकुरवद् दर्पणे वकुलद्रुमे ।
 कुलालदण्डे माठरो व्यासेऽर्कपारिपार्श्विके ॥२०३॥
 मार्ज्जार आतौ खट्वाशे मिहिरः सूर्यवृद्धयोः ।
 मुद्गरं कल्लिकाभेदे पुंसि लोष्ट्रादिभेदने ॥२०४॥
 मुद्गिरः कामुके मेघे मुहिरः काममूर्खयोः ।
 मुर्मुर स्तुषवक्त्रौ स्यान् मन्मथे रविवाजिनि ॥२०५॥
 मृगारि स्यात् पुंसि कण्ठीरशार्दूलयोरपि ।
 रुधिरौऽङ्गारके पुंसि क्लीवन्तु कुङ्कुमासृजोः ॥२०६॥
 वदरा गृष्टिकार्पास्यो रेलापर्ण्यां स्त्रियां पुमान् ।
 कार्पासस्यास्त्रि वदरी कोलौ क्लीवन्तु तत् फले ॥२०७॥
 वटरः कुक्कुटे वस्त्रे शठे च वशिरः पुमान् ।
 किनिही हस्तिपिप्पल्योः क्लीवेऽब्धिलवणे स्मृतः ॥२०८॥

वर्वरः पामरे केशे चक्रले नीवृद्धन्तरि ।
 फञ्जिकायां पुमान् शाकभेदेपुष्पभिदोःस्त्रियाम् ॥२०६॥
 वर्करः परिहासे स्यात् कागे युवपशावपि ।
 वल्लुरं स्याद् वनक्षेत्रे गहनोषरयोरपि ॥२१०॥
 वल्लुरा त्रिषु संशुष्कमांसशुकरमांसयोः ।
 वार्द्धरं कृष्णलावीजदक्षिणावर्त्तशङ्कयोः ॥२११॥
 नीरे च काकचिच्चायां भारत्याच्च नपुंसकम् ।
 वागरस्तु गतातङ्गे मुमुक्षौ वातवेष्टके ॥२१२॥
 विशारदे विषाणेऽपि निर्णये वारकेऽपि च ।
 वासरस्तु पुमान् नागविशेषे दिवसेऽस्त्रियाम् ॥२१३॥
 वासुरा वासितायां स्याद् वासतेयभूवि स्त्रियाम् ।
 विष्टरः कुशमुष्टौ स्यादासने च महीरुहे ॥२१४॥
 विस्तरो वाक्प्रपञ्चे स्याद् विस्तारं प्रणयेऽपि च ।
 विदुरो नागरे धीरे कौरवाणाञ्च मन्त्रिणि ॥२१५॥
 विधुरं स्यात् प्रविश्लेषे न द्वयोर्विकले त्रिषु ।
 रसालायां स्त्रीविदारी जलोच्छ्वासाजिदारणे ॥२१६॥
 विदारी शालपर्ण्याञ्च रोगभेदेक्षुगन्धयोः ।
 विवरं दूषणे गर्त्ते विसरः प्रसरे व्रजे ॥२१७॥
 विस्तारो विस्तृतौ स्तम्भे विकारो विकृतौ रुजि ।
 विहारो भ्रमणे स्कन्धे लीलायां सुगतालये ॥२१८॥

श्वरो ज्ञेच्छभेदे च पानीये शङ्करेऽपि च ।
 शम्बरं सलिले पुंसि मृगदैत्यविशेषयोः ॥२१६॥
 शम्बरो चाखुपर्ण्यां स्यात् शर्वरो यामिनीस्त्रियोः ।
 शर्करा खण्डविकृतावुपलाकर्परांशयोः ॥२२०॥
 शर्करान्वितदेशेऽपि रुग्भेदे सकलेऽपि च ।
 शर्करी कन्दसेभेदे नदो मेखलयोरपि ॥२२१॥
 शणोरं शोणमध्यस्थपुलिने दर्दरोतटे ।
 श्वशूरः पूज्यस्त्री ब्राह्मणां शारीरं देहजैवृषे ॥२२२॥
 शार्करः स्याद् दुग्धफेनशर्करान्वितदेशयोः ।
 शाङ्करस्तु बलीवर्हे कन्देभेदे नपुंसकम् ॥२२३॥
 शार्वरन्वन्धतमसे धातुके भेदलिङ्गकम् ।
 शालारं स्याद् हस्तिनखे सोपाने पक्षिपञ्जरं ॥२२४॥
 शावरी शूकशिम्ब्यां स्यात् पुंसि पापापराधयोः ।
 लोधे च शाङ्करिः पुंसि कार्त्तिकेये गणाधिपे ॥२२५॥
 शिखरोऽस्त्री दुमाग्रेऽद्रिशृङ्गे पुलककक्षयोः ।
 पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्यसकलाग्रयोः ॥२२६॥
 शिशिरो ना हिमे नस्त्री ऋतुभेदे जडे त्रिषु ।
 शिलीन्द्रं कन्दलीपुष्पे करके ना ब्रसान्तरे ॥२२७॥
 द्रुभेदे स्त्री तु विहगीभेदे गण्डूपदोमृदाः ।
 शीकरं शरले वातसृताम्बुकणयोः पुमान् ॥२२८॥

शुषिरं वंश्यादिवाद्ये विवरं च नपुंसकम् ।
 मूषिके ना स्त्रियां नल्यौषधौ रन्धान्विते त्रिषु ॥२२८॥
 शृङ्गारः सुरते नाद्यसे च गजमण्डने ।
 नपुंसकं लवङ्गोऽपि नागसम्भवचूर्णयोः ॥२२९॥
 सम्भरो दैत्यहरिणमत्यशैलजिनान्तरे ।
 नपुंसकन्तु सलिलवौद्धतविशेषयोः ॥२३०॥
 सङ्कारोऽग्निचटत्कारे सम्मार्जन्यवपुञ्जिते ।
 नवदूषितकन्यायां सङ्कारी पुनरुच्यते ॥२३१॥
 संस्कारः प्रतियत्नेऽनुभवे मानसकर्मणि ।
 संस्तरः प्रस्तरे यज्ञे सङ्गरो युधि चापदि ॥२३२॥
 क्रियाकारे विषे चाङ्गीकारे क्लीवं शमीफले ।
 सम्भारः सम्भृतौ सङ्घे सामुद्रं देहलक्षणे ॥२३३॥
 समुद्रजेऽन्यलिङ्गोऽथ सावित्रः शुङ्करे वसौ ।
 सावित्री सत्यवत्यक्षयां ब्रह्मपत्न्युपयोरपि ॥२३४॥
 सिन्दूर स्तरुभेदे स्यात् सिन्दूरं रक्तचूर्णके ।
 सिन्दूरी रोचनारक्तचेलिकाधातकीषु च ॥२३५॥
 सुनारस्तु शुनीस्तन्ये सर्पाण्डकलविङ्कयोः ।
 सुन्दरी तरुभिन्नारीभिदोः स्त्री रुचिरेऽन्यवत् ॥२३६॥
 सैरिन्ध्री परवेश्मस्थशिल्पकृत्स्नवशस्त्रियाम् ।
 वर्णसङ्करसम्भूतस्त्रीमहलिकयोरपि ॥२३७॥

सौवीरं काञ्चिके स्त्रोतोऽञ्जने बदरीफले ।
 ना तु नीवृत्ति हारिद्रं हरिद्रा रञ्जिते त्रिषु ॥२३९॥
 ना नीपवृक्षे हिण्डोरः फेणवार्त्ताकुपुरुषे ।

रचतुष्कम् ।

अरुष्करो व्रणकृति त्रिषु भक्ष्मातके पुमान् ॥२४०॥
 भवेदभिमरो युद्धे बधे स्वबलसाध्वसे ।
 अनुत्तरं त्रिषु श्रेष्ठे प्रतिजल्पविप्रज्जिते ॥२४१॥
 अलङ्कारस्तु हारादावुपमादावलङ्कृतौ ।
 अवहारः पुमान् चौरौ द्यूतयुद्धादिविश्रमे ॥२४२॥
 निमन्त्रणोपनेतव्यद्रव्ये ग्राह्याक्षयादसि ।
 अवतारोऽवतरणे पुष्करिण्यादितीर्थयोः ॥२४३॥
 अवस्कारोऽपि वर्चस्के गुह्येऽथावसरः पुमान् ।
 प्रस्तावे मन्त्रभेदे च वर्षणे चापि कीर्तितः ॥२४४॥
 उपलादावकूपारः कूर्मराजे महेदधौ ।
 असिपत्रः खड्गकोषे पुमानिहौ च नारके ॥२४५॥
 भवेदश्वतरो वेगसरो नागान्तरोऽपि च ।
 अभिहारोऽभियोगे च चौर्ये सन्नहनेऽपि च ॥२४६॥
 अग्निहोत्रोऽग्निहविषोरर्द्धचन्द्रे न खलते ।
 गलहस्ते वाणभेदे कृष्णत्रिवृति तु स्त्रियाम् ॥२४७॥

आङ्गुलस्त्वय्यपक्ष्मसंरम्भे गजगर्जिते ।
 आत्मवीरः प्राणवति श्यालके च विदूषके ॥२४८॥
 इन्दीवरं कवलये शतावर्थास्तु योषिति ।
 उदुम्बरस्तु देहल्यां वृक्षभेदे च पण्डके ॥२४९॥
 कुष्ठभेदेऽपि च पुमान् ताम्रे तु स्यान् नपुंसकम् ।
 उपह्वरं समीपे स्यादेकान्ते च नपुंसकम् ॥२५०॥
 उदन्तुरस्त्रिषूतुङ्गे करालोत्कटदण्डयोः ।
 उपकारश्चोपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥२५१॥
 औदुम्बरः आह देवे रोगभेदे नपुंसकम् ।
 अथ कर्मकरी भृत्ये वेतनाजीविनि त्रिषु ॥२५२॥
 कीनाशे पुंसि मूर्खायां विम्बिकायामपि स्त्रियाम् ।
 कलिकारस्तु धूम्याटे करञ्जे पीतमस्तके ॥२५३॥
 कर्णिकारः पुमानारग्वधद्वौ च दुर्मोक्षले ।
 कर्णपूरः शिरीषे स्यान् नीलोत्पलावतंसयोः ॥२५४॥
 करवीरः कृपाणे स्याद् दैत्यभेदाश्चमारयोः ।
 करवीर्यदिति श्रेष्ठगवीपुत्रवतीषु च ॥२५५॥
 कटम्भरा प्रसारण्यां रोहिण्यां गजयोषिति ।
 कलविक्कायां गोलायां वर्षाभूमूर्खयोरपि ॥२५६॥
 कादम्बरस्तु दध्यग्रे मद्यभेदे नपुंसकम् ।
 स्त्री वारुणीपरमृता भारतीशारिकासु च ॥२५७॥

कालञ्जरी योगिचक्रमेलके भैरवे गिरौ ।
 कुम्भकारी कुलत्यगाच्च पुंलिङ्गे घटकारके ॥२५८॥
 कृष्णसारा शिंशपायां पुंसि स्नुह्यां मृगान्तरे ।
 गिरिसारः पुमान् लोहे वङ्गे मलयपर्वते ॥२५९॥
 घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्त्तपारदे ।
 चराचरं वाच्यलिङ्गमिङ्गे जगति न द्वयोः ॥२६०॥
 चर्मकारः पादूकृति स्त्रियां चर्मकषौषधौ ।
 अथ चक्रधरोऽजेऽहैना त्रिषु ग्रामजालिनि ॥२६१॥
 चित्रटीरो विधौ भालमङ्कितं येन तत्र च ।
 घण्टाकर्णेपहाराय हतच्छागासविन्दुभिः ॥२६२॥
 तालपत्रन्तु ताडङ्गे रण्डायां तालपत्र्यपि ।
 तुङ्गभद्रा नदीभेदे स्त्रियां पुंसि मदीत्कटे ॥२६३॥
 तुण्डकैरी तु कार्पास्यां विम्बिकायामपि स्त्रियाम् ।
 तुलाधारखुलाराशौ पुंसि वाणिजके त्रिषु ॥२६४॥
 अथ तोयधरो मुस्तासुनिषलौषधी घने ।
 दण्डयात्रा दिग्विजये संयानवरयात्रयोः ॥२६५॥
 अथोदशपुरं देशे श्वेऽपि स्यान् नपुंसकम् ।
 दण्डधरः पुमान् पृथ्वीनाथे प्रेताधिपेऽपि च ॥२६६॥
 दिगम्बरः स्यात्क्षपणे नग्ने तमसि शङ्करे ।
 दुरोदरं द्यूतभेदे द्यूतकृत्यणयोः पुमान् ॥२६७॥

देहयात्रा यमपुरोगमने भोजनेऽपि च ।
 हैमातुरो जरासन्धवारणाननयोः पुमान् ॥२६८॥
 धराधरो हरौ शैले धाराधरोऽसिमेघयोः ।
 धाराङ्कुरस्तु नासीरौ शीकरेऽपि घनोपले ॥२६९॥
 धार्तराष्ट्रोऽसितास्याङ्घ्रि हंसे कौरवसर्पयोः ।
 धुन्धुमारः शक्रगोपे गृहधूमे पदालिके ॥२७०॥
 धुरन्धरो धवद्रौ ना वाच्यलिङ्गस्तु धूर्ज्वहे ।
 धृतराष्ट्रः सुराजि स्थान् नागक्षत्रियभेदयोः ॥२७१॥
 धृतराष्ट्री हंसपत्न्यां नभश्चरो विहङ्गमे ।
 विद्याधरो घने वाते निशाचरस्तु रक्षसि ॥२७२॥
 फेरुपेचकसर्पेषु पांशुलायां निशाचरी ।
 निषद्वरस्तु जम्बाले निशायान्तु निषद्वरी ॥२७३॥
 नीलाम्बरः प्रलम्बघ्ने कौण्डिण्ये च शनैश्चरे ।
 भवेत् परिकरः सङ्घे पर्यङ्कपरिवारयोः ॥२७४॥
 प्रगाढगात्रिकाबन्धे समारम्भविवेकयोः ।
 अथ पक्षचरश्चन्द्रे पृथक्चारिगजेऽपि च ॥२७५॥
 भवेत् प्रतिसरो मन्त्रभेदे माल्ये च कङ्कणे ।
 व्रणशुद्धौ चम्पुष्ठे पुंसि न स्त्री तु मण्डने ॥२७६॥
 आरक्षे करस्त्रे च नियोज्ये त्वन्यलिङ्गकः ।
 भवेत् परिसरो मृत्यौ विधावपि च पुंस्ययम् ॥२७७॥

परम्परो मृगभेदे प्रपौत्रे तनयस्य च ।
 परम्परा परिपाठ्यां हिंसासन्तानयोरपि ॥२७८॥
 पयोधरः कोषकारे नारिकेले स्तनेऽपि च ।
 कशेरुमेघयोः पुंसि प्रभाकरोऽग्निसूर्ययोः ॥२७९॥
 प्रतीहारो द्वारि द्वाःस्थे द्वाःस्थितायान्तु येषिति ।
 परिवारः परिजने खड्गकोषे परिच्छदे ॥२८०॥
 पारावारः समुद्रे ना तटद्वये नपुंसकम् ।
 पात्रटीरस्तु पुलिङ्गे युक्तव्यापारमन्त्रिणि ॥२८१॥
 लोहकांस्थरजत्यात्रे सिंहाणे पावकेऽपि च ।
 पारिभद्रस्तु मन्दारे निम्बद्रौ देवदारुणि ॥२८२॥
 पीताम्बरस्तु शैलूषे पुंसि कैटभसूदने ।
 पीतसारो मलयजे गोमेदकमणावपि ॥२८३॥
 पूर्णपात्रं वस्तुपूर्णपात्रे वर्द्धापकेऽपि च ।
 बलभद्रा त्रायमानाकुमार्याः पुंसि सीरिणि ॥२८४॥
 ब्रह्मपुत्रः क्षेत्रभेदे नदभेदे च पुंस्ययम् ।
 वक्रनक्रस्तु पिशुने तथैव शुकपक्षिणि ॥२८५॥
 बार्बटीरो रङ्ग आम्नास्थपङ्कुरे गणिकासुते ।
 वारकीरस्तु पुंसि स्यात् भारग्राहिणि वाङ्मे ॥२८६॥
 यूकायां वेणुवेधिन्यां नीराजितद्वयेऽपि च ।
 विन्दुतन्त्रः पुमान् शारिफलके च तुरङ्गके ॥२८७॥

वीरभट्टे ऽश्वमेधाश्वे वीरश्रेष्ठे च वीरणे ।
 स्याद् वीरतरं वीरणे वीरश्रेष्ठे शरे च ना ॥२८८॥
 महावीरस्तु गरुडं शूरे सिंहे मखानले ।
 वज्रे श्वेततुरङ्गे च सञ्चानविहगेऽपि च ॥२८९॥
 महामात्रः समृद्धे चामात्ये हस्तिपकाधिपे ।
 मणिच्छिदा तु मेदायामृषभाख्यौषधेऽपि च ॥२९०॥
 महेश्वरो महादेवे कथितो ऽधीश्वरेऽपि च ।
 मृगनेत्रा रात्रिभेदे विशेषे योषितस्तथा ॥२९१॥
 रथकारस्तु माहिष्यात् करणीजे च तक्षणि ।
 रागसूत्रं त्वलासूत्रे पट्टसूत्रे नपुंसकम् ॥२९२॥
 लम्बोदरः स्यादुद्धाने गणानामधिपेऽपि च ।
 लक्ष्मीपुत्रस्तु पुंलिङ्गः कामदेवे तुरङ्गमे ॥२९३॥
 व्यवहारो दुर्भेदे स्यान् न्यायेऽपि च पणे स्थितौ ।
 अथ व्यतिकरः पुंसि व्यसन व्यतिषङ्गयोः ॥२९४॥
 वातपुत्रो महाधूर्त्तं भीमसेने हनूमति ।
 विश्वम्भरोऽच्युते शक्रे पुंसि विश्वम्भरा भुवि ॥२९५॥
 विश्वकद्रु स्त्रिषुखले ध्वानाखेटशुनोः पुमान् ।
 विभावरी निशाराख्याः कुट्टन्यां वक्रयोषिति ॥२९६॥
 विवादवस्त्रगुण्याच्च विभाकरोऽग्निसूर्ययोः ।
 वीतिचेत्रोऽनलेऽर्के च शतपत्रः शिखाण्डनि ॥२९७॥

दार्व्याघाटे सारसे च कमले तु नपुंसकम् ।
 शतावरीतुण्डायां स्यादिन्दीवर्यामपिस्त्रियाम् ॥२८८॥
 शिशुमारोऽम्बुसम्भूतजन्तौ तारात्मकाच्युते ।
 भवेत्सहचरो ज्ञिण्यां द्वयोरनुचरे त्रिषु ॥२८९॥
 समुद्रारुः पुमान् ग्राहे सेतुबन्धे तिमिङ्गिले ।
 सम्प्रहारो गतौ युद्धे स्थिरदंष्ट्रो भुजङ्गमे ॥२९०॥
 वराहाकृतिविष्णौ च सुकुमारो मृदौ त्रिषु ।
 पुंसि पुण्ड्राभिधानेक्षौ सूत्रधारः शचीपतौ ॥२९१॥
 नान्द्यन्तरसञ्चारिपात्रशिल्पिप्रभेदयोः ।

रपञ्चकम् ।

तमालपत्रं तापिञ्जे तिलके पत्रकेऽपि च ॥३०२॥
 तालीशपत्रं भूम्यामलकीतालीशयोः स्मृतम् ।
 स्यात् पांशुचामरः पुंसि दूर्वाच्चित्तटीभुवि ॥३०३॥
 वर्द्धापके प्रशंसायां पुरोटौ धूलिगुच्छके ।
 स्यात् पादचत्वरश्वगे सैकते पिप्पलेऽपि च ॥३०४॥
 करके परदोषैकप्रवक्तृपुरुषेऽपि च ।
 पीतकावेरमित्येतत् कुङ्कुमे पित्तलेऽपि च ॥३०५॥
 स्याद्वाजवदरं रक्तामलके लवणेऽपि च ।
 वस्त्रौकसारेन्द्रपुरे कुवेरनलिनीपुरोः ॥३०६॥

विप्रतीसार उद्दिष्टः कौकृत्येऽनुशये रुषि ।
 भवेत् समभिचारस्तु पौनः पुन्यभृशार्थयोः ॥३०७॥
 सर्वतो भद्र इत्युक्तः काव्यचित्रे गृहान्तरे ।
 निम्बे ना सर्वतोभद्रा गम्भारी नटयोषितोः ॥३०८॥
 रान्तवर्गः समाप्तः ।

लैकिकम् ।

लः शक्रे लातु दाने स्याद् ग्रहणेऽपि निगद्यते ।
 लो श्लेषणे च दपले ग्लौ धरण्यां निशापतौ ॥१॥

लङ्किकम् ।

अम्बो रसस्य भेदे स्यादाम्बो चाङ्गेरिकौषधौ ।
 अलिः सुरापुष्पलिङ्गोः पुंस्यालिर्विशदाशये ॥२॥
 त्रिषु स्त्रियां वयस्यायां सेतौ पङ्क्तौ प्रकीर्त्तिता ।
 आलुर्गलन्तिकायां स्त्री क्लीवं मूले च भेलके ॥३॥
 इला कलत्रे सौम्यस्य धरित्यां गवि वाचि च ।
 ओलस्तु गुरणे पुंसि स्यादाद् वाचलिङ्गकः ॥४॥
 कला स्यान् मूलविवृद्धौ शिल्पादावंशमात्रके ।
 षोडशांशे च चन्द्रस्य कलनाकालमानयोः ॥५॥
 कलं षुक्ते त्रिष्वजीर्णे चाव्यक्तमधुरध्वनौ ।
 कलिः स्त्री कलिकायां ना शराजिकलचे युगे ॥६॥

कालो मृतौ महाकाले समये यमकृष्णयोः ।

काला तु कृष्णत्रिवृतामञ्जिष्ठा नीलिनीषु च ॥७॥

काली गौर्यां क्षीरकीटे कालिका मातृभेदयोः ।

कीलो लेशे द्वयोः स्तम्भज्वालाकफोणिशङ्कुषु ॥८॥

कुलं जनपदे गोत्रे सजातीयगणेऽपि च ।

भवने च तनौ क्लीवं कण्टकार्यौषधौ कुलो ॥९॥

अथ कूलं तटे स्वरूपे सैन्यपृष्ठतडागयोः ।

कोलं कोलिफले क्लीवं पिप्पलीचव्ययोः स्त्रियाम् ॥१०॥

नाऽङ्गपालौ शनौ चित्रे वराहोत्सङ्गभेलके ।

खलं भूस्थानकल्केषु नीचक्रुराधमे त्रिषु ॥११॥

खलो वस्त्रप्रभेदे स्याद् गर्ते चर्मणि चातके ।

खली तु हस्तपादावमर्हनाख्यरुजि स्त्रियाम् ॥१२॥

खिलमप्रहतेऽपि स्यात् सारसंक्षिप्तवेधसोः ।

गलः सर्जरसे कण्ठे गुलः स्यादैक्षवे पुमान् ॥१३॥

गुली तु गुटिकारोगभिदोः शुद्ध्यां गुला स्मृता ।

गोला गोदावरीसख्याः कुनटीदुर्गयोः स्त्रियाम् ॥१४॥

पत्राञ्जने मण्डले चालिञ्जरे बालखेलने ।

चला लक्ष्म्यां पुमान् कम्पे कम्पयुक्तेऽभिधेयवत् ॥१५॥

चिल्लः पुमान् क्लिन्ननेत्रे किन्नाल्लेऽप्यभिधेयवत् ।

आतायिनि च संप्रोक्तश्चिल्लो स्यात् क्षुद्रवास्तुके ॥१६॥

चुल्ली चितायामुद्धाने स्त्रियां चेलोऽधमे त्रिषु ।
 नपुंसकन्तु वसने कलं खलितशाव्ययोः ॥१७॥
 क्ली वीरुधि सन्ताने वल्कले कुसुमान्तरे ।
 जलं गोकलने नीरे ह्रीवेरेऽप्यन्यवज्जडे ॥१८॥
 जालं गवाक्ष आनाये क्षारके दन्तवृन्दयोः ।
 जालो नीपद्रुमे जालो पटोलिकौषधौ स्त्रियाम् ॥१९॥
 झला स्यादातपस्योर्मौ दुहितर्यपि च स्त्रियाम् ।
 झिल्ली चीर्यातपरुचो वर्त्यामुदत्तनांशुके ॥२०॥
 तलं स्वरूपेऽनूर्द्ध्वेऽस्त्री क्लीवं ज्याघातवारणे ।
 कानने कार्यवीजे च पुंसि तालमहीरुहे ॥२१॥
 चपेटे च त्सरौ तन्त्रीघाते सव्येन पाणिना ।
 तल्ली तरुण्यां तल्लखु जलाधारान्तरे पुमान् ॥२२॥
 तालः करतलेऽङ्गुष्ठमध्यमाभ्याञ्च सम्मिते ।
 गीतकालक्रियामाने करास्काले द्रुमान्तरे ॥२३॥
 वाद्यभाण्डे च कांस्यस्य त्सरौ ताल्यजटौषधौ ।
 क्लीवन्तु हरिताले स्यात् तुला सादृश्यमानयोः ॥२४॥
 गृहाणां दारुबन्धाय पीठिकायामपीष्यते ।
 राशौ पलशते भाण्डे तलं स्याद् ब्राह्मदारुणि ॥२५॥
 आकाशेऽथ पिचौ न स्त्री दलमुत्सेधखण्डयोः ।
 शस्त्रीच्चेदेऽप्यपद्रव्ये पत्रेऽप्यथ दुलिः स्त्रियाम् ॥२६॥

कमयां ना मुनौ दोला नील्यां यानान्तरेऽपि च ।
 नलः पोटगले रात्रि पितृदेवे कपीश्वरे ॥२७॥
 कमलेऽपि च नव्याञ्च क्रमेण क्लीवयोषिताः ।
 नाला न ना पद्मदण्डे नाली शाककडम्बके ॥२८॥
 नीलन्तु नीलरक्तेना निध्यद्विवानरान्तरे ।
 नीली रुग्भेदनीलिन्याः पलमुन्मानमांसयोः ॥२९॥
 पद्मपत्रयामकुव्योः स्त्री पल्लः स्थूलकुसुमके ।
 पालिः कर्णलताग्रैश्चैव पङ्क्तावङ्गप्रभेदयोः ॥३०॥
 क्वाचादिदेये स्त्री पाली यूकासश्मश्रु योषिताः ।
 पिक्तः पुमान् क्लिन्ननेत्रे किन्नाक्षे पुनरन्यवत् ॥३१॥
 पीलुः पुमान् प्रसूने स्यात् परमाणौ मतङ्गजे ।
 अस्थिखण्डे च तालस्य काण्डपादप्रभेदयोः ॥३२॥
 पलः स्यात् पलके पुंसि विपुलेऽप्यन्यलिङ्गकः ।
 फलं जातीफले सस्ये हेतुत्ये व्यष्टिलाभयोः ॥३३॥
 त्रिफलायाञ्च कक्कोले प्रियङ्गौ तु फली स्मृता ।
 फालः पुंसि महादेवे कालिन्दीभेदनेऽपि च ॥३४॥
 क्लीवं सीरोपकरणे त्रिषु कापासवाससि ।
 बलि दैत्यप्रभेदे च करचामरदण्डयोः ॥३५॥
 उपहारे पुमान् स्त्री तु जरया श्लथचर्माणि ।
 गृहदारुप्रभेदे च जठरावयवैःपि च ॥३६॥

वलं गन्धरसे रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः ।
 पुमान् चलायुधे दैत्यप्रभेदे वायसेऽपि च ॥३७॥
 बलयुक्तेऽन्यलिङ्गः स्याद् वाद्यालके तु योषिति ।
 बल्ली स्यादजमोदायां व्रतत्यामपि योषिति ॥३८॥
 बालोना कुन्तलेऽश्वस्य करिणश्चापि बालधौ ।
 नारिकेले हरिद्रायां मल्लिकाभिद्यपि स्त्रियाम् ॥३९॥
 वाच्यलिङ्गेऽर्भके मूर्खे ह्रीवेरे पुन्नपुंसकम् ।
 अलङ्कारान्तरे मेध्ये बाली बाला चुटौ स्त्रियाम् ॥४०॥
 वेला काले च सोमायामग्न्यैः कूलविकारयोः ।
 अक्लिष्टमरणे रागे ईश्वरस्य च भोजने ॥४१॥
 भक्तः स्यात् पुंसि भक्तूके शस्त्रभेदे पुनर्दयोः ।
 भक्तातक्यां स्त्रियां भल्ली भालं तेजोललाटयोः ॥४२॥
 भेलः स्रवे मुनौ पुंसि भीरावज्ञे च वाच्यवत् ।
 भोलो मीनान्तरे पुंसि त्रिषु कामादिविङ्गले ॥४३॥
 मलोऽस्त्री पापविङ्किट्टे कृपणत्वभिधेयवत् ।
 मल्लः पात्रे कपोले च मत्स्यभेदे बलीयसि ॥४४॥
 मालं क्षेत्रे स्त्रियां पृक्कासजो र्जात्यन्तरे पुमान् ।
 मालुः पत्रलतानार्योः स्त्रियां मूलं शिफाद्ययोः ॥४५॥
 मूलवित्तेऽन्तिके वा ना भे मेला मेलके मसौ ।
 मौलिः किरीटे धम्मिल्ले चूडायामनपुंसकम् ॥४६॥

नाऽशोकद्रौ स्त्रियां भूमौ लोला केलिविलासयोः ।
 शृङ्गारभावचेष्टायां लोलः स्याद्वाच्यलिङ्गकः ॥४७॥
 सदृशे चञ्चले लोला जिह्वाकमलयोः स्त्रियाम् ।
 व्यालो दुष्टगजे सर्पे आपदे नान्यवत् खले ॥४८॥
 विलं छिद्रं गुहायाञ्च पुमानुच्चैः श्रवो हये ।
 शलन्तु शलले पुंसि मृङ्गिन्नेत्रभिदो विधौ ॥४९॥
 शालुः कषायद्रव्ये स्यात् चौरकाख्योषधौ पुमान् ।
 शालिस्तु कलमादौ च गन्धमार्ज्जारके पुमान् ॥५०॥
 शाला दुस्कन्धशाखायां गृहगेहैकदेशयोः ।
 ना झषे शिलमुञ्चे स्याद्गण्डूपद्यां शिली मता ॥५१॥
 स्तम्भशीर्षे शिलाशिल्यौ शिला तु प्रस्तरे मता ।
 तथा मनःशिलायाञ्च दाराधः स्थितदारुणि ॥५२॥
 शीलं स्वभावे सदृत्ते शुक्लो योगान्तरे सिते ।
 नपुंसकन्तरजते शुक्लोऽस्यो रोग आयुधे ॥५३॥
 मृत्युकेतनयोगेषु शुल्या स्यात्पण्ययोषिति ।
 शैलो भूभृति शैलं तु शैलेये तार्क्ष्यशैलके ॥५४॥
 सालः पादपमात्रे स्यात्प्राकारे सर्जपादपे ।
 स्थालं भाजनभेदेऽपि स्थाली स्यात्पाटलोखयोः ॥५५॥
 स्थूलं कूटेऽथ निष्प्रज्ञे पीवरेऽप्यन्यलिङ्गकः ।
 हालो हले पुमान् हाला मदिरायाञ्च योषिति ॥५६॥

हेला स्त्रियामवज्ञायां विलासे वरयोषिताम् ।

लत्रिकम् ।

अनलो वसुभेदेऽग्नावनिलो वसुवातयोः ॥ ५७ ॥
 अर्गला त्रिषु कल्लोलेऽन्तर्दण्डवारयो न ना ।
 अरालः कुटिले सर्जरसे समददन्तिनि ॥ ५८ ॥
 अङ्गुली करशाखायां कणिकायां गजस्य च ।
 अचला वसुधायां स्यादचलः शैलकीलयोः ॥ ५९ ॥
 अमलन्वभ्रके लीवं लक्ष्म्यां स्त्री निर्मले त्रिषु ।
 अञ्जलिस्तु पुमान् हस्तसम्पुटे कुडवेऽपि च ॥ ६० ॥
 अवेलस्त्वपलापे स्यादवेला पूगचर्विते ।
 आभीलं न द्वयोः कृच्छ्रे वाच्यलिङ्गं भयानके ॥ ६१ ॥
 इत्थला तारकाभेदे नाभेदे दैत्यमत्स्ययोः ।
 उत्पली तुषचर्पव्यां लीवं कुष्ठप्रसूनयोः ॥ ६२ ॥
 उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायान्तु योषिति ।
 उज्वलो दीप्तशृङ्गारविशदेषु विकशिनि ॥ ६३ ॥
 उत्फुल्लं करणे स्त्रीणामुत्तानेऽपि विकसरे ।
 उत्ताल उत्कटे श्रेष्ठे विकराले लवङ्गमे ॥ ६४ ॥
 कमलं सलिले ताम्रं जलजे कोष्णि भेषजे ।
 नृगभेदे तु कमलः कमला श्रीवरस्त्रियोः ॥ ६५ ॥
 कपिला रेणुकायाञ्च शिंशपागोविशेषयोः ।

पुण्डरीककरिण्यां स्त्री वर्णभेदे त्रिलिङ्गकम् ॥६६॥
 नाऽनले वासुदेवे च मुनिभेदे च कुकुरे ।
 कम्बलो नागराजे स्यात् सास्त्राप्रावरयोरपि ॥६७॥
 वृमावप्युत्तरासङ्गे सलिले तु नपुंसकम् ।
 करालो दन्तुरे तुङ्गे भीषणे चाभिधेयवत् ॥६८॥
 ससर्जरसतैले ना क्लीवं कृष्णकुठेरके ।
 कन्दलं त्रिषु कपालेऽप्युपरागे नवाङ्कुरे ॥६९॥
 कलध्वनौ कन्दली तु मृगगुल्मप्रभेदयोः ।
 कदलाकदलौ पृश्न्यां कदलीकदलौ पुनः ॥७०॥
 रम्भावृक्षेऽथ कदली पताकामृगभेदयोः ।
 कदला डिम्बिकायाञ्च शाल्मलीभूरुक्षेऽपि च ॥७१॥
 कपालोऽस्त्री शिरोऽस्थि स्याद् घटादेः शकले व्रजे ।
 कण्ठाला तु द्वयोर्द्रोणीप्रभेदे ना क्रमेलके ॥७२॥
 कक्कोलः पुंसि हर्षे स्यादुक्कोलवैरिणोरपि ।
 कामला रोगभेदे वा नानामरुवसन्तयोः ॥७३॥
 कामुके वाच्यलिङ्गेऽथ काकोलं नरकान्तरे ।
 ना कुलाले द्रोणकाके विषभेदे तु न स्त्रियाम् ॥७४॥
 काहला वाद्यभाण्डस्य भेदे चाप्सरसां भिदि ।
 काहली तु तरुण्यां स्यात् काहलश्चरणायुधे ॥७५॥
 शब्दमात्रेऽपि पुलिङ्ग स्त्रिषु शुष्के भृशे खले ।

किट्टालः पुंसि ताम्रस्य कलसे लोहगूथके ॥७६॥
 कीलालं रुधिरं तोये कुशलः शित्तिने त्रिषु ।
 क्षेमे च सुकृते चापि पर्याप्तौ च नपुंसकम् ॥७७॥
 कुवलयोत्पले मुक्ताफले च वदरीफले ।
 कुट्टलो मुकुले पुंसि न द्वयो र्नरकान्तरे ॥७८॥
 कुटिला तगरपाद्यां स्त्री भृगे च वाच्यलिङ्गकः ।
 कुन्तलशृङ्गे बाले यवे पुंभूमि निवृत्ति ॥७९॥
 कुलालः कुक्कुभे कुम्भकारे स्त्रीत्वञ्जनान्तरे ।
 कुम्भिलः शालमीने च चौरश्लोकार्थचौरयोः ॥८०॥
 कुहालः स्यात् पुमान् भूमिदारणे युगपत्रके ।
 कुचेला विद्वकण्यां स्त्री वाच्यवत्तु कुवाससि ॥८१॥
 कुकूलं शङ्कुसङ्कीर्णश्वभ्रे ना तु तुषानले ।
 कुण्डलं कर्णभूषायां पाशेऽपि बलयेऽपि च ॥८२॥
 काञ्चनदुग्दूच्योः स्त्री केवलः कुहने पुमान् ।
 नपुंसकन्तु निर्णो ते वाच्यवच्चैककृतस्त्रयोः ॥८३॥
 केवली ज्ञानभेदेऽथ कोमलं मृदुले जले ।
 कोट्टलो वाद्यभेदे स्यान् नाव्यशास्त्रप्रवक्तारि ॥८४॥
 ग्रन्थिलस्तु करीरद्रौ विकङ्कततरौ पुमान् ।
 संग्रन्थौ त्रिषु गन्धोली भद्राशयोश्च योषिति ॥८५॥

गरलं तृणपूले च विषे माने नपुंसकम् ।
 गोपालो नृपगोपेशे गोकीलो मुषले चले ॥८६॥
 गौरिलस्तु पुमान् लौहचूर्णे स्याद् गौरसर्षपे ।
 चपलः पारदे मीने चौरके प्रस्तरान्तरे ॥८७॥
 चपला कमलाविद्युत्पुंश्वलीपिप्पलीषु च ।
 नपुंसकन्तु शीघ्रे स्याद् वाच्यवत्तरले चले ॥८८॥
 चत्वालो होमकण्डे स्यात्पुंसि दर्भेऽपि दृश्यते ।
 चन्द्रिलः पुंसि वास्तुकशाके भगे च नापिते ॥८९॥
 चच्चला तु तडिल्लक्ष्मणाश्चलः कामुकेऽनिले ।
 चूडाला तृच्चटायां स्त्री चूडावति च वाच्यवत् ॥९०॥
 कृगलं नीलवस्त्रे नाक्वागे स्त्री वृद्धदारके ।
 जम्बालः शैवले पङ्के जगलोमदनद्रुमे ॥९१॥
 मेदके पिष्टमद्ये च पुंसि धूर्त्तेऽभिधेयवत् ।
 जटिला पिप्पली मांस्थो जटायुक्ते च वाच्यवत् ॥९२॥
 जङ्गलं निर्जनस्थाने त्रिलिङ्ग्यां पिशितेऽस्त्रियाम् ।
 जम्बलः पुंसि जम्बीरे बुद्धदेवान्तरेऽपि च ॥९३॥
 जम्बूलस्तु पुमान् जम्बूविटपे क्रकचच्छदे ।
 जाङ्गुली विषविद्यायां जाङ्गुलं जालिनीफले ॥९४॥
 जाङ्गली शूकशीम्व्यां स्त्री जाङ्गलो नाकपिञ्जले ।
 तरलं चच्चले पिङ्गे भास्वरेऽपि त्रिलिङ्गकम् ॥९५॥

चारमध्यमणौ पुंसि यवागूसुरयोः स्त्रियाम् ।
 तण्डुलः स्याद् विडङ्गे च धान्यादिनिकरे पुमान् ॥८६॥
 तमालस्तिलके खड्गे तापिच्छे वरुणद्रुमे ।
 ताम्बूली नागवल्लीनां स्त्री क्रमुके तु नपुंसकम् ॥८७॥
 तातलो रुजि पाके च लोहकूटे मनोजवे ।
 तुमुलः कलिवृक्षे ना क्लीवन्तु रणसङ्कुले ॥८८॥
 तैतिलो गण्डके पुंसि क्लीवन्तु करणान्तरे ।
 दुक्कलं श्लक्ष्णवस्त्रे स्यात्क्षौमे च धवला गवि ॥८९॥
 वृषश्रेष्ठे पुमान् वाच्यलिङ्गः शुक्ले च सुन्दरे ।
 नकुली कुक्कुटीमांस्थोः पशुपाण्डवयोः पुमान् ॥९०॥
 नाकुली कुक्कुटीकन्दे रास्त्रायां च विके स्त्रियाम् ।
 नाभीलं वङ्गणे नार्याः कृच्छ्रगर्भाण्डयोरपि ॥९१॥
 निचुलस्तु निचोले स्यादिज्जलाख्यमहीरुहे ।
 निर्मलं स्यात्तु निर्माल्ये चाभ्रके च नपुंसकम् ॥९२॥
 मलहीनेऽन्यलिङ्गश्च निस्तलं वर्तुले चले ।
 निष्कलस्तु कलाशून्ये नष्टवीथ्ये च वाच्यवत् ॥९३॥
 नैपाली तु नवमालोकुनटीसुवहासु च ।
 पल्लवं तिलचूर्णे च पङ्के मांसे नपुंसकम् ॥९४॥
 ना राक्षसेऽथ पटलं पिटके च परिच्छदे ।
 कर्दिर्द्विगोगतिलके क्लीवं वृन्दे पुनर्न ना ॥९५॥

प्रतलं पातालभेदे तताङ्गुलिकरे पुमान् ।
 पटालं वस्त्रभेदे नौषधौ ज्योत्स्न्यां तु योषिति ॥१०६॥
 प्रवालौऽस्ती कसलये वोणादण्डे च विद्रुमे ।
 पञ्चालीपुत्रिकागीत्याः स्त्रियां पुम्भूम्निनीवृति ॥१०७॥
 पांशुलः पुंश्चले शम्भोः खट्वाङ्गे स्त्र्यसतीभुवोः ।
 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पुंसि स्यात् कुञ्जरज्वरे ॥१०८॥
 पाचलं पाचने नाग्नौ राधनद्रव्यवातयोः ।
 पाटला पाटलौ स्त्री स्यादस्य पुष्पे पुनर्न ना ॥१०९॥
 आशुधान्ये पुमान् श्वेतरक्तवर्णेऽपि वाच्यवत् ।
 पातालं नागलोके स्याद् विवरे बड़वानले ॥११०॥
 पातिली वागुरायां स्यान् नारीपात्रप्रभेदयोः ।
 पिप्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदे च ना तरौ ॥१११॥
 निरंशुके पक्षिभेदे कणायां पिप्पली मता ।
 पिचुलो झावुकेऽपि स्यादिज्जले जलवायसे ॥११२॥
 पिङ्गलो नागभिद्रुद्रचण्डांशुपारिपाश्विके ।
 निधिभेदे कपावग्नौ पुंसि स्यात् कपिलेऽन्यवत् ॥११३॥
 स्त्रियां वेश्याविशेषे च करिण्यां कुमुदस्य च ।
 पित्तला तोयपिप्पल्यां स्त्र्यन्यवत् पित्तसंयुते ॥११४॥
 लीवन्तु तैजसद्रव्ये पिच्छिलो विजिलेऽन्यवत् ।
 स्त्री पोतिकाश्लिंशपयोः शाल्मलीसिन्धुभेदयोः ॥११५॥

पुङ्गलः सुन्दराकारे त्रिषु पुंस्यात्मदेहयोः ।
 पेषलो रुचिरे दक्षे फेनिलोऽरिष्टपादपे ॥११६॥
 ना सफेने त्रिषु क्लीवं कोलीमदनयोः फले ।
 बङ्गला नीलिकायां स्यादेलायां गवि योषिति ॥११७॥
 कृत्तिकासु स्त्रियां भूमि विहायसि न पुंसकम् ।
 पुंस्यग्नौ कृष्णपक्षे च वाच्यवत् प्राज्यकृष्णयोः ॥११८॥
 वरला वारला चापि गन्धोलीहंसकान्तयोः ।
 वार्हलं दुर्हिने मेलानन्दायां वार्हलः स्मृतः ॥११९॥
 मङ्गला सितदूर्वायामुमायां पुंसि भूमिजे ।
 नपुंसकन्तु कल्याणे सर्वार्थरक्षणेऽपि च ॥१२०॥
 मण्डलं परिधौ कोठे देशे द्वादशराजसु ।
 क्लीवेऽथ निवहे विम्बे त्रिषु पुंसि तु कुक्कुरे ॥१२१॥
 मञ्जुलं त्रिषु मञ्जौ ना जलरङ्गौ नपुंसकम् ।
 जलाच्चले निकुञ्जे च महिला फलिनीस्त्रियोः ॥१२२॥
 मातुलो ब्रीहिभिन्नातभ्रात्रोश्च मदनद्रुमे ।
 धूत्तरे माचलो वान्दचौरे च ग्राहरोगयोः ॥१२३॥
 मूषलं स्यादयोधे च पुन्नपुंसकयोः स्त्रियाम् ।
 तालमूल्यामाखुपर्णी गृहगोधिकयोरपि ॥१२४॥
 मृणालं नलदे क्लीवं पुन्नपुंसकयोर्विसे ।
 मेखला खङ्गबन्धे स्यात् काञ्चीशैलनितम्बयोः ॥१२५॥

यमलं युगले क्लीवं यमली चाटिकादये ।

रसाला रसनादूर्वाविहारीमार्जितासु च ॥१२६॥

रसालं सिल्लके बालेरसालश्चेत्तुचूतयोः ।

रामिलोरमणे कामे लाङ्गुलं पुच्छशेफयोः ॥१२७॥

लाङ्गली तोयपिप्पल्यां क्लीवन्तु कुसुमान्तरे ।

गोदारणे तणराजगृहदारुविशेषयोः ॥१२८॥

लोहलः शृङ्खलाचार्येऽव्यक्तवाचिनि च त्रिषु ।

वज्जुलः पुंसि तिनिशे वेतसाशोकयोरपि ॥१२९॥

वण्ठालो युद्धभेदे च नौकायाञ्च खनित्रके ।

वातूलः पुंसि वात्यायां वाच्यवन्मासुतासहे ॥१३०॥

वामिलो दार्भिके वामे त्रिषु स्याद् विमला स्त्रियाम् ।

शातलायां भुवोभेदे निर्मालेत्वभिधेयवत् ॥१३१॥

विपुलः पृथुलेऽगाधे मेरुपश्चिमभूधरे ।

विदुलस्तु पुमानम्बुवेतसे वेतसेऽपि च ॥१३२॥

विडालो नेत्रपिण्डे स्याद् वृषदंशकके पुमान् ।

विशाला त्विन्द्रवारुण्यामुज्जयिन्यान्तु योषिति ॥१३३॥

मृगपक्षिभिदो पुंसि पृथुले त्वभिधेयवत् ।

वृषलो गृज्जने शूद्रे चन्द्रगुप्तेऽपि राजनि ॥१३४॥

शकलं त्वचि खण्डे स्याद् रागवस्तुनि वत्कले ।

शम्बलोऽस्त्री सम्बलवत् कुलपाथेय मत्सरे ॥१३५॥

श्यालुः स्यादजगरे निद्राशीले च कुकुरे ।
 शृङ्गालुः दीर्घदिन्यां स्त्री शृङ्गायुक्ते तु वाच्यवत् ॥१३६॥
 श्यामलः पिप्पलं कृष्णं शार्दूलो राक्षसान्तरे ।
 व्याघ्रे च पशुभेदे च सत्तमे तत्तरस्थितः ॥१३७॥
 शाल्मलि स्तारुभेदे स्याद् दीपभेदेऽपि च द्वयोः ।
 श्रीफलः पुंसि मालूरे धात्रीनीलिकयोः स्त्रियाम् ॥१३८॥
 शीवलं स्याच्च शैवाले शैले ये च नपुंसकम् ।
 शीतलं पुष्पकाशीशे शैलजे मलयोद्भवे ॥१३९॥
 पुमानसनपर्ण्यां स्यात् शिशिरे वाच्यलिङ्गकम् ।
 शृगालो वज्रके दैत्यभेदे ना डमरे स्त्रियाम् ॥१४०॥
 शृङ्खला पुंस्कटी वस्त्रवन्धे च निगडे त्रिषु ।
 शैवलं पद्मकाष्ठे स्यात् शैवालेऽपि पुमानयम् ॥१४१॥
 शौष्कलः शूष्कमांसस्य पणके पिशिताग्निनि ।
 पण्डाली तैलमाने च सरसीकामुकस्त्रियोः ॥१४२॥
 सरलः पूतिकाष्ठे नाऽथोदारावक्रयोः स्त्रिषु ।
 सङ्कुलं त्रिषु विसृष्टवाचि व्याप्तेऽथ सप्तला ॥१४३॥
 नवमाली चर्मकषागुञ्जासु पाटलौ स्त्रियाम् ।
 सन्धिला तु सुरुङ्गायां नदीमदिरयोः स्त्रियाम् ॥१४४॥
 सिध्मला मत्स्यविकृतौ वाच्यवत्तु किनासिनि ।
 सुवेलः प्रणते शान्ते त्रिषु ना पर्वतान्तरे ॥१४५॥

सुतलोऽङ्गालिकावन्धनागलोकप्रभेदयोः ।

हिङ्गुलोवर्णकद्रव्ये ना भण्टाक्यान्तु हिङ्गुली ॥१४६॥

हेमलः स्वर्णकारे स्यात् कृकलासे शिलान्तरे ।

लचतुष्कम् ।

अक्षमालाऽक्षस्त्रे स्यादरुन्धत्यामपि स्त्रियाम् ॥१४७॥

अङ्गुपाली परीरम्भे धात्रीवैदिकयोः स्त्रियाम् ।

अथातिबलः प्रबले त्रिषु स्त्रीलौषधीभिदि ॥१४८॥

उदूखलं गुग्गुलौ स्यादुलूखलेऽपि न द्वयोः ।

एकाष्टीला वनतित्तिकौषधौ पुंसि वक्रपुष्पे च ॥१४९॥

कलकल उक्तः कौलाहले तथा सालनिर्झासे ।

अथ कर्मफलं कर्मरङ्गकर्मविपाकयोः ॥१५०॥

कन्दरालः पुमान् गर्दभाण्डे स्रक्षतरावपि ।

कमण्डलुः स्यात् करके नस्त्री ना स्रक्षपादपे ॥१५१॥

कुलहलं कौतुके स्यात् प्रशस्तेऽपि च दृश्यते ।

खतमालस्तु पुंलिङ्गे धूमेऽपि च बलाहके ॥१५२॥

गण्डशैली ललाटे स्यात् च्युतस्थूलोपले गिरिः ।

गन्धफल्यपि गुन्द्रायां चम्पकस्य च कीरके ॥१५३॥

चक्रवालोऽद्रिभेदे स्याच्च चक्रवालन्तु मण्डले ।

जलाच्चलं स्वतो वारिनिर्गमे शैवलेऽपि च ॥१५४॥

दलामलं मरुवके दमनेऽपि नपुंसकम् ।
 ध्वनिनाला तु वीणायां वेणुकाहलयोरपि ॥१५५॥
 स्यात् परिमलेऽतिमर्दातिमनोहरगन्धयोश्चापि ।
 सुरतोपमर्दविकसच्छरीररागादिसौरभे पुंसि ॥१५६॥
 अथ घोटगलः पुंसि नले च काशमत्ययोः ।
 भवेद् बज्रफलो नीपे नाऽऽमलक्यान्तु योषिति ॥१५७॥
 भस्मतूलं ग्रामकूटे पांशुवर्षे हिमेऽपि च ।
 भद्रकाली तु गन्धाल्यां कात्यायन्यामपि स्त्रियाम् ॥१५८॥
 महाकालो महादेवे किम्याके प्रमथान्तरे ।
 भवेन्मदकलो मत्तेभमदाव्यक्तवाचिनाः ॥१५९॥
 महाबलं सीसकेऽतिबलायां स्त्रीबलान्तरे ।
 त्रिलिङ्गं मणिमाला तु हारे दन्तक्षतान्तरे ॥१६०॥
 महानीलो भृङ्गराजे मणिनागविशेषयोः ।
 मुक्ताफलन्तु कर्पूरे मौक्तिके लवलीफले ॥१६१॥
 स्यान्मृत्युफला कदल्यां महाकालफले पुमान् ।
 भवेद् यवफलो वेणौ मांसीकुटजयोरपि ॥१६२॥
 रजस्वला पुष्पवत्यां स्त्रियां स्यात् सौरभे पुमान् ।
 वातकेलिः कलालापे पिङ्गदन्तक्षते पुमान् ॥१६३॥
 अथ वायुफलं शक्रफार्मुके करकेऽपि च ।
 भवेद् विचकिली मल्लीप्रभेदे मदने पुमान् ॥१६४॥

वृहन्नला गुडाकेशे महाघोटगले पुमान् ।
 सदाफलः स्कन्दफले नारिकेलेऽप्युदुम्बरे ॥१६५॥
 सिनीवाली तु दृष्टेन्दुकलामादुर्गयोरपि ।
 अथ सौर्व्वचलं सर्ज्जचारि च लवणान्तरे ॥१६६॥
 हस्तिमल्लोऽध्रमातङ्गे शङ्खनागे विनायके ।
 हरितालं धातुभेदे स्त्री दूर्वाकाशरेखयोः ॥१६७॥
 हलाहलो ब्रह्मसर्पेऽञ्जनायां ना विषेऽस्तियाम् ।

लपच्चकम् ।

आसुतोबल आख्यातः कन्यापालकयज्वनोः ॥१६८॥
 उद्दण्डपालः पुंसि स्यात् सर्पमत्स्यप्रभेदयोः ।
 एककुण्डल आख्यातो बलभट्टे धनाधिपे ॥१६९॥
 कृपीटपाल उद्दिष्टः केनिपातसमुद्रयोः ।
 स्यात् पाण्डुकम्बलः श्वेतप्रावारयावभेदयोः ॥१७०॥
 भवेत् सुरतताली तु दूतिकायां शिरःस्रजि ।

लान्तवर्गः समाप्तः ।

वैककम् ।

वः सान्त्वने च वाते च वरुणे च निगद्यते ।
 वं प्रचेतसि जानीयादिवार्ये च तदव्ययम् ॥१॥
 स्वः स्यात्पुस्यात्मनिजातौ त्रिष्व्वात्मोये धनेऽस्तियाम् ।

वदिकम् ।

अविर्नाथे रवौ मेघे शैलमूषिककम्बले ॥२॥
 अश्वः पुञ्जातिभेदे च तुरगे च पुमानयम् ।
 उर्ध्वं स्यादुच्छ्रिते तुङ्गे चोपरिष्ठादपि स्मृतम् ॥३॥
 क्षवः क्षुते राजिकायां कविर्वाल्मीकिप्रक्रयोः ।
 सूरौ काव्यकरे पुंसि स्यात् खलीने तु योषिति ॥४॥
 कण्वं पापे मुनौ पुंसि कण्वं बीजे च शीघ्रुनः ।
 पापे क्षीवं नपुंसके षण्डेऽन्यवद्विक्रमे ॥५॥
 स्यात्तु ग्रीवा कन्धरायां तच्छिरायाच्च योषिति ।
 चाव्वीं तु शोभनावुद्धौ । ज्यौत्स्नाधनदभार्ययोः ॥६॥
 क्वविः शोभारुचा र्योषिज्जवो वेगवति त्रिषु ।
 पुंलिङ्गस्तु भवेद् वेगे चोद्धपुष्पे जवा स्मृता ॥७॥
 जीवः प्राणिनि वृक्षौ च वृक्षभेदे वृहस्पतौ ।
 जीवा जीवन्तिकामौर्वीवचाश्चित्तभूमिषु ॥८॥
 न स्त्री तु जीविते तत्त्वं स्वरूपे परमात्मनि ।
 स्याद् विलम्बितनृत्ये च द्रवः प्रद्रावनर्मणोः ॥९॥
 रसेऽपि द्रवद्रावौ तु वनवक्त्रौ वनेऽप्युभौ ।
 द्वन्द्वं रहस्ये कलहे तथा मिथुनयुग्मयोः ॥१०॥
 द्राव्वीं दारुहरिद्रायां तथा गोजिह्विकौषधौ ।
 द्यौः स्त्री स्वर्गे च गगने दिवं क्षीवं तयोः स्मृतम् ॥११॥

देवो मेघे सुरे राज्ञि स्यान् नपुंसकमिन्द्रिये ।
 देवी कृताभिषेकायां तेजनीपृक्षयोरपि ॥१२॥
 ध्रुवः पुमान् नरे धूर्त्ते पत्न्यौ वृक्षान्तरेऽपि च ।
 ध्रुवः शङ्खौ हरे विष्णौ वटे चोत्तानपादजे ॥१३॥
 वसुयोगभिदोः पुंसि क्लीवं निश्चिततर्कयोः ।
 स्त्रीमूर्ध्वाढ्योः शालपर्ण्यां गीतिसुगम्भेदयो स्त्रिषु ॥१४॥
 सन्तते शाश्वते चाथ नवं नव्ये पुमान् स्तुतौ ।
 नीवी परिपणे स्त्रीणां कटीवसनबन्धने ॥१५॥
 पक्वं परिणतेऽपि स्याद् विनाशाभिमुखे त्रिषु ।
 स्रवः स्यात् स्रवने भेले भेकेऽवौ श्वपचेऽपि च ॥१६॥
 शाखासृगे च कुलके प्रवणे पक्वटी दुमे ।
 क्लारण्डवाख्याविहगे शब्दे सुतगतौ पुमान् ॥१७॥
 कैवर्त्तीमुस्तके गन्धहणेऽपि स्यान् नपुंसकम् ॥
 पाश्वर्कं कक्षाधरे चक्रोपान्ते पर्शुगणेऽपि च ॥१८॥
 प्राध्वन्तु प्रणते चातिदूरवर्त्मनि बन्धने ।
 पृथ्वीभूमौ महत्याच्च त्वक्पत्न्यां कृष्णजीरके ॥१९॥
 भवः क्षेमेशसंसारे सत्तायां प्राप्तिजन्मनोः ।
 भावः सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु ॥२०॥
 क्रियालीलापदार्थेषु विभूतिबुधजन्तुषु ।
 रत्यादौ चाथ रेवा स्यान् नील्यां रत्यां नदीभिदि ॥२१॥

लवी लेशे विनाशे च केदने रामनन्दने ।
 लट्ठा करञ्जभेदे स्यात् फले वाद्ये खगान्तरे ॥२२॥
 लघ्वी लाघवयुक्तायां प्रभेदे स्यन्दनस्य च ।
 विश्वा त्वतिविषायां स्त्री जगति स्यान् नपुंसकम् ॥२३॥
 न ना शुण्यां पुंसि देवप्रभेदेष्वखिले त्रिषु ।
 वित्त्वं फले श्रीफले ना श्वः स्यात् कुणपे पुमान् ॥२४॥
 नपुंसकन्तु पानीये शिवि भूर्ज्जे नृपे पुमान् ।
 शिवो मोक्षेमहादेवे कीलकग्रहयोगयोः ॥२५॥
 बालुके गुगुलौ वेदे पुण्डरीकद्रुमे पुमान् ।
 सुखक्षेमजले स्त्रीवं शिवा झ्वाटामलौषधौ ॥२६॥
 अभयामलकीगौरी फेरुसक्तुफलाखपि ।
 शुल्वं ताम्रं यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ ॥२७॥
 सत्वं गुणे पिशाचादौ बले द्रव्यस्वभावयोः ।
 आत्मत्वे व्यवसायासुचित्तेष्वस्त्री तु जन्तुषु ॥२८॥
 सयो यज्ञे च सन्ताने सान्त्वं दान्तिण्यसामनोः ।
 सुवा द्वयो र्यज्ञपात्रे शक्तकीमूर्खयोः स्त्रियाम् ॥२९॥
 हव आज्ञाध्वराङ्गाने ह्रस्वो न्यक् खर्खयोः स्त्रिषु ।

वचिकम् ।

अक्षीवं वशिरे शिग्रौ नाऽमत्ते पुनरन्यवत् ॥३०॥

अभावा मरणेऽसत्त्वे आहवो युद्धयज्ञयोः ।

आर्त्तवं स्त्रीरजःपुष्पे क्लीवं स्यादृतुजे त्रिषु ॥३१॥

आश्रवोऽङ्गीकृतौ क्लेशे नाऽन्यवत् वचनस्थिते ।

उद्धवो यादवभिदि महे च क्रतुपावके ॥३२॥

उत्सवो मह उत्सेके इच्छाप्रसवकोपयोः ।

कारवी मधुरादीप्यत्वक्पत्रीकृष्णजीरके ॥३३॥

कितवस्तु पुमान् मत्ते वच्चके कनकाङ्गये ।

केशवोऽजे च पुन्नागे पुंसि केशवति त्रिषु ॥३४॥

कैतवन्तु क्ले द्यते कैरवः कितवे रिपौ ।

नपुंसकच्च कुमुदे चन्द्रिकायान्तु कैरवो ॥३५॥

गाण्डीवो गाण्डवश्चास्त्री कार्मुकेऽर्जुनकार्मुके ।

गालवस्तु मुनौ लोधे ताण्डवोऽस्त्री तृणान्तरे ॥३६॥

भवेदुद्धतनृत्ये च त्रिदिवा सरिदन्तरे ।

पुंसि स्वर्गे दीदिविर्ना धिषणेऽन्ने तदस्त्रियाम् ॥३७॥

निष्पावः शूर्पपवने राजमाषे कडङ्गके ।

पवने शिम्बिकायां ना निर्विकल्पेऽन्यलिङ्गकः ॥३८॥

निङ्गवः पुंसि निहतावविश्वासापलापयोः ।

पल्लवोऽस्त्री किसलये विटपे विस्तरे वने ॥३९॥

शृङ्गारेऽलक्तरागे च प्रभावः शान्तिर्तेजसोः ।

पञ्चत्वं पञ्चानां भावे प्राणानामत्ययेऽपि च ॥४०॥

प्रभवो जन्ममूले स्याज् जन्महेतौ पराक्रमे ।

ज्ञानस्य चादिमस्थाने प्रसवो गर्भमोचने ॥४१॥

उत्पादे स्यादपत्येऽपि फले च कुसुमेऽपि च ।

प्रसेवः पुंसि वीणाङ्गे स्यूते च पार्थिवो नृपे ॥४२॥

पार्थिवो तु सीताजं स्त्री पृथिव्या विवृतौ त्रिषु ।

पुङ्गवः स्याद् वलीवर्हे प्रभेदेऽप्यौषधस्य च ॥४३॥

~~उत्तरस्थः पुनः जेष्ठे फेरवो जम्बुकेऽस्रपे ।~~

वल्गवः स्तूपकारे स्याद् भीमसेने च गोदुहि ॥४४॥

बान्धवो ज्ञातिसुहृदो भार्गवो गजधन्विनोः ।

शूक्रे परशुरामे च भार्गवो पार्व्वतीश्रियोः ॥४५॥

दूर्वायां भैरवः पुंसि शङ्करे भीषणे त्रिषु ।

माधवोऽजे मधौ राधे यादवे ना स्त्रियां मिसौ ॥४६॥

मधुशर्करावासन्तीकुट्टनीमदिरासु च ।

गोमहिष्यादिसम्यत्तौ यादवः पुंसि केशवे ॥४७॥

राजीवं नलिने ना तुभेदे हरिणमीनयोः ।

राघवोऽब्धेर्महामो नभेदे च रघुवंशजे ॥४८॥

रौरवो नरके घोरं वड्ढवा द्विजयोषिति ।

अश्यायां कुम्भदास्याञ्च नारीजात्यन्तरेऽपि च ॥४९॥

बाडवं करणे स्त्रीणां धोटकौघे नपुंसकम् ।

पातान्नेन स्त्रियां पुंसि ब्राह्मणे वड्ढवानले ॥५०॥

विभवो रैमोक्षैश्चर्य्ये विद्रवो विद्रुतौ धियि ।

विभावः स्यात् परिचये रसस्योद्दीपनादिषु ॥५१॥

शात्रवं भावसंहृत्योः शत्रूणां शात्रवो द्विषि ।

षाड्वो गानरसयोः सचिवो मन्त्रिणि स्मृतः ॥५२॥

सहाये सम्भवो हेतावुत्पत्तौ मेलकेऽपि च ।

आधारानतिरिक्तत्वेऽप्याधेयस्य निगद्यते ॥५३॥

सुग्रीवो वासुदेवस्य च जे नानावर्तने च ।

सुषवी कारवेले स्यात् कृष्णजीरकजीरयोः ॥५४॥

सैन्धवोऽस्त्री माणिमन्ये नाऽश्वे सिन्धुभवे त्रिषु ।

वचतुष्कम् ।

अनुभावः प्रभावे स्यान् निश्चये भावबोधके ॥५५॥

भवेदभिषवः स्नाने मद्ये सन्धानयज्ञयोः ।

अपक्ववस्तु पुंलिङ्गः स्मृतः स्नेहापलापयोः ॥५६॥

आदीनवः पुमान् दोषे परिक्लेशदुरन्तयोः ।

उपस्रवः सैहिकेये विज्ञवोत्पातयोरपि ॥५७॥

कुशीलवस्तु वाल्मीकौ नटयाचकयोरपि ।

जलविल्वः कर्कटे स्यात् पञ्चाङ्गे जलचत्वरे ॥५८॥

जीवञ्जीवश्चकारे स्याद् द्रुमभेदेऽपि पुंस्ययम् ।

धामार्गवस्तु पुंसि स्यादपामार्गे च घोषके ॥५९॥

पारिष्ववश्चाकुले स्याच्चञ्चले च पराभवः ।

तिरस्कारे विनाशे च पुंसि पारशवः पुमान् ॥६०॥

परस्तीतनये शस्त्रे द्विजात् शूद्रासुतेऽपि च ।

पुटयीवस्तु पुंलिङ्गो गर्गरीताम्रकुम्भयोः ॥६१॥

बलदेवो बले वाते त्रायमाणौषधौ स्त्रियाम् ।

रन्ति देवस्तु नृपते भेदे च गरुडध्वजे ॥६२॥

रोहिताश्वश्चित्रभानौ हरिश्चन्द्रनृपात्मजे ।

अथ शीतशिवं क्लीवं शैलेयमाणिमन्थयोः ॥६३॥

पुंसि सक्तफलावृत्ते तथा मधुरिकौषधौ ।

सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधौ ॥६४॥

सहदेवी तु सर्पाढ्यां पुंसि स्यात् पाण्डवे पुनः ।

वपञ्चकम् ।

आशितम्भवमन्नाद्ये तप्तौ स्यादाशितम्भवः ॥६५॥

वान्तवर्गः समाप्तः ।

शैककम् ।

शं वदन्ति बुधाः श्रेयः शश्व शस्त्रं निगद्यते ।

शीश्व शयनमित्याहुः शास्त्रं शा च निगद्यते ॥१॥

शद्विकम् ।

अंशुरर्कप्रभोस्त्रेषु नाऽऽशा तृष्णादिशोः स्त्रियाम् ।

आशु धान्यान्तरे शीघ्रेऽपीशा लाङ्गलदण्डके ॥२॥

ईशः प्रभौ मचादेवे काशी वाराणसीपुरे ।

न स्त्रियां तृणभेदे स्यात् कीशो दिगम्बरे कपौ ॥३॥

कुशी फाले कुशा रज्वां त्रिषु पापिष्ठमत्तयोः ।

योक्तरामसुतद्वीपे ना दर्भेऽस्त्री कुशं जले ॥४॥

केशः स्यात् पुंसि वरुणे ह्रीवरे कुन्तलेऽपि च ।

क्लेशो दुःखेऽपि कोपेऽपि व्यवसायेऽपि दृश्यते ॥५॥

केशोऽस्त्री कुङ्गले पात्रे दिव्ये खड्गपिधानके ।

जातिकोपे ऽर्थसङ्घाते पेश्यां शब्दादिसंग्रहे ॥६॥

दर्शस्तु स्यादमावस्यायागभेदावलोकने ।

दंशः कीटविशेषे च वर्मदंशनयोः पुमान् ॥७॥

दशा वस्यादोपवर्त्या वस्त्रान्ते भूम्नि योषिति ।

दृक् स्त्रियां दर्शने नेत्रे बुद्धौ च त्रिषु वीक्षके ॥८॥

नाशः पलायनेऽपि स्यान् निधनानुपलम्भयोः ।

निशा दारुहरिद्रायां स्यात् त्रियामाहरिद्रयोः ॥९॥

पशु मृगादिदेवाजे नाऽव्ययं पशु दर्शने ।

पाशः केशादिपूर्वः स्यात् तत्सङ्घे कर्णपूर्वकः ॥१०॥

सुकर्णे च स्वसामर्थ्यान् मृगपक्ष्यादिवन्धने ।

पांशुर्धूलौ च शस्यार्थचिरसञ्चितगोमये ॥११॥

पेशो सुपक्वकलिके मांस्यां खड्गपिधानके ।

मांसपीण्डामण्डभेदे राशि र्मेषादिपुञ्जयोः ॥१२॥

वंशः पुंसि कुले वेणौ पृष्ठावयववर्गयोः ।

वशा बन्ध्यासुतायोषास्त्रीगवोकरिणीषु च ॥१३॥

त्रिध्वायत्ते क्लोवमायत्तत्वे चेच्छाप्रभुत्वयोः ॥

विट् पुंसि मनजे वैश्ये वेशो वेश्यागृहे गृहे ॥१४॥

नेपथ्ये च शशो बाले लोभे नृपशुभेदयोः ।

स्पर्शो रुजायां दाने च स्पर्शने स्पर्शकेऽपि च ॥१५॥

स्पर्शः स्यात् सम्पराये च प्रणिधावपि पुंस्ययम् ।

शत्रिकम् ।

आदर्शो दर्पणे टीकाप्रतिपुस्तकयोरपि ॥१६॥

उडुशो ग्रन्थभेदे स्यादुडुशश्चन्द्रिकापतौ ।

उपांशुर्जपभेदे स्यादुपांशु विजनेऽव्ययम् ॥१७॥

कपिशस्त्रिषु श्यावे स्त्री माधव्यां सिल्लके पुमान् ।

कर्कशः काशमर्द्देक्षु कामिल्येष्वयसौ पुमान् ॥१८॥

त्रिषु साहसिके क्रूरे दृढामहणनिर्दये ।

कोनाशः कर्षकक्षुद्रोपांशुघातिषु वाच्यवत् ॥१९॥

यमे ना कुलिशो न स्त्री दम्भोलौ ना ब्रह्मान्तरे ।

गिरिशोऽदिपतौ वाचस्पतिशङ्करयोः पुमान् ॥२०॥

तुङ्गीशस्तु पुमान् गौरीवल्लभेहिमदीधितौ ।

दुःस्पर्शो धन्वयासे ना कण्टकार्यां स्त्रियां त्रिषु ।

खरस्पर्शोऽथ निस्त्रिंशः खड्गे ना निर्दये त्रिषु ॥२१॥

निर्वेशस्तु पुमान् भोगे वेतने मूर्च्छनेऽपि च ।
 निवेशः पुंसि विन्यासे शिविरोदाहयोरपि ॥२२॥
 निदेशः शासनेऽपि स्यात् कथनोपान्तयोरपि ।
 नीकाशो निश्चये तुल्ये पलाशं कदने मतम् ॥२३॥
 शठीकिंशुक रक्षःसु पुंसि स्याद् हरिते त्रिषु ।
 प्रकाशस्तु स्फुटे ख्याते प्रहासातपयोरपि ॥२४॥
 प्रदेशो देशमात्रे स्यात् तर्जन्यङ्गुष्ठसम्मिते ।
 भित्तावपि च पिङ्गाशो नीलिकायां नपुंसकम् ॥२५॥
 जात्यस्वर्णे पुमान् पक्षीपतौ मत्स्यान्तरेऽपि च ।
 वालिशश्च शिशौ मूर्खे भूकेशः शैवले वटे ॥२६॥
 भूकेश्यवलगुजेऽपि स्यात् लोमशो मुनिमेषयोः ।
 लोमान्विते स्त्रियां काकजङ्घामांसीवचासु च ॥२७॥
 शूकशिवि महामेदाकाशीशे शाकिं नीभिदि ।
 विवशस्त्रिष्ववस्थात्मारिष्टदुष्टधियोरपि ॥२८॥
 विकाशः पुंसि विजने प्रकाशे सदृशं समे ।
 उचिते चाथ संवेशः स्वापस्त्रीरतबन्धयोः ॥२९॥
 सुखाशो वरुणे राजतिनिशे सुखभोजने ।
 हताशो निर्द्वये चाशारहिते पिशुनेऽपि च ॥३०॥

शचतुष्कम् ।

अपदेशः पुमान् लक्ष्ये निमित्तव्याजयोरपि ।

अपभ्रंशस्तु पतने भाषाभेदापशब्दयो ॥३१॥
 आश्रयाशः पुमान् वक्त्रौ त्रिषु चाश्रयनाशके ।
 उपसर्गः सर्गमात्रे स्नानाचमनयोरपि ॥३२॥
 उपदंशो विदंशे च मेढ्ररोगान्तरेऽपि च ।
 क्रूरदृक् पिशुने वाच्यलिङ्गः पुंसि शनैश्चरे ॥३३॥
 खण्डपशुः पशुरामे शङ्करे चूर्णलेपिनि ।
 चण्डानयनानैपज्ये सिद्धकातनयऽपि ना ॥३४॥
 जीवितेशो यमे पुंसि त्रिषु स्याज् जीवितेश्वरे ।
 नागपाशः पुमान् स्त्रीणां करणे वरुणायुधे ॥३५॥
 पञ्चदशी त्वमावास्यापौर्णमास्याश्च योषिति ।
 प्रतिस्यशः सहाये स्याद् वात्ताहरपुरोगयोः ॥३६॥
 परिवेशो वेश्मने स्यात् परिधावपि पुंस्ययम् ।
 पादपाशो खड्गकायां शृङ्खलायामपि स्त्रियाम् ॥३७॥
 पुरोडाशो हविर्भेदे चमस्यां पिष्टकस्य च ।
 ऊतशेषे च भूमिस्पृक् पुंसि मानुषवैश्ययोः ॥३८॥
 शान्तवर्गः समाप्तः ।

पैककम् ।

षः कचे पुंसि विज्ञेयः श्रेष्ठे स्यादभिधेयवत् ।
क्षः संवर्त्ते राक्षसे च नरसिंहे च विद्युति ॥१॥
क्षेत्रे नाशे क्षेत्रपाले क्षि निर्वासे गतौ क्षये ।

षद्विकम् ।

अक्षो ज्ञातार्थशक्त्यप्यपराहेतुः चान्यत्र ॥२॥
रुद्राक्षेन्द्राक्षयोः सर्पे विभीतकतरावपि ।
चक्रे कर्षे पुमान् कीवं तुल्ये सौवर्चलेन्द्रिये ॥३॥
उषा वाणसुतारात्योरुषः कामिनी गुग्गुलौ ।
रात्रिशेषे उषायान्तु केचिदाहुस्तदव्ययम् ॥४॥
उषः क्षारमृत्तिकायां प्रभातेऽपि पुमानयम् ।
तत्सन्ध्यायाञ्च रन्ध्रे च चन्दनाद्रौ श्रवोविले ॥५॥
ऋषिर्वेदे वशिष्ठादौ दीधितौ च पुमानयम् ।
ऋक्षः पर्वतभेदे स्याद् भक्षूके शोणके पुमान् ॥६॥
क्षतवेधनेऽन्यलिङ्गे नक्षत्रे पुनपुंसकम् ।
कक्षा स्यादन्तरोयस्य पश्चादञ्चलपक्षवे ॥७॥
सर्द्धास्यदेना दोर्मूले कच्छवीरुत्तृणेषु च ।
कर्षो ना कर्षणे मानप्रभेदे पुनपुंसकम् ॥८॥
कर्षूः पुमान् करीषाग्नौ स्त्रियां कुल्येष्टिखातयोः ।

काक्षी तुवरिकायाञ्च सौराष्ट्रमृदपि स्त्रियाम् ॥८॥

कोषोऽस्त्री कुङ्कुले पात्रे दिव्ये खड्गपिधानके ।

जातिकोषेऽर्थसङ्घाते पेभ्यां शब्दादिसङ्ग्रहे ॥९॥

घोष आभीरपत्न्यां स्याद् गोपालध्वनिघोषके ।

कांक्षे चाम्बुदनादे ना घोषा मधुरिकौषधौ ॥१०॥

चोक्षो गोते शुचौ दक्षे तथा तीक्ष्णमनोज्ञयोः ।

झषा नागबलायां स्त्री तापमत्स्याटवीष ना ॥११॥

तर्षालिप्सोदन्ययोस्त्रिट् कान्तौवाचिरुचौ स्त्रियाम् ।

तुषोधान्यत्वगक्षद्रोस्तृषा लिप्सात्षोः स्त्रियाम् ॥१२॥

टट् लिप्सायामुदन्यायां स्तरपुत्र्यामपि स्त्रियाम् ।

दक्ष स्त्रिषु पटौ पुंसि ताम्रचूर्णे प्रजापतौ ॥१३॥

मुनिभेदे हरवृषे दुमभेदे स्त्रियां भुवि ।

दोषः स्याद् दूषणेपापे दोषा रात्रौ भुजेऽपि च ॥१४॥

ध्माङ्गो मत्स्यात् खगे काके तक्षके भिक्षुकेऽपि च ।

ध्माङ्गीककोलिकायां स्थान् न्युत्तंकात्स्त्रिषु तृणेऽपि च ॥१५॥

क्षीवेऽथ पुंसि महिषे निवृष्टे पुनरन्यवत् ।

क्षो जटोगर्हभाण्डदीपभित् कुञ्जराशने ॥१६॥

पक्षो मासार्द्धके पाष्णिग्रहे साध्यविरोधयोः ॥

केशादेः परतो वृन्दे बले सखिसहाययोः ॥१७॥

चुल्लोरन्ध्रे पतत्रे च वाजे कुञ्जरपार्श्वयोः ।

प्रेक्षा नृत्यक्षणे बुद्धौ प्रेषः क्लेशे च मर्द्दने ॥१९॥
 उन्मादे प्रेषणे पौषो मासे तत्पूर्णमातिथौ ।
 स्त्रियां भिक्षा भृतौ यात्रा सेवाभिहितवस्तुषु ॥२०॥
 माषो ब्रीह्यन्तरे मूर्खे मानत्वग्दीपभेदयोः ।
 मिषं व्याजे स्यर्द्धने ना मेषो राश्यन्तरे ऊर्ध्वे ॥२१॥
 भैषज्यभिदि मोक्षस्तु मुक्तिपाटलीमोचने ।
 यक्षो गुह्यकमात्रे च गुह्यकाधीश्वरेऽपि च ॥२२॥
 रक्षा जतुरक्षणयोः रुक्षस्वप्रेम्यचिकणे ।
 लक्षा नपुंसि सङ्ख्यायां कीवं व्याजशरव्ययोः ॥२३॥
 वर्षोऽस्त्री भारतादौ च जम्बूदीपाब्दवृष्टिषु ।
 प्रावृद्गाले स्त्रियां भूमि विट् स्त्रीव्यापनविष्टयोः ॥२४॥
 विषं जलेऽतिविषायां स्त्रियां च्छेदे तु नस्त्रियाम् ।
 वृषो धर्मो बलीवर्दे शृङ्गां पुराणिभेदयोः ॥२५॥
 श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थश्च वासामूषिकशुक्रले ।
 तथा वास्तुस्थानभेदे पुमानयं प्रकीर्तितः ॥२६॥
 वृषा मूषिकपर्ण्याच्च यतीनामासने वृषी ।
 व्योषं स्यात् त्रिकटुद्रव्ये करिभेदे पुमानयम् ॥२७॥
 शुषिः शोषे विले स्त्री स्यात् शेषः सङ्कर्षणे वधे ।
 अनन्तेनाप्रसादे न खनिर्मात्यार्पणे स्त्रियाम् ॥२८॥
 उपयुक्ततरे न स्त्री शोषो यक्ष्मणि शोषणे ।

षट्त्रिकम् ।

अर्धक्षोऽधिकृते पुंसि प्रत्यक्षे त्वभिधेयवत् ॥२९॥
 अभीषुः प्रयत्ने रश्मौ नाऽऽकर्षो द्यूत इन्द्रिये ।
 पाशके शारिफलके कोदण्डाभ्यासवस्तुनि ॥३०॥
 आकर्षणेऽपि पुंसि स्यादामिषं पुन्नपुंसकम् ।
 भाग्यवस्तुनि सम्भागेऽप्युत्कोचे पललेऽपि च ॥३१॥
 उष्णीषन्तु शिरोवेष्टे किरीटे लक्षणान्तरे ।
 उत्प्रेक्षाऽनपधानेऽपि काव्यालङ्कारणान्तरे ॥३२॥
 कल्मषं किल्बिषे क्लीवं पुंसि स्यान् नरकान्तरे ।
 कल्माषो यातुधाने च कृष्णपाण्डुरकृष्णयोः ॥३३॥
 कलुषं त्वाविले पापे किल्बिषं पापरोगयोः ।
 अपराधेऽपि कुल्माषं काञ्जिके यावके पुमान् ॥३४॥
 गण्डूषो मुखपूतीभपुष्करप्रसृतोन्मिते ।
 गवाक्षी शक्रवारुण्यां गवाक्षो जालके कपौ ॥३५॥
 गोरक्षो नागरङ्गे स्याद् गवाक्षं परिरक्षके ।
 जिगीषा जेतुमिच्छायां व्यवसायप्रकर्षयोः ॥३६॥
 तरीषः शोभनाकारे भेलेऽध्विव्यवसाययोः ।
 तरीषी शक्रकन्यायां पुंसि स्वर्गे महोदधौ ॥३७॥
 तारीषी चेन्द्रकन्यायां ना स्वर्गाम्बुधिकाञ्चने ।

नज्जघा नागभेदे स्यात् सोमवंशनपेऽपि च ॥३८॥

निकषः शाणफलके निकषा यातुमातरि ।

निमेषनिमिषौ कालप्रभेदेऽक्षिनिमीलने ॥३९॥

परुषं कर्बुरे रुक्ते निष्ठुरोक्तौ च वाच्यवत् ।

प्रदोषः समये दोषे प्रत्यूषोऽहर्मुखे वसौ ॥४०॥

पीयूषं सप्तदिवसावधिक्षीरे तथामृते ।

पुरुषः पुरुषे साङ्गज्ञे च पुन्नागपादपे ॥४१॥

पौरुषं पुरुषस्य स्याद्भावे कर्मणि तेजसि ।

ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणिनृमाने त्वभिधेयवत् ॥४२॥

महिषो कृताभिषेकासैरिभ्योरोषधिभिदि ।

मारिषः शाकभिद्यार्थे नाद्योक्ता पुंसि योषिति ॥४३॥

दक्षाम्बायां मृगाक्षी तु विशालामृगनेत्रयोः ।

रक्तान्नः कासरे क्रूरे पारावतचकोरयोः ॥४४॥

रौहिषं कर्तृणे कीवं पुंसि स्याद्हरिणान्तरे ।

विश्लेषो विधुरेऽयोगे प्रुश्रूषा स्यादुपासने ॥४५॥

कथने श्रोतुमिच्छायां शैलूषो नटवित्त्वयोः ।

संहर्षस्तु प्रमोदेऽपि स्रद्धायाच्च प्रभञ्जने ॥४६॥

सङ्घर्षः स्यात्पुमान् घृष्टौ स्रद्धायामपि दृश्यते ।

समीक्षा तु स्त्रियां तत्त्वे बुद्धावपि निभालने ॥४७॥

षचतुष्कम् ।

अनुकर्षो रथाधःस्यदारुण्यप्यनुकर्षणे ।
 अम्बरीषं रणे भ्राष्ट्रे क्लीवं पुंसि नृपान्तरे ॥४८॥
 नरकस्य प्रभेदे च किशोरे भास्करोऽपि च ।
 आम्नातकोऽनुतापे चानिमेषो मत्स्यदेवयोः ॥४९॥
 अनुतर्षः सुरापानपात्रे तृष्णाभिलाषयोः ।
 अहिद्विट् गरुडे शक्रे मयूरे नकुले पुमान् ॥५०॥
 अलम्बुषः प्रहस्ते च कर्दने राक्षसान्तरे ।
 अलम्बुषा तु मुण्डीर्यां स्वर्गवाराङ्गनान्तरे ॥५१॥
 अथ किम्बुषो लोकभेदकिन्नरयोः पुमान् ।
 देववृक्षः सप्तपर्णे मन्दारादिषु गुग्गुलौ ॥५२॥
 नन्दिघोषोऽज्जुनरथे घोषे वन्दिजनस्य च ।
 परिवेषस्तु पुंलिङ्गः परिधौ परिवेषणे ॥५३॥
 परिघोषो निनादे स्यादवाच्ये जलदध्वनौ ।
 पलङ्कषा गोक्षुरके राक्ष्सागुग्गुलुकिंशुके ॥५४॥
 मुण्डीरीलाक्षयोश्च स्त्री राक्षसे तु पलङ्कषः ।
 वीरवृक्षो भस्मातकककुभद्रुमयोः पुमान् ॥५५॥
 भूतवृक्षस्तु शाखाटदुमे श्योनाकपादपे ।
 महाघोषा तु कर्कटशृङ्गां पुंस्यतिघोषणे ॥५६॥
 क्लीवं हृष्टे राजवृक्षः सुवर्णाकपियालयोः ।

वातरूपस्तु वातलोत्कचयोः शक्रकार्मुके ॥५७॥

विशालाक्षो हरे तार्क्ष्ये ना सुनेत्रेऽभिधेयवत् ।

सकटाक्षो वराक्षे ना कटाक्षसहिते त्रिषु ॥५८॥

षान्तवर्गः समाप्तः ।

सैककम् ।

सा जीवेच्छे पञ्चवक्त्रे भृगौ भसि निशापतौ ।

शक्तौ तु सा स्त्रियां सुस्तु प्रसवे गर्भमोचने ॥१॥

सद्विकम् ।

कंसोऽस्त्री तैजसद्रव्ये कांस्ये मानेऽसुरे तु ना ।

कासूर्विकलवाचि स्यात् तथा शक्त्यायुधे स्त्रियाम् ॥२॥

गुह्यः स्यात् स्तवके स्तम्बे द्वारभिद्ग्रन्थिपर्णयोः ।

गोसो वोलोपसो श्वास इक्षुपक्षिभिदोः पुमान् ॥३॥

त्रासो भये मणे दीपे दासो वाणाभुजिष्ययोः ।

दासो भृत्ये च गुह्रे च ज्ञातात्मनि च धीवरे ॥४॥

नासा तु नासिकायाच्च द्वारोर्द्धदारुणि स्त्रियाम् ।

प्रसूरश्वाजनन्याश्च कन्दलीवीरुधोः स्त्रियाम् ॥५॥

वसुर्ना देवभेदाग्निभायोक्तवकराजसु ।

क्लीवे वृद्धौ षधे श्यामरैरत्ने मधुरे त्रिषु ॥६॥

भासः पुंसि प्रभायां स्याद विशेषे विहगस्य च ।

भास् प्रभावे मयूखेस्त्री माश्वन्द्रमासयोः पुमान् ॥७॥

मांसं स्यादामिषे क्लीवं कक्कोलीजटयोः स्त्रियाम् ।

मिसिः स्त्री मधुरामांस्योः शतपुष्पाजमोदयोः ॥८॥

मृत्सा काक्ष्यां श्रेष्ठमृदि रसो गन्धरसे जले ।

शृङ्गारादौ विषे वीर्येतिक्तादौ द्रवरामयोः ॥९॥

देहधातुप्रभेदे च पारदस्वादयोः पुमान् ।

स्त्रियान्तु रसनापाठाशक्नकीकङ्कुभूमिषु ॥१०॥

रासः कोलाहले ध्वाने भाषाशृङ्खलकेऽपि च ।

क्रीडाभेदे च गोपानां वत्सः पुत्रादिवर्षयोः ॥११॥

तर्णके नारसि क्लीवं व्यासो ना विस्तृतौ मुनौ ।

शंसा वचसि वाङ्मायां हंसः स्यान् मानसौकसि ॥१२॥

निर्लोभनृपविष्णुर्के परमात्मनि मत्सरे ।

योगिभेदे मन्त्रभेदे शरीरमरुदन्तरे ॥१३॥

तुरङ्गमप्रभेदेऽपि हिंसा चौर्यादिघातयोः ।

सत्रिकम् ।

अलसा हंसपद्यां ना पादरोगदुभेदयोः ॥१४॥

क्रियामन्दे त्रिष्वयार्चिर्मयूखशिखयोर्न ना ।

अदस् परस्मिन्नत्र स्यादभ्यासोऽभ्यसनेऽन्तिके ॥१५॥

आगोऽपराधे पापे स्यादाश्वासः पुंसि निर्वृतौ ।

आख्यायिकापरिच्छेदे चाशीर्दन्ते मरुद्भुजाम् ॥१६॥

हितस्याशंसने स्त्री स्यादिध्वासः कार्मुके पुमान् ।
 त्रिषु स्यात् क्षेपके चेधोरुच्छ्वासः प्राणनेऽपि च ॥१७॥
 आख्यायिका परिच्छेदेऽप्याश्वासेऽपि पुमानयम् ।
 उत्तंसः कर्णपूरेऽपि शिखरेऽपि च नस्तियाम् ॥१८॥
 उषस् प्रत्यूषसि क्लीवं पितृप्रस्वाच्च योषिति ।
 उरस् वक्षसि च श्रेष्ठेऽप्येनः पापापराधयोः ॥१९॥
 आजस् दीप्ताववष्टम्भे प्रकाशबलयोरपि ।
 ओकस् आश्रयमात्रे च मन्दिरे च नपुंसकम् ॥२०॥
 कीकसः कृमिजातौ स्यात् पुंसि कुल्ये नपुंसकम् ।
 चमसो यज्ञपात्रस्य भेदेऽस्त्री पिष्टके स्त्रियाम् ॥२१॥
 कन्दस् पथे च वेदे च स्वैराचाराभिलाषयोः ।
 ज्यायान् वृद्धेऽतिप्रशस्ते ज्योतिरग्नौ दिवाकरे ॥२२॥
 पमान् नपुंसकं दृष्टौ स्यान् नक्षत्रप्रकाशयोः ।
 तरो बले च वेगे च तपो लोकान्तरेऽपि च ॥२३॥
 चान्द्रायणादौ धर्मे च पुमान् शिशिरमाघयोः ।
 तमो ध्वान्ते गुणे शोके क्लीवं वा ना विधुन्तुदे ॥२४॥
 तामसी निशि दुर्गायां तामसो भुजगे खले ।
 तेजो दीप्तौ प्रभावे च स्यात् पराक्रमरेतसोः ॥२५॥
 धनुः पियाले ना नस्त्री राशिभेदे शरासने ।
 धनुर्द्वरे त्रिषु नभः क्लीवं व्याप्ति पुमान् घने ॥२६॥

घ्राणश्रावणवर्षासु विसतन्तौ पतद्ग्रहे ।
 पनसः कण्टकीफले कण्टके वानरान्तरे ॥२७॥
 स्त्रियां रोगप्रभेदे स्यात् पयस् स्यात् क्षीरनीरयोः ।
 पायसस्तु क्लीवपुंसो श्रीवासपरमान्नयोः ॥२८॥
 पुक्लसी कलिकानील्याः पुक्लसः श्वयचेऽधमे ।
 बीभत्सो नाऽर्जुने क्रूरघृणात्मविकृते त्रिषु ॥२९॥
 भूयान् त्रिषु बज्जतरे पुनरर्थे त्वदोऽव्ययम् ।
 मनस् चित्ते मनीषायां मह उत्सवते जसोः ॥३०॥
 मानसं सरसि स्वान्ते रभसो वेगहर्षयोः ।
 रहस् तत्त्वे रते गुह्ये रजस् क्लीवं गुणान्तरे ॥३१॥
 आर्त्तवे च परागे च रेणुमात्रे च दृश्यते ।
 राक्षसो यातुधाने स्याच् चण्डायां राक्षसी स्मृता ॥३२॥
 रेपाः स्यादधमे क्रूरे कृपणेऽप्यभिधेयवत् ।
 रेतस् शुक्रे पारदे च रोदश्च रोदसोति च ॥३३॥
 दिवि भूमौ पृथक् च स्यात् सहात्त्याप्येतयोस्तथा ।
 लालसौत्सुक्यदृष्ट्यातिरेकयाज्ञासु च द्वयोः ॥३४॥
 वयस् पक्षिणि बाल्यादौ यौवने च नपुंसकम् ।
 वर्च्चा नपुंसकरूपे विष्टायामपि तेजसि ॥३५॥
 पुंसि चन्द्रस्य तनये वर्हिस पुंसि ऊताशने ।
 नस्त्री कुशे वपुस् क्लीवं तनौ शस्ताकृतावपि ॥३६॥

वतंसस्तु पुमान् कर्णपुरश्चेखरयोरपि ।
 वाहसो जलनिर्याने श्यालौ सुनिषण्णके ॥३७॥
 वायसोऽगुरुवृक्षे च श्रीवासध्माङ्गयोः पुमान् ।
 काकोडम्बरिकायाञ्च काकमाच्याञ्च वायसो ॥३८॥
 विद्वानात्मविदि प्राज्ञे पण्डिते चाभिधेयवत् ।
 विलासो हारभेदे स्यात् लीलायामपि पुंस्ययम् ॥३९॥
 वीतंसो बन्धनोपाये मृगाणां पक्षिणामपि ।
 तेषामपि च विश्वासहेतोः प्रावरणेऽपि च ॥४०॥
 वेधाः पुंसि हृषीकेशे वृधे च परमेष्ठिनि ।
 शिरस् प्रधाने सेनाये शिखरे मस्तकेऽपि च ॥४१॥
 श्रीवासो वृक्षधूपे स्यात् पङ्कजे मधुसूदने ।
 श्रेयो मुक्तौ शुभे धर्मेऽतिप्रशस्ते च वाच्यवत् ॥४२॥
 श्रेयसो करिपिप्पल्यामभयापाठयोरपि ।
 सहो बले ज्योतिषि च पुंसि हेमन्तमार्गयोः ॥४३॥
 सरसो विल्ले कासारे सरो नीरतडागयोः ।
 स्यात् समासस्तु पुंलिङ्गः सङ्क्षेपे च समर्थने ॥४४॥
 सारसः पक्षिभेदन्दोः क्वीवन्तु सरसीरुहे ।
 साहसन्तु बलात्कारकृतकार्ये दमेऽपि च ॥४५॥
 सुरसन्तु त्रिषु स्वादौ पर्णासे तु नपुंसकम् ।
 स्त्री रास्त्रानागमात्रेऽपि स्त्रीतोऽम्बुवेग इन्द्रिये ॥४६॥

हविर्हीतव्यमात्रे च सर्पिष्यपि नपुंसकम् ।

सचतुष्कम् ।

अधिवासो निवासे स्यात् संस्कारे धूपनादिभिः ॥४७॥

अवध्वंसः परित्यागे निन्दनेऽप्यवचूर्णने ।

अवतंसो नस्त्रियां स्यात् कर्णपुरे च शेखरे ॥४८॥

अगौकाः पुंसि शरभे पक्षिपञ्चास्ययोरपि ।

उदर्चिरुत्पभे वाच्यलिङ्गः पुंसि ऊताशने ॥४९॥

कलहंसस्तु कादम्बे राजहंसे नृपोत्तमे ।

कनीयानतियुनि स्यादत्यल्पानुजयोः स्त्रिषु ॥५०॥

कुम्भीनसः क्रूरसर्पे स्त्रियां लवणमातरि ।

भवेद् घनरसः सान्द्रनिर्यासे मोरटेऽम्बुनि ॥५१॥

कर्पूरे पीलुपर्ण्याञ्च सम्यक् सिद्धरसेऽपि च ।

चन्द्रहासो दशयीवकरबालेऽसिमात्रके ॥५२॥

जटायुस्पुंसि सम्पातेः कनीयसि च गुग्गुलौ ।

अथ ताम्ररसं पद्मे ताम्रकाञ्चनयोरपि ॥५३॥

त्रिस्त्रोता जङ्गुकन्यायां स्त्रोतस्त्रत्यन्तरेऽपि च ।

दिवोकाश्च दिवौकाश्च पुंसि देवे च चातके ॥५४॥

दीर्घायुः शाल्मलीवृक्षे वायसे जीवकद्रुमे ।

मार्कण्डेये च पुंसि स्याच्चिरजीविनि वाच्यवत ॥५५॥

नगौकाः पुंसि शरभे पक्षिपञ्चास्ययोरपि ।
 निःश्रेयसन्तु कल्याणमोक्षयोः शङ्करे पुमान् ॥५६॥
 नीलाञ्जसाऽसरोभेदे सरिङ्गेदे च विद्युति ।
 प्रचेता पाशिनि मुनौ ना प्रहृष्टहृदि त्रिषु ॥५७॥
 पुनर्वसुर्ना मुनिभिद्यजे द्वित्वे तु भान्तरे ।
 पौर्णमासः पुमान् यज्ञभेदे स्त्रो पूर्णिमातिथौ ॥५८॥
 महारसः स्यात् खर्जूरैर्कोषकारकशेरुणोः ।
 मलीमसस्तु मलिने पुष्पकाशिशलोहयोः ॥५९॥
 भवेन्मधुरसा द्राक्षामुर्विकादुग्धिकासु च ।
 यमस्वसा तु दूर्गायां यमुनायामपि स्त्रियाम् ॥६०॥
 यवीयाननुजेऽपि स्यादतियूनि च वाच्यवत् ।
 रासेरसस्तु गोश्यां स्याद् रासशृङ्गारयोरपि ॥६१॥
 रससिद्धौ रसावासे षष्ठीजागरकेऽपि च ।
 राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे नृपोत्तमे ॥६२॥
 वरोयान् योगभिच्छ्रेष्ठवरिष्ठेष्वतियूनि च ।
 विहायाः शकुनौ पुंसि गगने पुन्नपुंसकम् ॥६३॥
 विभावसुः पुमान् सूर्ये हारभेदे च पावके ।
 श्वःश्रेयसन्तु कल्याणे परमात्मनि शर्माणि ॥६४॥
 अथ सर्व्वरसो वाद्यमाण्डभेदे च धूनके ।
 सप्तार्चिः पावके पुंसि क्रूरचक्षुषि तु त्रिषु ॥६५॥

साधीयानतिवादे स्यादतिसाधौ तु वाच्यवत् ।

सिद्धरसे रसे पुंसि धातुप्रमृतिषु त्रिषु ॥६६॥

सुमनाः पुष्पमालयोः स्त्रियां ना धोरदेवयोः ।

सुमेधास्तु स्त्रियां ज्योतिष्मत्यां त्रिषु सुबुद्धिनि ॥६७॥

सपञ्चकम् ।

दिव्यचक्षुः सुगन्धस्य भेदे नाऽन्धे सुलोचने ।

स्यान् नभश्चमसश्चन्द्रे चित्रापूपेन्द्रजालयोः ॥६८॥

हिङ्गुनिर्यास इत्येष निम्बे हिङ्गुरसेऽपि च ।

सषट्कम् ।

हिरण्यरेताः पुंसि स्याद् दिवाकरहविर्भुजाः ॥६९॥

सान्तवर्गः समाप्तः ।

हैककम् ।

हः शिवे सलिले शून्ये धारणे मङ्गलेऽपि च ।

गगने नकुलीशे च रक्ते नाके च वर्ण्यते ॥१॥

हृदिकम् ।

अहि वृत्रासुरे सर्पे पुंसीहोद्यमवाञ्छयोः ।

कुहः स्त्री कोकिलालापनष्टेन्दुकलदर्शयोः ॥२॥

ग्रहोऽनुग्रहनिर्व्वन्धग्रहणेषु रणोद्यमे ।
 सूर्यादौ पुतनादौ च सैर्हि केयोपरागयोः ॥३॥
 ग्राहो ग्रहेऽवहारे च गुहः षाण्मातुरे गुहा ।
 सिंहपुच्छपाञ्च गर्त्तं च पर्व्वतादेश्व गङ्गरे ॥४॥
 गृहं गृहाश्च पुंभूम्नि कलत्रेऽपि च सद्यनि ।
 नाहस्त वन्धने कूटे प्रोहो गजाङ्घ्रिपर्व्वणोः ॥५॥
 वाच्यवत् निपुणे तर्कं वर्हं पिच्छे दलेऽस्तियाम् ।
 वज्र स्यात् त्यादिसङ्ख्यासु विपुलेऽप्यभिधेयवत् ॥६॥
 महीनद्यन्तरे भूमौ मह उत्सवतेजसोः ।
 अथ मोहो नृलिङ्गः स्यादविद्यायाञ्च मूर्च्छने ॥७॥
 लोहोऽस्त्री शस्त्रके लौहे जोङ्गके सर्व्वतैजसे ।
 वहः स्याद् वृषभस्कन्धे वाहे गन्धवहेऽपि च ॥८॥
 वाहो भुजे पुमान् मानभेदाश्चवृषवायुषु ।
 ब्रीहिः सामान्यधान्ये स्यादाशुधान्ये तु पुंस्ययम् ॥९॥
 व्यूहः स्याद् बलविन्यासे निर्माणे वृन्दतर्कयोः ।
 सहो बले नस्त्रियां स्यात् स्त्रियान्तु नखभेषजे ॥१०॥
 दण्डोत्पलामुद्गपर्णीकुमारीपृथिवीषु च ।
 सिंहः कण्ठीरवे राशौ सत्तमे चोत्तरस्थितः ॥११॥
 सिंही तु कण्ठकार्यां स्याद् वार्त्ताकौ वासकेऽपि च ।
 स्नेहः स्यात्पुंसि तैलादिरसद्रव्ये च सौहृदे ॥१२॥

हचिकम् ।

अत्यूहा नीलिकायां स्त्री कालकण्ठखगे पुमान् ।
 आयहोऽनुग्रहासक्त्योराक्रमे ग्रहणेऽपि च ॥१३॥
 आरोह स्ववरोहे च वरारोहाकटावपि ।
 आरोहणे गजारोहे दीर्घत्वे च समुच्छये ॥१४॥
 उत्साह लब्धमे सन्ने कटाहः कूर्मकर्परे ।
 दीपस्य च प्रभेदे स्यात् तैलादेः पाकभाजने ॥१५॥
 जायमानविषाणाग्रमहिषीशावकेऽपि च ।
 कलहं युधि वाटेना खड्गकोषे च भण्डने ॥१६॥
 दात्यूहस्तु पुमान् कालकण्ठचातकपक्षिणोः ।
 निग्रहो भर्त्सनेऽपि स्यान् मर्यादायाञ्च बन्धने ॥१७॥
 निर्यूहः शिखरे द्वारे निर्यासे नागदन्तके ।
 निरूहो वस्तिभेदे स्यादूहशून्ये च निश्चिते ॥१८॥
 प्रग्राहस्तु तूलासूत्रे वृषादिप्रग्रहेऽपि च ।
 पटहो ना समारम्भे आनके पुनःपुनःकम् ॥१९॥
 प्रवहस्तु वहिर्यात्रा मातरिश्वप्रभेदयोः ।
 प्रग्रहस्तु तुलासूत्रे वन्द्यां नियमने भुजे ॥२०॥
 हयादिरश्मौ रश्मौ च सुवर्णालुमहीरुहे ।
 प्रवाहस्तु प्रवृत्तौ स्यादपि सोतसि वारिणः ॥२१॥

वराहः शूकरे विष्णौ मानभेदेऽद्रिमुस्तयोः ।
 वाराही मातृभेदे स्याद् विश्वक्से न प्रियौषधौ ॥२२॥
 राजार्हं जोङ्गको क्लीवं राजयोग्येऽभिधेयवत् ।
 विग्रहः कायविस्तारविभागे ना रणेऽस्त्रियाम् ॥२३॥
 विदेहः कायशून्ये स्याज् जनकान्वयभूमिपे ।
 वैदेही रोचनासोतावणिकस्त्रीपिप्पलोषु च ॥२४॥
 सङ्ग्रहो वृहद्युत्तुङ्गे ग्रहसंक्षेपयोरपि ।
 सुवहा शलक्येलापणीं गोधांपद्मेषु वीणायाम् ॥२५॥
 रान्ता शेफालिकयोः स्त्री सुखवाह्येऽन्यलिङ्गः स्यात् ।

हचतुष्कम् ।

अवग्रहो वृष्टिरोधे प्रतिबन्धे गजालिके ॥२६॥
 अभिग्रहोऽभिग्रहणेऽभियोगेऽपि च गौरवे ।
 अवरोहोऽवतरणेऽप्यारोहे च लतोद्गमे ॥२७॥
 अश्वारोहोऽश्वगन्धायां स्त्रियां त्रिव्वश्ववाहके ।
 उपनाहो व्रणालेपपिण्डे वीणानिबन्धने ॥२८॥
 उपग्रहः पुमान् वन्द्यामुपयोगेऽनुकूलने ।
 स्याद् गन्धवहा नासायां पुलिङ्गे मातरिश्वनि ॥२९॥
 तनूहन्तु लौम्नि स्यात्पतत्रे च नपुंसकम् ।
 तमोपहः सहस्रांशु मृगाङ्गजिनवर्जिषु ॥३०॥

प्रतिग्रहः स्वीकरणे सैन्यपृष्ठे पतद्ग्रहे ।
 द्विजेभ्यो विधिवद्देये तद्ग्रहे च ग्रहान्तरे ॥३१॥
 परिग्रहः परिजने पत्न्यां स्वीकारमूलयोः ।
 शापे परिवर्त्ते राजयोग्यपद्रव्ये परिच्छदे ॥३२॥
 परीवाहो जलोच्छ्रासे महीभृद्योग्यवस्तुनि ।
 पितामहो विरिञ्चौ स्यात् तातस्य जनकेऽपि च ॥३३॥
 महासहा मासपण्यामल्लानेऽपि च योषिति ।

हपञ्चकम् ।

प्रपितामह इत्येष विधौ पितृपितामहे ॥३४॥
 हान्तवर्गः समाप्तः ।

अव्ययानि ।

अथाव्ययानि वक्ष्यन्ते व्यक्तं पूर्वोदितैः क्रमैः ।

अकाराद्यन्तता चास्मिन् तस्मादप्यतिरिच्यते ॥१॥

अ

अशब्दः स्यादभावेऽपि स्वल्पार्थप्रतिषेधयोः ।

अनुकम्पायाच्च तथा वासुदेवे त्वनव्ययम् ॥२॥

आ

आ प्रगृह्यं स्मृतौ वाक्येऽनुकम्पायां समुच्चये ।

इ

इ खेदे च रूषोक्तौ चापाकरणानुकम्पयोः ॥३॥

ई

ई विषादेऽनुकम्पायां लक्ष्म्यां पुनरनव्ययम् ।

उ

उ सम्बोधनरोषोक्त्योरनुकम्पानियोगयोः ॥४॥

पदस्य पूरणे पादपूरणेऽपि च दृश्यते ।

ऊ

ऊ वाक्यारम्भरक्षानुकम्पास्वपि च दृश्यते ॥५॥

ऋ

ऋ शब्दे गर्हणे वाक्ये देवाम्नायां त्वनव्ययम् ।

चह

चह वाक्यारम्भे रक्षायां वक्षः स्मृत्योरन्यथम् ॥६॥
देवाम्बायां दनौ चापि भैरवे दनुजे गतौ ।

लृ

लृकारो देवताम्बायां भुवि कुध्रे च कीर्तितः ॥७॥

लृ

लृकारो देवनार्यां स्यान् नार्यात्मन्यपि मातरि ।

ए

ए स्मृतावप्यस्ययानुकम्पामन्त्रणहृतिषु ॥८॥

ऐ

ऐ शब्दो दृश्यते हृतौ स्मृत्यामन्त्रणयोरपि ।

ओ

ओ सम्बोधन आक्षाने स्मरणे चानुकम्पने ॥९॥

औ

औ शब्दः कथितो हृतौ तथा सम्बोधनेऽपि च ।

स्त्री तु विश्वम्भरायां स्यात् पुमांस्तु निखने स्मृतः ॥१०॥

कैककम् ।

कु पापे चेषदर्थे च कुत्सायाञ्च निवारणे ।

कद्विकम् ।

धिक भत्सने च निन्दायां

कच्चिकम् ।

मनागप्यल्पमन्दयोः ॥११॥

हिरुकृशब्दो विनार्थे च मध्वार्थेऽपि च दृश्यते ।

गद्विकम् ।

अङ्ग सम्बोधने द्वये सम्भ्रमासूययोरपि ॥१२॥

उद्विकम् ।

आङ् सीमायामभिव्याप्तौ क्रियायोगेषदर्थयोः ।

चैकिकम् ।

चान्वाचये समाहारेऽप्यन्योन्यार्थे समुच्चये ॥१३॥

पक्षान्तरे तथा पादपूरणेऽप्यवधारणे ।

चद्विकम् ।

किञ्चारम्भे च साकल्ये प्राक् पूर्वस्मिन्नवान्तरे ॥१४॥

अग्रे प्रभातेऽतीते च देशे दिक्कालयोरपि ।

चच्चिकम् ।

चिर्यकतिरोर्थे वक्रे च विहङ्गादौ त्वनव्ययम् ॥१५॥

ननु च प्रश्नदुष्टोक्त्याः सम्यक् दृढप्रशंसयोः ।

जद्विकम् ।

नञभावे निषेधे च स्वरूपार्थेऽप्यतिक्रमे ॥१६॥

द्वैषर्थे च सादृश्ये तद्विरुद्धतदन्ययोः ।

ठद्विकम् ।

सुष्ठु प्रशंसनेऽपि स्यादत्यर्थं च निगद्यते ॥१७॥

ठत्रिकम् ।

अपष्ठु निरवद्ये च शोभनार्थं च दृश्यते ।

णचतुष्कम् ।

अन्तरेणपदं विद्याद् विनामध्यार्थयोरपि ॥१८॥

तैककम् ।

तु पादपूरणे भेदे समुच्चयेऽवधारणे ।

पक्षान्तरे नियोगे च प्रशंसायां विनिग्रहे ॥१९॥

तद्विकम् ।

अतिशब्दः प्रशंसायां प्रकर्षे लङ्घनेऽपि च ।

नितान्तासम्प्रतिक्षेपवाचकोऽप्येष दर्शितः ॥२०॥

अस्तु स्यादभ्यनुज्ञानेऽप्यसूयापीडयोरपि ।

प्रतिक्षेपे प्रशंसायां प्रकर्षे लक्षणेऽपि च ॥२१॥

असम्प्रत्यर्थं उद्दिष्टमिति हेतौ प्रकाशने ।

निदर्शने प्रकारे स्यात् परकृत्यनुकर्षयोः ॥२२॥

समाप्तौ च प्रकरणेषु तात्पर्यविकल्पयोः ।

समुच्चये वितर्के च प्रश्ने च पादपूरणे ॥२३॥

उत् स्यात् प्रश्ने वितर्के च चेत् कुत्सितप्रशंसयोः ।

पक्षान्तरेऽप्यसाकल्ये जातुशब्दे विगर्हणे ॥२४॥

कदाचिदर्थेऽपि तथा नेत् विकल्पनिषेधयोः ।
 प्रति प्रतिनिधावित्यन्तारख्यानाभिमुख्ययोः ॥२५॥
 मात्रार्थभागवीक्षासु लक्षणप्रतिदानयोः ।
 वता मन्त्र ए सन्तोषखेदानुक्रोशविस्मये ॥२६॥
 स्वस्ति स्यान् मङ्गले पुण्येऽप्याशंसायामपि क्वचित् ।
 स्वित् प्रश्ने च वितर्के च तथैव पादप्रकरणे ॥२७॥
 हन्त वाक्यारम्भखेदविषादहर्षसम्भ्रमे ।

तत्रिकम् ।

आरात् दूरे समीपे च कश्चित् कामप्रवेदने ॥२८॥
 प्रश्ने हर्षे मङ्गले च किमुत प्रश्नतर्कयोः ।
 विकल्पेऽतिशयेऽपि स्यात् तावन् मानेऽवधारणे ॥२९॥
 सम्भ्रमे च परिच्छेदे तथा कात्स्न्याधिकारयोः ।
 पश्यत् स्यात् प्रशंसायां विस्मये च निगद्यते ॥३०॥
 पश्चात् प्रतीच्यां चरमेऽप्यधिकारेऽपि दृश्यते ।
 यद्वत् प्रश्ने वितर्के च यावत् कात्स्न्येऽवधारणे ॥३१॥
 प्रशंसायां परिच्छेदे मानाधिकारसम्भ्रमे ।
 पक्षान्तरे च शश्वत् स्यादनुप्रश्ने च मङ्गले ॥३२॥
 पुरा कल्पे सदार्थे च पुनरर्थे च दृश्यते ।
 सकृत् सच्चैकवारे स्यात् साक्षात् प्रत्यक्षतुल्ययोः ॥३३॥

तचतुष्कम् ।

अहोवतानुकम्पायां खेदं सम्बोधनेऽपि च ।

पुरस्तात् प्रथमे प्राच्यामग्रतोर्यपुरार्थयोः ॥३४॥

यद्विकम् ।

अथाथो संशये स्यातामधिकारे च मङ्गले ।

विकल्पानन्तरप्रश्नकार्त्स्न्यारम्भसमुच्चये ॥३५॥

तथाऽभ्युपगमे पृष्टप्रतिवाक्ये समुच्चये ।

सदृशे निश्चयेऽपि स्यात् यथा तुल्यार्थमानयोः ॥३६॥

प्रशंसायां वृथा बन्ध्ये

यच्चिकम् ।

निष्कारणेऽन्यथा पुनः ।

वितथे चापरार्थे च सर्वथा हेतुवादयोः ॥३७॥

द्विकम् ।

उत्पकाशे विभागे च प्रावल्या स्वास्थ्यशक्तिषु ।

प्राधान्ये बन्धने भावे मोक्षे लाभोर्द्धकर्मणोः ॥३८॥

यद् गर्हा हेत्ववधृत्यो र्यदि गर्हा विकल्पयोः ।

यद्विकम् ।

अधि स्यादधिकारे चापोश्चरे च निगद्यते ॥३९॥

नैककम् ।

न स्यान्निषेधोपमयो नि निवेशमृशार्थयोः ।

नित्यार्थसंशयक्षेपकौशलोपरमेषु च ॥ ४० ॥

सामीप्याश्रयदानेषु मोक्षान्तर्भावबन्धने ।

राश्याधोभावविन्यासे नु वितर्कापमानयोः ॥ ४१ ॥

विकल्पानुनयातीते प्रश्ने हेत्वपदेशयोः ।

नद्विकम् ।

अनु हीने सहार्थे च पश्चात् सादृश्ययोरपि ॥ ४२ ॥

लक्षणेत्यभूताख्यानभागवीप्सास्वनुक्रमे ।

आयामे च समीपे च किन्तु प्रश्नावितर्कयोः ॥ ४३ ॥

चन विस्मये साकल्ये ननु शब्दे विनिग्रहे ।

अनुप्रश्ने परकृतावधिकारे च सम्भ्रमे ॥ ४४ ॥

आमन्त्रणेऽप्यनुनये प्रश्नानुज्ञावधारणे ।

नानाशब्दे विनार्येऽपि तथानेकोभयार्थयोः ॥ ४५ ॥

स्थाने तु करणार्थे स्याद् युक्तसादृश्ययोरपि ।

पद्विकम् ।

अप स्यादपकृष्टार्थे वर्जनार्थवियोगयोः ॥ ४६ ॥

विपर्यये च विवृतौ चैर्ये निर्देशहर्षयोः ।

अपि सम्भावनाप्रश्नशङ्कागर्हासमुच्चये ॥ ४७ ॥

तथा युक्तपदार्थेऽपि कामकारक्रियासु च ।

उप स्यादधिकार्थे च हीनार्थासन्नयोरपि ॥ ४८ ॥

भद्विकम् ।

अभीत्यभूतकथने चाभिमुख्याभिलाषयोः ।

मैककम् ।

मा वारणे विकल्पे च स्नाऽतीते पादपूरणे ॥४८॥

स्यान् मङ्गले परकृतौ

भद्विकम् ।

अमान्तिकसहार्थयोः ।

आम् ज्ञाननिश्चयस्मृत्योरुम् रोषेऽङ्गीकृतावपि ॥५०॥

प्रश्नेऽपि स्यादूर्ध्वोक्तौ पृच्छायामोमुपक्रमे ।

प्रणवे चाभ्युपगमे चापाकृतौ च मङ्गले ॥५१॥

कम् पादपूरणे तोये मस्तके च सुखेऽपि च ।

किम् कुत्सायां वितर्के च निषेधप्रश्नयोरपि ॥५२॥

किमु सम्भावनायां स्याद् विमर्षे चापि दृश्यते ।

नाम कोपेऽभ्युपगमे विस्मये स्मरणेऽपि च ॥५३॥

सम्भाव्यकुत्साप्राकाश्यविकल्पेऽपि च दृश्यते ।

सम् कल्याणे सुखे सन्तु शोभनार्थसमार्थयोः ॥५४॥

सङ्गार्थे च प्रहृष्टार्थे समिनिन्दार्थयोर्मतम् ॥

हम् रूषोक्तावनुनये ऊम् स्मृतावप्यपाकृतौ ॥५५॥

अनुप्रश्नेऽभ्यनुज्ञायां हम् स्यात् प्रश्नवितर्कयोः ।

मत्रिकम् ।

अलम् भूषणपर्याप्तिवारणेषु निरर्थके ॥५६॥
 शक्तावेवम् प्रकारे स्यादङ्गीकारेऽवधारणे ।
 अनुप्रश्ने परकृतावुपमापृच्छयोरपि ॥५७॥
 कथम् हर्षे च गर्हायां प्रकारार्थे च सम्भ्रमे ।
 प्रश्ने सम्भावनायाच्च कामम् चानुमतौ स्मृतम् ॥५८॥
 प्रकामे चाप्यसूयायां तथानुगमनेऽपि च ।
 जोषम् सुखे प्रशंसायां तृष्णीं लङ्घनयोरपि ॥५९॥
 नूनन्तु निश्चिते तर्के स्मरणे वाक्यपूरणे ।
 परम् नियोगे क्षेपे च प्राध्वम् नर्मानुकूलयोः ॥६०॥
 सत्यम् प्रश्नेऽभ्युपगमे

मचतुष्कम् ।

ऽवश्यम् नित्यप्रयत्नयोः ।

अभीक्ष्णम् मुञ्जरश्रान्ते शीघ्रप्रकर्षयोरपि ॥६१॥
 इदानीं वाक्यभूषायां सम्प्रत्यर्थे च दृश्यते ।
 तद्दिनम् दिनमध्ये स्यात् तथैव प्रतिवासरे ॥६२॥
 साम्प्रतम् चाधुनार्थे स्यादुचितार्थे च दृश्यते ।

यद्विकम् ।

अयि प्रश्नानुनययोस्तथा सम्बोधनेऽपि च ॥६३॥
 अये क्रोधे विषादे च सम्भ्रमे स्मरणेऽपि च ।

दिष्ट्या ह्य मङ्गले च पश्यशब्दस्तु विस्तये ॥६४॥

प्रशंसायामपि तथा

यत्रिकम् ।

समयाऽन्तिकमध्ययोः ।

रैककम् ।

प्र प्रकर्षे गताद्यर्थेऽपि

रदिकम् ।

अरेऽपाकृत्यसहययोः ॥६५॥

उर्यूरी चाप्युभौ शब्दैः विस्तारेऽङ्गीकृतावपि ।

दु निषेधे च कष्टे च नि निर्णयनिषेधयोः ॥६६॥

परि स्यात् सर्वतोभावे वर्जने व्याधिशेषयोः ।

इत्यभूताख्यानभागवीप्सालिङ्गनलक्षणे ॥६७॥

दोषाख्याने निरसने पूजाव्याप्तौ च भूषणे ।

परा विमोक्षप्राधान्यप्रातिलोम्येषु धर्षणे ॥६८॥

आभिमुख्ये ऋशार्थे च विक्रमे च गतौ बधे ।

पुरा पुराणे निकटे प्रबन्धातीत भाविषु ॥६९॥

स्वः प्रेत्यव्याप्ति नाके चापि

रत्रिकम् ।

अन्तः स्वीकारमध्ययोः ।

अन्तरा तु विनार्थे स्यान् मध्यार्थनिकटार्थयोः ॥७०॥

उर्य्युर्ह्यूररी च विस्तारेऽङ्गीकृतौ त्रयम् ।

नकि निषेधोपमयोः प्रादुः प्राकाश्य इव्यते ॥ ७१ ॥

सम्भाव्ये च प्रवृत्तौ च पुनरप्रथमे मतम् ।

अधिकारे च भेदे च तथा पक्षान्तरेऽपि च ॥ ७२ ॥

लद्विकम् ।

किलशब्दस्तु वार्त्तायां सम्भाव्यानुनयार्थयोः ।

खलु स्याद् वाक्यभूषायां जिज्ञासायाञ्च सान्त्वने ॥ ७३ ॥

वीक्षामाननिषेधेषु पूरणे पदवाक्ययोः ।

वैककम् ।

वा स्याद् विकल्पोपमयो विवर्तके पादपूरणे ॥ ७४ ॥

समुच्चये च विस्मये नानार्थातीतयोरपि ।

वै स्यात् सम्बोधने पादपूरणेऽनुनयेऽपि च ॥ ७५ ॥

वि निग्रहे नियोगे च तथैव पदपूरणे ।

निश्चयेऽसहने हेतावध्याप्तिविनियोगयोः ॥ ७६ ॥

ईषदर्थे परिभवे श्रुद्धावालम्बनेऽपि च ।

विज्ञाने (वद्विकम्)

अथैव चौपत्ये नियोगे वाक्यपूरणे ॥ ७७ ॥

अवधारणे च चारनियोगे च विनिग्रहे ।

षद्विकम् ।

उषारात्रौ तदन्ते च दोषारात्रौ च तन्मुखे ॥ ७८ ॥

मङ्गु शीघ्रे भृशार्थे च

षट्त्रिकम् ।

निकषाऽन्तिकमध्ययोः ।

सैककम् ।

सु पूजायां भृशार्थानुमतिक्वच्चसमृद्धिषु ॥७९॥

सद्विकम् ।

आस् स्तरणेऽपाकरणे कोपसन्तापयोरपि ।

ई दुःखभावेने कोपे नि निषेधे च निश्चये ॥८०॥

साकल्यातीतयोर्भोस्तु सम्बोधनविषादयोः ।

सत्रिकम् ।

अञ्जसाशब्द आख्यातस्तत्त्वतृणार्थयोरपि ॥८१॥

तिरोऽन्तर्द्वौ तिर्य्यगर्थे निचैः स्वैराल्पयोर्मतम् ।

पुरोऽग्रे प्रथमे भयोऽधिकारे च पुनः पुनः ॥८२॥

मियोऽन्योन्ये रहोर्थे च शनैः स्वैरे शनैश्चरे ।

सचतुष्कम् ।

अभितः शीघ्र साकल्यसम्मुखोभयतोऽन्तिके ॥८३॥

अग्रतः प्रथमे चाग्रे पुरतः प्रथमाग्रयोः ।

पूर्व्वेद्युः प्रातःकाले स्यात् तथैव धर्मावासरे ॥८४॥

द्वैककम् ।

ह स्यात् सम्बोधने पादपूरणे च विनिग्नहे ।

नियोगे च क्षिपायां स्यात् कुत्सायामपि दृश्यते ॥८५॥
 हा विषादे च शोके च कुत्सादुःखार्थयोरपि ।
 हि पादपूरणे हेतौ विशेषेऽप्यवधारणे ॥८६॥
 प्रश्ने हेत्वपदेशे च सम्भ्रमासूययोरपि ।
 ही दूःखे हेतावाख्यातो विषादे विस्मयेऽपि च ॥८७॥
 हे सम्बोधन आक्षान्तेऽप्यसूयादौ च दृश्यते ।
 हे सम्बोधन आक्षान्ते चो हौ शब्दौ तथैतयोः ॥८८॥

हृदिकम् ।

अह प्रशंसाक्षिपयो नियोगे च विनिग्रहे ।
 अहो धिगर्थे शोके च करुणार्थविषादयोः ॥८९॥
 सम्बोधने प्रशंसायां विस्मये पदपूरणे ।
 असूयायां वितर्के स्यादाह क्षेपनियोगयोः ॥९०॥
 आहो प्रश्ने वितर्के च सह साकल्य इष्यते ।
 विद्यमाने च सादृश्ययोगपद्यसमृद्धिषु ॥९१॥
 सम्बन्धे च तथा हीहीशब्दौ विस्मयहास्ययोः ।
 हे हे सम्बोधने हतौ होहौ शब्दस्तथैतयोः ॥९२॥

हृत्त्रिकम् ।

अह हेत्यङ्गते खेदे परिक्षेपप्रकर्षयोः ।
 सम्बोधनेऽपि चोताहो परिप्रश्नविचारयोः ॥९३॥
 अव्ययानेकार्थवर्गः समाप्तः ।

सम्पूर्णा ।

THE FOLLOWING IS THE LIST OF

PROFESSOR TARKAVACHASPATI'S

WORKS & PUBLICATIONS.

			Rs.	As.
1.	Asubodham Vyakaranam.	...	3	4
2.	Dhaturupadarsha.	...	2	"
3.	Sabdastoma Mahanidhi.	...	10	"
4.	Sidhantakoumudi with Sarala.	...	11	"
5.	Sidhantavindusara.	...	"	8
6.	Tuladanadipadhati.	...	4	"
7.	Gaya Shradhadipadhati.	...	1	"
8.	Sabdartharatna.	...	"	12
9.	Vakyamanjari.	...	"	4
10.	Vrittaratnakara and Ohhandomanjari with notes.	...	"	10
11.	Venisanhara with a Commentary.	...	1	"
12.	Mudarrakshasa. Ditto	...	1	8
13.	Ratnavali Ditto	...	1	8
14.	Malavikagnimitra. Ditto	...	1	8
15.	Dhananjayavijaya. Ditto	...	"	4
16.	Mahaviracharita. Ditto	...	1	8
17.	Sankhyatatwakoumudi. Ditto	...	2	8
18.	Veiyakarana Bhusanasara.	...	2	"
19.	Lilavati....	...	"	12
20.	Vijaganita.	...	1	"
21.	Sishupalabadha with Mallinatha.	...	6	"
22.	Kiratarjuniya. Ditto	...	2	8
23.	Kumarasambhava Purvakhandam. Ditto	...	1	"
24.	Kumarasambhava Uttarakhandam.	...	"	8
25.	Panini Sutras.	...	"	12
26.	A comprehensive Sanscrit Dictionary (In the Press)	60	"	
27.	Y adambari with a commentary.	...	4	"

28. Rajaprasasti.	2
29. Anumanachintamani.	1 8
30. Anumanachintamanididhiti.	2 8
31. Sarvadarshanasangraha.	2 "
32. Bhaminibilasha with notes.	1 "
33. Hitopodesha with notes.	1 "
34. Bhasha parichheda and Muktavali.	" 4
35. A discourse on Hindu polygamy.	1 8
36. Dashakumaracharita with notes.	1 8
37. Paribhashendusekhara.	" 8
38. Kavikalpadruma.	2 8
39. Chakradatta.	2 "
40. Unadisutra with a commentary.	2 8
41. Meḍini Kosha.	2 8
42. Panchatantra of Vishnusharma.	" 8
43. Bidwanmodatarangini.	" 6
44. Madhavachampu.	" 8
45. Tarkasangraha with an English translation.	1 8
46. Prasannaraghava of Jayadeva.	" 6
47. Vivekachuramani.	5 "
48. Kavyasangraha (complete work.)	" 4
49. Panini on Genders with a commentary.	" 6
50. Ritusanhara with a commentary....	1 8
51. Vikramorvashi with a commentary.	" 6
52. Vasantatilaka.
53. Gayitri explained.

Apoly to Pandit Jibananda Vidyasagara B. A.

The 20th July
1872.

}

Govt. Sanskrit College.
CALCUTTA.







